

Süleyman Demirel Üniversitesi
Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama
Merkezi Müdürlüğü

HAFIZ İBRAHİM DEMİRALAY'IN
HATIRATI
ve
ISPARTA'DA MİLLİ MÜCADELE İLE İLGİLİ BELGELER

Yayına Hazırlayanlar

Prof. Dr.Bayram KODAMAN

Hasan BABACAN

HAFIZ İBRAHİM DEMİRALAY

Hafız İbrahim Demiralay, Büyük Millet Meclisine girdiği zaman kendisinin vermiş olduğu öz geçmişine göre:

" 1883 (1299)'da Isparta'da doğdu. Yılanlızade Tahir Paşa'nın oğludur. İlk ve orta öğrenimini Isparta Rüştiyesinde tamamladıktan sonra 1902'de İstanbul'a gelerek Fatih Medresesi'nde yedi yıl eğitim gördü ve müderrislik icazeti aldı. Memleketine dönüşünde babasından kalan arazide tarımla meşgul oldu, gülyağı ticareti yaptı. Ayrıca 1911- 1912 yıllarında Isparta İdadisinde Din Bilgisi ve Ahlak derslerini okuttu. Bir ara Bidayet Mahkemesi Üyeliğinde bulundu. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali ve Batı Anadolu'da saldırıya geçmeleri üzerine Isparta Müdafaa-i Hukuk Cemiyetini kurarak ilçe ve köylerden topladığı gönüllü kuvvetlerle " Isparta Mücahidleri " adı altında Nazilli Cephesine gönderdi. TBMM'nin I. Dönemi için yapılan seçimlerde Isparta Milletvekili olarak 23 Nisan 1920' de Meclisin açılışında hazır bulundu. Toplayacağı gönüllülerle cephe- de hizmet istemesi üzerine 11 Temmuz 1920' de Meclis kararıyla izinli sayıldı. Kısa zamanda topladığı yüz atlı ve iki yüz piyade gönüllü erle bir birlik teşkil ederek cephede Yunan kuvvetleriyle savaştı. Ekim ayında bu kuvvet üçü atlı, üçü piyade ve biri makineli tüfek takımından ibaret yedi bölüklü bir alay haline geldi ve bu alay " Demiralay" olarak anıldı. Kuva-yı Milliye'nin düzenli ordu içinde yer alması çalışmaları çerçevesinde emrindeki" Demiralay", " Mürettep Alay" olarak 57. Tümen kuruluşu içinde yer aldı. Bu alayın ismi , Müdafaa-i Milliye Vekaleti'nin 2 Kasım 1920 tarihli emri ile " 39. Alay" oldu. Ocak 1921'de de " Menderes Grup Komutanlığı" emrine verildi. Sağlık ve Sosyal Yardım, Milli Eğitim ve Dilekçe Komisyonlarında çalıştı."

II., III., IV., V. ve VI. Dönemlerde yeniden Isparta Milletvekili seçilerek TBMM'deki görevini ölümüne kadar sürdürdü. VI. Dönemin ilk toplantısına katılmadan 29 Mart 1939'da öldü. Naaşı 31 Mart 1939'da Kutlubey (Ulu) Camiinde kılınan cenaze namazını müteakip toprağa verilmiştir. Evli 4 çocuk babasıydı.

Cephede fedakarca hizmeti nedeniyle Kırmızı- Yeşil Şeritli İstiklal Madalya'sıyla ödüllendirilmiş ve madalyası 23 Mart 1925'te TBMM Genel kurulunda ilk kez yapılan törende takılmıştır.

Mecliste (Hafız İbrahim Efendi) olarak anılırdı.

Isparta'ya Ayrımlı Bir Bakış

www.ispartaya.com

tarafından sayısal ortama aktarılmıştır.

Süleyman Demirel Üniversitesi
Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama
Merkezi Müdürlüğü

HAFIZ İBRAHİM DEMİRALAY'IN HATIRATI

ve

ISPARTA'DA MİLLİ MÜCADELE İLE İLGİLİ BELGELER

Yayına Hazırlayanlar

Prof. Dr.Bayram KODAMAN

Hasan BABACAN

GÖLTAŞ Kültür Dizisi No:6

Hafız İbrahim Demiralay
ve
Millî Mücadele Şehitlerimizin
aziz hatıralarına

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
GİRİŞ	VII
ISPARTA'DA İSTİKLAL SAVAŞI.....	1
Mukaddime.....	1
KEMAL ATATÜRK.....	7
ISPARTA.....	13
MİLLÎ SAVAŞ.....	17
Kara Yorgi ve Ali Ulvi.....	27
HANEMDE KONGRE.....	29
Hürriyet-İtilaf Fırkası.....	29
İlk çetelerimiz	32
İLK NAZİLLÎ KONGRESİ.....	32
Batçioğlu Harlambos ve Panayot.....	33
SUIKASD VE (FERAHÎ CAMİİ VAKASI).....	34
EĞİRDİR VE TAKLİB-İ HÜKÜMET.....	36
Antalya İşgal Kumandanının Isparta'ya hareketi.....	39
İKİNCİ NAZİLLÎ KONGRESİ.....	41
Bazı Mütalaat ve Hadiseler.....	42
İtalya Otomobili.....	46
Çarıksaray'lı Hasan Hüseyin ve Hacı Efeler.....	52
Nadir Efendi.....	53
Cemal Paşa'mn Heyet-i Temsiliye 'Azalığı.....	55
Latan.....	55
Demirci'nin İkinci Ziyareti.....	56
Halı Vakası.....	57

Darbazoglu Ev Meselesi	59
Lahika	60
Mahmud Efe	60
Hasan Hüseyin'in Cepheden Firar ve Tenkili	70
Cephe Murahhasımız	77
CEPHEYİ ZİYARETİM	77
İSTANBUL MECLİSİNİN DAĞITILMASI	78
ANKARA	81
TİMUR ALAYI	86
Silah Çatma	90
Kadıköy hareketi	94
Menderes Muharebesi	96
Denizli Rumları	102
Konya İsyanı	104
Koyun Meselesi-	108
ÇETELERİN ASKERLEŞMESİ _	109
Halı Vakası	112
DÜŞMAN TAAR. VE MÜZAHE. BÖLÜKLERİ-	115
ŞANLI HALASIMIZ	117
BELGELER-	122
İNDEKS	291

*Hafız İbrahim Demiralay'ın Milli Mücadele Hatıralarının neş-
rinden dolayı büyük memnuniyet duydum, 20 senedir bunun
peşinde idim. Oğlu merhum Kemal Demiralay'ı bu belgeleri
hatıralarını yazmak için verdiği Celal Bayar'dan geri alması
için uğraştım.*

*Geçmişini bilmeyen millet geleceğine zor yön verir. Herke-
sin Türk Tarihini Milli Mücadeleyi öğrenmekle başlaması ge-
reker. Bu eserde Ispartanın bir özelliği daha ortaya çıkar. Hafız
İbrahimi tanımam. Çocuktum ve köydeydim. Oğlu merhum
Kemal Demiralay ve Süreyya Demiralay'la Demokrat Parti mü-
cadelesinden (Kemal Beyin 10 sene Milletvekilliği var) ölüm-
lerine kadar olan zamanda çok samimi sevgiye dayanan dost-
luğumuz vardı.*

*Bu sülalenin ana vasfı politikada üç çiftliklerini harcamaları-
dır.*

*. Politikaya gireceklere bu da bir ders olmalıdır. Bugünkü
genel politikacıyada ders olmalıdır.*

*Kitabın hazırlanışını GÖLTAŞ üstlenmiştir. 6 ; nolu Kültür
yayınımız olmaktadır.*

*Yayınlanacak Isparta'ya faideli eserler için teşviklerimiz de-
vam edecektir.*

ŞEVKET DEMİREL
DR. İNŞAATYÜK. MÜH.

SUNUŞ

Cumhuriyeti çağdaşlaşmanın vazgeçilmez koşulu olarak ele aldığımız için her yörenin kendi öz değerlerini ortaya koyarak gelişmesi, siyasî, hukukî, iktisadî, toplumsal ve eğitim açısından çağdaşlaşmayı sağması, barışın egemen kılınması, ÷lkemizin bütönlüğü için tek hedeftir. Bu bakımdan etnik, dinsel, kültürel ve siyasî görüşleri bir tarafa bırakarak birlik içinde çağdaş Türkiye'yi yaratmanın heyecanını yaşamamız ve Ulu Önder Atatürk'ün çizmiş olduğı yolda sarsılmaz bir inançla yol almamız gerekmektedir.

Ancak Cumhuriyeti bizlere emanet eden ve millî mücadelede canlarını verenlerin içinde yaşadıkları koşulların irdelenmesi, millî mücadeleye ait bilgi ve belgelerin araştırılması, yeni nesillere aktarılması büyük önem taşımaktadır. Özellikle Cumhuriyetin kurulması için millî mücadeleye canları pahasına iştirak edenlerin hakkını teslim etmek ve onların teşkil ettiğı kuvvetlerin ne koşullarda görev yaptığını iyi anlatmak vazgeçilmez bir görevdir.

Bu sebeple, çalışmayı gerçekleştiren, bir çok belgenin gün ışığına çıkmasını sağlayan Süleyman Demirel Üniversitesi Atatürk İlkeleri Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdür Sayın Prof. Dr. Bayram Kodaman'a ve mesai arkadaşlarına teşekkürü bir borç biliyor, Cumhuriyetin 75'inci yılında böyle bir eserin Üniversitemizce yayınlanmasından kıvanç duyuyoruz.

Prof. Dr. Lütfl ÇAKMAKÇI

Rektör

ÖNSÖZ

Tarihçiler, Millî Mücadeleyi anlatırken Kuvâ-yi Milliye'nin ve Kuvâ-yi Seyyare'nin nerede, kim tarafından ve nasıl teşkil edildiğini, ne gibi faaliyetlerde bulunduğunu ve Millî Mücadele'deki yeri, rolü ve önemi üzerinde kısaca durduktan sonra, daha çok millî ordunun, yani nizami (düzenli) ordunun kuruluşu ve faaliyetlerine geniş yer ayırırlar. Bu arada gayri nizami güçlerden, Kuvâ-yi Milliye'nin millî orduya nasıl dahil edildiklerine, Kuvâ-yi Seyyare (Çerkes Ethem'in kuvvetleri) gibi millî orduya katılmayı reddeden kuvvetlerin nasıl saf dışı bırakıldıklarına dair kısa bilgiler vermekten geri kalmazlar. Bu çerçevede, bilhassa Garp Cephesinde teşkil edilen ve Ankara'daki Genel Kurmay'a (Erkân-ı Harbiye-i Umumiye) bağlı Türk ordusunun teşkili, hareket sahası, başarıları, Harp Tarihçileri ve Genel Kurmay yayınları tarafından bütün teferruatına kadar araştırılmış, incelenmiş ve izah edilmiştir. Buna karşılık, vilayetlerde veya kazalarda sivil otoritelerin, Genel Kurmayın görevlendirdiği subayların ve halk liderlerin teşebbüsüyle mahalli halktan teşkil edilen kuvvetlerin organizasyonu, faaliyetleri, halkın tavrı, gayri müslimlerin tutumu hakkında pek fazla bilgi, belge, yayın mevcut değildir.

Her ne kadar son yıllarda Üniversitelerin Tarih Bölümlerinde ve Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nde bazı bölgelerin, vilayetlerin hatta kazaların Millî Mücadele dönemindeki faaliyetlerine dair Yüksek Lisans ve Doktora tezleri yapılmışsa da, henüz pek çok bölgenin Millî Mücadele'ye iştiraki ve katkısı veya Millî Mücadele karşısındaki tavrı konusunda araştırma ve inceleme yapılmadığı gibi, mevcut mahallî bilgi ve belgelerin de tam anlamıyla toplandığı, yayınlandığı söylenemez. Ayrıca, bu mahallî bilgi, belge ve kaynakların da gün geçtikçe, çeşitli sebeplerden ötürü azaldığı, hatta yok olduğu bilinmektedir.

Bu anlayıştan hareketle, Cumhuriyetin 75. Kuruluş yıldönümünde Süleyman Demirel Üniversitesi Atatürk Araştırma Merkezi'nce Isparta'da Millî Mücadele dönemine ait bilgi ve belge araştırılmasına girişilmiştir. Bu teşebbüs neticesinde, Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Araştırma Görevlisi Hasan Babacan'ın kardeşi Osman Babacan tarafından, metruk vaziyette bulunan Damgacı Sokağı'ndaki evinde, Isparta'da Millî Mücadele'nin lideri olan Hafız

İbrahim (Demiralay)'ın hatıratının orijinalinin bir kısmı bulunmuştur. Daha önce Tefik Aköz'e bugünkü harflere çevrilen belgeler kısmıyla birleştirilerek tarafımızdan yanına hazırlanmıştır. Böylece hem bu tarihi öneme haiz hatıratın kaybolması önlenmiş, hem de Isparta halkının Millî Mücadele'ye olan katkısı ilk ağızdan ve orijinal şekliyle, Hafız İbrahim (Demiralay)'ın hatıratıyla gün ışığına çıkarılmış oldu. Bu görevin Atatürk Araştırma Merkezi tarafından Süleyman Demirel Üniversitesi adına yapılmış olması ayrıca bizler için mutluluk ve gurur vesilesi olmuştur.

Hafız Bey'in yazışmalarını daha önce bugünkü harflere çeviren ve bu konuda ilk teşebbüste bulunan Emekli Albay Tefik Aköz'ü rahmetle anıyoruz. Hatıratın transkribinin tashihinde bize yardımcı olan, Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği İzmir Şubesi Başkanı Habib Hürmüzlü'ye de teşekkürü borç biliriz.

Ayrıca bu eserin ortaya çıkarılmasında ve yayına hazırlanmasında bizlere destek veren, bizleri teşvik eden Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Lütfi Çakmakçı'ya ve yayınlanması hususunda maddi desteğini esirgemeyen Yüksek Öğretim Vakfı Başkanı Şevket Demirel'e teşekkürlerimizi sunmayı, yerine getirilmesi gereken önemli bir görev sayıyoruz.

Isparta - 1998

Prof. Dr. Bayram KODAMAN

GİRİŞ

Hafız İbrahim Demiralay, Büyük Millet Meclisi'ne girdiği zaman kendisinin vermiş olduğu öz geçmişine göre; 1883(1299)'de Isparta'da doğdu. Yılanlızâde Tahir Paşa'nın oğludur. İlk ve orta öğrenimini Isparta Rüüştiyesinde tamamladıktan sonra 1902'de İstanbul'a gelerek Fatih Medresesi'nde yedi yıl eğitim gördü ve müderrislik icazeti aldı. Memleketine dönüşünde babasından kalan arazide tarımla meşgul oldu, gülyâğı ticareti yaptı. Ayrıca 1911 - 1912 yıllarında Isparta idadisinde Din Bilgisi ve Ahlâk derslerini okuttu. Bir ara Bidayet Mahkemesi Üyeliğinde bulundu. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali ve Batı Anadolu'da saldırıya geçmeleri üzerine Isparta Müdafaa-i Hukuk Cemiyetini kurarak ilçe ve köylerden topladığı gönüllü kuvvetlerle "Isparta Mücahitleri" adı altında Nazilli Cephesine gönderdi. TBMM'nin I. Dönemi için yapılan seçimlerde Isparta Milletvekili olarak 23 Nisan 1920'de Meclisin açılışında hazır bulundu. Toplayacağı gönüllülerle cephede hizmet istemesi üzerine 11 Temmuz 1920'de Meclis kararıyla izinli sayıldı. Kısa zamanda topladığı yüz atlı ve iki yüz piyade gönüllü erle bir birlik teşkil ederek cephede Yunan kuvvetleriyle savaştı. Ekim ayında bu kuvvet üçü atlı, üçü piyade ve biri makineli tüfek takımından ibaret yedi bölüklü bir alay haline geldi ve bu alay "Demiralay" olarak anıldı. Kuvâ-yı Milliye'nin düzenli ordu içinde yer alması çalışmaları çerçevesinde emrindeki "Demiralay", "Mürettep Alay" olarak 57. Tümen kuruluşu içinde yer aldı. Bu alayın ismi, Müdâfaa-i Milliye Vekaleti'nin 2 Kasım 1920 tarihli emri ile "39. Alay" oldu. Ocak 1921'de de "Menderes Grup Komutanlığı" emrine verildi. Bu şekilde görevden ayrılarak Mart 1921'de Meclise döndüğünde, Sağlık ve Sosyal Yardım, Milli Eğitim ve Dilekçe Komisyonlarında çalıştı.

II., III., IV, V., ve VI. Dönemlerde yeniden Isparta Milletvekili seçilerek TBMM'deki görevini ölümüne kadar sürdürdü. VI. Dönemin ilk toplantısına katılamadan 29 Mart 1939'da öldü. Naaşı, 31 Mart 1939'da Kutlubey (Ulu) Camiinde kılınan cenaze namazını müteakip toprağa verilmiştir . Evli olup 4 çocuk babasıydı.

Cephede fedakârca hizmeti nedeniyle Kırmızı-Yeşil Şeritli İstiklal Madalyasıyla ödüllendirilmiş ve madalyası 23 Mart 1925'te TBMM Genel Kurulunda ilk kez yapılan törende takılmıştır.

¹ Cenaze merasiminin ayrıntıları ve ardından söylenenler için bakınız: ÜN Isparta Halkevi Mecmuası, Sayı: 61, Cilt: 5, Nisan 1939, s. 857- 860.

Mecliste (Hafız İbrahim Efendi) olarak anılırdı².

Hafız İbrahim Demiralay, Millî Mücadele dönemi ile ilgili anılarını, yaklaşık 100 yapraklı bir deftere kendi el yazısı ile yazmıştır. Yapmış olduğumuz çalışma işte bu defter esas alınarak hazırlanmıştır.

Benzer bir çalışma, daha önce, Cumhuriyetin 50. Yıldönümü dolayısıyla Isparta İl Kutlama Komitesi tarafından Emekli Albay Tevfik Aköz'e yaptırılmıştır. Edindiğimiz bilgilere göre, bu çalışmaya esas olan hatıralar ve yapmış olduğu yazışmaları ihtiva eden belgeler, İbrahim Demiralay'ın oğlu Kemal Demiralay tarafından değerlendirilmek üzere Kutlama Komitesine teslim edilmiştir. Tevfik Aköz ve arkadaşları, bu belgeleri ve hatıraları bugünkü harflere çevirmişler, belgelerin asıllarını Kutlama Komitesine teslim etmişlerdir. Yapılan bu çalışma, mahallî gazetelerimizden Isparta Gazetesi'nde Nazik Erik, Tevfik Aköz ve Ali Şahap Gürelli imzasıyla kısa bir süre yayınlanmıştır. İmza sahiplerinden görüşme fırsatı bulabildiğimiz, Emekli öğretmen Nazik Erik Hanımefendi, belgelerin asıllarını görmediğini, sadece transkrip edilmiş metni gördüğünü bize bildirmiştir. Isparta Gazetesi sahibi Sayın Tanju Boylu ise, belgelerin orijinallerini gördüğünü ve bunların Kutlama Komisyonu tarafından Isparta Halil Hamit Paşa Kütüphanesine teslim edildiğini bildirmiştir. Kütüphane kayıtları üzerinde yaptığımız araştırmada böyle bir belge ve defter kaydına rastlayamadığımızı üzülerek belirtmeliyiz.

Söz konusu çalışmanın bir nüshasını, Tanju Boylu'dan temin etme imkanımız olmuştur. Bu belgelerden, Hafız Bey'in, hatıralarını, o dönemde, Isparta Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Reisi ve Timur Alayı Kumandanı sıfatıyla, Heyet-i Temsiliye, Büyük Millet Meclisi, Cephe Komutanlıkları ve civar illerle yapmış olduğu yazışmaları birleştirmek suretiyle elimizdekenden büyük, tek bir defterde topladığı anlaşılmaktadır. Yaptığımız karşılaştırmada, hatıralar kısmının bizim elimizdekini aynı olduğu görülmüştür. Belgeler kısmının yazışmaları ihtiva etmesi ve büyük bir bölümünün karşılıklarının ATAŞE arşivi ve Cumhurbaşkanlığı arşivlerinde bulunması, tarihi değerlerini bir kat daha artırmaktadır. Bu nedenle, biz de çalışmamızda, belgelerin orijinallerini görmememize rağmen Tevfik Aköz ve arkadaşlarımızın titizliğine. güvenerek, "Belgeler" başlığı altında yer verdik.

² Fahri ÇÖKER, Türk Parlamento Tarihi, Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923, C. III, TBMM Vakfı Yayınları, No: 6, Ankara, 1995, s. 469-470.

Bizim üzerinde çalıştığımız defter, Osman Babacan tarafından, Hafız Bey'in Isparta, Çelebiler Mahallesi, Damgacı Sokağında bulunan evinde, 1997 yılında Güzel Sanatlar Fakültesi öğretim üyeleri ve öğrencileri ile yapılan rölöve çalışması esnasında bulunmuştur.

Defter, 19,5x14 cm ebadında ve orijinal çizgilidir. Kapağının yıpranmak suretiyle koptuğu anlaşılmaktadır. Buna rağmen, birinci sayfadan itibaren yazarın bizzat kendisinin numaralandırdığı 171 sayfada hiçbir eksiklik yoktur.

Hafız İbrahim Bey, "Isparta'da İstiklâl Savaşı" cümlesiyle başlayan hatıralarını, 15 Mayıs 1936 Çarşamba günü sabahleyin saat 9'da yazmaya başlamış ve 1 Nisan 1937 Perşembe günü bitirmiştir. Hatıra metni, tarafımızdan bugünkü harflere çevrilirken, cümle yapılarına hatta paragraflara bile müdahale edilmemiş yazarın metoduna sadık kalınmıştır. Klasik transkrip metodu ve kuralları uygulanmamış, bazı harfler nadir olmak şartıyla değiştirilmiştir. Örneğin; "etdi" kelimesinin "etti" şeklinde yazılması gibi.

Metinde bazı kelime, cümle veya sayfaların üzerleri yazar tarafından çizilmek suretiyle iptal edilmiştir. Bu gibi durumlarda, yine de metin bu günkü harflere çevrilmiş, () şeklinde parantez içerisine alınarak dipnotlarla belirtilmiştir. Ayrıca metin içerisinde [] şeklinde köşeli parantez içerisinde bilgiler vardır bunlar bizzat yazar tarafından konulan parantezlerdir ve aynen yazılmıştır. Hatıra metnine yazarın verdiği sayfa numaraları, transkrip esnasında (s.1,2) şeklinde metin içerisinde gösterilmiştir.

Hatıraların yeni nesiller tarafından daha iyi anlaşılabilmesi için metinde geçen bazı kelimelerin bu günkü anlamları sayfa altlarına dipnot düşülmek suretiyle belirtilmiştir. Aynı şekilde; şahıs, kurum ve yer isimlerinin indeksi çıkarılarak kitabın sonuna eklenmiştir.

İSPARTA'DA İSTİKLAL SAVAŞI

Mayıs 936 Çarşamba, Saat 9, Sabahleyin

Mukaddime

Hazreti Adem'den başlayan insanlık hayatında çok defa kendisini gösteren harika ve büyük varlıkların tecelliyâtı¹ müstesna bir hilkate mâlik olan Türk ırkının ruhundaki salâbet ve şehâmetin eseri olduğu tezahür eder.

Hazreti Nuh'un devrinde beşeriyet tarihindeki vâki' umûmî tufan inkılâbının vücûda getirdiği ayrılıklarda milletimiz; Asya'nın mümbit ve feyzdâr yaylalarına yerleşmiş, bir kısmı da arzın dört ucuna kök salarak tarihin henüz yetişemediği devirlerde beşeriyete yüksek medeniyet yolunu açmıştır.

Muhakkaktır ki; dünyanın yükselme inkişafına Asya mehd-i zuhur⁴ olmuş, Avrupa'nın bugünkü terakkisi; Hristiyanların taassub-ı galeyânıyla harekete getirdiği Haçlı Seferlerinde sırf Asya akvâmıyla temas (Vâki')* ve ilmî mümâresesinden doğmuş ve şark kütüphanelerinin de Avrupa'ya nakli mühim 'amal olmuştur.

Benim samimi kanaatim şudur ki; medeniyet, insanların yaradılış vasfı olup zaruret ve ihtiyaçların doğurduğu ahvâlde tedricî tekâmül etmiştir. Hilkatin umûmî düsturu da budur.

Bunda peygamberlikle aldığımız zevatın maddî, manevî himmet ve azimleri mesbuktur.

Hazreti Adem; hikmet-i ilâhiye eseri olarak Asya'ya [Serendib] gönderildiğinde ilk işi; Hazreti Havva ile birleşmek, neslini çoğaltmak, çocuklarının hayatını idame için buğday ziraatı ve mahsulattan istifadeyi öğrenmek olmuştur.

¹ Tecelliler, kader, talih

² Metanet, kuvvet, dayanma

³ Akıl ve zeka ile birlikte olan cesaret

⁴ Mehdi'nin çıktığı zaman

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

İkinci işi de; tanışmak, ve anlaşılmak için konuşmağa vesile olan eşyanın isimlerini, vahiy tarihiyle talimden ibarettir. Pek basit ve iptidai bir şekilde uzun müddet devam eden zirâat; Hazreti Davud'un mu'cizâtı olan demircilik ve karasabanlarla biraz daha ilerlemiştir.

Terziliği [sanat-ı libâsı] Hazreti İdris vücûda getirmiş, koyun ve keçi yünlerinden basit bir şekilde uzun kumaşlar biçilerek insanların setri 'avret için kullandıkları büyük yaprakların yerine ikâme, çıplak ve tâğî hayatlarına nihayet verilmiştir.

(s.2) Hazreti Nûh; ilk gemiyi yapmış, her cins mahlûku içine alacak kadar büyük sefine; tûfân belâsından mütenevvî⁶ mahlûkâtı kurtarmış, dünyanın muhtelif aksamına yayarak tarihte yeni bir devir mevcuda getirmiştir. Dağların, kayaların kovuklarında geceleyen insanların huzurunu temin için de Hazreti Süleyman dülgerliği bulmuş, Mescid-i Aksanın inşâsı Hazreti İbrahim'in Kabe'yi bünyâdî⁷ vasatî Asya'da yeni ve büyük bir medeniyetin parlayacağını ifhâm etmiştir. Hazret-i Yusuf saati icat etmiştir.

Hazreti Danyâl, Lokman Doktorluğu bilmiş ve nice zevat da beşeriyet hayatına hadim eserlerle mülhem olmuşlardır.

Hazreti Mesîh'in babasızlık mucizesi, ulu peygamberimiz Hazreti Muhammed'in hâtem'ül-enbiyâ olması artık dimağın tekemmül etmesine delil olup bundan sonraki medenî eserlerin ilim ve fen sayesinde husul bulacağına işaretler.

Bu babdaki izahatım hâdisâtın gayr-i kâbil-i reddi bürhânidir .

Hamiş⁹: bunları tetkik ederken büyük bir hakikât ve inceliğe tesadüf ediyoruz ki: tarihte ne kadar ulû'l-'azm peygamber varsa hepsinin Türk olmasında şüphemiz kalmıyor.

Bilhassa: Hazreti Nuh'un bin sene devam eden çetin savaşı; Hazreti İbrahim'in Nemrud gibi mütemerrid¹⁰, mütekebbir, mağrur bir hükümdar ile mücadelesi kanâatimizi takviye ediyor. Çünkü; savaş, celâdet, Türk kanının vasfı mümeyyizdir¹¹. Peygamberimiz Hazreti

⁵ Şeytani, asi olan

⁶ Çeşit çeşit, aynı cinsten olmayan,

⁷ Binası, İnşası,

⁸ Delili reddetmek,

⁹ İlave,

¹⁰ Dik kafalı, kötü fiilinde direnen,

¹¹ Başkalarından ayırd edici özellik,

Muhammed'e gelince: Esasen müsta'rabdir . Azeri Türkleri'nden ve Hicaz'da sonradan yerleşmiş Hazreti İbrahim'in ahfadından olup Türklere mahsus mühim ve büyük hasletlerle temayüz etmektedir. Hakka nazır olan ruhundaki safiyet ve nezâheti, beşeriyete şefkat ve hidâyeti, adâle ve istikâmetle hareketi, şehâmet ve celâdeti, yılmaz azim ve kudreti büyük bir kavmin mahsûs hilkatı olmasında şüphe bırakmıyor.

(s.3) Biz; o zat-ı risâleti teşhiste âciz kalmış, kendisi olduğu gibi bize tanıtılamamışlardır. İnsanları Allah'ına yaklaştırmak, dünya ve ukbâsını yapmak hususunda ne güzel ve metin esaslar kurmuştur. Onun nûr-ı hidayeti yalnız Türkleri ve Asya kavmini değil, beşeriyeti karanlıktan kurtarmıştır. Müslümanların bugünkü zayıf halini görüp de İslâmiyetle bühân ' etmeyiniz. Kusur malda değil numunedir.

Afrika'nın Berberi Türkleri Emevi hükümdarlarından Abdülmelik zamanında Musa bin Sakafî ve Tarık bin Ziyad kumandalarıyla Endülüs'ü (İspanya) işgal ettiler ve orada yerleştiler. Kurdukları İslam medeniyeti Avrupalıların bugünkü ilim ve sanayiine menşe' olmuştur. Bî çareler Hıristiyanların taassubuna kurban olmasa idiler medeniyet nuru oradan şule dâr olurdu. Bir de şimdiki İspanyayı düşününüz. Dünya bu kadar ilerlediği halde hâla yerinde sayıyor ve yıkılmağa mahkum bir haldedir. Yakın bir atîde biz Türkler medeniyet harikalarımızla Dünyayı hayrete düşüreceğiz. Vahyi ilâhî olan Kur'anı tefekkür etmeliyiz; hangi zamanda ve nasıl bir kavme nazil olduğunu, ahkânundaki isabet ve hedef istikametini inceden inceye tetkik etmeliyiz: Milyonda birini anlamaktan âciz olduğumuz halde yine görüyoruz ki: beşeriyetin ruhuna hitap eden mukaddes bir kitap, her türlü ihtiyaca kâfi müttekâmil bir kanun, ölümsüz ve nihayetsiz bir varlık, idrak edilmez ledünniyât¹ , ucu bucağı bulunmaz derya, ebedî zevke, hayata kavuşturan hidayet nurudur.

Biz Türkler; ruhumuza pek uygun olan İslamiyet'i; Kalplerimizde yerleştirip amal ve efâlimiz: düstur-ı hakikatine tatbik ettiğimiz günleri düşünüyorum da: yüreklerimizde yaktığı vatan ve millet aşkının ne kadar kuvvetli ve nerelere şâmil olduğunu, sarsılmaz imanıya her türlü inûşkilâtı iktihâm¹⁶ , esbâb-ı maddiyyenin nez' olduğu fetret hallerinde nâîfîus ve şerefini her şeyin fevkinde görerek îman ve istiklâli

¹² Araplaşmış,

¹³ İf.ira, haksız suç isnad etme,

¹⁴ Alevli, alevlenmiş,

¹⁵ İlahi bilgiler, ilahi sırlar,

¹⁶ Göğüs germe, direnme.

uğrunda büyük harikalar vücuda getirdiğini müşahâde ediyorum, (s.4) Bir kanaatim daha şudur ki: Bu millet daha büyük adamlar yetiştirerek yükselecektir.

Bir ucu Kabe ve ravza-i peygamberî ye uzayan bu mübarek topraklar; milletimin vücuduyla kıyamete kadar payidar ve mamur, seyf-i müslimîyle daima mansûrdur.

Neler gördük ve işittik! Milletimize, topraklarımıza kasd ve ihanet edenlerin hepsi yıkılıyor ve yok oluyor. Şeref ve nüfuzu hizmet edenlere intikal ediyor. Kalbinde vatan aşkı taşıyanlar umurunda muvaffak ve aziz oluyor. Hırs-ı câh¹⁷ ve saltanatla milletini hiçe sayıp düşmanlara iltica ve istimdâd edenler imansızlıklarının mücâzâtını çekip fâsik-ı mahrum¹⁸ oluyorlar.

Sizlere ibretli iki levha yayayım?! Cihanşümul varlık ve tarihe sahip Türklerin bir göçebesi olan Kayıhan kabilesi, vasatî Asya'nın ihtilâl ve keşmekeş zamanlarında şimal tarafından akın halinde hicret ederek (Kayıhan kabilesi; fedakâr reisleriyle) Eskişehir taraflarına kadar geldiler. Celâdetlerinin¹⁹ mükâfatı olarak orada iskân, nihayet Selçuk saltanatına vâris, tevâif-i mülûk enkazına yerleşerek Osmanlı hükümetini kurdular. Onuncu Kanun Süleyman'a kadar hükümdarlık liyâkatini oldukça îfa, büyük vartaları iktihâm, günden güne tevessü'²⁰ ederek memleket ve milletin şerefini yükselttiler.

Gerçi: Çöküntü; Kanûnî'nin otuz sene sonundaki (gölge) devrinde başlarsa da vaktinde sağlam kurulmuş bir devletin; kendi arasından çıkardığı büyük adamlarının yılmaz mesâi ve fedakârlığıyla üç asır daha devam edebilmiştir. Bütün inkıraz ve izmihlaller; hükümdarların sefahat ve ırkının karışmasıyla ruhen düşkün ve milletine sahip bulunmamalarından doğar. İnsanlara baş olmak kolay bir şey değildir.

Kılınç ve pazu kuvvetiyle mümkün olduğunu ve devamını da zannetmek saflıktır. Bahusus Türklere bunu reva görmek haksızlık ve insafsızlıktır. Onu anlamak için ruhuna nüfuz ve arzusuna hürmet ve hizmet etmek lazımdır.

¹⁷ Makam hırsı,

¹⁸ Yoldan çıkan kimse,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

¹⁹ Yiğitlik, kahramanlık,

²⁰ Genişleme,

(s.5) Milyonlarla insanın; bir adam kumandasında hareketi ve emrine itaatle icâbında hayatını feda etmesi zorlukla değil; reisin kalbinde taşıdığı büyüklük ve ruhundaki cazibeye bağlıdır.

Evet! Hükümdarlık tatlı ve zevkli bir şeydir. Lakin millet seni bir an için başında taşır ve her emrine boyun eğer. Âni olarak öyle hâdiseler zuhur eder ki; sen her şeyini bilâ-tereddüt vatan uğruna feda etmeğe mecbur olmalısın! Bunu yapamazsan son padişah Vahüddîn ve hükümeti gibi şerefsiz yok olursun!!

Ne bedbahtlıktır ki; esaret bilmeyen milletini altı yüz senelik devletin arkasına takarak îdam sehpasına sürüklüyor ve **Sevr** paçavrasını imza ederken yüreğinde acı bile hissetmiyor. İşte size yüz kızartıcı zillet maskesi!!!

Silahlarımızdan tecrîd, istiklâl ve hakkı hayatımız alçakça gasb, milli hudutlarımız her taraftan sarılarak vatanımız namussuzca işgal, düşmanların mülevves ayakları altında çiğneniyor. Yunan-[dünyanın alçak milleti] İzmir gibi güzel ve aslanlar yuvasına musallat oluyor.

Yâ Rabbî ne acıklı ve ateşli tablo!!! içten içe kan ağlayan milletimiz; bütün maddi sebeplerin yok olduğunu görerek kılıncına bağlı elini göğsüne, iman ile dolu kalbini Allah'ına çevirerek mukadderatını tefekkür, kendine lâayık bir başın zuhurunu intizâr ediyor. Her tarafta içten gelen bir galeyan! Osmanlı Hükümetinin ihanet ve meskenet²² idaresine isyan ve müdafaa hazırlıkları!!

Tam bu sıralarda (19 Mayıs 335) Mustafa Kemal Samsun'a çıkıyor. Saltanatın yaldızlı üniformasını yakasından söküp atarak bir fert gibi milletin arasına ve celâdet aşkının cazibesine katılarak büyük bir itimatlığını ve azim ile işe başlıyor ve hepimizi etrafında topluyor. Münevver geçinen bazı rical ve bir kısım matbuatın Amerika ve Avrupa mandasına temayül yazılarına asla iltifat etmeyerek öz evlâtlık vazife ve kanını bi-hakkın isbât ediyor.

(s.6) Bin bir meşakkat ve yokluklar içinde bütün maniaları ayakları ile yıkarak memleketini, milletini bugünkü kayıtsız, şartsız istiklale kavuşturuyor...

Etrafında bulunmakla ve Cumhuriyetimizin feyizli eserlerinin günden güne arttığı ve kâinata sığmayan kudretli dehâ ve iradesiyle

²¹ kirli, pis,

²² miskinlik, beceriksizlik,

emsalsiz şeref ve yüксеğe dev adımıyla yürüdüğünü görmekte göğsümüzü kabartan bu işin içinde bulunduğumuzdan dolayı Allah'ımıza bin şükür ve sevgili Atatürk'ümüze minnet duyuyoruz.

İşte size ikinci bir iftihar levhası!!

Ben bu büyük varlığın hudutsuz tarihini yazacak değilim. Buna ne dimağım ne de ihatam kifayet eder! Atatürk'ün ölmez kudret ve anlayışını ifade eden belğ nutku bugünkü insanlığın istikâmet hedefidir. Başka hüccet istemez. Yalnız on yedi senelik refakat şerefi ile mübâhî olduğum Kemal Atatürk'ün milyonda bir vasfını ve ruhundaki inceliği anlatmağa muvaffak olursam ne mutlu!!!

Diğer bir gayem de Kuvâ-yi Milliye'nin ilk ateşi İzmir'in işgaliyle alevlenip Isparta'nın bu harekâta hangi zamanda ve nasıl iştirak ettiğini, Heyet-i Temsiliye Reisi Mustafa Kemal'in samimiyet ve irşadından ilham alarak ne suretle bağladığını yedimdeki vesaike istinaden ifade edebilirsem bahtiyarlık duyarım.

Yalnız ben hadisâtı nasıl gördüm ve duydumsa olduğu gibi yazacağım. Ne riya ve ne de halûsî karıştırabilirim! Esasen hilkatim de müsait değildir. Kalemim belki tenkitlere uğrayacaktır. Lakin maddî maneî olgunlukların hakîkî tecelliyâtını ifâde borcumdur. Hurafelere inanmam. Cenab-ı Hakkın Nur-ı 'azamet ve kudretinin kendine nazır kalplerde inikası ve buna dâima milletimin saf yüreğinin cilve gâh olduğunu iftiharla görüyorum ve öğreniyorum. Türklüğümüne seviniyor ve bekasına dua ediyorum. Gözlerimizin henüz yetişemediği ufukların arkasında onun için hazırlanmış büyük istikballer vardır. Düşmanları makhûr hizmet edenleri iki cihanda mes'ûd olsun !!..

KEMAL ATATÜRK

(s.7)Türk savaşlarında büyük mevkii bulunan bu emsalsiz şahsiyetin tarihi muhtelif şafhalara ayrılırsa Trablus ve Bingazi'de mücahit Mustafa Kemal; Otuz Bir Vakası'nı tenkil için Selanik'ten İstanbul'a gelen Mahmut Şevket ve Hasan Paşa'lar kumandasındaki Hareket Ordusunda Erkân-ı Harbiye Reisi Mustafa Kemal Bey, Anafartalar'da, Arıburnu'nda büyük yaralılık ve kahramanlığıyla dünyayı hayrete düşüren muazzam düşman ordularını mahvederek memleketini kurtaran Mirliya Mustafa Kemal; Umûmî Harpte Arabistan'da Yıldırım Gurubu sonra da ordu kumandanı Mustafa Kemal Paşa, bulunduğu vazifeleri büyük bir liyakat ve muvaffâkiyetle idare etmiş gerek kendisini ve gerekse askerini esaret ve mağlubiyet mevkiine düşürmemiştir.

Umumî Harbin acıklı hali hepimizce malumdur. İttihat ve Terakki Hükümetinin son zamanlardaki yolsuz idaresini yakînen görmüş, mühim ve esaslı bir lâyiha ile Talat [Paşa]'yi ikaz etmiş ise de maatteessüf Enver'in diktatör hareketi kıymetini takdîre mânî olmuştur. Ordunun bozulmasıyla Suriye ve Filistin'deki kuvvetleri büyük bir maharetle ve muntazam surette ricat ettirmeğe muvaffak ve esaretten kurtarmıştır. İstiklal mücâdelesinde vatanperver gençlik zümresinin başında çalışmış, Sultan Hamid'in taassubunda buraya fırâr etmiştir. Mütâreke ve Sevr muâhedeleriyle yıkılan millet ve memleketimizi kurtarmak için kurduğu esaslı plan ve emin adımlarıyla Milli Savaşı canlandırmış 23 Nisan 336 Büyük Meclisi toplamış, bila kayd-ı şart hakimiyetini ilan ile hürriyetini dünyaya tanıtmıştır.

Meclis Kuvâ-yi Milliye'de müşirlik tevcih ve baş kumandan Mustafa Kemal Sakarya Harbindeki idare ve muzafferiyeti dolayısıyla Gazi Mustafa Kemal olmuştur. Milletine her daim yaptığı atalık Büyük Meclis tarafından takdir ve kendisine [Kemal Atatürk] soyadı vermiştir.

Türk'ün bu ölçülmez kahraman evladını (hiç tanımaz idim) nasıl tanıdım? Umumî Harpte asker odum. Dokuzuncu Depo Alayı'nda imam idim. Kumanda ettiği Yıldırım grubunu bizim alay teşkil ettiğinden bilmünâsebe nâmı tebçil edilirdi.

Çanakkale'de büyük şecaat ve harikalar vücuda getirdiğini emrinde bulunan otuz beşinci alayın efradını kamilen Isparta ve mülhakatı doldurduğundan kasaba ve köylerde gazilerimizle

konuştuğumda anlattıkları değerli menkıbeleri zevk ile dinleye dinleye aşık oldum.

(s.8)Yunanlıların işgal hareketi Aydın'a ve Nazilli'ye kadar uzanarak Demirci Efe ve arkadaşlarıyla Nazilli'de müdafaa teşkilatı kurulduğunda hareketi takviye ve idame için Isparta ve mülhakâtıyla çalışıyor Vahidüddin'in idaresini nazara almayarak resmen terhis edilmiş efradı silah altına davet ve Nazilli cephesine sevk ediyorduk. Yunanlıların gizli teşkilatına bağlı ve Türklerle dost zannedilen Isparta Rumlarının [Batçioğlu Sirtos ve Panayot beni muaheze etmiş idiler. (Vakayı kısm-ı mahsûsunda yazacağım.) Bunların hilâf-ı memul²³ ihanetine teessürümden sabaha kadar uyuyamadım. Başımıza bir sahip halk etmesini göz yaşlarımla Allah'ımdan yalvardım. Hilkatinde ne büyük cilve ve hüsn-i tesadüfleri vardır. Sabahleyin erkenden Kuvâ-i Milliye karargâhıma geldiğimde ne göreyim? Masamda bir mektup! Hacı Kamil isminde bir zabitimiz beni -Isparta hârici- askeri deposuna davet ve mahrem mülakat istiyor. Gittim ve gizli buluştum. Beyşehir'de süvari alay kumandanı Nazım Bey vasıtasıyla Sivas Heyet-i Temsiliyesi namına Mustafa Kemal imzasını taşıyan bir tebliğ!!! Ne ruhlu vesika!

Biz, yalnız İzmir havalisini biliyor ve uğraşıyorduk. Bütün işgal mıntikalarını ve müdafaa esaslarını gösterir canlı bir kroki!!! Bilhassa bunaldığımız bir zamanda bizleri tenvir" ve irşat (eden) ve esbabı müdafaayı îzah eden emirnamesinden duyduğum teselli ve manevi zevki hala unutamam. Ağustos 335.

Biz aciz dahi olsak bu günleri hatta yarını yakinen gördük ve başımızın kim olduğunu ta o zamandan anladık. Büyük bir itminan ile derhal kendisine bağandık. Bir dakika olsun emrinden çıkmadığımız gibi ölünceye kadar da ayrılamayız!

(s.9) Bu nurlu cazibenin tesiriyle ilk devrede mebusluğu kabul ve Ankara'ya can attım.

Mayıs 336'da şimdiki Ankara vilayetinin baş vekaletine nazır köşedeki odasında müşarünileyh bazı mebus arkadaşlarım ile ziyaretimde; parlak göz, pak ve açık alın, mütevazı tavrında kitap-ı ledünniyât okurken ruhumda uyandırdığı heyecanı asla tarif edemem.

Umulanın aksine,
²⁴ Aydınlatan,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

Huzuruyla müşerref olduğum günden beri bir gün ne zaaf ve ne de korku hissettim.

En müşkül zamanlarda riyasetinde toplanınız günlerce halledemediğimiz maslahat düğümlerini bir anda çözer, ânî ve isabetli kararlarıyla zorlukları yıkar, selamet yollarını açar. Büyük sabır ve tahammülü vardır. Bir şeyin üzerine çok varmaz. İhtiyat ve teennî ile hareket eder. Olur olmaz şeylere de kulak asmaz, yapacağı işi evvelce kararlaştırır, ölçer biçer zamanı geldiğinde tereddütsüz tatbik eder.

Sohbeti çok neşeli ve zarifânedir. Fart-ı mizacı²⁵ sevmeyiz. Kahkaha ile gülmez, huzurundan ferahlık duyulur. Aheste ve hafif konuşur. Aleyhtarlıktan hoşlanmaz. Gördüğü noksanları da çekinmeksizin yüz yüze söyler.

Riya ve tabasbus dan nefret eder, herkesin olduğu gibi görünmesini ister, samimi kanaatlara hürmet eder. Dostluğu çok vefalıdır. Kimseyi kolay kolay feda etmez. Hased ve iğrâ²⁶ besleyenleri de zorla tutmağa mecbur değildir.

Silah arkadaşlarının kıymetini bilir. Ve aleyhlerine konuşurmaz. Aykırı gidenlerini dahi mümkün mertebe himaye ettiğine şahit olduk. Kimseyi rencide etmek istemez. Bilhassa kadınlara çok şefkatlidir. Saltanat-ı hanedanının hudut hâricine çıkması devlet icâbından görülmekle (s. 10) kadınların gönderilmemesini meclis kürsüsünden beyan etmiş ise de esbak Bahriye Vekili Cebel-i Bereket mebusu İhsan Bey'in takrir ve ısrarı üzerine meclisçe tekarur etmiştir. Hayatı basit ve âlâyişden²⁷ azadedir. Memleket ve halkını çok sever. Bütün yaptığı işler onun yükselmesi gayesine matuftur. Köylülerle konuşmaktan çok haz duyar. İmkan bulsa aralarında yaşamayı ve yatmayı tercih eder. Tam manasıyla demokrattır. Orta ve aşağı sınıfta bulunan bazı rical ve memurin bu hususa dikkat ve maslahatı tatbik etseler adaletin hakiki manâsı teessüs eder.

Sulhperverdir. Emeli, yalnız milletin değil beşeriyetin huzur ve refahıdır. Âli bir hasletin mahsulü olan bu arzusunu dünyada tatbiki imkan bulunursa beşeriyete yeni bir refah yolu açılmış olur. İçinde bulunduğumuz asır hakikatte hârikalar ve inkılâplar asrıdır. Umûmî Harbinin neticesi mühim değişiklikler vücûda getirmiştir. Bu meyanda

²⁵ Taşkın huyluluk,

²⁶ Hırsını uyandırma, azdırma,

²⁷ Debdebe, tantana, gösteriş,

bazı müceddit zevat da zuhur etmiştir. Rusya'da Lenin ve arkadaşları, Almanya'da Hitler, İtalya'da Musolini! Bunların az ve çok kafalarının işlediğini görüyoruz. Kendilerine tarih belki bir mevki verecektir. Lakin itiraf etmek lazımdır ki: Türk inkılâbının Kemal Atatürk'ü, bunların ve daha emsalinin çok fevkindedir. Son zamanlarda Almanya ve İtalya siyasetlerine hakim olan Hitler ve Musolini, hırs ve istila emellerinden vazgeçseler de derecelerini itirafı Atatürk'ü kendilerine ve beyne'l-milel umumî siyasete baş yapsalar dünyanın senelerden beri uğraştığı (s. 11) sulh yolunu -Cemiyet-i Akvamın daleveralı ve gayr-i samimi siyasetinde değil; Atatürk'ün ilhamlı kafasında bulup insanlığın ızdırabına nihayet vermiş olurlar. Bugünkü tefessühün başkaca çaresi de yoktur. Öyle zannediyorum ki yakın bir atîde Mösyö Hitler başbuğluk formasını kendi eliyle Atatürk'ün omuzlarına koyacaktır. Musolini'de ister istemez bunu kabule mecburdur. Bu işe şahit olarak içinde bulunmak büyük bahtiyarlıktır. Vaktiyle görülmüş manalı rüyanın Türkiye'ye taalluk eden «safhası kapanmış Avrupa'ya ait beyne'l-milel kısmı da henüz mukadder sırrını takip ediyor. Şeci' ve emsalsiz kahramandır. Hiç bir şeyden yılmaz ve korkmaz. İstiklal harbinin şiddetli zamanlarında ufak tefek zaaf lar görüldü. Tehlikeli bir günde bazıları ricat bir kısmı da sulh arzusunu izhar ettiklerine çok müteessir olup **dağ başında yalnız kalsam yine Türk bayrağını ölünceye kadar müdafaa edeceğim** nidasıyla izhar-ı celâdet buyurmuştur. Sakarya Harbi'nin kıışıgın zamanında fütursuz ve açıktan muharebeyi tetkik ve gülle ve kurşunlar arasında devam emrini vermiştir.

Kalbinin büyüklüğüne kâinat sığmaz. Tartmak lazım gelse milyon defa kalbi ağır gelir. Adalet ve istikâmet şiarıdır. Kurt ile koyunun beraber yaşaması ahas emelidir. Hele mebusların gayri meşru emeller peşinde koşmasını kat'â arzu etmez. Parti arkadaşlarının devlet işlerinde ve sermayesi hükûmete ait anonim şirketlerin idare meclisinde ücretle bulunmalarını buna binâen men' etmiştir. Menfaat ve irtikap şaibeleriyle alakaları anlaşılan bazı mühim ve mevki' sahibi zevatı, kimini Divan-ı Ali'ye vermek suretiyle ve kimini de mebusluğa namzet koymayarak emsaline müessir ibret göstermiştir.

(s. 12)Jurnalcilerden, münafıklardan asla hoşlanmaz. Cumhuriyet devrinde istibdat hafiyeliğini diriltmek için bazı sefil ruhlu, insanların kendisine ve partisine verdiği jurnaller okunmaksızın yırtılır ve atılır. Afyon'un istirdadında birbirine aleyhtarlık yapanları **-iş ve gücünüzle meşgul olunuz-** cevabıyla iskât ettiğini öğrendim.

İlk devre mebusu Hoca Vehbî aleyhine bazıları yanında söz söylemiş -(çok ciddi) ve vatanperverdir. Mukabelesiyle bozmuştur.

Ahlâk faziletini korur, gençlerin bilhassa mektep talebesinin şaibeden vikayesini alakadarlara ehemmiyetle emrettiğine vâkıfım. Kadın erkek bu kadar serbesti arasında sokaklarda ve umumî toplantılarda dikkat edilirse ufak bir hareketlilik (cesaretini göstermek) görünmesi dikkate değer. Bu suretle halkın terbiye-i seciyesinin yükseldiğini memnuniyetle görüyoruz. Dine hürmetkar ve maneviyâtına sahiptir. Allah'ını bilir her şeydeki kudret ve azametini tasdik eder. Zahiri bâtın, bâtını zahir olması büyüklüğünün alâmetidir.

Din ile dünya işlerini ayırmak hususunda, harflerde, şapka ve saire ki mühim inkılâpları; milletini ilmen yüceltmek, beyne'l milel mevki kazandırmak, İslamiyet'i taassup ve hurafeden tecritle siyasi bulantılardan kurtarmak, hakiki kisvesini bürümektir. Hiç unutmam 337'de bizi Çankaya'ya iftara götürmüş idi. Biraz önce vardık. O zaman yanında bulunan meşhur Hafız Hüseyin'e Kur'an okutturdu. Hüseyin'de aşkla okumuş köşkün dış salonunun boşluk ve aks-i seda kabiliyeti Kur'an'ın tesirini ruhlarımıza zerk ediyor ve manevi zevkiyle kendimizden geçiyorduk.

(s.13)Atatürk karşımda sedir üzerinde sakın ve mütevâziâne dinliyordu. Ne yalan söyleyeyim, manasım pek güzel anladığı Kelâmullah'ın ruhunda uyandırdığı intibalar bizlere de aksederek lâhûtî²⁸ bir âleme dalmış idik.

İlk devreden beri bilâ-fâsıla arkadaşlık şerefinde büküyoruz. Bizlere gösterdiği muhabbetin ebedi minnetdânyız. İçtimai mühim inkılaplarımız oldu. Hepsinin içinde bulunduk ve canlı şahitleriyiz. Bazılarını zahirî eşkâl ile telif edemeyerek (manasını kavrayamadığımız) ve ızdırab duyduklarımız da olmuştu, (arkadaşımız -alim insan-) Falih Rıfkı, yaratılışa mahsus tehditkâr ifadesiyle seciye ve ahlâkî izhârına ve arkadaşlığa yakışmayan bir tarzda yazmış sonra da bu sofrada bir müddet bile bulunmuştur. Menfaat ümidini bir dakika gönlümde taşımış kimselerden de değilim. Böyle olmakla beraber kalbimi yokluyorum. Sevgilerimin günden güne arttığını görüyorum. Bu hal Atatürk'ün olgunluğunun ve saf yüreklerdeki tecellisidir.

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

²⁸ İlâhî

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

Gayz besleyen rakipleri (hasımları), suikastçılar yüzünü görünce şaşırırlar. Hain elleri titrer, maksatlarına eremezler. Bunların manası büyüktür.

Hülâsa: inkıraz uçurumuna sürüklenen milletimiz; bir hatifin³⁰ ilhamına tebebiyyetle ayaklanıyor. Hayaline dahi sığmayan fütuhâtıyla düşmanı kahr, zincirlerini kırarak beşeriyete numune olacak imanla bir Cumhuriyet kuruyor.

Çetin ve süratli adımlarla on iki sene sonra dünyayı hayrete düşürüyor sözü işlek, şerefine sahip hükümeti (İsmet İnönü ve arkadaşları) her sahada muvaffakiyetle çalışarak bilhassa beynelmilel müşevveş³¹ siyasilere insanlık istikametine çevirmek için candan uğraşılıyor. Bunların hepsi Atatürk'ün kıymetli hükümet ve meclis arkadaşlarının vicdanlarındaki manevi şeffaflık, sönmez aşkın tezahüratıdır.

Benim gördüğüm: vaktiyle yaptığımız yardım ve iyiliklerimizi takdir etmiş Avrupalıların mütemadi (s. 14) hücumlarıyla zayıf düşen Türkiye bundan sonra bunun zorluklarını yenmiştir. Çektiği ızdırapların mükâfatını fazlasıyla görmeye de hak kazanmıştır. İstikbali de açıktır. Cihan uzun müddette emrimizde idare olunarak mes'ûd olmalıdır. Atatürk bunu görmüştür. Çizdiği programı da budur. Bu yüksek gayenin kendi varlık ve sağlıklarıyla vücut bulacağını ümit ediyorum. Yalnız biz çocuklarına düşen en büyük vatan borcu (vazife aşkı)* memleket ve milletimizi yürekten severek onun yükselmesi uğrunda her şeyimizi feda, yekdiğerimize saygı ve sevgi bağlarını candan düğümleyerek aldığımız terbiye ve ülküyü ebedi surette yaşatmayı şiar edinmeliyiz. O vakit hayallerimizde taşıdığımız idealin hakiki neticelerini görmekle göğsümüz kabarır. Hüsnü tesadüf: bu satırları -yazarken Çanakkale Boğazı'nın kapanması (Montrö'de) tasdik ediliyor. Tezahürata Isparta da iştirak ediyor. Yapılan muazzam mitingde söylediğim nutuktur. (26.7.1936 Salı)

Ne canlı tablo!

Geçmiş zamanlarımızı, çekilen ızdırapları düşünüyorum. İçinde bulunduğumuz şerefli günümüzden yarınki ölçülmez varlığımızı görüyor

²⁹ Öfke, kızgınlık, hiddet,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

³⁰ Görünmeyen fakat sesi duyulan,

³¹ Karışık, düzensiz,

Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

göğsüm kabarıyor. En büyük zevk ve mübâhâtımız Türklüğümüzdür. Beşeriyetin kahramanlık tarihine alemdarlık etmiş bir milletin; yılmaz, korkmaz, istiklâl ve namusu için ölmeğe hazır çocuklarıyız. Kılıncına sahip, dağlar deviren, kafalar yıkan, deryalar aşan, bulutlar yaran ordumuzun pîş-dârt (zabitânımızın) ve hürmetkariyiz. Umûmî Harpte Çanakkale'yi şanlı suretle koruyan Kemal Atatürk, ezilen, çürüyen zincirleri lâyemût kudret ve bükülmez pazusuyla yeniden tersin etti.

Ispartalılar! Atatürk'ün kumandasıyla Anafartalar'ın kahramanlık tarihinde yer tutan otuz beşinci alayın efradı sizler idiniz. Bundan dolayı ve İstiklal Harbindeki hizmetinizle hepimizi kutlamak isterim. İcap ederse yarın için aziz topraklarımızın şerefine, Atatürk'ün cumhuriyetinin uğruna canlarımızı feda etmeğe sizlerden mîsak isterim. Sayın İlbayımız! Yürekten gelen bu duygularımızı Atatürk'e, değerli hükûmetine (İnönü), Büyük Meclisimize minnet ve saygılarımızla iblağ ediniz-

ISPARTA

(s. 15) Etrafı büyük dağlarla muhat³⁵, denizden 1080 metre irtifa'ında hava ve suyundan letafeti, umumî manzarasının cazibe ve hoşluğu, sanayi, ticaret, ziraat ve ümerânın civarına fâikiyeti halkının terbiye, tahsil, zeka, nezaket, misafirperverliği, salâbet ve kahramanlığıyla dillerde destan olan bu yeşil güller diyarının; beş bin senelik tarihi olduğu civarındaki muazzam abidât ile tahakkuk etmektedir. Merkez kasaba, bin hane ve yirmi bin nüfusludur. Başlıca sanayii, iplik, gülyağı, kükürt Yalvaç'ta iki debbağât, elektrik fabrikalarıyla üç bine yakın halı ve mülhakâtıyla ayrıca mensucat destgâhları, Karaağaç'ta yüz bin lira sermayeli, Milli Banka, kasabalarda ise Ziraat Bankaları vardır. Buğday, arpa, karnıkara ve üzümlü börülce, ceviz ve kütüğü, acı tatlı badem, çekirdek, afyon, halı, gül yağı, av derisi, kitre, salep, balmumu, kendir ve kıl mutafiyesi, yün, yapak, yumurta, sade yağ, hayvanat vesaire başlıca ihracat mahsulündendir. Milyon servetli ademimiz yoksa da herkes işine sahip olduğundan refah ve zenginlik mütevâzin gibidir. Dört kaza, altı nahiye, iki yüzü mütecaviz köyleri her köyde ilk mektebi ve iki orta mektebi vardır. Umumî tahsil

³² İftihar etme, övünme,

³³ Öncü,

Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

³⁴ Ölümsüz, ebedî,

³⁵ Çevrili, etrafı kuşatılmış,

nispeti yüzde altmış hesap ediliyor. Tevellüdât-vefiyât ' itibarıyla nüfus fazlalığı bütün vilayetlerin fevkinde senede bin sekiz yüz arttığını sıhhiye vekaleti istatistiğinde gördüm. Fazlalık memleketine sayfiyesine malikânelerde yüz hâne münasip vilayetlere yerleşir. Son zamanlarda maaşlı mesleğe heves arttığından talebeler mafevk mekteplere akın ediyorlar. Kuleli, Maltepe, liselerinde, harbiyede, diğer lise ve âli mekteplerde mevcudumuzun bine yakın olduğunu söylersem mübalağa etmiş olmam.

(s. 16) Böyle mühim bir vilayete hâlâ lise açılmadığına şaşıyor, mebus sıfatıyla ben de utanıyorum. Yüz altmış binden fazla nüfusu dört mebusu vardır. -Arttığına nazaran fazla da olacaktır-

Isparta: Hitit lisanında (İs ve Part) den mürekkeptir. İs, müntehâ edatıdır. Part ise şehir manasındadır. Şehre doğru demektir. Muhâceret-i Umûmîye'de Anadolu'dan gidenler İstanbul boğazından geçerek tarassut mahallini (Isparta Kulesi) tesis, Yunan Isparta'sını da kurmuşlardır. Balkan ve civarının mühim kısmı Türk olması bundan mütevelliddir.

Isparta cenubunda yarım saat mesafede Ağlasun (Ağlasos) harabeleri, Şarkında Eğirdir'in Pavlu (Cebel) nahiyesinde -Pavlostadyumu, şark şimalisinde -Yalvaç'ta yer altında muazzam bedestân ve su tesisatı, Karaağaç'ın Balcı Çiftliği'nde harman yeri altında büyük ve kireçten mamul kapalı bedestân, ovasında nişan taşı, kayalarda işaret ve mağaralar, Gelendos'ta yer altında tünel yolları, harman yerinde mozayik ma'bed, Hüyük'te iskelede büyük mezar, civarında bir çok höyükler, Gönen kasabasında müzeyyen sütunlar, heykeller ve yaylasında Livatya(?) krallığına ait eserler Isparta'nın çok eski ve mütemeddin³⁷ bir hükümet merkezi olduğuna delalet eder. Debbağhânede Kesik Baş, Atabey'de Gazi Ata Bey büyük Türk ve İslâm mücâhitlerinden olup ehl-i salîb³⁸ seferlerinde -baş kumandanlıklarla müteaddit zaferler kazanmışlardır.

Atatürk; Isparta'yı teşriflerinde Eğirdir'den hususi treniyle birlikte geldik. Atabey nahiyesi karşısına geldiğimizde güzellik ve letafeti nazar-ı dikkatini celbetti. Meşhur Gazi Atabey burada medfun olduğu, namına izafe edilmiş müterakkî , medeni bir nahiyemizdir dedim. Kuleönü'nde Fransızca muallimi Ali Rıza ile lûgat münakaşası

¹⁶ Doğum-ölüm,

³⁷ Medenî,

³⁸ Haçlı,

³⁹ İlerleyen, gelişen,

bundan mütevellittir. Bilâhare soyadının Atatürk olması çok yerinde ve dikkate şayandır. Selçuk hükümetinin inkırazı üzerine ümerasından Hamidoğlu Isparta'da hükümet kurarak bir müddet sonra (s. 17) ahfadından Hızır Bey, II. Murat'a kızını vermekle düğün hediyesi olarak memleketi teslim etmiştir. Seydişehir, Beyşehir, Akşehir, Afyon, Sandıklı, Dinar, Çal, Çivril, Denizli, Burdur, Antalya ve havalisi Hamidoğlu hükümetinin hududu içindedir.

Sonraları dahi mezkur kasabalar Isparta Eyaletine bağlı olarak uzun müddet kalmıştır.

İnsanların çeşit çeşit huyları olur. Benim de büyük zevkim Isparta'nın sitayişinde bulunmak, her iyiliği ona mal etmektir. Çok seviştığımız Konya mebusu Akşehirli Hacı Bekir'in evinde merhum Musa Kâzım kardeşimle diğer arkadaşlar davette idik. Söz arasında ben İncili Çavuşun, Meddah Serûrî'nin, hatta Nasreddin Merhumun Ispartalı olduğunu söyledim. Hacı Bekir kızarak.

- Amma yaptın ha! "Nasreddin'in mezarı karşımızda duruyor" dedi.

- Pekala hangi zamanda yaşıyordu?

- Yıldırım devrinde!

- O vakit Akşehir nereye bağlı idi?!

-Isparta'dan ayrıldıktan sonra (bir Nasreddin) adam daha yetiştirebildiniz mi? Latifesi yapmış idim.

Ağlasun harabelerini gezmiş idim. Esbak Mebusumuz Cemal Paşa'da vardı. Tetkik ettik. Mezkûr âbidâtı izah eden İngilizce bir eserde; Cemal Paşa tarafından karşılaştırılıyordu. Muazzam bir stadyumdur. On beş bin insan alacak genişliktedir. Akdağ'ın zirvesine çıkıp Atror(?) mahalline kurulmuş Ağlasun'a şose ile bağlandığı görülüyor. Müseddes⁴⁰ şekilde peyklerle ayak merdiven yukarı çıktıkça genişliyor. Kapakları kireçle kapatılmış tabut şeklinde mezarlar kayaların yanında işaretli - ümera papazlara mahsus- kabirler vardır. Umûmî Harpte Almanlar buraya gelmişler, çadır kurup aylarca oturmuşlar, (s. 18) lahitleri açarak içindeki mücevherat, kıymetli eşyayı götürmüşlerdir (köylülerin ifadesi). Sanatkârâne yapılmış Aslanlar dairesi, bilhassa güneş saati câlib-i

dikkattir. Sayısız büyük taşlar, kireçsiz birbiri üzerine konmuş, harabesi, dağlar gibi yığını teşkil etmiştir.

İnsanların yıldıza, güneşe tapması çok eski ibtidâî devirlere aittir. Güneş; yek nazarda büyük kuvvet ve nurun bütün dünyaya güneşten aks ve îsârı görülüyor. Zayıf dimağlar; batıl vehimlerle tapmak cahilliğini göstermişlerdir. Lâkin ondan daha büyük kuvvetler; hatta iki, üç güneşin doğduğu namütenahi âlemlerin vücudu tahakkuk etmektedir. En büyük kuvvet ve kudret bunların ve emsalinin umûmunun hâliki olan Cenab-ı Kibriya'da temerküz eder.

Heyet-şinasların ifadesine nazaran Şîrâ yıldızı; bizim küremize en uzak ve büyük bir âlem-i semâdandır. Arzımızı demiryolu ile bağlamak mümkün olsa ve saatte de altmış kilometre yol alsa yüz bin senede varılabileceği umuluyor. Seksen bin senede arzımıza yaklaştığında gökte büyük parıltılar yapıyor. Bunu gören iptidâî insanlar hâşâ Allah'dır vehmiyle tapıyorlar.

Kur'an'da Hazreti İbrahim'in ay, yıldız ve güneş vakaları bundan mütevellittir. Eserlerindeki yakınlık itibarıyla Hazreti İbrahim ile Hititlerin muasır olması muhakkak gibidir.

Pavlu (Cebel Nahiyesi) harabeleri daha büyük ve eski imiş. İskender her tarafı kapladığında bunun güzergâhda olması hasebiyle feth yahut muahedeye bağlamak için harb etmiş neticede bir şey kazanamamıştır.

(s. 19) Timurlenk Yıldırım'ı esir, cenazesini Akşehir'den Bursa'ya gönderdikten sonra şehirler arasına daimî nifak, soğukluk sokmak için Manisa'da ikamete karar vermiş, Eğirdir Gölü'nü aşarak Atabey semtinden, Dinar Altınova'dan geçmiştir.

Her şeyini etraflı düşünüyor, görüyor, yüksek zekaya mâlik Timurlenk gibi kumandan ihtiyatla hareketi bilmesi lazımdır. Şu halde Isparta'yı istila ve emrine boyun eğdirerek daha emin hareketi icap etmez mi idi. Tatbikatına imkan göremeyince vazgeçmiştir.

Celâlî eşkıyasından Kalenderoğlu: mühim kuvvetle Isparta'ya akın etmiş Keçiborlu'da tenkil olunarak İstanbul'a gönderilmiştir. II. Mahmut zamanında Kavalalı İbrahim Paşa kumandasında Kütahya ve bizim havaliye kadar akın eden Mısır ordusunun mühim kısmı bir şey

⁴¹ Yayılma, saçılma,

⁴² Toplanma,

beceremeyerek dönmüştür. Daha pek çok hadiselerin vukû'u ve geri dönmeleri muhtemeldir.

En büyük hadise; İzmir, Antalya'nın işgali ve askeri hareketlerin şimalden (İzmir'den) Nazilli'ye Cenubdan (Antalya'dan) Burdur'a, Konya'dan da Akşehir'e uzamasıdır. İngiliz, Fransızların da Afyon da bulunması nazik vaziyettir. Dört tarafı düşmanla mahsur Isparta, silahına sarılarak hiç birini sokmamış pırlanta gibi ortada kalmıştır. Sebebi: Cenab-ı Hakk'ın kalplerde uyandırdığı maneviyat ve vatan aşkı ve salâbet coşkunluğudur.

Bu haliyle civarını da korumuşdur. İşte bu şerefli tarihini yazmaya muvaffak olursam; taşıyla toprağıyla yoğrulduğum memleketimi dünya nazarında canlandırmış olurum. Benim için sönmez ışıktır.

MİLLÎ SAVAŞ

(s. 20) Osmanlı İmparatorluğu'nun bünye ve idaresindeki zaaf dolayısıyla yıkılmaya doğru gittiği, Balkan inhizamını müteakip Umûmî Harpte kendini gösteriyordu. Orduda inhilâl, binlerle efrâd Hudud-ı Milli haricinde harplerde aç, çıplak ahali ihtikâr⁴³ yüzünden maişet darlığında, idare makinası bozuk, memur ve müteneffiz şebekenin ticaret hırsıyla inhisarı, milleti sefalet, ümitsizliğe düşürüyordu. Bu hali ben de gördüm. Akıbet endişesiyle gece gündüz zihnim meşgul idi. İmamı bulunduğum Dokuzuncu Depo Alayı 315 tevellütlülerin talimine memuren Konya'da bulunuyordu. Bu acıklı hali ifnam için (Beka ve İnkrâz-ı Hükümet, Hakimiyet-i Milliye ve Esasları) başlığı ile Konya gazetelerinde iki makale neşrettim. Ayrıca da:

Bekayı satveti milletlerin seyf-i şehamettir.

Cihanın nâzım iclâli ancak son gayrettir.

Vatan aşkıyla ifnâ-yı hayattır

Gâye-i ulvî a'dayı ruhumuz amalimiz zevk-i şehâdetir.

Hayatın kıymeti a'saba te'sir-i hafâyâsı beşere afv olunmaz gayr-i layık bir cinayettir.

Nedir insanları hissiz hayata sevkeden amil?

⁴³ Vurgunculuk,

⁴⁴ Ömrünü tüketme,

⁴⁵ Sırlar,

Muradı, ömrü hayvani ise encamı sefalettir.

Eş'ânımı tesirle terennüm ederdim. Ordu bozuldu. Mağlubiyet mütarekesi akdedildi. Bu komedyâ perdesinin muzlim hayâlini zihnimizde taşıyor endişesiyle uyku uyuyamıyorduk. Vilson Prensibi diye ortaya atılan yalancılık tablosu da gülünç, manasız bir şeydi. Terhis edilerek Isparta'ya geldim. Biraz sonra Abdülhamid'in oğlu Abdurrahim; beraberinde Sadrâzam Ali Rıza, Süleyman Şefik, Mahmut Cevat, Fevzi (Bizim mareşalimiz değildir) Paşalar, ilmiyenden, Bâb-ı Âli'den, Rum ve Ermeni cemaatinden muhtalif bir heyetle Isparta'ya geldiler. Her yerde aynen okudukları basma kalıp nutku hükümet balkonundan halka söylediler. Ben de aşağıda dinliyordum.

(s.21) O kadar ruhsuz ve kurulmuş sözlerdi ki: Devleti temsil eden salahiyetdâr bir heyetin ağzından; bilhassa mütârekenin ağır yükü altında inleyen me'yûs halkımıza teselli verecek bir tek kelime çıkmaması zihniyet ve seciyelerini gösteriyordu. Akşama bize misafir verildiler. Memleket namına mihmandarlığımıza dikkat ediyordum. Sofraya ileri gelenlerden bir kaç zâtı da çağırdım: Süleyman Şefik Paşa davetli listesini gözden geçirdi. Ermeni, Rum papazlarıyla cemaatten kimsenin olmadığı Burdur'da oturan ve o sırada ziyaretlerine Isparta'ya gelen İngiliz mümessil-i siyâsisinin çağrılmadığına telaş ederek mutlaka bulundurulmalarını ısrar ediyordu. Ben bunları bilerek çağırmamış idim. Hainleri soframda nasıl bulundururdum. Belediye çavuşlarını alel usul gönderdim. Bulamaksızın geldiler!! Tekrar gönderildiler. Ne olursa olsun yalnız iki papaz getiriniz. İngiliz mümessil-i siyâsisini çağırmayınız diye gizli söyledim. Öyle yaptılar. Lâkin sofrada ekşimiş suratlardan başka ağızlarından bir tek kelime dökülüyordu. Sabahleyin giderken elimi bile sıkmadılar. İncelenmesi lazım görünüşler!

Bir gece rüyamda: babamdan müntakîl⁴⁶ evimizin sokak kapısına büyük bir bayrak diktiler. Uyandım. Manasını sezdim ise de hakikatini tabii anlayamadım. Aradan biraz geçti. Yine rüyamda: bir tellal, (buyurunuz Cuma Namazına Vahdeddin İmam olacaktır) babam Tahir, amcam Abdullah Paşa'ların bulunduğu Hocazâde mahallesinde Bey Camii'nde toplandık. Caminin içi ve dışı dolmuş idi. Beni minberin önüne durdurttiler. Vahdeddin de geldi. Hutbe okuduğunu bilemiyorum. İki rekat Cuma Namazı için mihraba imamete geçti, (s.22) İftitah tekbirini aldı. Sesi çıkmıyor, arkasında ilk safta ancak beş altı kişi

⁴⁶ İntikal eden, miras kalmış,

işitebiliyor. Tanımadığım bir zât -Hafız tekbir al- dedi. Büyük camilerdeki müezzinler gibi yüksek sesle -Allahuekber- dedim. Böylece namazı bitirdik ve çıkıyoruz. Yine o zât:

-Hafız senin tekbirin olmasaydı bütün Müslümanların namazları ifsâd oluyordu- dedi.

Uyandım. Rüyanın manasındaki azamet ve işarete hayran oldum:

"Muabberin"⁴⁷ aynen tabiri"

-Oğlum! Minber; İslâm'da inkılap alametidir. Padişah iki üç sene idâre-i umur edecek lakin sesi çıkmayacaktır. Etrafında pek az kimselere münhasır kalacaktır. Anadolu'da -Allahuekber- sedası zuhur edecek yalnız Türkiye değil; Alem-i İslâm kurtulacaktır. Bu işin içinde bulunanlara ne mutlu. Korkmayınız, usanmayınız. Allah yardımcıdır.

Aman Yarabbi ne hoş ta'birü Bunun zevkini hala dimağımdaya yaşıyorum. Biraz sonra tarla ve mahsulatımı toplamak ve iltizam ettiğim Yenice Köyü aşarımı sevk için Afşar'a gitmiş idim. İzmir'in işgalini Yenice Köyü'nde Hafız Nuri odasında Yalvaç'tan gönderilen hususi adam marifetiyle öğrendim. 16 Mayıs 335 Çarşamba gecesı.

Gördüğüm rüya ve tabiri derhal zihnimde canlandı. Sabahleyin Afşar'a geldim. Nahiye müdürü Hasan Fikri idi -hala Milli Müdafaa vekili Kâzım Özalp'in biraderi- kendisini ziyaretle köylerin ileri gelenlerini davet ve ihzarını rica ettim. Merhum, vatanperver bir zât idi. İnsanlığı ifa ile köylüleri Afşar'da babamdan müntakıl evimizin büyük odasında topladık (Afşar; 18 Mayıs 1335 Cuma günü öğlenden evvel) (s.23) Cuma günü Afşar'ın pazarı olduğundan ictimâ'da kalabalık halk vardı. Müdür Hasan Fikri, kayınpederim Nuri Beyzade Hasan Bey, Dayımız Hasan Avni Efendi, biraderim Salih Bey'ler de vardı. İşgal hadisesini öğrenmişler, yüzlerinde teessür görünüyordu.

Müzakeremizin mevzuu: biraz rüyamdan ilham alarak (*İzmir işgal oldu, bunu istanbul hükümetinin siyaset masası değil, ancak Türk'ün kendi silahı halledecektir. Her köy gücü yettiği kadar; silah bulsun hazırlansın.*) netice bilâ tereddüt derhal kabul edildi. Silah tedarikine başlandı. Ordunun ricatı dolayısıyla Alman tüfekleri -Akhisar tarikiyla- geliyor, üç yüz fişengi ile beş liraya alınıyordu.

Afşar: en eski ve şeci' bir Türk kabilesidir. Bunların başı (Boz Bey); annem tarafından benim; baba cihetinden de ailemin dedesidir.

⁴⁷ Rüya tabir eden kimse,

Bin altı yüz sene evvel Halep taraflarından hicret etmiş bazı kolları uğradıkları yerlerde tutunarak kabilesinin ismine izafetle Afşar köylerini tesis, ve büyüklerine de makarr olarak Afşar nahiyesini kurmuşlardır. Bu nahiyenin müdirliği Meşrutiyet ilânına kadar babalarımız dayılarımız tarafından idare edilirdi. Ahlaken mazbut, muti', kahramandırlar. İsyân taglib hallerinde, cephelerde seferber halinde çok yararlık göstermişlerdir. Bu kadim nahiyenin bazı bed-hâhların tesvilatıyla⁵⁰ lağvedilmesi mücib-i telehhüfdür⁵¹. Burada umumî efkârı isyan ve ihtilale hazırladıktan sonra Isparta'ya geldim. Ruhi bir ızdırab ile evimde oturamıyor, sokaklarda dolaşıyordum. Galeyan uyandırmak için de münasip fırsat gözlüyordum. (s.24) Mütarekeyi müteakip terhîsen Isparta'ya döndüğümde her ihtimale karşı elimde bir kuvvet bulundurmak, aynı zamanda halkı toplu bir halde tutmak için (riyasetimde) bir Cemiyet-i İlmiye kurmuş idim. Beni de reis yaptılar. Merkezimiz Orta Camii havalisinde vakithâne idi. Arkadaşlarım Müftü Şakir, Müderris Şerif, Hoca Mustafa, Tahir Paşazade Hasan, Emir Ali-zâde Hacı Arif- Çakırzâde Hacı Mustafa, Kaçkınızâde Hacı Ahmed, Bodurzâde Hacı Hasan, Mevlevi Ali Dede, Bezirganzâde Hacı Hafız İbrahim, Hacı Ömerzâde Yusuf, Rüştü Çavuş Efendi'lerdir.

Dinî, ahlâkî umur ile uğraşırız, gizlice de hükümet siyasetini tarassut⁵² ederdik. Hâlâ devletin resmi müessesesi olan Hafız Mektebini de Avukat Abdülmuttalip Efendi idaresinde açmış idik. (Bizim Cemiyet-i İlmiyemizin İstanbul Cemiyet-i Müderrisîn ile alakası olmayub müstakildir.) (Bu sıralarda Yunanlılar Aydın'ı) Bin küsur lira da teberruat mevcudumuz vardı. Bu sıralarda Yunanlılar, Aydın'ı ve Nazilli'yi işgal ile ilerlemekte idiler.

Bir Ramazan: Haziran 335 akşama doğru çarşıda dolaşırken bizde tüccarlık eden Antalya'lı Arap Ebû-Zülf Mustafa Efendi'nin Kerim Paşa Hanı civarındaki dükkana -gayr-i ihtiyarî girdim- şube reisi Nurullah Bey'de yalnız bulunuyordu. Ben de oturdum. Yekdiğerimizin ruhunu me'yus simamızdan okuduk. Mumaileyh teessürümü sordu. Saklamak istedim. Yüksek vatanperverliğini bildiğinden vaktihane de

⁴⁸ Karargah, merkez, başkent v.s.,

⁴⁹ Her işin fenalığını isteyenler,

⁵⁰ Fena bir şeyi güzel göstererek aldatma,

⁵¹ Kederle yanıp yıkılma, mahzun olma,

Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

⁵² Gözetme, bekleme, gözleme,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

mahrem konuşmamızı söyledim. Ve birlikte gittik. O da aynı his ile müteessir! Çare düşünmek için hanesinde -Muzaffer Ali Efendi evinde- birleşmeye karar verdik. Ve birleştik. Burdur'daki altmış sekizinci alayın üçüncü taburu da Isparta'da idi. (s.25) Otuz kadar mevcudu vardı. Saygıdeğer kumandanı Hüseyin Hüsnü Bey, değerli bir zât idi. Nurullah Bey o akşam bu zâtı da çağırılmış, isabet etmişti. Ahvali üçümüz konuştuk. Evvela: hükümeti kuvvetlerinden tecrit, gizli teşkilatımıza almayı muvafık gördük jandarma, polis, telgrafçıları da kendimize uydurmak icab ediyordu. Mutasarrıfımız Talat Bey Ankaralı bir vatan çocuğudur.

İstanbul'un düvel-i i'tilâfiyenin heyyülâsından⁵³ ürkmüş zayıf görünüyordu. Esrarımızı açmakta tereddüt ettik. Jandarma bölük kumandanı Mustafa Bey'i daha elverişli bulduk. Postacı Mehmet Efendi'yi hemen kapıp, Polis komiseri Şaban Efendi'yi haricen idareyi maslahata uygun bulduk. Gizli teşekkül eden beş kişilik icra kuvvetimiz tutuğunu koparmak hasletinde vatanperver kimselerdi. Ara sıra toplanır-, konuşuruz, ayaklanmak için çareler aradık. Yunanlılar yaklaşıyor, tehlikesi artıyordu. İtalyanlar, Antalya Çubuk Boğazını geçmiş idiler. Bir gün birleştik. Zahiren işgali protesto için müsellah bir miting akdini kasaba ve civar nahiye ve köylerimizi de iştirak ettirerek hemen çete teşkilatını kurmayı muvafık gördük. Cemiyet-i İlmiye namına hükümete resmen müracaatla miting ilmühaberini aldık.

Çarşamba: Isparta'nın pazarı olduğundan toplantıyı o güne tensib etmiş idik. Eli silah tutanlarımız, köylülerimiz, tek tüfek bilâ-bıçak kafiye kafiye hükümet önünde meydanlıkta toplanıyor. Taşkın deniz halinde dalgalanıyordu. Ulu Camii vaaz kürsüsü, Hükümet Meydanlığına, İş Bankası kapısı hizasından on metre ileride kurulmuş, kürsünün yanlarına siyah matem bayrağı çekilmişti. Müezzinler yakıcı bir seda ile minareden tekbir alıyor. Halkın gözyaşları arasında ben de kürsüye çıktım. (Allah-u Ekber a'zam kebîran) nidasıyla başladığım nutkun çingiraklı (s.26) akislerini görüyor, kendimizden geçiyorduk. Müteakiben Akkaşzâde Süleyman Turgut'un ateşli sözü, çok heyecan uyandırmıştır. Umum milleti, silaha sarılmaya davet ve misak aldım. 20 Haziran 1335.

Ertesi gün aşağıdaki beyannameyi kaleme alarak bütün köylere süvari Jandarma Tekelioğlu Mahmut Çavuş, Hacı Ali Çavuşun Osman, Kürtoğlu Hüseyin vasıtasıyla tevzii ettik.

⁵³ Korku veren hayal, ürktücü şey,

BEYANNAME

Ey Müslümanlar; sefil ve çıplak Yunanlılar 'in mülevves ayakları altında ezilen muazzez topraklarımızın hayat ve namusu perişan edilmiş zavallı dindaşlarımızın imdadına koşmak zâtîyyen her ihtimale karşı Isparta'mızı da muhafaza ve müdafaa etmek üzere, Allah'ını, Peygamberini, dinini, vatanını bi-hakkın seven Müslümanlara hayatını, servetini-fî-sebilillah feda etmek farz-ı ayın olmuştur. Yoksa, kavm-i benî İsrail'e mahsus olan zillet ve meskenet ile namus-ı vatan muhafaza edilemez.

Ecdadımız hayatlarını istihkar ederek parlak kılınçlarıyla kainata yön aldirmışlardır. Biz onların evladı değilmiz? Eski Yunan muharebesinde Dömeke kalesini 6 günde süngülerine itaat ettiren Isparta gazileri değil midir? Çanakkale'de Anafartalar'da aslanlar gibi çarpışarak düşmanın kızgın ateşlerine göğüs geren ve milletin sebe-i ihtiramında namını şerefle yâd ettiren 36. Alayın efradı kimlerdir. Evet! Isparta kahramanlarıdır ve kökünde Isparta namına camii havlisinde vaktihâne önünde cihâd sancağı altında toplanacak olan mücahitlerimizin büyük bir fedakarlıkla namus-ı vatani müdafaa ve İzmir vilayetimizi istirdat edeceklerine şüphe etmem. Esasen vatanım uğruna hayatımı fedaya hazır olduğumu huzurunuzda yemin ile beyan ettim. Siz de kabul ettiniz. Başınızda olduğum halde Cenab-ı Hak'a ahdimi din ve vatana karşı vazifemi halisane ifa etmek istiyorum. Buradaki ailenizin maişetini temin, harçlığınız, silahınız, ihzar edilmiştir. Memleketimizin eşraf mu'teberânı her veçhile fedâkârlık ediyorlar. Artık eli silah tutanları vazife-i vataniyeye davet ediyorum. Nusret-i:İlahiye bizimledir. (Vecahidû fillâh) ilh...

Aynen aslı Cemiyet-i İlmiye dosyasında mahfuzdur. Vesika numero: 1

21 Haziran 1335 Isparta Mili Müdafaa-i Vataniye Heyeti nâmına Tahir Paşazade İbrahim

(s.27) Eğirdir, Yalvaç, Karaağaç, Uluborlu müftülükleri ile belediye reislerine ve umum ahaliye.

Bugün kanımızı akıtmak suretiyle muhafazasına dînen mecbur olduğumuz vatan-ı mübârekimiz için müstânen billâh Isparta'da açtığım Liva-i Cihad'ın altında toplanarak bizimle beraber bizzat sefere iştirak, guzât-ı müminine iltihak edeceklerin isimleriyle netice-i

teşkilatınızın ıŖarı m¼câhitlerinizin ailelerini ıaŖe ve kendi el harçlıklarını oraca hazırlayınız. Silahlı olmayanların silah ve mühimmatları ve ıaŖe-i umumiyelele buraca temin edilmiŖtir.

22 Haziran 1335, 2 numarolu tel. (Reis İbrahim)

Daha ertesini Ė¼n makine baŖına giderek: (Konya vilayetine, sureti ikinci ordu m¼fettiŖliĖine) vezâif-i medeniye ve insâniyesini bi-hakkın m¼drık ve aynı zamanda hiç bir milletin hukukuna tecâv¼z etmeyerek namus ve asayiŖine mâlik olan Ispartamız'a Yunanlılar'ın, İtalyanların muntazam ve seferi hareketleri ne gibi bir maksad-ı siyasiye m¼steniddir. H¼k¼metimizden izahat istiyoruz. Vatanımızın selâmeti, vakar ve itidalimizi muhafaza etmekte ise kabul ediyoruz. Yoksa zillet ve meskenetle yaŖamaĖa mesudâne Ŗehâdetini tercih ederiz.

23 Haziran 1335, mersule 3349 vesika 7

Isparta m¼câhitleri namına Tahir PaŖazade İbrahim.

İkinci Ordu m¼fettiŖi K¼ç¼k Cemal PaŖa'nın cevabı: Harekât-ı vatanperverânenizden dolayı zât-ı âlîlerine ve memleketim halkına teŖekk¼r ve selâmlar ederim. TeŖkilata hacet yoktur. Burdur'da 12. Kalem Riyaseti ile temas ediniz.

Konya: 23.06.1335 1779/100 tel.

İkinci bir telgrafla Cemal PaŖa ikna ve teŖkilata m¼saade alınmıŖtır. Ayrıca ve daha Ŗ¼mull¼ meselede mabeyn-i h¼mây¼na, sadârete, sulh konferansına, Vilson Cenaplarına, itilaf m¼messillerine, Paris'te Devlet-i Aliyye m¼messiline, matbuata protesto telgrafi çekilmiŖtir.

M¼câhidler Reisi İbrahim

M¼fti Ŗâkir ve r¼fekâsı

24 Haziran 1335, Tel mers¼le/3361

Bu telgrafta b¼t¼n kasaba ve civar k¼ylere imza ettirmek Ŗartıyla ¼ç bin m¼h¼r vardı. Isparta telgrafhanesini 24 saat meŖŖul etmiŖtir.

(s.28) Konya valisi Cemal Bey, gerçi bana cevap vermedi. Mutasarrıf Talat Bey'i makine başına gizli davet, şahsiyetimiz hakkında izahat almış, müteyakkız olmuş, tahkikat yaparak İstanbul Divan-ı Harbine şevkini emrettiğini tahrirat müdürü Nuri Bey'den, telgrafçılardan öğrendim. Bu emri geri aldığını mutasarrıf ifade etmiş ise de alâmetler pek de hayırlı değildi. Yalnız böyle ateşli bir zamanda Divan-ı Harbe şevkim mühim mesele olduğundan cesaret olunamazdı. Gerek merkez ve köylerinde gerekse mülhakatta neşredilen beyanname derhal tesirini göstererek her yerden müsellağ gönüllüler fevc fevc gelmeye başlamışlardır. İlk gelen kafilâ Lağus'lu Hacı Hüseyin Ağababamızın kumandasında 36 mücahiddir. Yüz on lira da teberruatları vardı. Cami ve tekkede buldukları sancak ve bezlerini omuzlayarak coşkun bir halde geliyorlardı. Onu takiben Çünür, Deregümü, Kayı köyleri de müsellehan iltihak ediyorlardı. Bîcâreler tekbir ve neşe ile gelirken tuz pazarında bayrakları ellerinden alınıyor, yırtılıyor. Bu hadise yalnız bir zat tarafından yapılmıştır. Su-i maksatla değil korkudan mütevellittir. Mücahitleri namazgaha götürerek -Gülyağı fabrikası mahalli- teşkilatı orada ikmal ettim. Atabey, Keçiborlu nahiyeleri Gönen, Aydoğmuş, Eber, Cifri, Başmakçı Bel Tarla, Ovacık, Yaka, Ümraniye, Yassıviran, Kışla ve sair köylerden de iltihak eden mücahidlerin isimleri teberruatları aynen dosyamda mahfuzdur. Merkez sekiz, nahiyeler üç, her köy bir mıntıkaya tefrik, her mıntika iki müfettiş, beşten sekize kadar aza tayini ile teşekkül etmiştir. (Müfettiş, aza ve teşkilata memur zevatın isimleri ve gönüllüler dosyamda mahfuzdur).

Isparta civarına çıkarılmış heyete tezkire: Isparta namına açtığımız millî cihad bayrağı altında (s.29) toplanacak mücahitlere iştirak etmek üzere esâmisi muharrer karyelerin teşkilatına zât-ı âlinizle pusulada isimleri gösterilen zevat tensib edilmekle mıntikanıza ait karyelere hemen bizzat teşrifle melfuf beyannameleri aleni ve müessir bir surette kıraat ve tarafınızdan da icap eden nasâyıh-ı lâzime bi'l-icrâ maksad-ı mühimmimizin hayyiz-i fi'le husulü için her karyenin müteneffiz ve gayretli hamîyyetmedârından bir komisyon teşkiliyle netayic-i müessiresinin bi'l-fiil izharına himmet ve gayretinizi bekleriz efendim. 22 Haziran 1335, vesika 6.

Keçiborlu'da gönüllü kaydına memur Ethem Efendi'ye (Hacı Ethemzâde) 23-24 Haziran 1335 Tel:

Teşkilata devam olunması ikinci ordu müfettişliğinin bize olan bugünkü emri iktizasındadır. Bütün mevcudiyetinizle teşkilata çalışınız. Hareket emri ayrıca verilecektir.

Keçiborlu'da mücâhidin mıntika müfettişi Ispartalı Müneccimzâde Hacı Hakkı Efendi'ye 23 Haziran 1335 Tel:

İkinci ordu müfettişi Ferik Cemal Paşa Hazretlerine şeref mevrûd 23 Haziran 1335 ve 1779/100 numrolu telgrafname-i âlîde gönüllü kaydedilen mücahidîn-i kirâmımıza bilhassa teşekkür ve selam ile beraber vazife-i vataniyelerine can ve yürekten çalışmalarını tavsiye buyuruyor. Tebliği ile himmetinizi bekleriz efendim.

Burdur kalem reisliğine,

Teşkilata devam ve zât-ı âlînizle muhabere etmemiz ordu müfettişliği emridir. Suret-i teşkilat ve harekete müteallik talimatın ita buyurulması. 23/24 Haziran 1335, numero 1181.

Isparta Mücâhitler Reisi Tahir Paşazade İbrahim.

Burdur Kalem Reisi Miralay İsmail Hakkı Bey zâifü'l-kalp idi. Açık telgraflarında teşkilatımızı men' şifrelerinde ise yardımı emrederdi. Sebebinin kendisi bilir. Şube reisimiz Nurullah Bey ise dürüst hareketi her vecihle takdire şayandır. (s.30)Artık iş tasavvurdan fiiliyata intikal etmiş bulunuyordu. Hükümet önünde yapılan mitingde çok kalabalık vardı. Pazar olması itibarıyla yollar, çarşı methali izdihamlı idi. Konya'da İtalya işgal kumandanlarından birisi Akşehir, Eğirdir yoluyla Antalya'daki kuvvetleriyle temas için gelirken Isparta'ya da uğramak istiyor. Halkın akın akm müsella hareketini görünce telaş ve süratle dönüyor. Burdur'a oradan da Çeltikçi civarındaki kuvvetlerine iltihak ve kumandanına haber veriyor. Her ihtimale karşı ileri hareketlerini olduğu gibi tevkif ediyorlar. Biz bunu öğrenince Burdur'u da kendimize uydurmak için makine başına (eşrafı) bazılarını davet: İtalya işgaline mümkün ise müşterek, değil ise yalnız cephe almalarını rica ettik ve gece

yarısına kadar uğraştık. Lakin o zaman memleket idaresine karışanların bu işin çıkacağına imanları olmadığından bir türlü kandıramıyorduk. İtalyanlara da temayül gösteriyorlardı. Nihayet telgrafhaneyi terk ettik. Isparta'yı kurtarmak için düşmanı tehdit icap ediyordu. Ertesi gün Keçiborlu ve havalisi mücâhitlerimizi 24 saatte Burdur hududuna yığdık. Büyük bir nümâyış yaptık. Kalem Reisi İsmail Hakkı Bey'in Isparta'ya kadar gelerek şefaât talep etmesi üzerine kuvvetlerimizi geri çektik.

Burdur: Isparta'ya civar bir vilayettir. Yekdiğerimizin hürmetkariyiz. Hakikati beyân ise tarihçinin vazifesi olduğundan itiraz dilerim, (s.31) Şunu da itiraf ederim ki: Başta Müftü Halil ve biraderi Hacı Ahmet ve taraftarlarıyla bütün memleket istiklâl savaşına çalışmıştır. İşgale mani' olmadıkları nüfuz ve kuvvetlerinin kifayetsizliğidir.

Bu meş'ûm işgali doğuran mahdud menfaatperestlerdir. Halil Efendi ilk devre mebus seçilmiş meclise bir gün iştirak ve hastalanarak ölmüştür.

Bizim miting mukarrerâtını civar vilayetlere de tebliğ etmiş idik. Denizli'de komiser Hamdi, Yörük Ali ile birleşerek başlarına topladıkları mücahitlerle topçu binbaşısı İsmail Hakkı'nın (Şimdi I. Ordu Topçu müfettişi Miralay Hakkı Bey'dir) kumandasında Nazilli üzerine yürümüşlerdi. Yolda iltihak eden asker, sivil efelerle kuvvetlenerek Aydın'ı istirdat⁵⁵ ettiler. Bunlara yardım borcumuzu yaparak elimizdeki mevcut teberruattan 400 lirasını Abdülmuttalib Efendi idaresindeki Hafız Mektebine tefrîk⁵⁶, mütebakisini Denizli'ye 100 çuval un vesaire tedârikiyle Süldürzâde Sâbit'e gönderdik. Denizli'de ve Nazilli'de ilk teşkilatı kuran Müftü Hacı Ahmet ve Hoca Hacı Süleyman ve arkadaşlarını saygı ile tebcîl⁵⁷ ederim. Aydın istirdat edildiği halde bir kaç gün sonra Yunanlılar kendilerini toplayarak hücum, ikinci defa işgal ettiler. Bundan sonra Demirci Mehmed Efe dağdan indirilerek Köşk Cephesi kurulmuştur.

Demirci Efe: Nazilli'nin Dualar Köyündendir. Sanatı demirciliktir. Umûmi Harpte asker olmuş İzmir'de Beşinci Depo Alayı'na sevk, orada bir zabitten gördüğü tahkir üzerine müsellehan dağa çıkmıştır, (s.32) Bilâhare askeri müdahale icap etmiş Aydın'da Yirmi Üçüncü Kolordu (Nurettin Paşa) takip ve yakalayamamışlardır.

⁵⁵ Geri alma,

⁵⁶ Ayırma, seçme,

⁵⁷ Ululama, tazim etme,

Yunanlılar Nazilli'ye yaklaştıklarında Demirci kızanlarıyla arkada kalmış dehalet tekliflerini reddetmiştir. Nazilli vatanperverlerinin müracaatları üzerine on beş kişilik emniyet rehinesi alarak dağdan inmiş Nazilli'de akdedilen ilk kongre ile Demirci'ye umum kumandanlık, Yörük Ali'ye havalı kumandanlığı verilerek askerî, malî, idarî salâhiyetle ayrıca bir de heyet-i merkezi'ye seçilerek kuvvetli bir komite kurulmuştur.

Yörük Ali Efe: Çok saf yürekli, çok yakışıklı köylü çobandır, sadâkatle hizmeti vardır. Nazilli'ye pek uğramaz çok defa Söke'de Bazen de Sultan Hisarı'nda oturuyordu. Son zamanlarda Tramvay kazasında iki ayağı kesildiğine hala müteessirim.

Kara Yorgi ve Ali Ulvi

Isparta Rumlarında maruf bir şahsiyet: Isparta'da meclis idare ve mahkeme âzalığı yapmış bilâhare ticaretle İzmir'e nakil, işgal üzerine Yunan ricâliyle birleşerek ihanete başlamıştır. Bu sıralarda Türkiye'nin her tarafı çökmüş mevcudiyetimizden ümitler kesilmiş Avrupa, Amerika mandasına temayül başlamıştır. Bizde İtalyan hareketleri de olduğundan iki taraf, efkâr-ı lehlerine çevirmeye çalışıyorlardı.

Ali Ulvi; Isparta'da istinaf müdde-i umumiğinde bulunarak İzmir'e tahvil evvelce aralarında mahkeme arkadaşlığı bulunan Kara Yorgi ile birleşerek Yunan propagandasıyla evvelâ Denizli'ye orada mutasarrıf Faik Bey'den (Tekirdağ mebusu) yüz bulamayınca Isparta'ya gelmiştir. Bir Ramazan, ikinci sonunda vakit hanede oturuyorduk. Müftü Şâkir Hamamcızâde Ethem Efendiler de vardı. Her ikisi içeriye girdiler, selamlaşarak. Tabii misafir idiler, (s.33) Ne maksatla geldiklerini de bilemiyorduk. Ali Ulvi'yi Hamamcızâde evine götürdü. Biz de dağıldık. Kıymetli gençlerimizden Uğurcuzâde Ali Efendi İzmir'de bunların ihanet maksatlarını öğrenmiş, arkalarına düşmüş, gece yarısı beni evimde buldu. Meseleyi anlattı. Bunlar Yunan işgaline efkârı hazırlamaya hatta mazbata da almaya geldiklerini söyledi. Kan başımdan sıçradı arkalarını bırakmamasını rica ettim. Ben de mahrem vasıtalarımla (arkalarına düştüm)*. Takibe başladım. Bizim Çelebiler Mahallesinde Dârbazoğlu ve Hakkı evinde Müdde-i Umumî Giritli Ali Rıza Bey oturuyordu. Ertesi akşam Kara Yorgi, Ali Ulvî oraya ziyarete gelmişler bir çok kimseler de varmış. [Ali Rıza Bey dürüst bir zat idi. Bu ziyaret meslektaşlık gayretiyledir]. Bana haber verdiler. Posta müdürü Mehmet Efendi'yi gizli

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

gönderdim. Sohbet esnasında işgallerden bahsolmuş İtalya, Yunan hükümetlerinin hangisi daha ehven olduğu ileri sürülmüş mevcut casusular söze başlamış. İtalya'nın nüfusu çok arazisi dar Yunan'ın ise arazisi bol nüfusu az olduğuna halkın daha ziyade refah göreceği iddia edilmiş, neticede: Yunan işgalinin tercih ve kabulü için memleketten mazbata verilmesi der-miyân edilmiştir.

Pek çokları hoş görmemiş münakaşa şiddetlenmiş sonra da dağılmışlardır. Hadiseyi derhal kulağıma ulaştırdılar. Tehevvürümden⁵⁹ sabaha kadar çarşafı tura ettim -uyuyamadım- erkenden vakit haneye gelerek arkadaşlarla konuştuk. Kara Yorgi; her tarafı hain olabilir. İslâm ismini ve kisvesini taşıyan Boşnak Ali Ulvî'yi affedemezdik. Evvelâ onu yere vurmak için tedbir ve bahane aradık. Ramazanda öğle vakti -Karbuzbazarı Çeşmesi karşısında tüccar Yeromiye(?) mağazasında (s. 34) oruç yediğini haber verdiler tam fırsat! Derhal Cemiyet-i İlmiye nâmına protesto gönderdim.

Isparta'da: Ali Ulvi Efendi'ye: Müslümanlığa yakışmayan ahvâle cüret ve halk arasında aleni nakzı sıyâmınız⁶⁰ hepimizin teessürünü mucip olmuştur. Sizi bu hal ile aramızda görmekten duyduğumuz nefreti alenî iblâğı vazife biliriz.

Haziran sene 335 Ramazan.

Isparta Cemiyeti İlmiye Reisi Tahir Paşazade İbrahim

Bu tebliğ maneviyâtını o kadar sarsmıştı ki: olduğu yerde titremeye başlamış ve kalkmış gitmiş. Akşam Nurullah Bey'i evinde ziyaret ettim. Tedbir aradık. Bir gün evvel hâinâne ifadelerinden tahkik edilerek tevkifleri için Mutasarrıf Talat Bey'e gönderdim. Her ikisi ale's-sabah celb ve tevkif edilmişlerdir. Ertesi gün on kişilik süvari jandarmasıyla Akşehir'den hudut haricine çıkarıldılar.

İzmir'in ordumuz tarafından istirdadında Kara Yorgi Papaz Nikos, diğer bir gazeteci millet tarafından parçalanmışlardır.

⁵⁸ İleri sürmek, anlatmak,

⁵⁹ Öfkelenme, köpürme,

⁶⁰ Oruç bozma,

HANEMDE KONGRE

Milli hareket devam ediyorsa da taazzuv etmemiş idi. Isparta'nın ateşli galeyanı etrafını uyandırdığı gibi muarızların da nazar-ı dikkatini celb ediyordu. Bilhassa Vahüddin'e çok bağlı bulunan Konya valisi İbradı'lı Cemal Bey, gece-gündüz bizimle meşgul idi. Makine başına gelir mutasarrıfı çağırır. Bizi dağıtmaya uğraşırdı.

Bu halin uzun müddet devamı caiz olamayacağını alenî isyanı ve Konya'dan fek-i irtibatı⁶² zihnimde daima taşıyordum. Bir gece yine Nurullah Bey'de toplandık, (s.35) Müftü Şakir, Ali Dede, Kavukcuzâde Mahmut, icra memuru Zühtü, Müftüzâde Hacı Mehmet, Çalpur'un Kâmil hazır idiler. Meşhur Dereli Eşkiya Hafız da Dereli Hacı Şükrü vasıtasıyla dağdan indirilmiş Kaymakkapı'da büyük mezarlığa getirilmiş idi. Bu çetenin elimizde bulunmasına ihtiyaç vardı. Memleketin ileri gelenlerinin mühim bir ekseriyeti -Cuma günü sabahleyin- bizim evde toplanmak milli harekâtı umumî bir şekilde kuvvetlendirmek Konya Valisinin mütemâdi müdahalesine de nihayet vermek hususları konuşulacak idi. Davetlilerin esas pusulası da belediye çavuşlarından Okçuoğlu Hasan ve Şükrü Ağa'lara verildi.

Bu içtimâ' makama resmen bildirilmemiş, Talat Bey'e malumat ve hüsn-i idare etmesi Müftü Şakir Efendi'den iltimas olunmuş idi. Mumaileyh bu mühim vazifesini lâıykıyla yapmamış makam tespitimizden telaş ederek biraz da tesvîlata kapılarak toplantıyı resmen menetmiştir. Gerçi bir kısım zevat gelmiş ise de ekseriyet olmadığından karara bağlayamadık. Temmuz 335 Cuma.

Hürriyet-İtilaf Fırkası

İlk harekâtı uyandıran beyannamemizi makine başında kazalarımıza da tebliğ etmiş idik. Hürriyet İtilaf Fırka Reisi Uluborlu'da bulunuyormuş. Milleti seferber halde müsellaah kıyama teşvik eden tebligatımız; Miralay Hamdi, Müftü Tâhir (Beylerin) ve rüfekâsı beyleri canlandırmış bayrak açarak ateşli hareketleri İtilâf Reisi beyi çok sinirlendirmiş olmalı ki: günden güne ehemmiyet kesbeden teşekkülümüzü de göz önüne alarak Ezanzâde Hacı Ahmet Efendi evindeki merkezlerinde toplanmışlar tehditkâr (s.36) bir lisanla yazılmış

⁶¹ Şekillenme,

⁶² İrtibatı kesme,

Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

protesto nâme-yi bana tebliğ ettiler. Halkı müsellaḥ kıyama teşvik, sükûneti ihlâl, devlete isyan mahiyetinde olan beyanname-yi kimden kuvvet alarak ve ne cesaretle neşre kıyam, mesuliyetini nasıl kabul ve hangi sıfat ve salâhiyetle hareket ettiğim soruluyordu. Tehdit ediliyordum. [Vatan ve milletimin iman ve irşadından aldığım kuvvet ve salâhiyetle çalıştığımı, bu halden beni men edecek hiç bir varlığın mevcut olmadığını her ne bahasına olursa olsun devam edeceğimizi açık ve katî lisanla kendilerine bildirdim. Arkadaşımız Barlalı Şerif Efendi Kırık Minareli Cami'de Cuma Namazında bulunmuş iki rekat farzı müteakip, İtilaf reisi: [Ey cemaat dağıtmayınız bugünkü hutbenin Türkçe'sini size izah edeceğim] demiş dua bittikten sonra minbere çıkarak hutbenin başından bir miktarını tercüme, nihayet cebinden çıkardığı İtilaf Fırkası'nın beyannâmesini okumaya başlamış -çetelerin bu milleti izmihlale sürüklediğini, maddi manevi yardımın doğru olmadığını söyleyince; Şerif Efendi üstadımız ayağa kalkarak [Ey cemaat bu beyanname bizleri gaflete sevk ve İzmir, Aydın gibi memleketlerimizi de düşmanların ayakları altında ezdirmekten başka bir şey değildir.]

Reis -hükümet senin kadar mı bilir?

Şerif Efendi -Yunan gibi alçak milletin ayakları altında çiğnenmemizi reva gören bir hükümeti kat'â tanımıyoruz. Ve cemaate dönerek:

-Ey cemaat! Görüyorsunuz İzmir'den, Aydın'dan bir çok din kardeşlerimiz bize iltica ettiler. Bunları kurtarmak için maddi manevi her yardım ve cihat üzerimize farzdır. Silahımız yoksa sopalarımızla mücadele-yi ve şehit olmayı tercih ederiz.]

(s. 37) Şerif Efendi: bizlere ilk iltihâk, zorluklarımızda irşat ve teşvik eden ve bir gün ayrılmayan imanlı, salâbetli, faziletli üstadımızdır. Daima elini öpmekten zevk duyarım. İtilaf Fırkası; hükümete de müracaat etmiş olmalı ki: Dâhiliye Nâzın Ali Kemal; bir telgraf tebliğ ediyor. [Her ne suretle olursa olsun işgallere boyun eğiniz, hilâfında hareket edenleri hemen İstanbul'da Divan-ı Harbe sevk ediniz.]

Konya vilayetinde mutasarrıflığa müstacelen gelen bu telgraf, makine başında husûsî talimata da bağlanıyor. İsticvap⁶³ ve şevkim için de komiser Şaban Efendi memur oluyor Ramazan ikindi vakti; Derelizâde Hafız Ali mağazasında kardeşim Salih Bey'le oturuyorduk. Şaban Efendi beni mahrem dışarı çıkardı. Emri tebliğ etti. İfade vermekte

⁶³ Sorup cevap alma,

mağdurum. Yarına kadar hüsn-i idaresini diledim kabul etti. Ertesi gün öğle sonunda beraberimde Müftü Şâkir, Jandarma kumandanı Tahsin, Çakırzâde Hacı Mustafa, biraderim Hasan, Ali Dede, Tahrirat Müdürü Nuri, Hacı Arif, Telgraf Müdürü Mehmet, İmamzâde Tahir, Kundakçızâde Kemal -Mebus Kemal- oldukları halde Talat Bey'i evinde ziyaret ettim. Vaziyetim pek de dostâne değildi. Mutasarrıf-ı sabık belediye Sandık Emmini Mehmet Ali'nin Yaylazâde mahallesindeki evinde oturuyordu. Sokağa nazır ve Nâdir Efendi'ye muttassıl odada toplandık. Doğrusu ben müsellah idim. Evi de gizli çetelerim sarmış idiler. Silah patladığında evi ateşlemelerini emrettim.

Talat Bey; sokak tarafında pencere önünde oturuyordu. Ben de kapıyı tuttum ve önüne oturdum. Asabiyetim yüzümden okunuyor teskine çalışıyordum. Ne mümkün? (s.38) Mutasarrıf işi tatlıya bağlamak için mülayim ve iltifatlı görünüyorsa da çehrem gülmüyordu. Kendisine sordum:

Dahiliye Nazırı Ali Kemal kimdir?

Padişahın dahiliye nazırı olan zattır dedi.

-Bir zaman Sabah Gazetesi'nde neşrettiği bir, makaleyi ser-rişte⁶⁴ ederek- hayır! Dedim. (Bu memleket ve milleti) Şark vilâyetlerimizi altı milyon lira mukabilinde Ermenilere satmayı düşünen hâin, namussuz, alçak bir adamdır. Böyle bir adamın Dahiliye Nazırlığını kabul etmiyorum. Muktedir iseniz beni tevkîf ediniz. -Bu; ruhumda taşıdığım bir fikrin ilk ve aleni tezahürü idi. Herkes hayret ve düşünceye daldı. Bu mütecâsirliği kimse ummuyordu. Ok yaydan çıkmış idi. Kalkmak istedim. Jandarma kumandanı Tahsin Bey kolumdan tuttu. Nihayet tatlıya bağladılar. Böylece akşam iftarını bizde yapmak şartıyla Talat Bey'le öpüştük ve kucaklaştık.

Temmuz 1335 Ramazan.

⁴ İpucu, tutamak,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

İlk çetelerimiz:

Lağus'lu Hacı Hasan Ağa ve arkadaşları.

Kayı'dan Hacı Mehmet Ağa ve arkadaşları.

Çünür'den Hacı Mehmet ve rüfekâsı,

Deregümü'den Hacı Mehmet ve arkadaşları.

Isparta karargâhında -Mütekait Mülâzım İbrahim Efendi- Arap Beşir'in Abdullah Çavuş, Erzurumlu Rıdvan ve kardeşi Süleyman Çavuşlar, Ekmekçi Süleyman Çavuş ve Alaşa'nın Mehmed Çavuş, Uybanca'nın Mehmed Çavuş, Lâlelioğlu Mehmet Çavuş, İşçi İsmail, Damgacıların İzzet, Arabacı Emin, İngiliz Hüseyin, Horozoğlu Ali - İnönü'nde Nâzım Bey'le şehit- Kuydur Ali, Çillioğlu Zühtü, Bakırcı Gökmen'in Mehmet, Jandarmadan: Tekelioğlu Mehmet Çavuş, Hacı Ali Çavuşun Osman, Bahtiyar Çavuş, Kürtoğlu Hüseyin, daha pek çok ise de isimlerini hatırlayamadım.

(s. 39) İLK NAZİLLİ KONGRESİ

Milli hareket etrafa kök salmaya başlamış idi. Yörük Ali Bey'in Aydın'ı istirdadı Demirci'nin Dağdan inmesi Söke Ali ve Dokuzun kızanlar -Mustafa, Hasan Hüseyin- Ödemiş'li Çataklı İsmail Efeler daha pek çok mücahit, zabitanın iltihâkı Nazilli'de mühim mevcudiyet vücuda getirmiş Köşk'te müdâfaa temin edilmiştir.

Benim resmî ve umûmî vaziyet iktisabı⁶³ içinde Nazilli'de kongre akdine karar verildi. Bir gün çarşıda arasta başında Bezirganzâde'nin dükkanında oturuyordum. Demirci'nin telgrafını mahrem olarak bana tebliğ ettiler. Kongreye iki murahhas istiyordu. Nazilli'de ticari alâkası dolayısıyla Hacı Hafız'a rica ettim. Özür diledi. Hacı Hüsnü Efendi'yi kararlaştırdık. Medresesinde mahrem ziyaret ettik. Aşağıdaki odasında kabul etti. Hakikati açtık, tereddütsüz muvakkatine memnun olduk.

Berberine Uçkuncuzâde Ali Efendi'yi terfîk ettik. Yola gizli çıktılar. Civardan gelen murahhaslarla Nazilli'de içtima, Mehmed Efe'ye [Kuvâ-yi Milliye Umum Kumandanlığı] Yörük Ali'ye [Havali Kumandanlığı] Diyarbekir'li Hacı Şükrü'ye [Cephe Kumandanlığı] verilerek ayrıca da mâlî, askerî, idarî mahiyette bir Heyet-i Merkeziye teşkiliyle avdet ettiler. Temmuz 335.

Batçioğlu Harlambos ve Panayot

Bir gün Pekmez Pazarında Hacı Eminzâde, Hacı Rüştü Efendi kardeşimizin mağazasında oturuyorduk. Arkadaşlarımızdan Hacı Arif ve Ali Dede vardılar. Bu iki Rum'da geldiler. Her ikisi de vaktiyle babalarımızla ticaret ortaklığı yapmış, bizlere dost görünen kimselerdir. Beni muaheze⁶⁶ ediyordular.

(s. 40) [Senin tutuğun yol yanlıştır. Türkiye bir daha dirilemez. Yarın Yunan geldiğinde biz senin hayatını, servetini muhafaza edemeyiz] Ne kadar cüret!!

-Yunan buraya gelemes maazallah gelirse sizler onu göremezsiniz dedim. Dışarıya fırladım. Gerçi korkumuz yoktu. Lakin bu memleketin ekmeğini yemiş, suyunu içmiş kimselerin bu kadar açık ihanetine çok müteessir oldum. Halâsımızı, başımıza bir sahib-i halk olunmasını ulu Tanrımdan yalvardım.

Rüyamda: İzmir'de bulunuyor imişim. Hükümet önündeki rıhtıma büyük bir kilise kurmuşlar. Putları, çanları birbiri üzerine berkitmişler, göklere çıkmış. Elimdeki kılıncı temeline vurdum. Aman Yarabbi!

- O muazzam küfür ve hıyanet abidesi olduğu gibi denize döküldü.

- Yıkılırken yüz karası bir çok kimseleri de (denize) birlikte sürüdü döküldüler. Yok oldular. Uyandım. Zaferimizin ilk müjdesini veren Allah'ıma secde ettim. Erkenden Kuvâ-yi Milliye odamıza geldim. Masamda bir mektup! İkinci niyazımın tecellisi!! Bunu Atatürk bahsinde izah ettim. Ispartalıları derhal hükümet meydanında topladım. Mahut iki Rumu ve fikir ortaklarını karşıma getirmişlerdi. Ne görüyorum? Hitabı ile başlayan nutkum, Yunanlıların İzmir rıhtımından denize döküldüklerini, ordularının perişanlığını, Türk süngüsünün göğüslerine saplandığını, yerlere serilmiş cesetlerin ayaklar altında ezildiğini görüyorum? Heyecanımı durdurmak ne mümkün? Haralambos ile Panayot; çanağından (s.41) fırlamış gözlerimin manyetizmasıyla şaşırmış bir halde: Ne oluyor? Hafız Bey'e, hal mi geldi! Diye telhir etmişlerdir.

⁶⁶ Azarlama, çıkışma,

⁶⁷ Huy, tabiat,

Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

⁶⁸ Acınma, açıklanma,

Mebuslukla Ankara'ya gittim. Üç sene sonra da elhanıd zaferimizi kazanarak vaktiyle beni muâhaze eden bu iki Rum, emsalleriyle hudut haricine sevk oluyorlar. Ve benden istimdat ediyorlar.

Telgrafları. [Bizi mukaddes Türk sancağından ayırıp mülevves Yunan bayrağına bürümeyiniz?] beni himaye edemeyeceğini vaktiyle açık söyleyen bu bedbahtların haline bakınız ? İbret-i ilâhiye böyle zuhur eder?! Ağustos 335.

SUIKASD VE [FERAHI CAMİİ VAK'ASI]

Yenice Köy'de bulunduğum sırada odanın dağa karşı pencere önünde oturuyordum. Pencerede lamba da yanıyordu. Beni dağdan tarassut eden firari Ramazan'ın attığı kurşun boynumun derisini yakıp karşıya mıhlandı. Lambayı söndürdüm. Çetelerimle köylüler dağa, aramaya çıktılar. Ramazan'ı yakaladılar, karşıma diktiler. Birisini öldürmüş, firari imiş. Kabadayı bir delikanlı islâh-ı nefs ederse belki nâfi⁶⁹ olur. Sebebini sordum. Fütursuzca itiraf etti ve af diledi. Bilhassa çocuklarına acıdım, öldürmedim. Cepheye Demirciye gönderdim. Az ve çok hizmetle kuvâ-yi milliye affından istifade etti. Şimdi köyünde muhtarlık ediyor ve hizmet ehli olduğunu da gördüm.

(s.42) Bir kaç gün sonra Isparta'dan Telgraf; Eğirdir'den de Afşar'a hususi kayık (göndermişler); arkadaşlar acele avdetimi istiyorlar. Süratle Isparta'ya geldim. Bizim çete beni hariçte karşılayarak gece doğruca karargâhımıza götürdüler. Heyet toplanmış ve telaş (telaş içinde) işi anladım tedbir ve hal çaresini üzerime alarak evlerimize dağıldık.

Vak'a; Belediye Reisi Nadir Efendi; çeteleri hazmedemiyor. Her fırsatta müşkülât ve hücumda bulunur. Sokaklarda silahla dolaşmalarına razı olmuyor. Milletın bekasına da ümidi olmadığından, İtalya işgaline de taraftar görünüyor. Teşekkülümüzü kanunsuz, usulsüz görüyor. Mevcudiyetimizi de hiçe saydığından yeniden intihap ediyor. Heyetimiz gerçi intihapla değildi. Lakin umûmun itimâdına mazhar zevattan mürekkeptir. Esasen intihaba ne hâl ne de vaziyetin müsaadesi yok idi. Ordu'da efrada bir sual vardır. Kumandan nefere sorar?

- Oğlum Mehmet! Muhasarada kalan bir alay, kumandanını kaybederse yerine kim olur?

⁶⁹ Menfaatli,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

- Tabur kumandanı efendim.

- O da şehit olursa?

- Bölük kumandanı efendim!

- O da ölürse?

- Takım kumandanı efendim.

- O da ölürse?

- Manga onbaşısı efendim!

- O da ölürse?

- Nefer kabiliyetli ise: vaziyet alır. Kumandan benim efendim der.?.

Doğru ve manalı güzel muhavere!

Evet! Padişah ölmüş; hükümet ölmüş, her şey ölmüş, ölmüş! Artık kumandan kimdir. Kılıncına dayanan, imanına güvenen!! Atatürk'ün adımlarını kendimize hareket düstûru yaparak -naçizane olsa da muhitimizin icâbâtına uydurduk.

İşte Nadir Efendi; bunu bir türlü kabul ve hareketimizi de zihniyetine uygun bulmuyor. Hastalığı şikayeti budur.

(s.43) Kendisine mensup bir kaç eşhası muvazaalı surette makama müracaat ettirmiş ve müsâde almış Ferâhi Câmii'nde toplanarak intihap yapmışlar. Hepimizi düşürerek taraftarlarıyla sokağa fırlamışlar, kuvâ-yi Milliye'yi; nadir heyete!!! devir ve mührün teslimini de « mutasarrıfa icbar ettirmişler. Ben Afşar'a giderken mühürü Nurullah Bey'e, o da Hacı Hüsnü Efendi'ye vermiş. Makamın ısrarını -Biz Hafız Bey'den aldık, ölürüz başkasına vermeyiz diye reddetmişler!

Bizim mütekait Mülâzım İbrahim de belediyeye kadar giderek Nadir'i odasında yalnız bulmuş kapıyı kapattıktan sonra silahını çekerek "Hafız Bey'in mühürü bunun ucundadır cesaretin varsa al" demiş. Na,dir! canını evine dar atmıştır.

Ben gelinceye kadar devam eden bu hal muvâsaletimle sükût bulmuş ise de bir daha tekrar etmemesini düşünerek: ertesi sabah Talat Bey'i makamında yalnız ziyaret ettim. Bir de Çavuş Ömer Ağa'yı

uzaklaştırarak çetelerimizden İngiliz Hüseyin ve Horaz Ali'yi nöbetçi koydum ve girdim. Talat Bey tabii müdrîk idi meydanlığa nazır kösedeki koltuğa oturdum. Aşağı bakmasını Talat Bey'den rica ettim ve baktı. Bir şey göremedi. Tekrar bakınız dedim. Yine göremeyince: Şu gördüğün meydanlıkda beş-on kişinin beraber ipe çekilmesini mi istiyorsun? Yıkılmış bir devletin enkazını bekleyiniz. Biz ise vatan için daha ağır yükler altındayız! Mutasarrıf -resmî müracaata (s.44) ne yapabildim? Evet müşkül anlarınızda tahrîrat müdürünüz Nuri Bey'i tevkil edip evden çıkmayınız.

Nuri Bey: ilk teşekküle girmiş, samimi, mahrem, akıllı hemşehrimizdir. Makamında mahrem şifrelerden bizi haberdar eder. Müşterek tedbir alırdık. Talat Bey pabucun pahalı olduğunu anlayınca teminat verdi. Mesele de kapandı. Bilâhare Heyet-i Temsiliye'nin talimatına uygun olarak intihap yaptık. Ve ittifakla hepimiz seçildik.

Ağustos 335

EĞİRDİR VE TAKLİBİ HÜKÜMET⁷¹

Millî vazifemizde aşkımız, imanımız, bütün memleketle sönmez bir halde ise de Konya valisi Cemal Bey'in mütemâdi müdâhale ve hücumu bizleri düşündürüyordu. Mahrem kuryemizle vahameti Sivas'ta Mustafa Kemal'e bildirdik. Tedbir niyaz ettik. Çünkü; Isparta her veçhile Aydın cephesinin mihveridir. Biraz sonra Karaağaç Jandarma mülâzımı Hasan Bey -şimdi Eğirdir şube reisi- Afşar'ın Yaka Köyü'ne on süvari ile gelmiş, Yakalı Musa Çavuş, Mehmet Pehlivanı acele bana göndermiş, Yeniceköy'de yatağımdan kaldırdılar. Emri okudum. Heyet-i Temsiliye azasından Râfet, Nazım Beyler, Konya valisi Cemal üzerine; (Karaağaç'ta) süvari bölük kumandanı yüzbaşı Fevzi, Karaağaç, Yalvac'a; ben ve mülâzım Hasan Bey de Eğirdir Isparta'ya; 68. Alay kumandanı Miralay Cevdet Bey de Burdur'da taglib-i hükümete memur edildik, (s. 45) Gerçi vazife ağırdır. Lâkin vatanî olduğundan mukaddestir, fikrime de uygundur. Hemen yola çıktım. Hasan Bey'i gece Gelendos Çayı kenarına getirdim. Müzâkeremizi yaptık. Esaslı ana hatlarını çizdik.

1- Biraderim Salih Bey'i içimize almak.

⁷¹ Hükümetin başmdakileri veya idare şeklini -kanunsuz olarak-değiştirme,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

- 2- Bir kaç yüz kişilik acele çete düzmek.
- 3- Eğirdir kayıklarına vaz-ı yed edip gayri meskûn Eğirdir'in Can adasını işgal ve hücumu oradan idare etmek.
- 4- Her ihtimâlê karşı ricatımızı temin, esbabını ihzar etmek.
- 5- Muhâberât ve vesâiti durutmak.
- 6- Isparta'nın Konya ile irtibatını kesmek.
- 7- Vardığımız yerlerde Osmanlı bayrağını indirip kuvâ-yi Milliye nâmına tekrar dikmek.
- 8- kuvâ-yi Milliye'yi hükümete resmen tanıtmaktır.

Biraderim Salih Bey Gelendos'ta Barakoğlu Hacı İsmail Ağa'nın aşar odasında yatıyordu. Gece yarısı uyandık. İçeri girdik. Yakalı Mustafa Çavuşla Mehmet Pehlivanı kapıya diktik. Gerçi kardeşim hamiyetli ve bize taraftar idi. Hareketimize elverişli teşkilât adamlarını derhal ortaya getirmek kudretinde, olduğundan sıkı tutmak lazım geliyordu. Gayr-i tabîi tavrımızın üzerimizde uyandırdığı telaşı teskin için vazife ve arzumuzu söyledik. Öğleye kadar bir kaç yüz çete, ricat edersek bizi takviye, icâbında dağda müşterek hareket istiyorduk. Derhal kabul etti ve işe başladık. Gelendos ve civar köylerimizin fedakar mücâhitleriyle teşkilâtımızı ikmâl, öğleyin Afşar pazarına geldik oradan da iltihâk edenlerle ikinci vakti yola çıktık. Cuma 19 Eylül 335

(s.46) Efradımızı Hüyük iskelesinden kayıklara bindirdik Eğirdir'in gayri meskun [Can] adasına çıkmalarını söyledik. Biz de Hasan Bey ve süvari jandarmalarla Karabağlar'a gece geldik. Bağbozumu mevsimiydi. Süvarileri köprübaşına yolladık ki, girip çıkmayı men edeceklerdir. Karabağlar'da bulduğumuz kayıkları yakalayarak gece yarısı biz de Can Adası'na geldik. Biraz sonra arkadaşlar da yetişti. Hücum kollarını dörde ayırarak İstasyon mevkiine: Gelendos'lu Mestan Ağa müfrezesi Isparta yolunu ve İstasyon muhaberesini keseceklerdir. Terslikbaşı'na: diğer bir müfreze; - Köprübaşı irtibatını kesecek Pavlu nahiyesinden kuvvet gelirse sokmayacaktır. Mülazım Hasan Bey'de: kuvâ-yi külliye ile hükümet önündeki iskeleye çıkarak derhal resmî devâiri işgal, mümkün olduğu kadar asayiş muhafaza, fenalığa meydan vermeyecektir. Öylece yapıldı. İşgal işi güneş doğarken bitti. Herkes vazifesini çok dikkatli yaptığından hadise olmadı. Biraz sonra ben de geldim, hükümete çıktım. Isparta jandarma kumandanlığı 30 süvari ile bizleri tenkile emir almış ise de hareketi yarı yolda akamete uğrayarak döndü. Şüpheli olanları evlerinde

tevkif, telgrafhaneyi işgal, Konya ve Isparta ile muhabere ve irtibatı kestik. Bu sırada Vali Cemal, firara muvaffak olduğundan ahâli intihabı ile meşhur Vehbi Hoca vali olmuştur. Makine başında; oğlum Hafız! Sevmediğin Cemal kaçtı, yerine ben geldim. Muhabereyi açınız, konuşalım. Cevaben;

-Çorbadan ağzım yandı, suyu üfürüp içiyorum.

Birkaç gün sonra açıldı.

(s. 47) Eğirdir halkını hükümet meydanına toplayarak, çekilmiş bayrağı indirttim tekrar çıkarttım. Esbabını şu suretle izah ettim;

-Ey ahali! Yere inen bayrak Osmanlı bayrağıdır. Tekrar çıkması Kuvâ-yi Milliye'yi temsil ettiğine işaretir. Canımızla malımızla her şeyimizle ortaya atıldık. Arzumıza ulaşmak için hiç bir kuvvetin müdâhalesini tanımıyoruz ve korkmuyoruz. Derhal yıkacağız âmir ve memur herkes bilmelidir ki: Millî hareketten başka bir şey yoktur. Her şey onun emrine bağlıdır. Yoksa vazifesini terk etmesi hakkında daha hayırlıdır. Telaş, endişe etmeyiniz. İş ve gücünüzle meşgul olunuz. Yalnız millî hareketi her şeyinizle kabul ve takviye ediniz. 17 Eylül 335 Cumartesi.

Akşam makine başına giderek Isparta'da arkadaşları, mutasarrıfı, müftüyü davet ettim. Ne düşündüklerini sordum. Talat Bey, hareketimizi tamamıyla kabul ettiğini temin, heyetimize teyit eylediğinden kuvvetlerimizin mühim kısmını Hasan Bey'le iade lüzum-ı miktarıyla gece yarısı Isparta'ya girdim. Bir kaç gün sonra şube dairesini işgal - şimdiki kumandanlık odası-teşkilatımızı da resmen ilan ettik. 21 Eylül 335

(s.48) 68. Alay kumandanı Miralay Cevdet Bey de Burdur'a taklîbe memur edilmiş idi. Mutasarrıf Darbazoğlu Vasfi eski dostu Konya Valisi Cemal ile akıbet endişesinden makine başından ayrılmıyor ve muhaberede ısrar ediyordu. Cevdet tabancasını kafasına dayamış zorla ayırmıştır. Mânâsız inadının cezası olarak da Nazilli'ye şevkini Demirci Efe emretmiş on süvari ile Isparta'ya oradan da Dinar'a gönderilmiştir. Bu sırada ben de Isparta'ya geldim, meseleyi anladım. Ispartalı bir adamın ne olursa olsun hıyânet-i vataniye ile cepheye idamını hoş görmedim. Hemen makine başında Mehmet Efe'yi buldum, tade ve nezâretimize tevdiini rica, ancak gece yarısı muvafakatini alabildim. Şevke memur, mülâzım Hâlit Efendi'yi Dinar'dan çevirerek Isparta'ya getirdik. Nâdir ve Hamamcızâde Ethem Efendi'lerin kefaleti ile hanesine tevkif edildi. 26-27 Eylül 335, 3-4-5-tahrirat.

Antalya İşgal Kumandanının Isparta'ya Hareketi

Bir gün öğleyin içtima' halinde iken Burdur telgraf müdürü Bey'den [ma'a teessüf ismini hatırlayamadım] mahrem bir şifre aldım - Antalya işgal kumandanı General [Emilton Duryani ilh] 168 süvarisi ile Çerçin yolundan Isparta'ya hareketini iki tabur piyadenin de emre âmâde olduğunu bildiriyordu. Mühim nâzik mesele; Ne olursa olsun sokmamaya karar verdik. Yüzbaşı Mustafa ve Hüsnü Beylerle müdafaa vazifesini deruhte eyledik. Çünür, Çerçin, şoselerinin telakî⁷² noktasında pusu kurarak muvasaletini bekledik. Efradımıza da emrimize çok dikkat etmelerini tenbih eyledik. Otomobilin etrafını süvariler çevirmiş, yavaş yavaş geliyordu. Yaklaştığında nöbetçimizin ansızın dur emrine (s.49) şaşırmış bir halde etrafına bakınarak hemen otomobilinden indi. Bu hal ile Isparta'ya girmek memnu⁷³ olduğunu tebliğ ettiler. İtaat etti. Evvelâ süvarilerin silahları alınarak hayvanları ile birlikte askeri deposuna tevkiif edildi.

Kumandanın otomobiline de iki çete koyarak hükümete götürdük. Ben kısa yoldan daha evvel mutasarrıfı vardım. Şifahî tebliğde bulundum. [Siz hükümet lisaniyla ne suretle idare ederseniz ediniz, bizce matlup olan, bu adama bir bardak su dahi içirmeyerek bir saate kadar geldiği yola çevrilmesidir.] Talat Bey bir saat güçlük çekti. Bir daha gelmemek şartıyla Burdur'a iadeye muvaffak oldu. Biz de memleket hâricinde silahlarını teslim ve serbest bıraktık.

Teşrinievvel 335, sahile 63-64, tahrirat

Hamiş⁷⁴: İtalya kumandanı makamda konuşurken ben de yukarda icra memuru Handanzâde Zühtü Efendi odasına girdim. Orada Erzurumlu Hacı Ali, Çavuşun Osman da vardı. -Men'iy-e-i müsekkirât takib memuru- babamın çok dostu ve benim de hürmet ettiğim İslamköylü Hacı Abdil Ağazâde İzzet Ağa, Nadir ile oturuyordu. İzzet Ağa;

-[Hafız, İtalyanlar'dan bize ne zarar var? Memlekete bir çok iyilikler getireceklerdir. Hastahâne açacaklar, mahsulât, hayvanâtımızı alacaklar sermayesi bol müesseseler yaparak memleketi yükselteceklerdir. -Çok ileri gidiyorsun; yoksa Isparta sırf sizden mi mes'uldür?]

⁷² Buluşma, birleşme,

⁷³ Yasak,

⁷⁴ İlave yazı, dipnot,

İzzet Ağa'nın kurulmuş lisanı, Nadir'e tercümanlık yapıyordu.

-Evet! Benden mesuldür. Ecdadım bu memleketi tahta bıçakla fethetmişler. Ben de kılıcımın koruyacağım. Kalkıp gitmeniz, hakkınızda hayırlıdır. Sözleriyle evlerine gönderdim.

(s.50) Validem merhum Adile Hanım ile babam Rahmetli Tahir Paşa'nın ecdadı ağalık sevdasıyla birbiriyle çok uğraşırlarmış. Bazen ecdadımızdan Yılanlızâde Süleyman Ağa deniz tarafından Boz Bey Mehmet Bey'e cellât getirtir senelerce kaçırmış. Kuyucak Ağası da buğday döğdükleri taş dibeye oturtup boynunu uçurmuşlar. Onun için annem bizlere kızıp da döverken: "tahta bıçaklı heriflerin oğlu" diyerek izhâr-ı huşunet⁷⁵ ederdi.

Bu sırada kumandanın kavvâsı⁷⁶ Ziya Efendi ile dışarıda konuştum. Gerçi senelerce bunlara hizmet etmiş, ekmek yemiş, lâkin yüreğinde î mân aşkını taşıyan bir Türk idi. Millî cidalimizden o kadar hoşlanmış ki: beni mahrem köşeye çekti. [Ah Hafızım ne hoş yapıyorsunuz, bunlar şimdilik buralarda banka, hastahâne, bazı müesseseler vücuda getirecekler. Yavaş yavaş İtalya muhaciri iskân edecekler. On beş sene sonra ufak bir bahane ile resmen ilhak edeceklerdir, katî programları budur.] İhtiyar ve vatanperver Ziya Efendi'ye teşekkür ettim. Bank di Roma'nın; daha evvel Hindistan'ı müstemleke için nice çalıştığını -Trablus, Bingazi ve diğer memleketlerde ne kadar fırıldaklar çevirdiklerini okudum- iyice fikir edinmiş idim.

⁷⁵ Kızgınlık, sert davranış,

⁷⁶ Kapıcı,

(s 51) İKİNCİ NAZİLLİ KONGRESİ

Lüzumuna mebni Nazilli'de tekrar bir kongre daha açılması takarrür etmiş, bize tebliğinde bu vazife Hacı Hüsnü Efendi'ye verilmiş, Lağus'lu Hacı Hüseyin Ağa da terfik edilmiştir. İşlerini bir kaç gün içinde bitirerek dönüşlerinde büyük tezahüratla karşıladık. Yanlarında yirmi yaşlarında genç bir efe de bulunuyordu. Mücâhit olarak bizlere; ve ben de namazgahın minberine çıkarak halka takdim ettim ve teşvik için de bir kaç kelime söyledim. Küçük Dede Efe'nin ahlâkı pek de mazbut olmadığı bilâhare anlaşılmış ve hepimizi müşkül vaziyete koymuştur. Dinar ve havalisinde Buhurcu Uşakları denilen Yörük zorbaları bu sıralarda sarkıntılığa başlamış idiler. Kolları Uluborlu ve havalisine de uzanıyordu. Küçük Dede Efe'den ümit besleyen Uluborlulu Miralay Hamdi Bey; Efe'yi davet ediyordu. Maksudı bununla Buhurcuları yola getirmektir. Evvelâ telgraf sonra da kâim biraderi Küçük Hamdi'yi bize göndermiş idi. Arkadaşlarla konuştuk. Gelen mektubu müzâkere ettik. Yalnız göndermeyi maslahata uygun bulmadığımızdan, münevver tanınmış hocalardan Senirkent'li Hacı Emin Efendi'yi de -talebine binâen- arkadaş verdik. Akşam üzeri ben de Afşar'a gittim. Bunları karargâhdan da iki çete alarak Çillioğlu Zühdü, Gökmenin Mehmed- yola çıkmışlar, Keçiborlu'da askerî deposunda buldukları silahı almışlar. Akşam Uluborlu'ya varmışlar, orada yolsuz kadınları güya ıslah kasdıyla tehdit, sabaha Senirkent'e geçiyorlar. Aynı hali Senirkent'te dahi tekrarlamışlar. Güya müdür İhsan Bey'in tabancasını almışlar, Zenginlerden de para istemişler. Taşkın halleri, şikayeti (s.52) mucib olmuş her nasılsa vekilim Nûrullah Bey tevkif emrini vermiştir. Acele Isparta'ya avdetlerini yazsa idi daha hoş olurdu. Çünkü: Bilâhare tahkikatımda gasb ve hetk⁷⁷ edilmiş bir şey yoktur. Bunlar: kendilerine yapılan umûmî tezahüratı hazmedememişler. Bazı ateşli gençlerin iltihâkı, itidallerini kaybettirerek fırtına cereyanına kapılmışlardır. Senirkent Nahiye müdürü İhsan Bey; işgüzarlık vehmiyle mal bulmuş mağribî gibi küpe binip kamçıyı eline almış bî-çarelerin arkalarına düşerek tâ Afyonkarahisar içine kadar takip edilmişlerdir. Nazilli cephe kumandanlığından atılan Diyarbekir'li Hacı Şükrü'yü de yanına getirtmiş Küçük Efe'yi Afyonlu olduğundan serbest, Hacı Emin Efendi'yi mesleğine hürmet etmeyerek büyük hakaretle Isparta'ya mahfûzan iade etmiştir. Adliyenin Nahiye Reisi Ferit Bey'in -mânâsız inadıyla bunlar uzun müddet mevkuf kalmışlardır. Hacı Şükrü Bey'i Demirci Efe kovduğunda Bulgar Ahmet Efe'nin kurşunundan kurtardım. Gelendos'lu

⁷⁷ Yırtma, yarma, saldırma,

Şaban Ağa müfrezesiyle Akşehir'de İtalyanlara da göstermeksizin Dağ yoluyla Afyon'a Miralay Ömer Lütfü Bey'e murâkkıben teslim ettik. Hiç olmazsa bunu hatırlayıp Isparta Kuva-i Milliye'sine mensup olanları tahkîr etmemeli idi.

7 teşrin-i evvel 335, 18-19-22-23 sahife, tahrirat.

(s. 53) **Bazı Mütâlaat ve Hadiseler**

Taglibden sonra askeriye binasını resmen işgal ve orada yerleşmiş idik. Teşkilatımızı esaslaştırmak için de heyetimizi encümenlere ayırdık. Heyetimizi; Arkadaşlarımız Reis-i Sâni: Şube Reisi Nurullah Bey, Aza: Tahir Paşazade Hüsni, Bodurzâde Hacı Hasan, Çakırzâde Hacı Mustafa, Emir Alizâde Hacı Arif, Barlalı Şerif, Ali Dede, Hacı Hüsni, Rüştü Çavuş, Kaçkınızâde Hacı Ahmed, Posta Müdürü Mehmed, Bezirgânzâde Hacı Hafız İbrahim, 3. Tabur Kumandanı Hüsni Bey, Jandarma Bölük Kumandanı Mustafa Bey, Mütেকait Mülâzım İbrahim Beylerdir. Müftü Şakir, Mutasarrıf Talat, Nâdir Efendi'ler de sonradan müşavir alındılar. Lüzum görürsek çağırırız. Reye karışmazlardı. Mıntika kumandanı: Mustafa ve Akkaşzâde Turgut Beylerdir. Sansür Memurumuz, şube muamelât memuru Giritli Enver Bey, karargah mıntıkaya bağlı ise de Rüştü Çavuş'un emrinde idi.

Encümenlerimiz:

Maliye -varidat ile,

Harekât-ı Milliye - Ahz-ı asker ve asayiş ile,

Levazım cephe ve efradımızın ihtiyacını temin ile,

Kasa - hesâbât ile muvazzaf idi.

Mâliye -Kaçkınızâde Hacı Ahmed, Tahir Paşazade Hüsni, Emir Alizâde Hacı Avni, Hacı Hüsni Efendiler,

Herkât-ı Milliye- Şube Reisi Nurullah 3. Tabur Kumandanı Hüseyin Hüsni, Yüzbaşı Mustafa Beyler,

Levazım -Çakırzâde Hacı Mustafa, Bezirgânzâde Hacı Hafız, Rüştü Çavuş,

Kasa -Bodurzâde Hacı Hasan, Barlalı Şerif, Mevlevi Ali Dede Efendiler,

Veznedarımız da Posta müdürü Mehmet Efendi'dir. Umumî şifre katibimiz de Uğguncuzâde Ali Efendi'dir.

Her heyet bir reis üç âzâdan mürekkep idi. Vazifelerine müstemirren ve fahriyyen devam ederlerdi. Her gün de riyasetimde umumi heyet halinde toplanırız îcâb-ı maslahatı konuşuruz. Efrâd yazıcılarımız Sâiszâde Hacı Mustafa;

Tahsildar (s.54) Mahmut Efendi mahdumu İsmail'dir. Hesâbât ve anbar memurumuz Çakmakçızâde Hilmi, Okturva⁷⁸ memurumuz Handanzâde Aziz, zahire satış memuru Kölezâde Hamid Ağa'dır. Varidatımız; halkın teberruâtı, iki yüz lira bedel-i nakdi, okturva resmidir. Ayrıca da doktorlardan mürekkep bir sıhhiye teşkilatımız vardı.

Cephenin efrâd ve işe ihtiyacına: Demirci, miktarını müstacelen telgrafla yazar. Efrâd ise: hareket komisyonuna havale, derhal bir iki sınıf pusula dolar, karargâh çetelerimizle, kasaba ve köylere dağıtılır. Bir hafta zarfında efrâd toplanır, muayene edilir, sağlamları ayrılır, bedel verenler tefrik, bakiyesi, başlarına millî bir kumandan koyarak müfreze halinde cepheye sevk olur. Sevkıyatımıza muhafız koymazdık. Fırar da olmazdı. Efradın ailelerini mahallî heyetler vasıtasıyla halkımız besler, biz de ayrıca anbarımızdan zahire ve efradımıza da beşer lira maaş, elbise, ayakkabı verirdik. İşe ve malzeme ise: levazım komisyonuna havale ederiz. Çarşıya çıkarlar derhal tedârik ederler. (İ'mali lâzım ise) Postal, fişeklik, elbise gibi i'mâlî lâzım eşyayı esnaf reisleri vasıtasıyla hemen usta ve terzileri toplayıp nihayet bir haftada her şey hazırlanır ve gönderilir. Aylarca devam eden bu haller yüksek ruhlu Ispartahlara ağırlık ve usangaçlık vermediği gibi ücret dahi almazlardı. Memleketime ne kadar sitayişte bulunsam yine borcumu hakkıyla ifa etmiş olamam. Adeta ufak bir hükümet halinde bulunan teşekkülümüz, var kuvveti ile cepheyi takviye ve devamını temin ediyordu.

(s.55) Milletçe umumî siyaset üzerinde çok hassas olup Sivas Heyet-i Temsiliye'siyle sıkı temas ve emirlerini dikkat ve samimiyetle ifâyâ çalışıyorduk. Daha doğrusu, her veçhile Sivas'a bağlanmıştık. Bunu Demirci'den zarurî saklıyorduk. Bilâhare zeyl olarak neşredeceğim Sivas muhabere ve şifrelerimiz, hakikati müeyyiddir. (Bu ve daha bazı hadiseler Demici'yi kuşkulandırıyor.)* Nasılsa evvelce Nazilli'ye teb'id⁹ edilen fahişelerin tahrîkâtıta kapılan Demirci, Sivas irtibatımızdan da büsbütün kuşkulananarak itimatsızlık göstermeye başlamış idi. Bu sıralarda

⁷⁸ Şehir ve kasabalara ticaret maksadıyla getirilen eşyalardan alınan vergi, giriş (resm-i duhuliye) resmi,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

⁷⁹ Uzaklaştırma, sürme,

Isparta'ya gönderdiği meşhur [Çakır Efe] ve Gümrükçü Mustafa Efe'lerin bizi takib ve tarassuda geldikleri de anlaşılıyordu. Bunlar;- muvâsaletlerinden bizi haberdar etmeyerek Isparta'ya ansızın geliyorlar. Sokak ve çarşıda serhoş dolaşıyorlar. Hüsn-i idarelerini de inzibat memurlarımıza bildirdik. Bir gün Debbağhâne Mahallesinde Hayri Ahmet Oğlu Mustafa'nın düğünü oluyor. Serhoşlukla Ayşe namında kadından bahsoluyor. Komşuları, bizim çete Osman'ın karısı da Ayşe'dir. Osman kuşkuluyor, kavga çıkarıyor. Karargah efradımıza da sirayetle iş büyüyor. Akşam dâireden eve geliyordum. Müfreze kumandanları önüme çıktı. Vakayı anlattılar. Mustafa Bey'e haber gönderdim. Tahkiki ile raporunu istedim. Efeler tecavüzünü artırarak silah çekmişler. Bizimkiler de abluka etmiş bu halde bizim eve gelmişler. Yola sapınca Emir Alizâde Hacı Arif Efendi selâmlığında buldular. Hacı Cumazâde Hacı Halil, Handanzâde Yakup vardı. Mustafa Bey'le Posta Müdürü Mehmet de geldiler. Çakır Efe sokak kapısından yıldırım gibi girdi. (s.56) Oda kapısı önüne diz çökerek üzerime nişan aldı. Atıldım. Mavzeri elinden aldım. Bizimkiler de yetiştii. Her ikisini tevkif ettik. Efe'nin makinisti Cemal Kaptan'a da çete göndererek hapsedtik.

Çakır Efe: Ak sakallı yaşlı bir zeybek. Söylendiğine göre meşhur Çakırcalı ile arkadaşlık etmiş, misafirliklerini nazara alarak bulundukları evde nezârete aldık. Ertesi gün içtima' ederek her üçünü mahfûzan ihzar Demirci'ye iade ettik. Cereyan hâli ve cürümlerini teşri ve nazar-ı dikkatini celb fi-mâba'd bu gibi yolsuzluklara müstaid kimseleri göndermemesini de ilaveten rica ettik.

18 teşrinisani 335 vesika 134, sahife 133, tahrirat.

Yalan yanlış ifadelerle Mehmet Efe'yi aleyhimize tahrik etmişlerdir ki: Demirci iki yüz zeybek ile ansızın ve bilâ mucip Isparta'ya hareket etti. Bunun haberli bir geliş olmadığını, aleyhime vehim olduğunu Nazilli'deki hemşehriler ihsâs-ı his⁸⁰ fırarımı yazdılar. Kaçmak ne büyük zillet; gerçi mukabele mümkün ve gayet kolay! Millî vahdet ve gayemiz haledâr olacaktır. Derhal kararımı verdim. Yalnız olarak Efe'yi karşılayayım! Arabama mutasarrıf Talat ve Ali Dede'yi de alarak Kuleönü'ne istikbâle gittik. Yekdiğerimizi gıyaben tanıyor ve mühim muhaberelerimiz olmuş ise de yüz yüze konuşup da ruhlarımızı tetkik etmedik. Tren geldi. Evvela mutasarrıf kendini sonra beni takdim etti. Konuşmaksızın istasyon memurunun odasına girdi. Biz de

⁸⁰ İma ederek, duyurarak,

arkasından vardık. Çeteleri etrafımızı ihata, îmalî bakışlarla beni süzüyorlardı. On beş dakika sükût! Birbirimizi gözümüzün ucuyla ruhunu okuyorduk. Nihayet; Demirci silahlığı arasında büyük tunç tabakasını çıkardı sigara uzatdı. Almadım. Misafirimiz olduğundan ben verdim. Aldı ve yakdı. (s.57) Çay ve kahvelerimiz dağıldı ve içiyoruz. Özür dilemesi, nedametini gösteriyordu. Bana misafir olmak şartıyla el ele yapıştık. Bizim arabada Isparta'ya girdik. Herkesin yüzünde beşâset görölüyordu. Bir kaç gün misafirliğinde halli lâzım mühim esasları müştereken tespit ettik. Ayrıca da bir beyanname neşretdirdik. 12 Kanunuevvel 335, vesika 158, sahife 51, tahrirat.

Bir gün sabahleyin Demirci ile babamdan müntakîl evimin köşedeki odasında (oturuyorduk) mahrem konuşuyorduk. Hatapçı Hasan Hüseyin, Zurnacı Ali Efe'ler içeri girdiler yanlarında bir Rum bir de Ermeni sürükleyip getirmişler. İdamlarına müsaade istiyordular. Demirci suçlarını sordu. Bunlar çarşıda karşı karşıya oturmuşlar, birbirine Efe'nin yaşını sormuşlar. Rum demiş ki: Ne bileyim! Ağzını açıp da bakmadım ya! Efeler oradan geçerken bunu duymuş, yakasından tutup getirmişler.

-Demirci'nin cevabı- [Arkadaşlar buraya memleketi ziyarete ve halkı görmeye geldik. Herkesi hoş tutmak vazifemizdir. Bunlar millete değil, benim şahsıma söylemişler. Affettim. Bırakınız.]

Basit görünen bu sözler bilhassa Efe'nin ağzından çıkması, takdire değer. Efe'yi bir defa da Burdur'a götürmek lüzumu vardı. Çünkü İtalyanlar Burdur'u işgal ettikleri zaman Halıcı Abdizâde Ethem Efendi'nin hükümet karşısındaki hanesini karargâh yapmışlar. Bir de telsiz makinesi koymuşlar. Bunun ahizesine güya münâsîp (s.58) bir mahal bulamamışlar ki -Hükümet havalisine diktikleri uzun direğe koymuşlar bir de İtalyan bayrağı asmışlar. Her gün göğsümüzde dalgalanan bu meş'ûm bayrak hepimizin canını sıkıyordu.

Demirci'nin nazar-ı dikkatini celb ettim. Isparta'dan münasîp zevatı da alarak umum zeybeklerle yola çıktık. Akşam Burdur'a vardık. İtalya mümessil-i siyâsî ve heyeti de ziyarete gelmiş idi. Demirci hemen bayrak meselesini açtı ve biraz da savurdu. Ertesi gün kaldırdılar. Biz de müsterih olduk. Bu ziyarette bazı efeler güya yatak çarşafı çalmışlar. Demirci'ye şikâyet edilmiş. Bunların Nazilli'de idamları cümlemizi müteessir etmiştir. İtalyanların olduğu bir kasabada ufak cürümler dahi

⁸¹ Güler yüzlülük, güler yüz,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

olsa ibret için ağır ceza tatbik olunabilir. Lakin Efe'ye aksettirmek hoş olmaz. 18 Kanunuevvel 335, vesika 166, sahife 53, tahrirat.

Demirci, bir akşam kaldıktan sonra Talat Bey'le beni Burdur teşkilatının ıslâhına ve teftişine memur ederek doğruca Nazilli'ye döndü. Vazifemizi mümkün olduğu kadar hoşlukla yaparak bir gün sonra Isparta'ya geldik.

18 teşrinisani 335, ve 134 numero vesika, sahife 41, tahrirat.

10 Kanunuevvel 335, vesika 227, sahife 74, tahrirat:

Sivas'a şifre ile rapordur.

(s. 59) İtalya Otomobili

Bir gün Münecimzâde Hacı Hakkı ve bazı zevat ile Bôcüzâde Hacı Mustafa evinde davette idik. İki İtalyan zabiti bir de Yahudi tercümanın geldiğini kamyonlarını Kerim Paşa Hanına koyup Şark Halı Kumpanyası'na gittiklerini haber verdiler. Burdur Müdafaa-i Hukuk Reisi Mahmut Bey'in mukaddeman bize çektiği telgrafta [Şark Halı'daki halıları almak üzere yalnız bir İtalyan kamyonuna] müsaade istiyordu. Konuştuk, itimat ederek müsaade etmiş idik. Hilaf-ı memul⁸ zabitlerin gelmesine hayret ettim: tâç başımdan fırladı. Hemen kalktım. Jandarma santralinden mutasarrıf Talat Bey'i haberdâr ettim. Teşkilatımızı da bunları tarassuda memur ettik. Eve geldim. Bizim Mütেকait Yılmaz İbrahim'i celb-i mühim ve hayatî vazifesini gösterdim. Karargâhtan da on beş efrâd getirttim. Muntazam ve heybetli kıyafete soktum. Bizim evden Şark Halı Kumpanyasının bulunduğu daire iki yüz metredir. -Hâlâ ellinci alay karargâhı- sokağa müsellağ ikişer çete devriyesi, kapı önünde iki tane, bir kaç da içeri salonda emr-i amadedirler. Mülâzım İbrahim ve arkadaşlarının tavrı ve harekâtı korkunç idi. Ben de eski padişahlardan Yavuz Selim gibi heybetli bir surette eski evimin aşağı odası minder köşesine oturdum. İtalyanların getirilmesini emrettim. İngiliz Hüseyin ve Horazoğlu Ali kapıyı vurmaksızın oldukları odaya girmişler. Sert ve yüksek (s.60) sesle emrimi tebliğ etmişler müthiş korku içinde sokağa çıkmışlar. Şefaâtçi olarak da Şark Halı direktörü Mösyö Jiro'yi beraber almışlar. Her adım başında müsellağ çifte devriyeler evime kadar takip, kapı önünde uzun ve heybetli Rıdvan ve biraderi Süleyman Ağaların - Vanlıdır el-yevm hanemde meskûndurlar- cellat palası; herifleri hele

⁸² Beklenilenin aksine,

Yahudi tercümanı canlı cenazeye çevirmiş. Yanıma girdiler, söz söylemeye mecalleri yok.

Bunları tepeden tırnağa süzdükten sonra haykırdım. [İzinsiz habersiz niçün geldiklerini sordum?] Burdur Müdafaa-i Hukuk'undan müsaade aldıklarını söylediler. Yalan söylüyorlardı. İtalya kralının Antalya işgal kumandanının selamını ifade ettiler. Memleket müsaade ederse, otomobil işleteceklerini, sıhî, sınaî, ticarî müesseseler vücûda getireceklerini, hatta Bank Di Roma'nın hepimize kredi açtığını beyan ettiler.

Bank Di Roma; İtalya işgalinin kılavuzluğunu yapar. Arazi, mebanîye⁸³ değerinden çok fazla ve ehven faizle uzun vadelerle ikrâzâtta bulunur. Borçlar verilemeyecek bir hale geldikten sonra rehinleri kimsenin alamayacağı bedel ile tefavvuz İtalyan muhaciri yerleştirir. Nihayet memleketin resmen ilhakına sebep olur.

(S.61) Isparta'nın; yaptığı müsellaah toplantılarında kim olursa olsun işgallere razı olmadığını, hayatını fedaya yemin ettiğini duymadınız mı? Dedim. Duyduk dediler. Şu halde hayatınız heder olursa mesuliyet kabul etmem dedim. Korktular, himayemi yalvardılar. Bir daha gelmemek şartıyla ve bir defaya mahsus Burdur'a avdet vesikası verebilirim. Yollarda hudut çetelerine gösteriniz. Belki kurtulursunuz. Yoksa halk umûmen ayakta netice bekliyorlar dedim. Ayağa kalktım. Kendilerine müsaade ederek aynı vaziyette yerlerine gönderdim.

Devriyelerin acı ve sıkı düdüklere ve halkın o civarda kalabalık görünmesi bunları çok korkutmuş olmalı ki: gece yarsından sonra müracaatla acele vesika istediler. Verdim.

Bizim Mütেকait Yılmaz İbrahim'e de çete ve jandarmadan elli sivil tertip ederek kasaba haricine, Çünür'e, Ebced Beli'ne, Fandas Köyü önüne, Gölbaşı'na Burdur hududuna kadar ikâme edilen süvari devriyelerimiz; geçtikleri yerde vesika sormuşlar, hepsi birden otomobilden, inerek göstermişler, müsaadeleri üzerine tekrar binerek yollarına devam etmişler. Bu hal dört beş yerde tekrar edince sınırları oynamış, Isparta hududunu geçtiklerinde Çerçin Köyü'ne can atarak muhtar odasına ocak başına boylu boyuna uzanmışlar. Geniş bir nefes alarak bir daha böyle korkunç ve tehlikeli bir memlekete yüzlerini dönüp bakmayacaklarını yemin ile söylemişler. Hakikaten de gelmediler.

⁸³ Binalara,

Şark Halı Kumpanyası: Gerçi halıcılığı Isparta'da tevsî' ve hârice tanıtmasına çalışmış bir müessesedir. Lâkin sermayenin kısm-ı azamı İtalyan tebaasından, (s. 62) [Alberalboti]'ye ait olduğundan siyasi dalaveralara burnunu sokmuş, masrafı memleketin sırtından -İtalyanların casus şebekesi olmuştur. Böyle uzunca devam etmiştir. Cumhuriyetimizin hayırlı semerelerinden Isparta iplik fabrikası tesîs etmiş, halıcılarımızın her türlü ihtiyacı temin edildiğinden yavaş yavaş alakalarını keserek fabrikamıza bağlanmışlardır. Günden güne zarar ve idare edemeyeceğini gören kumpanya; barınamayacağını da anlayarak tası tarağı toplayıp ortadan çekilmiştir.

Burdur Heyet-i Milliye'si; Isparta'daki halıları almak üzere yalnız bir İtalyan kamyona müsaade istiyordu. Biz de mahzur görmedik, kabul ettik.

8 Teşrinievvel 335 numero 148 sahife 45, tahrirat.

İki zabıt bir tercümanın zuhuru protestomuza sebep oldu.

29 Teşrin-i evvel 335, numero 93, sahife 29, tahrirat.

Burdur Heyet-i Milliye'si'ne:

28 teşrin-i evvel 335 telgraflarında bir maksat-ı siyâsiye müstenit olmayarak mubayaa etmiş oldukları halıları almak üzere bir İtalyan otomobilinin gönderileceği beyan ve mümanaat olunmaması iltimas edilmesi üzerine bir maksat-ı siyasiye müsteniden gelmedikleri halde bir defaya mahsus olmak şartıyla otomobilin gelmesinde mahzur olmadığı cevaben bildirilmiş idi. Halbuki bu husus-ı mühimme tarafınızdan temin edilmiş iken:

1- Zamanın nezâket ve şekl-i siyasisiyle gayr-i kabil-i telif ve kendilerine buraya gelmelerine müsaade edilmemesi, zarurî bulunan tercümanla zabitin hilâf-ı memul otomobil ile zuhur etmiş.

2- İhzar edilen halıları almak üzere gelecekleri beyan edildiği halde -henüz ihzar edilmediği- ifâde olunarak avdet etmeleri.

3- (s.63) Gerçi seyahat varakaları varsa da ahvâl-i umûmî ve hususiyeleri bizce ve hükümet-i mahalliyece meçhul. Şark Hah müfettişi nâmıyla bir İtalyan bir de Rumun yanlarında bulunması.

4- Isparta ve mücavir liva ve kazalara İtalyanların otomobil işletmeleri bir mukaveleye mübtenî olmadığı ve bu yolda hükümete tebligat vuku' bulduğu halde bu suretle gelmeleri siyâseten caiz olmayacağı.

5- Gerek bu husûsât ve gerekse başka suretle gelmelerinde mahzur-ı siyasî mahsus olmağla evvelce ansızın gelen bir otomobil geriye çevrilmesi ve bir daha gelmeyecekleri hakkında söz almış olduğu.

6- Hülâsa: bugün vatan aşkıyla yürekleri çarpan, bu uğurda fedâ-i canı kendilerine şeref telakki eden bütün Millet-i İslâmiye topraklarını ahiren çiğnemesine razı olamayacakları pek tabîî olduğundan bir takım lastikli bahanelerle nüfuz-ı siyasiyelerini tesis etmelerine kafa rıza göstermeyecek ve ihmâl edemeyeceklerinden, bu gibi husûsâtı layık olduğu derecede nazar-ı ehemmiyete alarak bâdemâ tavassut olunmaması ve kendilerine de icabında lisan-ı münâsiple tefhim-i keyfiyet buyurulması rica olunur.

Isparta Kuvâ-yi Milliye Reisi İbrahim.

(s.64) **Burdur ahz-ı asker kısım reisliğine: "Rapor"**

21 Teşrîn-i evvel 335, vesika 101.

1- Burdur Heyet-i Milliye'sinden bir telgraf aldık. O telgrafta diyor ki: Evvelce sipariş edilip ihzar edildiği anlaşılan halılarını almak üzere, İtalyanlar oraya bir otomobil gönderecekler. Bir maksad-ı siyasileri yoktur, müsaade ediniz. Otomobil gelsin halılarını alsın müsaade ediniz.

2- Biz de cevaben dedik ki: madem ki bir maksadı siyasileri yoktur. Bir defaya mahsus olmak üzere yalnız bir otomobilin gelmesine muvafakat ettik.

3- Yukarıdaki gösterilen maddeler şeraiti dairesinde derin düşünerek müsaade etmekle beraber her ihtimâle karşı müteyakkız bulunmamızı kararlaştırdık. O suretle hareket ettik.

4- Bütün milli efradımız mevcut bulunacak, içlerinde münâsipleri iktiza eden mevkide bulunacak, gelecek olan otomobili gözleyecek, gelince otomobildekilerin kim olduğunu görecektir, nereye ineceklerini öğrenecek idi.

5- Otomobil alaturka saat birde geldi. İçinde kimler olduğunu ve nereye indiğini öğrendik.

6- Otomobil Kerim Paşa Hanı'na nazil oldu. Rakiplerin yeni İtalyan zabiti, bir tercüman, bir Şark Halı müfettişi ve Burdur Şark Halı şube müdürü olduğu anlaşıldı.

7- İhzar edilmiş olduğu bildirilen halıları almak için bir zabıt ve yanında bir tercümanın bulunmasına hacet yoktu. Bununla beraber Şark Halı Müfettişi süsü verilen bir adamla Burdur'dan almış oldukları anlaşılan Rum bittabi'î câlib-i nazar-ı dikkattir. Nitekim öyle oldu. Derhal vesika soruldu ve sorgu münasebetiyle temas etmek isteyen İtalya zabiti ile konuşuldu. Şirket hesabını görmek için gelmek isteyen kumpanya müfettişiyle ma'hûd⁸⁵ Rum'un müracaatları üzerine hasebi'l-nezâke otomobile alındığı ifâde olundu.

8- (s.65) İtalya zabiti ile heyetimiz reisinin esnâ-ı mükâlemesinde bir maksad-ı siyâsî takip edilmediği ve edilmeyeceğine mutmain olmanız beyân edilmiş ise de bi'ttabî saf derûnluk gösterilmiş ve Burdur Heyet-i Milliye'sine verdiğimiz cevap dahilindeki [Suret-i Merbut] halılarını alarak geldikleri gecenin sabahı avdet etmeleri lazım gelenlere ifhâm edilmiştir.

9- Burada ihzar ve mübâya'a edilmiş halıları olduğu anlaşılarak kendileri, işleri olamadığı halde bu bahane ile başka maksad için gelmiş oldukları îmâ edildi. Sipariş ettikleri halıların nihâye edilmiş olacağı ümidiyle geldikleri ve fakat ümitleri boşa çıktığını yani siparişlerinin henüz hazırlanmadığını görerek nehy-i dest avdet etmek mecburiyetinde bulunduklarını beyân ederek ertesi gün avdet ettiler. Binâenaleyh artık hiç bir bahane ile buraya gelmelerine müsaade edilemeyeceği anlaşılmış olduğu mâruzuyla iş bu raporumuzu ve bu vesile ile de hürmetlerimizi sunarız efendim.

Burdur Kalem Reisliği bu raporu Konya Kolordusuna, Reis İbrahim göndermiş olmalı ki: Bize çok yardımı bulunan kıymetli kumandan "Fahreddin Paşa" takdirname ile Ispartalıları taltif buyurmuştur.

30/12/335 ve 453, tel. Konya Dördüncü Kolordu, vesika 319, tahrirat

Vaziyeti ayrıca da Sivas Heyet-i Temsiliye'ye iki kıt'a raporla bildirdik.

⁸⁵ Sözü geçen, bilinen,

⁸⁶ Gerisingeri,

(s.66) Rapor

Sivas'ta Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Temsiliyesi'ne:

18 Teşrinisani 335, vesika 192, tahrirat.

Mülhakat ve kasaba teşkilat-ı milliyesi ikmâl edilmiş esliha ve mühimmata ihtiyaç görülmüştür.

İtalyanlar Antalya ve Burdur'da nüfuz-ı siyâsiyelerini takviye ediyorlarsa da fazla kuvvetleri yoktur. Her iki sancakta esaslı teşkilat lazımdır. Bazı husûsât-ı mühimme Bab-ı Âli şifresiyle arz edilecektir.

Liva müntehâb-ı sânileri tayin etti. İntihâbâtın dürüst bulunduğu, başkaca şâyân-ı iş'âr bir şey olmadığı ma'rûzdur.

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Temsiliyesi'ne:

19 Teşrinisani 335, vesika 194,

Bab-ı Âli şifresiyle düvel-i itilafîyyenin hakkımızda perverde⁸⁷ ettiği emeller, gizli verdiği hükümler, tezahür etmekte hatta tatbika koyuldukları görülmektedir.

Burdur'a kadar işgal etmiş ve saha-i işgallerini livamıza kadar tevsi' ve teşmil niyetinde iken mümanaatımız⁸⁸ üzerine akim kalmış, gizli gizli hazırlıkla beraber müterakkıb fırsat bulan İtalyanların, Fransız ve İngilizlerin şu son hareketlerine karşı vazifelerinin ne olduğunu ve bu muntaka-i nüfuz taksimatında İtalyanların dâhil olup olmadığı hakkında muhitimizi tenvir buyurunuz. Dahil olduğu halde kuvvetlerini Isparta ve şâir mahallere tevsi'i işgale tekrar başlayacaklarına biz ise: esasen mukavemete karar vermiş olduğumuzdan bunlara karşı mukavemet hakkında Heyet-i Temsiliye'nin nokta-i nazarı ve heyet-i muhtereme gerçi mukavemet kabul edildiği halde şimdiden yapılacak tedâbir ve ihzârâtın emir ve irsâliyle beraber işgal altında bulunan ve ehemmiyeti der-kâr⁹⁰ olan (s.67) Antalya ve Burdur livâlarındaki Teşkilât-ı Milliye ve Ahvâl-i Rûhiye'yi tetkik ile ona göre ittihâz-ı tedâbir eylemek üzere bir zâtın uğraması muvafık olacağı mütâlâasında bulunduğumuzu arz-ı ahval-i muhâ ile hakkında talimat itası müsterhemdir.

Reis İbrahim

⁸⁷ Beslediği,
Engel olma, önleme,

⁸⁹ Bekleyen, uman,

⁹⁰ Malum, aşikar, bilinen,

Nazım, Refet Bey'ler Nazilli'ye gönderilmiş, Antalya'ya da Derviş Bey talimat-ı mahsûsa ile memur edilmiştir. Burdur'a da 12. Kalem Reisliği nezârete memur idi.

(s.68) Çarıkсарay'lı Hasan Hüseyin ve Hacı Efeler

Hasan Hüseyin Efe Uzun boylu yirmi beş yaşlarında genç, yakışıklı, cesur, köylü çocuktur.

Hacı Efe de: Bunun babası makamında her dâim yanından ayrılmaz, macerayı sever, ak sakallı ihtiyardır. Tütün kaçakçılığı yapmışsa da şekâveti yoktur. Hasan Hüseyin, biraz şekavet yapmış, dağda bulunduğu zaman kuvvet ve vücûdunda istifade fikriyle bil-vasıta temaslarımız olmuştur.

ilk Bozkır isyanını Karaağaç'da süvari bölük kumandanı Fevzi ve Refik Bey'ler; tenkile memur edildiğinde, Hasan Hüseyin ve Hacı Efeleri beraberine almış, yüz elli kadar da gönüllü iştirak etmişti. Bunların hepsi meşhur Deli Arif kumandasında birleşerek mühim çarpışmalardan sonra isyanı teskine muvaffak olmuşlardır. Kapıcızâde İzzet, İrfan Efendizâde Hikmet, Mülâzım Halil İbrahim Efendi kitabet ve levazım vazifesini ifâ ediyordular. Bunları teşkil ve cepheye göndermek için müftü Hacı Ahmet, Hacı Ramazanzâde, Hacı Ahmet, Ağazâde Ramazan, Şatırzâde Sadık Efendi Merin yüksek hizmetleri vardır.

Bu müftü, zarif ihtiyar babamız; ilk İzmir işgalinde silaha sarılmış, korkusuz, ürküşüz bütün kazayı tenvir ve irşâd ederek Kuvâ-yi Milliye ricalinin, başlarının tacı olmuştur.

Delibaşı İsyânı'nda Karaağaç sükût ettiğinde; asiler biçarenin yaşına, başına bakmayıp çok eza ettikleri halde fütur getirmeyip asileri yanlış yoldan çevirmeye çalışmıştır. Hürmete değer şahsiyettir. Daima meftûniyiz⁹¹.

Hacı ve Hasan Hüseyin Efeler avdetlerinde pek de rahat durmayıp yolsuzluklarından muzdarib bulunan kaza halkının şikayet ve mahrem dileklerine binâen bunları ve maiyet efradını cepheye şevke karar verdik. Lisân-ı münâsiple yazdığım telgrafta Demirci'ye cepheye yardım etmesini ve beni temsilen muavin olmasını bildirdim. Evvela yüz otuz efrâd (s.69) bilâher de seksen süvari ile Isparta'ya geldi.

16 Kânun-ı evvel 335, vesika 165, sahife 53, tahrirat.

⁹¹ Tutkunuz, hayranıyız,

İkisini misafır aldım arkadaşlarını da münâsip mahallere yerleştirdik. Muntazam ve ateş gibi süvari müfrezesi! Doğrusu hepimizin göğsü kabardı. Bir kaç bin lira sarfıyla bütün noksanlarını ikmâl ve büyük bir tezahüratla uğurladık.

Nadir Efendi

Uzun boylu, ak sakallı avukatlığıyla meşhur olan bu zat hiç rahat durmuyordu. Harekâtımızı 'akim bırakmak için her vesileden istifadeyi ve heyetimizi tahkîre kadar cûret gösterirdi. Çetelerimizin müsellaş dolaşmasını hiç sevmezdi. Düşünmezdi ki: düşmana karşı ayaklanmış bir millet; Silahını elinden bir dakika bırakabilir mi? Bunların lisan-ı münasiple kendisine ifhâmını düşünerek arkadaşlardan ve akrabasından Hacı Mustafa Ağa ve Yüzbaşı Mustafa Bey'i temasa memur ettik. Ben de Demirci ile bazı mühim mesaili hal için makine başına gittim ve konuşuyordum. Bizimkiler belediyeye gitmişler. Maksatlarını izaha fırsat vermeden galiz⁹² bir lisanla tahkir, belediyeden uğratmıştır. Mûte'essiran 'avdetlerinde cereyan-ı hâli heyete anlatmışlar. Bi-hakkın sinirlenen arkadaşlar mumaileyhi, Sivas'a teb'îdine⁹³ karar vermiş beni de haberdâr ettiler. Doğrusu ben de kızdım. Lâkin memleket vaziyeti, ahvâlin nezâketi teennî⁹⁴ ile hareket emrediyordu. Düşündüm arkadaşların şeref ve haysiyetini koruyacak bir formül bulmak lazım. Mutasarrıf Talat Bey refâkatıyla heyet huzuruna gelerek tarziye vermesini teklif ve ikna ettim. (s.70) Vakayı Talat Bey'e telefonla anlattım. Mumaileyh de Nadir'i getirterek Hacı Mustafa'nın elini ve Yüzbaşının da gözlerini öperek efâlini de hüsn-i tevîl eylediğinden hâdiseyi bu suretle tatlıya bağladık.

4 Kânunusâni 336, vesika 69, sahife 23 karar.

Cemal Paşa ve Seyfullah Efendi'lerin mebus intihabı İstanbul'da Kuvâ-i Milliyeti temsil edecek bir meclisin bulunması memleketin menâfi'ine daha uygun olduğundan iki mebusun intihabı heyet-i Temsiliye'den emredilmiş Cemal Paşa ile Şakirzâde Seyfullah intihap edilmiştir. Bunu müteakip Mustafa Kemal Ankara'ya gelmiş ve mebusların evvelâ Ankara'yı ziyaretleri emredilmiş. Cemal Paşa'nın

⁹² Kaba, nezaket dışı,

⁹³ Uzaklaştırılmasına,

⁹⁴ İlerisini düşünerek acelesiz, dikkatli davranma,

⁹⁵ Olumlu, iyi mana verme, hayra yorma,

Harbiye Nâzın olmasıyla oradan istifası cevaben yazılmış Seyfullah Efendi'nin imzalı mütalaasını hülâsa ediyorum.

1- Heyet-i Temsiliye'nin emr-i amâl-i milliyeye hadîm ve nefsü'l-emre muvafık olduğu.

2- İstanbul'a varmadan güzergâhda olması itibarıyla Eskişehir'e uğramak ve müzâkereyi orada yapmak. (Mustafa Kemal Ankara'yı emrediyordu.)

3- Heyet-i Temsiliye'nin tanzim edeceği programı esas ittihâz edilmek yalnız Eskişehir'de toplanmak.

4- Meclis-i Mebusan'ın İstanbul'da içtima-ı zarûriyet-i kânûniyesine bir şey denemezse de ez-her cihet mevcut ve melhuz⁹⁷ olan mahâzir nazar-ı dikkate alınarak mâsuniyet-i içtimâ'îye⁹⁸ nin taht-ı temine alınması için en ziyade bu cihetten hükümet-i merkeziye ile muhabere edilerek İstanbul vilâyeti dahilinde ve salim bir noktada içtima' olunması mutâlaasındayım.

10 Kanun-u evvel 335 ve 226 vesika, sahife 74.

heyet-i Temsiliye'ye, tahrirat.

(s.71) Seyfullah Efendi'nin mütâlâasından maksadının ne olduğu anlaşılıyor. Ankara'ya uğramakta mahzur görüyor Eskişehir'i istiyor; Osmanlı Hükümeti'nin mevcudiyetine ve bir iş yapacağına kani' Hükümet-i Merkeziye'nin mütâlâasını mutlaka almayı düşünüyor, halbuki işgal edilerek hakk-ı hâkimiyeti elinden alınmış bir devletin ne mütâlâası olur, bütün idare ve siyâseti düvel-i i'tilâfiyenin emrindedir. İstanbul civarında aynı mahzur variddir. Sonra bunların Ankara'da toplanması istişare mahiyetinde idi. Millî galeyanın tecelliyâtına Ankara'nın daha müsait olduğu aşıkâr. Mustafa Kemal bu hakikati açıkça ifade buyurduğu halde Seyfullah Efendi'nin yanaşmadığı, zaafından mütevelliddir. Bunu daha mühim hadiselerle izhar etmiştir. 16 Mart 336'da İstanbul'da meclis dağıtılmış, Ankara'da, kuvvetli millî bir meclisin toplanması vuku' bulmuş. İstanbul mebuslarının iltihâkı kabul

edildiği halde manasız ta'lil ile ayaklarını sürümüş nihayet müddetini geçirerek hariçte kalmıştır.

Ne derece azimkar ve evsâf-ı matlûbeyi hâiz olduğunu Mustafa Kemal sormuş zaif bulunduğu heyet kararıyla bildirilmiştir.

21 Kânun-ı Evvel 335, vesika 59, sahife 20, karar.

Cemal Paşa'nın Heyet-i Temsiliye 'Azâlığı

Ankara'da bulunan Heyet-i Temsiliye nâmına Mustafa Kemal'den aldığımız bir şifrede Isparta nâmına da heyet-i Temsiliye'ye 'aza gönderilmesi emr olunuyordu. Hacı Hasan Efendi'yi întihâbla (Mustafa Kemal'e de) bildirmiş idik. heyet-i Temsiliye 'azalarından mebuslar meyânından tefriki¹⁰⁰ Mustafa Kemal'e (s.72) 5/1/35 tarihli emr-i iktizâsından olmağla derhal Cemal Paşa intihap, evvelki iş'âr iptal olmuştur. Keyfiyetde gayet mühim ve müstacel şifre ile (Ankara'da heyet-i Temsiliye'ye) arz edildi.

6/1/36, vesika 286, sahife 89, tahrirat.

Latan

Bizim Rumlar oldukça mütekâsif zengin, İzmir'le alâkaları kuvvetli idi. İşgal üzerine orada bulunan komisyoncuları Yunanlılar'ın sağ eli ve kolu idiler. Bunların müfriti, Kara Yorgi, Kâhyaoğlu Minya, Doktor Alaminyon, Eczacı Brekiye ve emsalidir. Minya'nın Latan ismindeki genç oğlu Isparta'da Yunan'a casusluk ederdi. Gizli teşkilatlarının hemen komite başı idi. -Bu isim Halı Vaka'asında da geçecektir. Biz bunlara vâkıf olduğumuzdan kendim de başta olduğum halde devriyelerimizi dâima Rum mahallesinden eksik etmezdik. Bir gün posta sansürümüz İzmir mektuplarını tetkik ederken Latan'ın avcı kıyafetiyle müsellağ fotoğrafını yakaladılar. Tetkik ettim. Gerçi avcı kıyafetidir. Lâkin büyük mânâlar ifade ediyordu. [Biz Rumlar burada müsellağ taarruza geçiniz, Isparta'yı işgal ediniz.] işaretidir. Tarassut devriyelerimizi sıklaştırdık. Latan'ı تنها bulduklarında öldürmeleri emrini de verdim. -Bir gece; Latan'ın Ballı Yanko'nun evinden telaşla-

Sebep, bahane gösterme,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

100 Seçilmesi,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

çıktığını görmüşler, yanında bazı Rum gençleri varmış. Latan'a ateş etmişler. Kurnaz Palıkarya! tehlikeyi görünce maharetle kendini, sipere almış, kurtulmuş. Çıkan kurşun karşı evin üst katındaki pencereden girerek ihtiyar Rum kadınının ölümüne sebep oldu.

9/12/336, şifre, vesika 267, sahife 92, tahrirat.

(s. 73) Demirci'nin İkinci Ziyareti

Isparta; her iki cephenin dayandığı bir varlık idi. 308-309 daha aşağı sınıfları silah altına çağırarak Gönen cephesini takviye, aynı zamanda Burdur'da İtalyanlara karşı tedâbir ittihâzı ve daha mühim düşüncelerle Demirci'nin tekrar Isparta'yı ziyareti icâb ediyordu. Evvelce ailesini göndermiş Darbazoglu'nun evini tahliye, her ikisini oraya yerleştirmiştir. 16/1/335, vürûdu. İkametgâh olarak da bizim dairenin alt ve sol taraftaki odası tahsis edilmiştir. Yanında müşavir olarak Nazım Bey -dördüncü fırka kumandanlığında İnönü'nde şehîd oldu- vardı. Askerî, idarî vaziyetler müzâkere, sevkîyât-ı efradımıza nezâret, müfreze kumandanlarını tayin, civar heyet-i Milliyelerin hesâbâtı tetkik ediliyordu. Karaağaç heyet-i milliyesi: Bozkır isyanını tenkîl ve cephe yardımı sebebiyle oldukça mühim para toplamış idiler. Sû-i istimal edildiği Efe'ye şikâyet edilmiş. Bilhassa Hasan Hüseyin ve Refik Bey'de çokça zimmet görülüyor. Bunların hesâbâtını tutan mülâzım Halil İbrahim ve dolayısıyla Heyet mesul görülüyordu. Bu ve daha bazı sebeplerle hepsisinin mahfûzan celbini Demirci söylemekle bunları makine başına götürerek heyecan ve telaşlarını teskîn ve münasip şekilde davet ettim ve geldiler. Misafir aldım bir hafta kadar hesap memurları Halil İbrahim Efendi'yi nezâretde tutarak zimmetleri olmadığı tahakkuk etmekle, memnûnen avdet ettiler.

16/1/336, vesika 300, sahife 92, tahrirat.

Hasan Hüseyin hesap tetkikinden biraz kuşkulu olduğundan çok telaş gösteriyor. Ve boyuna cepheden telgrafla neticeyi soruyordu. Ona da malumat verdik.

Nazilli karargâhında Hasan Hüseyin Efe'ye: mumaileyh Halil İbrahim Efendi heyetle beraber Karaağaç'a me'zûnen iade edilmiştir.

Tel. 4/2/336, vesika 376, sahife 113, tahrirat.

(s.74) Demirci'nin Isparta'da bulunması İtalyanları kuşkulandırmış olmalı ki: her ne suretle müessir olmuş iseler; Konya'da

Dördüncü Kolordu (Kumandanının) ahz-ı asker heyeti reisinin İtalyan otomobili ile Isparta'ya geleceği mevsûkan haber alınmağla vazgeçmesini kendisinden telgrafla rica ettik.

Konya: Dördüncü Kolordu ahz-ı asker heyeti riyâset-i 'aliyyesine: telgraf [İtalyan otomobili ile bugün Isparta'ya teşrif buyurulacağı müstahber olmağla mezkûr otomobilin buraya girmemesi mukaddema heyetimizce taht-ı karara alınmış olduğundan kendilerine lisan-ı münâsiple tefhîmi hususunda delâlet-i aliyye lerini bilhassa istirham ederiz efendim.]

19.1.336, vesika 237 sahife 77 hülâsa.

Halı Vakası

Kuvâ-yi Milliye-i Umûmî bakımından Isparta'nın mühim hususiyetleri vardı. Müttekâsif Rumlarımızın zengin, münevver olanlar İzmir'de komisyonculuk da ederler Yunan kumandanlarıyla da daima temasda bulunurlardı. Gizli bir komiteleri de Isparta'da çalışıyordu. Bunu bildiğimizden tarassut ve tedbirlerimiz devam ederdi. Harice çıkacak eşya ve mersûlâtı sıkı bir surette sansüre bağladık. Eşyaya: mıntika memurlarımızdan Rüştü Çavuş, Süleyman Turgut, Polis komiseri Şaban Efendi idiler. Şube muamelât memuru Girid'li Enver Bey de Rumca bildiğinden mektuplara bakar mahallâtı da dolaşır idi. Halı vesâir ve ihracât da kim olursa olsun mal sahibi mıntika âmirine müracaat eder. Balyalar ekseriya Kerim Paşa Hanında muayene, mahzur görülmezse ihracına müsaade olunur. Su sızmaz derece sıkı kontrolümüz vardı.

(s.75) Bir gün içtima' halinde ve cepheye sevkîyât ve efradımızla meşgul iken Süleyman Turgut kulağıma fısıldadı. [Kahramanoğlu Yordanâki'nin bir balya halısını, aracı Konuroğlu Nuri yükletmiş sansürsüz kaçırırken araba Nadir'in kapısı önünde telefon direğine çarpmış ve kırılmış. Halı dengi de orada bırakılmış emriniz nedir?] [Kerim Paşa Hanına getiriniz. Arkadaşlarına, haber veriniz. Muayene ettirerek neticeyi bana bildiriniz] dedim. Balyayı getirmişler kalabalık halk huzurunda açmışlar altı parça taban halısı ! Arasında da bir mektup!! Antalya tarihiyle İzmir'e sevk için hazırlanmış. Mektup Enver Efendi'ye tercüme ettirilerek vaziyet de bir zabıt varakasıyla tespit edilmiş mektup tercümesi: Mehmed Efe bura geldi. Ahâliden zorla para toplamakda gönderilen asker firâr ediyor. Her gün adamlarımız ahâliye

fitil veriyor. Ateş alev alıyor kavlar nerede kaldı. Yüz elli daneyiz hazır fitil bekliyoruz. Mehmed ile (Demirci) Ali'nin (Yörük) arası pek fena! Havfından bura gelmiştir. Latan hükümetle uyuştı. Üç yüz liraya mal olması ne zarar verir....Daha gelmedi. Anahtarı bu hafta gönderiniz.

M. N. 26/1/336 vesika 333 sahife 102 tahrirat.

Aynı tarih ve vesâikiyle ve Burdur kalem şifresi ile Ankara'da Mustafa Kemal'e rapor verilmiştir. Görülüyor ki: mektup tamamen Rum şivesidir. Enver Bey Mektubu olduğu gibi (tercüme ederek) bana haber vermeden Demici'ye götürüyor. Meali anlaşılınca Mehmet Efe küplere biniyor. [Latan hükümetle uyuştu] (s.76) cümlesi zihnini bulandırıyor. Hepimizi telaşa dürdü. Talat Bey'i ve bazı zevatı celb ediyor. Rumlardan otuz kadar şüpheli eşhas da dâirenin bodrum katına hapsediyor. İdamları için de Mutasarraf Hamit Ağa'ya kâfi miktar ip getirtiyor. Balya sahibi Kahramanoğlu Yordanaki kapı önünde diz çökmüş, ölümünü bekliyor. Haber aldım. Acele aşağıya indim. Merdiven önüne geldiğimde iki efenin kalın sopaları arasında Yordan yalvarıyor. Benden şefâ'at umuyor. İki vurmada canını çıkardılar. Demirci'nin yanına girdiğimde -gözleri çanağından çıkmış, kabına sığamıyordu. Hükümet erkânı korku içinde memhû tabiri tezkîp ve tevîl ile uğraşıyordu. Rumlar da ölüme hazırlanıyordu. Hepsî ölsünler. Yeter ki memleket sağ olsun! Lâkin Mehmet Efe'yi bilirim. Gözlerini kan bürürse önü alınmaz efelik kanununda idam olanların her şeyleri mubah ve yağma lazımdır. Bu sırada memleket yanlışlıkla zarar ve ızdarâba uğrayacaktır. İsabetsizliğe ve civârımızdaki düşmanlara fırsat vermiş olacağız. Bunları bir lahzada zihnimden geçirdim vehâmetinden ürktüm. Kimse de söz söylemek kudret ve cesareti kalmadığından vazife Nazım Bey'le ikimize düşüyordu. Nazım Bey'e sokuldum. Aman çare arayalım dedim. Demirci'ye yaklaştık. [Latan hükümetle uyuştu, üç yüz liraya mâl oldu.] Ne demektir? Talat Bey ve arkadaşlarını sıkıştırıyordu. Bu mühim işin fevkalâde salâhiyetli mahkeme ile cezalandırılmasına Efe'yi ikna ettik.

(s.77) Heyet-i Milliye'den Tahir Paşazade Hüsnü, Ali Dede, Turgut Süleyman kâtip de Uçkurcu'nun Ali Efendi mülkiyeden: Tahrîrât Müdürü Nuri Bey, Adliye'den: âzâ mülazımı Bekir, icra memuru Abdullah Efendi'ler, Nazım Bey'le ikimiz de nezâret ediyorduk. Mutasarrıf da: Ceza reisi Ferid, Müdde-i umumî Ali Rıza Beyleri müşahit gönderdi. 20/1/336, vesika 75, sahife 26 karar. 20/1/336, vesika 239-240 sahife 78, hülâsa.

Bu zevatı Kuvâ-yi Milliye riyaset odasında içtima' Rumları hapishaneye nakil, suçsuzlarını tahliye, kabahatlıları de tuttular. Mutasarrıf Talat, Jandarma kumandanı Tahsin, Demirci Mehmed Efe ve ben de dahil dördümüz akşam, şube binasının kapısı karşısındaki barakada -Bark'ın yeri- toplandık. Rumlarda umumî taharriyât icrasına karar verdik. Vazifedâr zevatı davetle tedbir düşündük ve şümullü bir kroki çizdik. Rum mahallâtı şafakla dört koldan sarılacak, bilâ istisna her mahal aranacak memnu' eslihâ, eşya bulunursa tespit edilecek, tevakkuf caiz olamayacağından taharriyât fasılasız devam edecek, memurlara ekmek ve suyu mahalle teşkilâtımız ayaklarına kadar götüreceklendir. İki gün bu kadar sıkı devam eden aramada bir şey zuhur etmediğine mütehayyir ve memnunum.

Bilâhare Refet Paşa geldi. Bizde misafir kaldı. Sabaha kadar mahrem konuştuk. Suçunu örtmek istediler. Mektubun musanna' olduğuna, mumaileyhi kandırılmışlarsa da doğruluğunu sonradan anladı. Çünkü; maksadımıza, adalet ve suhulet yolundan varmağı kendimize şiar edindiğimizden mesele çıkarmak bir vakit hedefimiz olmamıştır. Herkes vicdanından mesul olsun.

Darbazoğlu Ev Meselesi

Gerçi memleket tarihine geçecek kadar ehemmiyeti yoktur. Lâkin bir çok sû'i tefehhumlara yol açacağından tashihini vazife telakki ettim. Muhaliflerin başında gelen Darbazoğlu'nun hükümet civarındaki hanesini rızası hilâfına boşaltırdık, Demirci'nin (s. 78) Ailesini yerleştirdik. Halbuki bu muameleyi kimseye tatbik etmiş değiliz. Yüreğimizde acı duyduk. Lâkin Demirci'nin makine başında kat'i emrini bilhassa o zamanda harfiyyen icra etmek memleket selâmeti idi. Efe nasıl düşünmüş ise ve başındaki kalabalığı da nazara alarak böyle büyük bir evin bilhassa hükümet civarında olması serzeniş uyandırmış. -Biraz da Nazilli'deki hemşehrilerin tensibine kâniyim-

Beni müsta'cil makine başına davetle ısrar etti. Hattâ biraz teallül etmekliğime kızarak [sen yapmazsan çetelerimi gönderir yaptırım, tehdidine] benim yapmaklığımı ehven görerek ve arkadaşlarla da istişare ederek Hacızâde Ethem ve biraderim Hüsnü Beyleri Darbaz'a ricaya gönderdim. Kabul etmedi. Nihayet bizzat kendim giderek Çelebiler Mahallesindeki evine eşyalarını meccânen naklettirmek suretiyle ruhsatını aldım. Bugün gerek Efe ve ailesinin.)

* Bu kısım yazar tarafından üzeri çizilerek iptal edilmiştir.

Lahika

Efe'nin aile ve kendisinin yerleşmesi için Darbazoğlu Vasfî'nin rızası hilâfına evinden çıkarılması, bilâhare kıymetinden fazla bedel ile satın alınması doğrudur. Lâkin o zamanın icâbâtını düşünüp hüküm vermek lazımdır. Bir defa benim şahsen ne fikrim ne de kusurum vardır. Bu gibi işleri memlekette kimse hakkında tatbik etmiş değiliz. Demirci'nin ihdas ettiği emr-i vâki' neticesidir. Darbaz ise mağdur edilmiş değildir. Bedelinden fazlasıyla kendisine bin altın lira verilmiştir. Bu iş, memleket tarihini işgal edecek bir mesele değilse de bir çok sûi tefahhumlara yol açtığından tashihini vazife telakki ederim.

Mahmud Efe

(s.79) Bu memleket çocuğu vaktiyle biraz hırçın büyümüş Umûmî Harbde askere alınarak Çanakkale'de topçu çavuşluğu yapmış sonra yolunu bularak Isparta'da jandarmasına nakledilmiştir. Posta müdürü Faik Bey'in katil macerasına sürüklendiği muhakkak gibidir. Harb-i Umûmî sıralarında mutasarrıfımız Cemal Bey idi. (Yusuf İzzeddin Efendi'ye teşrifatçılık yapmış) zarif bir salon adamı idi. Yusuf İzzettin'e teşrifatçılık da yapmış mâbeynde akrabası bulunan Çerkez Rüştü Bey'de Isparta jandarma kumandanı idi.

Posta Müdürümüz Uluborlulu Faik Bey'le Cemal ve Rüştü Bey'lerin her nasılsa araları bir türlü düzelmiyordu. Sebebi ise: Güya Faik Bey bunları Burdur'da on ikinci kalem reisi İsmail Hakkı Bey'e jurnal edermiş, günden güne artan serüvenleri nihayet bir facia ile neticelendi. Vâk'a: İstanbul jandarma kumandanlığı Isparta'dan sadeyağı istemiş -o sırada yağ çok pahalı ve bulunmuyordu- Rüştü Bey'de jandarmaları vasıtasıyla Eğirdir'den ucuz fiyatla aldırması ordunun da ihtiyacı dolayısıyla bu yağlar Bandırma'da cihet-i askeriyece müsadere edilmiştir. Bundan muğber olan Rüştü Bey, Faik Bey'i sokakta bir akşam jandarmalarına tehdit ettiriyor. Ölümünden korkan Faik Bey kalem reisi ile konuşmak üzere bir perşembe günü Burdur'a gidiyor. Mumaileyhi öldürmeye karar veren Rüştü Bey tarassut ettiriyor. 'Avdet saatini de tespit ederek bölük yazıcısı Hakkı Çavuş'la bizim Mahmut Efe'yi memur ediyor. Maiyetinde bulunan Çerkez, on süvariye de Mahmut'un emrine veriyorlar. Faik Bey, Isparta tahrirat kâtibi Mehmed Efendi mahdumu, Arabacı, Konurzâde Nuri Ağa her üçü bir şeyden haberleri yok gece yarısı gelirken Çünür üzerinde Ebced belinin tepesine çıkarken kavisin

başına pusu kuruyorlar. Arabaları yaklaştığında şiddetli ateş açıyorlar, (s.80) Arabanın bir tek atı ölüyor. Arabacı Nuri Ağa'da hayvanların arasına yaralı düşüyor. Faik Bey'le çocuk yağmur gibi kurşun sağanağıyla derhal ölüyorlar. Jandarmalar yaklaşarak kurşunları vücutlarından çıkarmak için her taraflarını delik deşik ediyorlar. Bu hareketi müşahade eden mecruh Nuri Ağa'nın yanına Mahmut Efe sokulmuş, ölmemiştir diyerek tekrar kafasına kurşun sıkmak istemiş, diğer arkadaşları lüzum görmediklerinden vazgeçirmişlerdir. Sabah olmuş, jandarmalar izlerini belli etmemek için vazifeleri başına gelmişler, pazara gelen köylüler cinayeti görünce Müdde-i Umûmiye haber vermişler, tahkikat başlamış. Jandarmalar da bu cinayeti Gönen civarındaki Yörük firarilerine yüklemek için Rüştü Bey bizzat o civara takibata çıkmıştır. İlâhî hârika olarak sağ kalan Nuri ağa; ifadesinde failerin jandarma olduğunu söylemiş Mahmud, Yusuf, Ethem, Hakkı çavuşların isimlerini vermiş muvacehede de şaşırmamıştır. Müdde-i 'umumî bunların celbini makamdan dilemiş, ehemmiyet verilmediğini görünce Burdur kalem riyasetini haberdar etmiş. O da Aydın'da Yirmi Üçüncü Kolorduya bildirmiş. Hukuk müşaviri Refik Şevket [Mebus] kalem reisi ve bazı mühim askerî rüesâ ve elli kadar müsellah efrâd gelmiştir. Rüştü Bey ve maiyetini, takibden getirterek tevkif, müdde-i 'umumîye yardım etmişlerdir. Hattâ Rüştü Bey askerî dairesinde yemek bıçağıyla intihara teşebbüs etmiş ise de muvaffak olamamıştır. Rüştü Bey'in Çerkez olması, sarayla da münasebeti dolayısıyla müessir teşebbüsâtı üzerine hepsinin davası Bursa'ya nakledilmiştir. İşgal zamanlarında mevkıflar firar etmişler. Bizim Mahmud da Isparta'ya gelmiş, biraz sonra tevkif edilmiştir. Bu sıralarda Demirci Mehmet Efe de Isparta'da idi. Cepheye sevk edilen efradın başına milli kumandan (s.81) arıyorduk aramızda Mahmud Efe'yi kararlaştırdık. Devletin nüfuzuna da tecavüzü muvafık görmediğimizden makul şekil düşünüyorduk. Bir gün telgrafhanede toplandık. Mutasarrıf Talat, Müdde-i Umumî Girdli Ali Rıza, jandarma kumandanı Tahsin Beyleri de çağırdık. Münasip bir formül aradık. Müdde-i 'umumî Ali Rıza Bey'in îhâmıyla¹⁰¹ Mahmud Efe'yi; evvelce mevkuf bulunduğu Bursa hapishanesine naklini kararlaştırdık. Jandarma, Kürdoğlu Hüseyin muhafazasında giderken yolda bizim çeteler önüne geçerek aldılar. Cepheye sevk edilen efradımıza para tevziine ben de Kuleönü'ne varmış idim.

¹⁰¹ Yüzleştirme,

¹⁰² Vehme düşürmesiyle,

Mahmud Efe'yi de başlarına kumandan olarak koydum. Şümendüferle yola çıkardım. Mahmud Efe: gerek bizim ve gerekse cephe de Demirci'nin emrinden bir dakika ayrılmamış, cepheyi müdafaada maiyetiyle çalışmıştır. Bolu, Konya, Antalya isyanlarında Demirci'nin sağ eli olarak çok yararlılık göstermiştir. Hizmetine mükâfat olarak da Büyük Millet Meclisi affından istifâde ederek aramızda insanca yaşamaktadır. Ayrıca memleket nâmına kendisine de bir ev yaptırılmıştır. Cephe de bulunduğu zaman, bazı muhaberâtı aynen dere ediyorum.

Sarayköy'de Isparta Mücahitleri Kumandanı Mahmud Efe'ye,

Mücahitlerimizin gözlerini öperim. Vatan aşkıyla yüreklerinin çarptığını ve hiç bir firar vuku bulmadığını iftiharla anlıyorum. Memleketim nâmına teşekkür ve dua ederim, memur olanların ailelerine tamamen maaşları verildi. Diğer mücahitlerin de ailelerine erzak vermek üzereyiz ayrıca Isparta Livası Mücahitleri nâmına atlastan bayrak hazırladım. Gönderiyorum. Başlarından ayrılmayınız. Sizi memnun edeceğiz. Buraya hizmetiniz varsa telgrafla yazınız. Isparta'nın maddî, manevî şeref ve sânin ilâya son derece çalışmanızı bekler muvaffâkiyetinizi Cenabı Hak'dan niyaz ederim.

31/1/336 vesika 358, sahife 109 tahrîrat. Reis-i İbrahim.

((s.82) Sarayköy'de Alay 176, Tabur Kumandanı İsmet Efendi'ye,

Maiyet-i âlilerinde hizmet-i diniye ve vataniyyesini bi-hakkın ifâya âmâde bulunan Livamız zabitan ve mücahitlerinin istirahat ve maiyetleri hususunda sebk eden hudemât-ı âlî cenâbâne ve pederânelerine bilhassa teşekkür ederiz. İaşelerine yardım etmek üzere lazım olan erzak vesâirenin sûrat-ı işâriyla umûma ihtiram ve selamlarımızın tebliği müsterhemdir. 8/2/336, vesika 404, sahife 120, tahrirat

Sarayköy'de Isparta Mücahitlerine

Vatanımızın bekâ-yı şevketi, İslâmiyete riayetkar olmakla kâimdir. Beş vakit namaz ve hüsn-i ahlâkınıza mâlik olarak emirlerinize itaat ve selâbet-i diniyenizi hüsn-ü muhafaza ettiğinizi haber almakla müftehir bulunduğumuzu beyân ve gözlerinizden öperiz oğullarım. 8/2/336, vesika 404, sahife 120, tahrirat. [Reis İbrahim.]

İsmet Bey gibi vatanperver bir kumandanımızın mümkün olsa da gözlerinden öpsem. Yüz yüze konuşamadığıma hâlâ müteessirim. Bilmem nerelerdedir?

"Nazilli Kuvâ-yi 'Umûmîye Kumandanlığına"

Emriniz veçhile bizzat başlarında olduğum halde bu defa sevk edilecek efrâd için Şubatın dokuzuncu günü yüz elli kişilik husûsî trenin Kuleönü'ne tahriki ve Isparta Mücahitleri nâmına atlasdan, ayrıca nusret bayrağı ihzar edildiği maruzdur.

Reis İbrahim.

Mücahitlerimize verilmesi teberrük saydığımız atlas bayrağa Isparta mücahitlerinden Haytaoğlu Nuri Efendi [alemdar] nasb edilerek mühim mevcut ile cepheye gönderilmiştir. Bazı esbabı mühimme dolayısıyla benim hareketim te'ahhür etmiş ise de biraz sonra refâkatımda husûsî heyetle gittiğimizi ayrıca yazacağım. Bundan sonra Köşk cephesinde çarpışmalar olmuş, Isparta gazilerinin yararlıkları ifade edilemeyecek surette büyüktür.}

(s.83) **Burdur Heyet-i Milliye'sine**

Emanetler vusul buldu. Sevkîyatı ikmâlden sonra cepheye hareket emrini aldım. Livamız nâmına atlasdan sancak-ı şerîf ihzar ettim. Muvaffâkiyet ve selâmetinize arkadaşlarımızla beraber duâ ve arz-ı ihtirâmât eyleriz efendim.

Reis-i İbrahim.

31/1/336, vesika 360, sahife 118, tahrirat.

Burdur idâresinin vatanperver zevat eline geçerek hizmete başladıkları görülüyor. Bunlar da Müftü Halil, Belediye Reisi Hacı Ahmet, Süleyman Beyzade Mahmud Bey'ler ve arkadaşlarıdır.

Bu sayfa yazar tarafından üzeri çizilerek iptal edilmiştir. Fakat aynı mevzu s. 87 ve 88'de tekrar ele alınmıştır.

Askerî bir intizâm ve tedbirle ma'a mülhakat umûmî sevkîyâtın ve yardımların ruhunu ifade eden muhaberâtdan bir kısmını da okuyucularıma iyi bir fikir verebilmek için dere ediyorum.

Uluborlu, Eğirdir, Karaağaç, Yalvaç, Keçiborlu Heyet-i Milliyelerine,

Isparta Mücahitleri ma'a mülhakat Sarayköy'de içtima' ediyor. Alâmet-i nusret olmak üzere Liva nâmına atlasdan sancak-ı şerif ihzar ediyorum. Kazalarla beraber nihayet bir haftaya kadar sevkîyâtı ikmâl ettikten sonra kendim de Sarayköy'de iltihâk edeceğim. Beraber olarak tren-i mahsusla cepheye azîmet olacaktır. Sevkîyâta ihtimam buyurularak kazanıza tefrîk edilen Mücahitleri sûratle celb ve şevkine gayret ve himmetleri bilhassa müsterhemdir. İslâmiyet'in şeref ve şevketine matuf olan hademât-ı dîniye ve vataniye mû'cib-i mübâhâtdır. İnyet cenâb-ı hakdandır kardaşlarım efendim.

31/1/336, vesika 358, sahife 109, tahrirat.

Uluborlu, Yalvaç, Karaağaç, Eğirdir, Keçiborlu, Senirkent Heyet-i Milliyelerine,

Sarayköy'de teşekkül eden Isparta Mücahitleri alayının kadrosunu ikmâl için ber mucib-i emr 305-306 tevellütlülerin celb ve şevkine lüzum görülmüş olduğundan derhal davetle sûrat-i şevkleri ehemmiyetle.

1/2/336, vesika 362, sahife 110, tahrirat.

(s.84) Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

Kuleönüne yüz çuval fasulye ihzar edildi. Muktezî¹⁰³ vagonla ayrıca yüz elli daha boş çuval acele gönderiniz. Mukaddema 31 Kanunuevvel sene 335 tarihli ve 222 numrolu vagonla ve mezkûr trene memur Nazilli polislerinden Mehmed Ali Efendi'ye teslîmen irsal edilen 123 kantar börtülenin makbuzunu da ayrıca göndermenizi ehemmiyetle rica ederiz.

29/1/336, vesika 363, sahife 111, tahrirat

¹⁰³ Lazım gelen, gereken, gerektiren,

Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

C: 1/2/336

Dün gece hareket eden trenle 91 çuvalda 261 kile börölce, beş çuval derûnunda on dört kile lobiye ve 165,5 kıyye sadeyağı irsal edildiği 2/1/336 vesika 364, sahife 111.

Eğirdir Heyet-i Milliyesine,

C: 1/2/336 vesika 49

Zabitân misillü şevkleri. 2/2/336 ve 366 vesika 168 sahife 111.

Eğirdir Heyet-i Milliyesine,

Cephenin ihtiyac-ı fevkalâdesine mebnî heyetimiz hesabına Tahir Paşazade Salih Bey'den alınan [teberru'] 250 kile nohut için nâmınıza Nazilli'den vürûd edecek yüz çuvalı memur-ı mahsûsla mumailayh Salih Bey'in adamı Şerif Çavuş'a irsalı ve mezkûr malları teslim alarak iskeleye şevkine delalet ve himmetleri müsterhemdir. 2/2/336, vesika 368, sahife 111, tahrirat.

Uluborlu, Karaağaç, Yalvaç, Eğirdir, Senirkent Keçiborlu, Ağros Heyet-i Milliyelerine,

İzmir'in vaziyet-i siyâsiyesi, İslâmiyetin metanet ve azm-i dindarânesiyle mütenâsib bir şekil iktisâb ediyor. Bir haftaya kadar livâ-i nusretimizle inşâallah cepheye hareketim kat'idir. Sevkiyâtınızı derhal ikmâl ve mücahitlerinizi Sarayköy'e izam ettiğiniz heyetinizden bir zatın beraberime terfikini tensîb buyurursanız Cumartesi günü Isparta'da isbât-ı vücûd etmeleri lazımdır. İnayet ve nusret cenâb-ı haktır.

2/2/336, vesika 369, sahife 112. Reis-i İbrahim.

(s.85) Karaağaç Heyet-i Milliyesi Vasıtasıyla Afşar Heyet-i Milliyesine,

İzmir'in vaziyeti iyi bir şekil alıyor. Artık livâ-i nusretimizle cepheye hareketim zamanı gelmiştir. Nihayet bir haftaya kadar inâyet-i hakka istinaden gideceğim. Nahiyem namına muntazam otuz gönüllü

isterim. Başlarında heyetinizden bir zat bulunmalıdır. Şubatın sekizinci günü Isparta'da isbât-ı vücûd edilmesini bilhassa ve ehemmiyetle rica ve takdîm-i ihtirâmât eylerim efendim.

2/2/336, vesika 37, sahife 112, Reis İbrahim

Afşar'dan kayınpederim Hasan Bey Efendi iştirak etmiş, üç bin lira da cepheye teberru'ât getirmiştir.

Karaağaç Mevkî' Kumandanı Nazım Bey'e,

C: 3/2/336, 347

Heyete katî emir verilmiştir. Teşrik-i mesaî ederek ne kadar vesâit varsa derhal millî ve jandarma muavenetiyle vaz-ı yed ederek sürat-i şevkleri ehemmiyetle rica olunur.

Reis İbrahim

Karaağaç Heyet-i Milliyesine,

Dakika tehîri mu'cib-i mesuliyettir.

Yenişehir'den vürûd edecek eslihâ ve cephanelerin süratle Hüyük iskelesine şevki için mevkî' kumandanı Nazım Bey'le teşrik-i mesaî ve ne kadar araba vesâir vesâ'it varsa hemen vaz-ı yed ederek yirmi dört saate kadar temini ve neticesinin ışarı ehemmiyetle

3-4/2/336, vesika 374-375, sahife 113,

Reis İbrahim.

Burdur Mevkî' Kumandanlığına,

Şubatın dokuzuncu Pazartesi günü postasına ihzar edilebilecek efrâd bulunacağı maruzdur.

Eğirdir Heyet-i Milliyesine,

Yalvaç, Karaağaç, Afşar mücahitlerinin şevki için römorkörün mikdâr-i kâfi muhafızla beraber behemehal Cuma günü Hüyük İskelesine ihzarı ehemmiyetle rica olunur.

¹⁰⁴ El koymak,

Yalvaç, Karaağaç, Afşar Heyet-i Milliyesine,

Yunanlıların kuvve-i maneviyeleri münkesirdir. mücahitlerin süratle cepheye izamı kat'îdir. Cuma günü Hüyük iskelesine römorkör ihzar¹⁰⁶ edilecektir. Hemen sevkleriyle mikdârının sürat-ı işarı ehemmiyetle mercûdur.

(s.86) Uluborlu Heyet-i Milliyesine,

Sevkiyâtınızı derhal ikmâl, Şubatın sekizinci pazar günü efradı [Çapalı'da] ihzar ve mikdârının işarı ehemmiyetle.

4/2/336, vesika 377-379-380-381, sahife 114 tahrirat.

Reis İbrahim

Ağros [Atabey] Heyet-i Milliyesine,

Heyetiniz emrinde bulunan kasaba ve köylerde gerek bakaya ve gerekse bu defa davet edilen mücahitlerin elbise ve levazım-ı saireleriyle Cuma günü Isparta'ya şevkleri ehemmiyetle rica olunur.

Keçiborlu Heyet-i Milliyesine,

Cephenin ihtiyâc-ı şedidine binâen umum mülhakat Mücahitleri Şubatın dokuzuncu Pazartesi günü husûsî trenle sevk edileceğinden bakiyye-i mücâhidîninizin yevm-i mezkûrda ihzarı ehemmiyetle rica olunur.

4/2/336, vesika 382-385, sahife 115, tahrirat

Reis İbrahim

Eğirdir Heyet-i Milliyesine,

Isparta'nın Keçeci Mahallesinden Haffâf Kadirzâde Ali Efendi mahdumu Ahmed Şükrü Fendi'nin kazanızda memuriyette bulunduğu anlaşılma ile memuriyeti kanunen müstesna ise vesaikinin değilse sevk olunmak üzere kendisinin izamı ehemmiyetle mercûdur.

¹⁰⁵ Yollama, gönderme,

¹⁰⁶ Hazırlama, hazır etme,

Yalvaç Heyet-i Milliyesine,

Kazanız baytarı bulunan Isparta'nın Doğancı Mahallesinden Hüseyin Hüsni Efendi bin Emin Efendi'nin memuriyeti kanunen müstesna ve müeccel ise vesaikinin değilse ihtiyât-ı zâbitânı meyânında sevk olunmak üzere kendisinin izamı ehemmiyetle mercûdur.

Uluborlu, Yalvaç, Karaağaç, Eğirdir, Keçiborlu Heyet-i Milliyelerine,

Mücâhidinin celb ve şevkinde şube reislerinin azamî muaveneti evâmîr-ı mübelliğâ ahkâmından olmakla (s.87) celb ve şevklerinin süratle temini ehemmiyetle.

5-6/2/336, vesika 387-388-389, sahife 116.

Reis-i İbrahim

Eğirdir Heyet-i Milliyesine,

Karaağaç'dan bugün otuz deveye tahmil edilen eslihâ ve cephe pazartesi günü öğle vakti Hüyük iskelesinde hazır bulunacağından römorkörün tahriki.

8/2/336, vesika 400, sahife 119.

Sarayköy'de Alay 176, 1. Tabur Kumandanı İsmet Bey Efendi'ye,

Ma'îyyet-i âlilerinde hizmet-i diniye ve vataniyyesini bi-hakkın ifâya âmâde bulunan livamız zâbitân ve mücahitlerinin istirahat ve maişetleri hususunda sebk eden hudemât-ı âlî cenâbâne ve pederânelerine bilhassa teşekkür ederiz. İaşelerine fazla olarak yardım etmek üzere lâzım olan erzak vesâîrenin sürat-ı işâriyla umûmuna ihtiram ve selâmlarımızın tebliğini istirham eyleriz efendim.

8/2/336, vesika 404, sahife 120, tahrirat.

Reis İbrahim

Sarayköy'de Isparta Mücahitlerine,

Vatanımızın bekâ-yı şevketi İslâmiyete riayetkar olmakla kâimdir. Beş vakit namaz ve hüsn-i ahlâkınıza mâlik olarak emirlerinize itâ'at ve selâbet-i dîniyenizi hüsn-i muhafaza ettiğinizi haber almakla müftehir bulunduğumuzu beyan ve gözlerinizden öperiz oğullarım.

8/2/336, vesika 404. sahife 120,

Reis İbrahim

İsmet Bey gibi vatanperver bir kumandanımızın mümkün olsa da gözlerinden öpsem. Yüz yüze konuşmadığıma hâlâ müteessirim Bilmem nerelerdedir.

Nazilli'de Kuvâ-yı Umûmiye Kumandanlığına,

4/2/336, vesika 383, sahife 115

Emriniz veçhile bizzat başlarında olduğum halde bu defa sevk edilecek efrâd için Şubatın dokuzuncu günü yüz elli kişilik husûsî trenin Kuleönü'ne tahrîki ve Isparta Mücahitleri nâmına atlasdan (s.88) ayrıca nusret bayrağı ihzar edildiği maruzdur.

Reis İbrahim.

Mücahitlerimize verilmesini teberrük saydığımız atlas bayrağa mücahitlerimizden Haytaoğlu Nuri Efendi [Alemdar] tayin edilerek mühim mevcut ile cepheye gönderilmiştir. Bazı esbâb-ı mühimme dolayısıyla benim hareketim te'ahhür etmiş ise de biraz sonra refakatimde husûsî heyetle gittiğimizi ayrıca yazacağım. Bundan sonra Köşk cephesinde çarpışmalar olmuş bilhassa Isparta gazilerinin yararlıkları ifâde ve tasvîr edilemeyecek derecede büyüktür.

Bu bâbda pek çok karar ve muhabereleler vardır. Bu noksanları da benden sonra yazacaklar ikmâl etsin.

Hasan Hüseyin'in Cepheden Fırar ve Tenkili

Rum Halı Vak'asını Heyet-i Temsiliye'ye raporla arz etmiş idik. Biraz sonra Refet Paşa geldi ve bizde misafir kaldı. Her nasılsa mumailiye hilâf-ı hakikat kandırmışlar ki müretteb¹⁰⁹ zannediyor. Bir türlü inanamıyordu. Bir akşam evde arkadaşları da topladık. Uzun münâkaşa ve izâhât ile iknâ'a muvaffak olduk. Hristiyan mahallesinde kumar masası başında dostluk kuranlar Latan şaibesini omuzlarından atmak istiyorlardı.

Demirci Efe'nin Refet Paşa ile ikimizi makine başına çağırdığını müvezzi¹¹¹ haber verdi. Gittik. Hasan Hüseyin Efe'nin, ma'îyetiyle fırar ettiğini ve der-destini yazıyordu.

Merkum cephede hırçınlığa başlamış, Efe'ye [sen buraların zeybeği isen ben de Sultan dağlarının efesiyim] demiş, şümendifere vaz-ı yed ederek harekete icbar etmiş. Der-dest ve imhasını ısrarla yazıyordu. Yoluna insanca devam etse belki hakikaten kurtulurdu. Lâkin her istasyondan etrafa lüzumsuz telgraflar (s.89) çekerek velveleye veriyor, bilhassa Karaağaç'ı Heyet-i Umûmiyesiyle tehdit ederek ayaklandırmış idi. Bunlar da makine başında Hasan Hüseyin'in Karaağaca ayak bastırmaksızın tenkilini istiyordular. Dileklerine hak verdik. Vilâyetin selâmeti nâmına der-destini doğru bulduk. Merkumun cephede bize karşı dahi kafa tutmaları vardı. Karaağaç Heyet-i Milliyesi'nin hesabını tetkik ederken arkadaşı Mülâzım Refik ve Halil İbrahim'le kendisinin mühim zimmeti görülüyordu. Bunları ortaya çıkaran Karaağaç eşrafından Salih Ağazâde Mehmed ve bazılarını cepheye sevk etti. Haksız olduğundan bunları Isparta istasyonundan çevirttim. Lâkin Demirci'ye yanlış telkin edildiğinden ısrarı üzerine zarurî cepheye gönderdim. Bu gibi sebeplerle bizi dahi tehlide cür'et gösteriyordu. Bir telgrafına verdiğimiz cevabı arz ediyorum:

Karaağaç'da Hasan Hüseyin Efe'ye,

Isparta Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti; hiçbir tesire tabî olamayarak vazifesinin derece-i ehemmiyet ve kutsiyetini takdir ve kimsenin mağduriyetine meydan vermemek üzere lüzum ederse her türlü

¹⁰⁹ Tertib edilmiş, komplo,

¹¹⁰ Postacı,

¹¹¹ Yakalanmasını,

fedâkârlıktan çekinmez. Vatan hâini olanları te'dib ve tenkîl ahass¹¹² âmâlimizdir.

Yalnız bu gibi mesâil-i mühimmede merbûtiyetiniz hasebiyle Heyetimizi haberdâr etmeniz vezâ'if-i asliyenizdendir. Jandarma müfettişi Miralay Bahâ Bey'in temînâtıyla mevkûflarınıza Kuleönü istasyonundan müsaade edilmiş ve memuru vasıtasıyla cepheye sevk olunmuşlardır.

29/11/335, vesika 213, sahife 69 tahrirat

Reis İbrahim

(s.90) **Eğirdir'de Hasan Hüseyin Efe'ye,**

Karaağaç'da bulunan ve süvari alayına ait olan silahlardan elli adedinin heyetimize süratle şevki matlubdur.

13/12/335, vesika 239, sahife 77, tahrirat

Reis İbrahim

Cephede: Karaağaç Kuvâ-yi Milliye Reisi Hasan Hüseyin Efe'ye,

Fi 17 Kanunuevvel 335 tel.

Badehu iktizâsı bildirilmek üzere cihet-i adliye tarafından yapılmakta olan tahkikatın ikmâline intizâr edilerek neticesinin bildirileceği.

18 Kanunuevvel 335, vesika 247, sahife 79, tahrirat.

Karaağaç Heyet-i Milliyesine,

Hasan Hüseyin Efe'nin refiki Şabanı cerh eden Mustafa hakkında muktezî mu'âmelenin hükümet-i mahalliyyeye âid olduğu umum kumandanlığın 22/12/335 ve 2121 numrolu emr-i cevabîsi olduğu arz olunur.

27 Kanunuevvel 335, vesika 263, sahife 83, tahrirat. '

Reis İbrahim

¹¹² Başlıca, özel,
Yaralama,

Konya Heyet-i Merkeziyesine, On ikinci Kolordu Kumandanlığına:

Beyşehir'de Süvari alayında müstahdem mülâzım Refik Efendi'nin [Hasan Hüseyin'in arkadaşı] Karaağaç Heyet-i Milliyesi ve veznesinden bâ-senet altmış bin ve Nazilli Divân-ı Harbine sevk ettiği üç mevkufun muhafızı sıfatıyla dört müsella efrâdla ve kendi mesârif-i râhiyesine mahsuben yirmi iki bin ve elbise bedeli nâmıyla Karaağaçlı Hasan Hüseyin Efe'den aldığı iki bin beş yüz ki: cem'an seksen dört bin beş yüz kuruşun sûret-i sarfı hakkında şâyân-ı ihticâc¹¹⁷ evrak-ı müsbite ' olmadığından Beyşehir vasıtasıyla tahkîk ve neticesinin ifâsı Heyet-i tahkîkiye riyasetinin iş'ârına atfen maruzdur efendim.

7/2/336, vesika 397, sahife 118, tahrirat

Reis İbrahim

(s.91) Karaağaç Heyet-i Milliyesine,

Bozkır seferinde Mülâzım Fevzi, kâtip Münir, ve İzzet Efendi'lerin imzasıyla heyetiniz kasasından alınan bin liradan el yevm İzzet Efendi zimmetinde görünen dokuz yüz liranın sarfına dair evrâk-ı müsbitenin mumaileyh İzzet Efendi'den ahzıyla sûrat-i irsalı.

7/2/336, vesika 398, sahife 118, tahrirat.

Reis İbrahim

Karaağaç Heyet-i Milliyesine,

Hapishaneden tahliye edilen Mustafa Çavuş'un Hasan Hüseyin Efe'nin hanesine taarruz ve biraderlerini Karaağaç'a bırakmadığı, Hasan Hüseyin Efe'nin müracaat vakiasından anlaşılmakla bu gibi ahvâle

¹¹⁴ Senet karşılığı,

¹¹⁵ Tutuklu,

¹¹⁶ Yol masrafı, yolluk,

¹¹⁷ Delil olabilecek,

¹¹⁸ Delil, vesika olabilir kağıtlar,

meydan verilmemesi, hakikaten vâki' ise mütecasirlerin¹¹⁹ te'dîbi¹²⁰ ehemmiyetle. , , ; , , . ,

10/2/336, vesika 414, sahife 123, tahrirat.

, Reis İbrahim

Nazilli'de Karaağaç'h Hasan Hüseyin Efe'ye,

fi 10/2/336, tel.

İcâbına tevessül edilmiştir. Merak etmeyiniz.

Reis İbrahim

10/2/336, vesika 41, sahife 123, tahrirat

Nazilli'de Karaağaç'h Hasan Hüseyin Efe'ye,

Gerek biraderinize ve gerekse hanenize taarruz vuku' bulmadığı kaymakamlığın işarına atfen mutasarrıfıktan bildirilmiştir. Hilâf-ı kanun hiç bir muameleye meydan verilmeyeceği tabîîdir.

16/2/336, vesika 448, sahife 131 , tahrirat

Reis İbrahim

Görülüyor ki; artık Hasan Hüseyin Efe cephede de vazîfe-i vataniyyesinden ziyâde olur olmaz meselelerle meşgul ve kaçmağa bahane arıyordu. Nitekim silah omuza geri düşmüştür. Artık tenkil meselesini müzakere için Isparta posta müdüriyetinde Refet Paşa, (s.92) Mutasarrıf Talat, Jandarma Kumandanı Tahsin Beylerle dördümüz toplandık tedbir kurduk Kuleönü'nde tenkilini mahzurlu görerek Eğirdir'de yapılmasını kararlaştırdık. Refet Paşa'nın husûsî treniyle Jandarma kumandanını da alarak üçümüz Eğirdir'e gittik. Millî

¹¹⁹ Küstah, cür'et gösteren, yeltenen,

¹²⁰ Edeplendirme, cezasını verme,

kumandanlarımızdan Lağus'lu Hacı Hüseyin Ağa çetesine de ayrıca jandarma terfîk karadan Eğirdir'e göndererek Akşehir'den Afşar'a gelmekte olan süvari bölüğüne de acele Eğirdir'e yetişmeleri emri verildi. Tenkil müzâkere ve tedbirimiz kararlaştıktan sonra Refet Bey Burdur'a avdet etti. Tahsin Bey'le ikimiz bu tehlikeli işi deruhte ederek Halkalızâde Hakkı Efendi hanesine misafir olduk. Hasan Hüseyin Efe de uğradığı istasyonlardan boyuna Karaağaç'a, her tarafa tehdit ve palavra savuruyordu. Binlerle lira istiyordu. Her taraf halkı bilhassa Karaağaç makine başında halâs ve istimdat diliyordu. Hakîkten vaziyet za' "- dildiğinden çok mühimdir. Bir defa Eğirdir gölünü aşarak Karaağaç havalisine ayak basarsa intikam ve mukâtele muhakkak idi. Hayırlı tedbîr, Hasan Hüseyin'i feda etmek idi. Maksudımızı kimseye bildirmediğimiz. Yalnız bulunduğumuz eve kaymakam, Jandarma bölük kumandanı, şube reisini davetle müzâkere ettik. Merkumları Eğirdir istasyonundan istikbâl ile ayrı ayrı hanlara taksîm ve kuvvetlerini ayırmak Hasan Hüseyin de hükümet civarındaki hana vermeyi alâkadarlara anlattık. Gece vakti şimendifer geldi. Talîmâtımız veçhile hanlara yerleştiler, (s.93) Şehirde sabaha doğru hükümet önünde kuvvetlerimizi toplayarak oldukları mahalde hepsini abluka ettik. Biraz da sarhoşluğun te'siriyle dalgın bir uykuya varmışlardı. Evvelâ Hasan Hüseyin Efe'ye teslim ihtarımıza silah ve bombalarla mukabele ettiğinde efradımız da istimâl-ı silâha mecbur oldu. Bir buçuk saat devam eden şiddetli müsademedi sonradan dört maktul, üç mecruhla hepsini yakaladılar. Yalnız maktuller meyânında Yalvac Heyet-i Milliyesi'nin teberru'âtını cepheye teslimine memur Mülâzım Ali Efendi'nin her nasılsa aralarında bulunmasıyla -kazaen şehâdeti bizleri çok müteessir etmiştir- Yalvac'a ve efrâd-ı ailesine arz-ı hürmet ederim. Kaymakamlık odasına Hasan Hüseyin'i -boynunda lâle ile- yanıma getirdiklerinde solmuş çehresinde korku çizgileriyle karşıma dikildi. Hacı Efe de yanında idi. Hayatına dokunulmayacağını temin ve hapse iade ettik. Maktullerin defnedilmesine ruhsat, mecruhları da Isparta hastahanesine gönderdik. Kabahatsizlerin de silahlarını alarak memleketlerine serbest bıraktık. Hasan Hüseyin, Hacı Efe ve bazı rûfekâsını gece muvâsalet eden süvârî bölüğüne -ve bizim çetelerin muhafazasına vererek Isparta'ya gönderdik. Sabahleyin biz de döndük neticeyi de Burdur'a Refet Bey'e telgrafladık. Ertesi gün Refet Bey Kuleönü'ne geldi. Benimle mutasarrıfı çağırdı. Talat Bey'in hastalığından yerine tahrîrât müdürü Nuri Bey bulundu. Tahsin Bey'le üçümüz gittik. Vagonda konuştuk.

(s.94) Hasan Hüseyin'i idam etmekteliğini emrediyordu. Vaktiyle Bozkır isyanında hizmet etmiş. Bu defâki cürümünün tenkîl-i cezasını

eken yiğit köylü çocuğunu bu hâl ile öldürmek muvafık olamayacağını ifâde ile mumâna'at ettim. Refet Bey'de kabul ve avdet etti. Bilâhare, Konya hapishanesine nakil oradan Niğde'ye gönderirken Bozkır jandarmasının birisine terfîk edilerek yolda kama ile öldürölmesi beni çok düşündürdü. Bozkırlılara bu suretle intikam aldırılması hoş değildir.

25/2/336, vesika 489, sahife 141: 2/3/336, vesika 520, sahife 147, tahrirat.

Gerek sevkîyâtımız gerek cephedeki zabıt ve efradımız muntazam bir kıt'a halinde günden güne büyüyor. Zâbitân ve efradın maaşlarını kasamızdan veriyor, ailelerini de i'âşe ediyor idik. Günden güne artan masrafımızı tevazün lazım idi. Isparta'nın aylardan beri devam eden büyük fedekârlıkları her veçhile takdir ve minnete değer. Lâkin biraz da rûsum halinde cibâyet¹²¹ zarureti vardı. Nazilli umûm kumandanlığı ve Heyet-i merkeziyenin muvafakati ile oktruva resmini tatbik ettik.

13/1/336, vesika 74, sahife 25, karar: 4/2/336, vesika 79, sahife 39, karar.

Nazilli Umum Kumandanlığına, Heyet-i Merkeziyesine, Refet Bey Efendi'ye [Paşa],

Heyet-i merkeziyenin 19/1/336 tarihli emri üzerine ve heyetimiz kararıyla livâmızca oktruva resminin istifasına mübaşeret edilmiştir. Ve cephenin ihtiyacına medar¹²² olmak üzere mahiye üç bin liranın temini muhakkak iken makam-ı mutasarrıfının vilayete vâki müracaatına binâen mesele Konya vilayetince Bâb-ı Alî'den istîzân ve netice-i cevâba kadar muamele olunmaması makâm-ı mutasarrıfiden Heyet-i âcizânemize resmen tebliğ edilmiş halbuki derdest-i tahsîl-i mebâliğ-i külliye bulunmakla resm-i mezkûrun istîfâ olunmaması yüzünden cepheye olunacak muâvenet-i külliyenin sektedâr olacağı arzıyla acilen cevâbmiza intizâr ediyoruz.

Reis İbrahim

¹²¹ Vergilerin ve başkaca devlet gelirlerinin tahsili,

¹²² Etrafında dönölün nokta, merkez,

Konya Heyet-i Merkeziyesine,

(s.95) Isparta livasının menâtık-ı harbiye itibariyle Nazilli cephesiyle alâkadar olduğu Heyet-i Temsiliye'nin 3/1/336 tarihli emri iktizâsından olup mezkûr cephenin ihtiyacât-ı mühimmesine mukabil pek çok ve küllî masârif-i ihtiyariye mecburiyet hâsıl olmakla masârif-i mezkûreye karşılık olmak üzere, Nazilli'nin 19/1/335 tarihli emrine tevfikân ve heyetimiz kararıyla oktruva kanununa tebaan idhâlatdan ve iluacatdan münasip bir meblağ istifası tatbik edilmiş ve mahiye üç bin lira temin olunmuştur. Makâm-ı mutasarrıfiye o suretle işâr-ı keyfiyet edilmiş ise de mesele vilâyetçe Bâb-ı Alf'den istizan edildiği ve neticeye kadar tehiri işar ediliyor.

Cephe ile yeni bir şekl-i ihtilâfın tahaddüsüne¹²³ meydan verilmemek ve aynı zamanda zarurî olarak ahaliye tahmil edilen ianenin tahfîfi¹²⁴ için husûs-u mezkûrun herhalde tatbîki esbabının istikmâline¹²⁵ ehemmiyetle intizâr eyleriz efendim.

Reis İbrahim

11/2/336, vesika 418-419, sahife 124, tahrirat.

Muntazam ve emin bir teşkilatla tedvir¹²⁶ edilen bu resim ayda dört, beş bin lira varidat karşılamış Mücahitlerimizin ve ailelerinin ihtiyaçları da memnûniyet-bahş bir surette temin edilmiştir.

¹²³ Ortaya çıkmasına,

¹²⁴ Hafifletme, yükünü azaltma,

¹²⁵ İkmal etme, tamamlama, bitirme,

¹²⁶ Döndürme, yürütme,

Cephe Murahhasımız

Cephenin ve gazilerimizin ahvâl ve ihtiyâcât-ı umumiyelerini takip ve tehvîne millî umum kumandanlık ve Heyet-i merkeziye ile yakından teması, mütekâbil askerî, siyasî hedefleri tanzime lüzum-u katî hâsıl olmakla ehliyet ve fedakârlığına itimadımız bulunan genç arkadaşımız (s.96) Akkaşzâde Süleyman Turgut Bey'i altmış lira maaşla tayin ve izam eyledik. Mumaileyh bu mühim vazifesini dikkat ve liyakatle uzun müddet îfâ eylemiştir.

3/2/336, vesika 78, sahife 27, karar: 12/2/336, vesika 429, sahife 127, tahrirat. ri

CEPHEYİ ZİYARETİM

Cephede gazilerimizi ziyaret boynumuza borç iken sevkîyât ve yardımın arkasını almak için azîmetimiz biraz te'ahhür etmiş idi. Bir gün Kuvâ-yi Milliye de arkadaşlarla meşgul iken Demirci'den bir telgraf aldım. [Hafız Bey vakıf toprağa ayak basmaz] diyordu. Zamanın geldiğini anladım yol tedârikine başladım. Mülhakâtından münasip zevatın iştirakini da telgrafla temenni ettiğim halde fazla gelmediler. Yalnız Afşar'dan kayınpederim Bozbeyzâde merhum Hasan Bey üç bin lira teberruât ile teşrif ettiler. Mücahitlerimize erzak, paradan başka münasip hediye de lazım idi. Bunların bir kısmını Isparta'dan, üzüm, incir vesâireyi de Nazilli'den tedârik ettik. Arkadaşlardan Ciğerezâde Hacı Mustafa, Mevlevî Ali Dede, Afşar'lı Bozbeyzâde Hasan Bey katip olarak da Hallaçzâde Osman Efendi'yi aldım. 15 Mart 336'da Nazilli'ye hareket ettik. Bir akşamda Denizli'de mücahit üstadımız Müftü Hacı Ahmed Efendi'de misafir kaldık. Nazilli'de Demirci Efe'nin misafiri idik. Teşrifatçımız da murahhasımız Süleyman Turgut idi. Heyet şerefine verilen bir ziyafeti müteakip bütün zeybeklerle aşağı Nazilli'ye bir atlı tenezzüh¹²⁷ yaptık. Resm-i geçit mahiyetinde olan bu millî alay; civarımızdaki Yunan ve İtalyanlara da muvâsaletimizi ihbar eden bir nevi nümayiş idi. İki gün sonra Köşk'deki mücahitlerimizi ziyarete gittik. (s.97) Cephe kumandanı Hakkı Bey -meşhur topçu Hakkı Bey'dir. El yevm Ankara'da Birinci Ordu Topçu müfettişidir- Mahmud Efe bizleri Köşk cephesinde karşıladı.

Çiftlikte havuzlu bahçede oturduk. Yemek yedik. Cephe vaziyeti üzerinde biraz konuşarak sevinçli malumat aldığımızdan kendilerini

¹²⁷ Gezinti,

tebrik ettik. Siperleri gezmeyi, bilhassa Yunan askerlerine yaklaşılarak ahvâl-i ruhiyelerini tetkiki çok özlüyordum. İsmail Hakkı Bey'i ve Mahmud Efe'yi alarak efradımızın arasına girdik. Yunan'a karşı, elindeki silahla memleketinin hayat ve namusunu koruyan fedakâr çocuklarımızı siperlerinde birer birer ziyaretle beşer lira maaşlarını, üzüm, incir gibi hediyelerini takdim ve kucaklaştık, öpüştük, ağlaştık. Gözlerindeki intikam ateşini düşmanın göğsüne hedef ederek şehâdet bekliyorlardı. Cenâb-ı Hak kalbimi bilir. O dakikada ruhumda ölüm zevki uyanmış kendimi melekûtiyet âleminde hissettim.

Yunan siperlerine yüz elli adım kadar yaklaştık. Karşımda ağaçda kurulmuş büyük bir yuva içindeki eli silahlı adamı bizim Mahmut'a sordum. Düşman nöbetçisi dedi. Yanımdaki gazinin silahını alarak (ateş ettim, herif aşağıya yuvarlandı.) İki taraflı başlayan müsademe cephe boyunca epeyce devam etti. Lehü'l-hamd zayıyatımız olmadı. Bu ateşli düellonun; cepheyi ziyaret ettiğimizi haber verdiğine tabii memnun oldum. Nazilli'de iki gün daha misafir kalarak Isparta'ya müsterih döndük.

14/3/336, vesika 558, sahife 158, tahrirat.

(s.98) İSTANBUL MECLİSİNİN DAĞITILMASI

İstanbul'da toplanan millî meclisin bir kısım azası; Ankara'ya uğrayarak Kemal Atatürk'den talimat almış ve millet istiklâlini kuvvetle müdâfaaya başlamış bu hal düşmanların ve saltanat ricalinin entrikalarına uygun gelmediğinden Heyet-i Temsiliye ve taraftarlarıyla dâima mücâdele halinde idiler. Diğer taraftan da İngiliz casusları, Damat Ferit, sarayı kuşkulandırmaktan geri durmuyordular. Nihayet beyne'l-milel hukuk kaidelerini ayaklar altında çiğneyerek 16 Mart 336'da İstanbul Meclisini "Düvel-i İtilâfiye askerlerinin süngüsü ile cebren dağıttılar. Millet ricalinin ele geçen fedakâr aksamını da tevkif ve Malta'ya ^sürdüler. Bu vahşeti işitince kabımıza sığamayarak aşağıdaki protestoyu Çektik.

Antalya'da İtalya Mümessil-i Siyâsîsine: [Başka vâsita bulamadık. Zarurîdir.]

Afûdeki metâlibimizin Japonya, İtalya, İsveç, Flemenk, Amerika, Fransa, İspanya mümessil-i siyasileriyle Meclis-i Mebusân Riyasetlerine iblâgını himem-i asîlânelerinden rica ve temenni ederiz. [Bir sükûn ve asayiş içinde yaşamakta iken İstanbul'un

cebren kuvve-i müsellaha ile işgal ve makâmât-ı resmiye; hususıyla Meclis-i Mebûsânımızın ıskatını; İslâm Hilâfeti, millî varlığımızı imha için yapılmış bir sûi kasd telakki ediyoruz. Bu harekât; mütâreke ile milleti silahından tecrit ettikten sonra vukû'a getirilmiş olmasına nazaran Osmanlı Hakimiyetinden ziyâde yirmi asırlık bir müddet, insaniyetin mahsûlü olan hürriyet-i millet ve vatanperverlik esâsâtına bir darbe teşkil etmez mi? Binâenaleyh millet-i Osmaniye'nin beka ve istiklâl hususundaki azim ve imânına bu hâdisenin tesiri olmayacaktır. Yalnız bu tecâvüzü kabul etmekle medenî milletler azim bir mesûliyet-i tarihiye altında kalacaklardır. Asâletmeab ! Tekrar ediyoruz. Vatan ve dinini muhafaza için millet-i İslâmiye kat'iiyen sebat edecektir. Alem-i medeniyete leke olan bu haksız tecâvüzün tashîhini rica ederiz.

22 Mart 336, vesika 569, sahife 161, tahrirat.

Reis İbrahim

(s.99) mesele nezâket ve ehemmiyet kesbediyordu. İstanbul'da toplanan bir meclisin ne kadar vatanperver dahi olsa millet hukukunu müdâfaa edemeyeceği tabîdir. Bahusus devlet reisi, hükümet ricali ihanette düşmanla müşterek hareket ederlerse vahamet daha büyük olur. Bu hâli yakından gören ve esbabını vukufla tetkik eden Mustafa Kemal evvelce fikrini duyurmadı. Artık zamanı geldiğinde selâhiyet-i fevkalâdeyi hâiz bir meclisin Ankara'da hemen toplanmasına isabetle karar vererek hepimize tebliğ etti.

Her vilâyet ve liva; -nüfûsuna bakmayarak- beş Mebus seçecek ayrıca İstanbul mebusları da iltihâk edecektir.

Uzun münâkaşalardan sonra merkez liva nâmına uzuvlarıyla Hacı Hüsnü, Nâdir Efendilerin namzetliğimiz tekarrür etti. İki arkadaşı da kazalara bıraktık.

27 Mart 336, vesika 6/86, sahife 36 karar.

Yunan ve İtalya'nın nâzik vaziyeti - dolayısıyla Isparta'dan ayrılmaklığımı mahzurlu gören arkadaşlar da vardı. Ekseriyet Ankara meclisini daha mühim görünce Mebus seçilmeme-karar verdi. Ben de, Hacı Hüsnü ve Nadir Efendi'lerin birlikte gitmesini maslahata daha uygun gördüğümünden bilhassa Nadir'i zorlukla intihâb ettirdik.

Uluborlu'dan Hacı Tahir, Yalvaç'dan Remzi Bey'ler gösterilmekle beşimiz seçildik. Yerime de Mevlevi Ali Dede Efendi'yi tevkiil ettim. Beraberimize de ihtiyat zabiti Kemal Turan [Mebus] ve Aşçı İsmail'i aldık.

Vesika 390, sahife 121 hülâsa.

10 Nisan 336, yola çıktık.

10 Nisan 336, vesika 605, sahife 168, tahrirat. *m*

(s. 100) Yolumuz Afyonkarahisar'ına uğradığından bir akşam misafir olduk. Civar vilâyetler mebuslarıyla kalabalık idik. Mutasarrıf Ethem Bey Efendi-Samsun Mebusu- hepimize ziyafet verdiler. Yemek esnasında bir zat ayağa kalkarak [Azâ efendiler ! İnşâallah Ankara'ya gittiğinizde Pâdişâh efendimizle Mustafa Kemal'in arasını bulursunuz.] teklifinde bulundu. Çetecilik ruh ve kıyafeti üzerimde; bu söz beni çok sinirlendirdi. Kalktım cevap verdim. [Pâdişâh efendimiz dediğiniz bu milleti Yunanlılara teslim eden midir? Biz; Mustafa Kemal'e biat etmeğe gidiyoruz !] Herkes derin düşünce ve hayrete daldı. Ankara'nın henüz ne olacağı belli değil !!

İhtilal mahiyetindeki bu ifadem çoklarını düşündürmüş idi. Bizim Nadir! Korkusundan başını; Ethem Bey'in koltuğu arkasına saklayarak: Ethem Bey'e; -Bunun Hacı İbiş Ağa derler bir dedesi vardı. Çok meczup bir adam idi. Bu da ona çekmiş. Aman kusuruna bakmayınız.] Diye telahhufda bulunmuştur. Sözümden haklı idim. -Benim şeref ve namusumu kim korur, derdimle yanar, çaresine candan çalışırsa anam da babam da başımın tacı da odur. Aksi niyetle olanları ayağımın altında ezmek boynuma borçtur. Biz Mustafa Kemal'e, memleket halasına uzanan bükülmez elini tuttuk. Dertlerimizin tedavisini elbirliğiyle yapmağa yemin ettik].

(s. 101) ANKARA

Ertesi gün yolumuza devamla Ankara'ya muvazalet ettik. Bizleri şimdiki Maârif Vekâleti binasında sağ tarafındaki büyük salona misafir ettiler. Vali vekili Yahya Galip babamız -Ankara mebusu- hepimizle yakından alâkadar olarak istirahatımızı temin hususunda fedâkârlıklar gösteriyordu. Arkadaşların peyderpey vürûdları Ankara'yı canlandırıyor. Kalplerde yanan vatan aşkının şerareleri¹²⁹ yeni hayatın varlıklarını gösteriyor. Mücadele imtihanının parlak neticeleri yarının müjdesini veriyordu.

Dünyanın nazarı Ankara'ya çevrilmiş millî imânın kalbgâhı olan bu erenler diyarında genç ve salâbetli çocuklarının ne yapabileceğini görmek istiyordu.

Evet! Her şey yapılacaktır. Çünkü kuvvetli irâde, tükenmez îman, coşkun aşkın cereyanı Kemal Atatürk'ün (kafasına) dimağına akıyor. Toplanan feyzler büyük nehirler gibi taşarak denizlere sığmıyor. Dünyanın son ucuna kadar çağlamak istiyor.

Osmanlı İmparatorluğu yuvarlanmış, yeni Cumhuriyetin temel taşları hazırlanıyordu.

Kalplerde korku ve zaaf yerine -benliğinden başka kimseye mevcudiyet vermeyen- ateşli bir celâdet¹³ püskürüyordu.

Öyle bir meclis ki: Belki zahirî ilmi azdır. Lâkin bütün cihan [üniversitelerine ibret dersi verecek ledünnî ilme mâlik, vatan ve millet duygusuna sahip idi.

Şiddetli rüzgarların uyandırdığı büyük dalgalar; denizleri ne suretle coşturur ve üzerindeki gemileri kayalara çarparak nasıl yok ederse: istiklâl aşkının çillesini yüklenen ilk meclisin fırtınası önünde; (s. 102) dünya varlıkları sinek kadar görünmüyordu.

23 Nisan 1336'da Meclis açılacak Hacı Bayram Camiinde duâ ve kurbanlar kesildikten sonra Meclise gelinecek, Kemal Atatürk'ün yolunu gösteren değerli nutku dinlenecek, millî hükümetimiz de kurulacak idi. Birbirimizi tebrik ederek salona girdik. Sevimli sîmasıyla (alkış tufanı içinde) kapıdan giren Kemal Atatürk alkış tûfânı içinde riyaset

¹²⁹ Kıvılcımları,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

¹³⁰ Kahramanlık, yiğitlik,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

kürsüsüne teşrif ettiler. Her dâim olduğu gibi cazibeli sesi ile; umûmî vaziyeti, yapılacak işleri o kadar veciz ve selîs bir ifâde ile îzâh buyurdular ki: meftun olduk ve bugünkü neticeyi tâ o zamandan anladık. On sekiz senedir yüzlerce nutuklarıyla mübâhî olduk. Bütün ifâde ve mütâlâaları tamamen vakıa mutabık olması (hilafı görülmüş değildir) ilham eseridir.

Büyük Millet Meclisi Reisliğine: Kendilerini ittifakla seçtik. Vekilliklerine de Erzurum Mebusu Celaleddîn Arif, Konya Mebusu Abdülhalim Çelebi, Kırşehir mebusu Cemaleddin Çelebi seçildi.

Kâtipliklerine de:

Heyet-i vekile azalığına da: Gösterdikleri namzedden

Fevzi Paşa: Milli müdâfaaya;

Mustafa Fehmi Efendi (Bursa): Şer'îye ve Evkaf;

Hacı Bey: Dâhiliye;

Hakkı Behiç Bey: Mâliye.

Bekir Sami: Hâriciye;

Celaleddîn Arif: Adliye'ye.

Rıza Nur: Sıhhiye'ye,

.....: Maârif,

.....: İktisâda intihâb olundular.

Miralay İsmet Bey Efendi [İnönü] İstanbul'dan henüz teşrif ettiklerinden Atatürk(ün) meclise takdim ve tavsiyesiyle Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye riyasetine seçildiler.

(s. 103) Berâ-yı teşekkür kürsüye çıkan İsmet -İnönü- parlak göz, açık alın, mütevâzî tavır, cevval zekâsıyla ifadelerinden dökülen samimiyet tâ o zamandan nazar-ı dikkatimizi celb etmiş, memleketin büyük evladı, istikbâlin: kırılmaz siyaset ibresi olacağına candan inanmış idik.

Tecrübesizlikle yanlış bir iş yapıyordu. Konya Mebusu Abdülhalim Çelebi ve bazı arkadaşlar İstanbul hükûmeti ile uzlaşmak

¹³¹ Düzgün, akıcı,

¹³² Övünen,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

için bir tahrir verdiler. Hiç de yerinde olmayan bu tahrir konuşulacağı sırada Fevzi Paşa'nın meclise iltihak etmek üzere yolda bulunduğunu müşarünileyhin izahatını dinledikten sonra müzakere edilmesini Mustafa Kemal kürsüden ifade buyurmakla muvafık görülerek istasyona istikbâline gittik. -Selâbet ve feragati ile hepimizi minnetdâr bırakan Mareşalimizi meclise getirdik. Elini öperek hoş âmedî yaptık. Gizli celse akdıyla kürsüye çıkardık. Metin tavır gür ses, saygı değer şahsiyetiyle verdiği izahat; bilhassa Osmanlı Padişah ve hükümetinin tefessüh etmiş mevcudiyetinden istifâde imkânı olmadığına tamamen kânî olarak kendi yağımızla kavrulmağa gücümüzün yettiği kadar memleket ve milleti kurtarmağa isabetle karar verdik.

Biraz sonra Ramazan tatili oldu dağıldık. Isparta'ya gitmeyi muvafık bulmadığımdan Bursa'ya gittik. Kemal Turan da -Mebus-yanımda idi. Bir kaç gün Bursa'da kaldıktan sonra mumaileyhi -Nazilli cephesindeki gazilerimize kaput tedârîki için İstanbul'a Yağlıkçı Hüseyin Efendi'ye gönderdim. Kaputlar alınmadı. Muhabere de edemedik. Oradan İzmir'e avdet ettiğini sonradan öğrendim (s.104) kendisini çekemeyen o zaman maliye meslektaşından birisi bu hâlini ser-zeşte ederek büyüklere ihbar etmiş ise de ihtimal vermediğimi; istifsârlerine cevaben bildirdim.

Bayramı Bursa'da yaptık. Hocam Muhittin Bey kardeşimiz Vali idiler. Haftasına Yunan'ın umûmî taarruzu oldu. Balıkesir sukut etmiş Bursa da tehdit ediliyordu. Ordumuz henüz ta'azzûv edemediğinden mevzîi çete teşkilatıyla müdâfaa edilmek isteniyordu. Balıkesir cephesi Ali Çetinkaya'nın bulunduğu zamanlarda kuvvetli imiş. İstanbul meclisine Mebus olup Malta'ya nefy olunca yeri boş kalmış Mehmet Câvit ve rûfekâsı (vatanperverler) bütün gayretleriyle çalışmış iseler de o da Yunan'a esir düşünce müdâfaa zaafa uğramış, bir hücumla sukut edeceği tabiidir. Bursa cephe teşkilatını görmedim. Yalnız kasaba sokaklarında at ve araba ile dolaşan çetelerin harekâtına mana veremedim. Düşman ileri kollarına karşı mütekâsif bir müdâfaa hattı kurmuş olsalardı bilmem ne derece muvaffak olurlardı. Bunların zayıf bir irade altında başsız dolaştıklarını zannediyorum. Bursa'da fırka kumandanı olan Bekir Sami Bey'in beceriksizliği olsa gerektir. Tehlikeyi görünce zarurî Ankara'ya avdet ettim.

¹³³ Şekillenme,

Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

¹³⁴ Sıklaştık, yoğunlaştık,

(s. 105) Meclise geldiğimde her taraf alt üst olmuş, Nazilli sukut etmiş, Heyet-i merkeziye bir yerde dikiş tutduramayıp soluğu Antalya'da almışlar. Efe ümitsizliğe düşerek dimağı buhranla ne yapacağını şaşırmış rastgele saldırmaya başlamış bazı mahaller ahalisi civarındaki İtalyanları daha zayıf görerek çare aramışlar bu hususda teşkilat yapanlar da olmuştur. Elli yedinci fırka kumandanı miralay Şefik Bey, Demirci Efe ile birleşerek hatt-ı müdâfaa olarak menderes boyunu -Sarayköyü- kararlaştırmışlar Denizli'yi de kendilerine karargâh yapmak istemişlerdir. Rum cemaati burada mütekâsif olduğundan iç taraflara naklini de unutmamışlardı. Bu maksatla Sökeli Ali Efe bazı kızanları ile Denizli'ye gelmiş, Rumları tehcir etmesine ahali müsaade etmemiştir. Sebebini ben de tetkik ettim: Bir kısım kimseler mal ve canlarını hattâ ırzlarına vâki taarruzu hoş görmediklerinden men ettiklerini ve Efe'lerin [fedaisi ise] ümidleri munkatı' olduğundan düşman gelirse Rumlar da bizi himaye etsinler fikriyle İtalya'yı daha ehven görerek çeteleri sokmak istemediklerini söylüyorlar. Hakikatini tarih tevzih etsin. Sökeli Ali Efe: halkın müdâhalesini dinlemeyince: ahâli hücum ve hepsini hükümete hapsediyorlar. Bizi öldürmeyiniz. Sonu felaket olur diyerek bilhassa Sökeli halka çok ricada bulunmuş, lakin başsız, sahipsiz bir insan kalabalığına söz duyurmak ne mümkündür. Nihayet öldürüyorlar. İçlerinden birisi nasılsa kurtuluyor. Demirci'ye haber veriyor. Esasen link üzerinde bulunan Mehmed Efe elli yedinci fırka kumandanı Şefik Bey'i de askeriyle, topuyla, (s. 106) mitralyozuyla arkasına takarak köye biniyor. Kamçıyı da eline alıyor. Goncalı istasyonuna geldiğinde kalem reisi miralay Tevfik Bey'le karşılaşılıyor. Kaçanlardan birisi: [İşte efem Sökeli'yi öldürenlerden birisi de budur diye ağlayarak efenin eline sarılınca] tabancasını çekerek bizzat Tevfik Bey'i öldürüyor. Derhal süratli hareketle Denizli'yi dört taraftan sararak işgal ediyorlar, Efe'nin riyasetinde kurulan fevkalade mahkeme; mevkıfları ikiye ayırıyor. Sökeli Ali Efe ve arkadaşları, ölümünde ve İtalyanları davet hareketinde şâibedâr oldukları zannedilenler, eski zaman usûlü cellâtlarla ensesinden vuruluyor. Diğer hafif suçlular ayrıca hapis ediliyor bu halin önüne kimse geçemiyor. Maktuller altmış ikiyi bulunca meczup bir adam asasını kaldırarak Demirci'ye artık yeter işaretini gösteriyor. Bundan tefe'ül¹³⁵ eden Efe, bırakınız emrini veriyor. Ölüler arasından nasılsa yakasını kurtarmış bir postacıyı gördüm ve konuştum. Cellât palayı bir defa ensesine çalmış ve öldü diyerek yuvarlamış. (Halbuki damarları

¹³⁵ Hayra yorma, uğursama,

kesilmiş lâkin kafa kopmamış) gece yarısı aklı başına gelmiş, kafasını eliyle tutarak sürüne sürüne bir ağacın dibine saklanmış. Ertesi gün Hilâl-i Ahmerciler rastlayarak hastaneye kaldırmışlar ve iyileşmiş. Yalnız ense sinirleri kesildiğinden kafasını eliyle tutuyor idi.

(s. 107) Denizli'yi çok severim. İlk millî harekâtı uyandıran vatanperver bir memleketidir. Timur Alayı'yla aylarca oturdum. Birbirimizden hoşnut ve razı idik. Çok hürmet ve hizmetlerini gördüm. Yalnız bu bâbda bî-tarafâne hükmüm şudur. Demirci gibi kuşkulu, mütelaşî Efe'yi bilhassa böyle hercümerç zamanlarında sinirlendirmek doğru olamazdı. Kendisini davetle hüsnü kabul ve arzularını yüz yüze konuşarak mumaileyhi iyiliğe sevk etmek daha kolay ve hoş olurdu. Bu bâbda miralay Şefik Bey'i de mağdur kaydedeyim.

Böyle katmerli felâkete maazallah Isparta'yı da sürüklüyorlardı. Benim bulunduğum zaman, bizim Nadir Efendi, Bolu isyan hadisesini tenkilden dönen Mahmud Efe ile Ankara'da birleşiyor. İkna ederek birlikte Isparta'ya me'zûnen geliyor. Tam bu sırada her taraf alt üst oluyor. Bizim ma'hûdlar ortalığı boş bulunca mutasarrıflık makamında toplanıyor, münasip zevatı da davet ediyorlar. Cephe bozuldu. Durdurmak mümkün değil; ne yapalım?!! Birkaçı İtalyanları çağırmayı ileri sürüyor, müdâfaa-i Hukuk, arkadaşları şiddetli muhalefetle reddediyorlar. Şu halde memleket müdâfaası lâzımdır. Antalya'da İtalyanlardan silah almayı muvafık buluyorlar. Rumlardan da üç bin liralık çek alarak Nadir Efendi'yi bu işe memur ediyorlar.

Böyle mühim fırsatı ganimet bilen Nadir Efendi yola çıkıyor. Burdur'da mutasarrıf Behçet Bey'i ziyaret, İtalyanları davetten başka çare kalmayacağını sarahaten ifade eylemekle, Behçet Bey gibi asil vatanperver bir zatın hamîyyet damarları (s. 108) titremiş, kendisine bir şey söylememiş ise de -çok sevdiği Isparta'yı tarihî lekeden kurtarmak için- Ankara'yı olduğu gibi haberdâr etmiş. Antalya mevki kumandanı Derviş Bey [Merhum Derviş Paşa] Nadir'i tarassuda memur edilmiştir. Gizliden gizliye arkasını bırakmayarak nihayet İtalyan konsolosu hanesinde birleşmişler. İşgal kumandanı ağzını Derviş Bey'e fütursuzca çevirerek [Bakınız! Ispartalıları İtalya'yı kabul etmiyor diyordunuz. İşte mebusunu bize göndermişler. Yarın birlikte gideceğiz] demiş. Halbuki Nadir yalan söylemiş ve kendi maksadını memleketi alet ederek öne sürmüştür. Çünkü Antalya'ya İtalyanları davet için değil silah tedârikine gönderilmiş idi. Derviş Bey; işi çakdırmaksızın çıkmış, doğruca

makamına gelerek Ankara'ya, kolorduya haber vermiş, Demirci'ye de duyurmuşlar. Ertesi gün bizim Nadir, yanına konsolosu olarak İtalya otomobiliyle Burdur'a gelmiş. Behçet Bey bu bâbda daha evvel merkezden talimat aldığından mebusluk masuniyetini de nazara alarak şube reisi Ispartalı baş kâtip Osman Efendi mahdumunu Yüzbaşı Ali Efendi'nin muhafazası altında dağ yollarından Ankara'ya sevk etmiştir. Demirci'nin zeybekleri Nadir'i yollarda çok aramışlar. Balsa idiler idamını kimseye sormazdılar. Hattâ Timur Alayı'yla cepheye giderken ben de yolda işittim. Çe-fâide ki: Isparta'nın namus hesabını soracak idim. Ankara'ya vardığında masuniyetinin refiyle istiklâl mahkemesine tevdi için meclis birinci şubeye evrakını havale etmiş ise de (s. 109) Konya mebuslarının mânâsız gayretkeşliği ile yakayı kurtarabilmiştir. Bu işte müdâhale dâr oldukları zannedilen dört zât [Müftü Şakir, Böküzâde Süleyman, Darbâzoğlu Hacı Vasfi, Hoca zâde Hakkı Efendi'ler Ankara'ya celb ve adliye tevdi edilmiş iseler de az bir zamanda berât ederek avdet etmişlerdir. Mutasarrıf Talat Bey'in de vazifesine nihayet verilerek kaldırılmıştır.

Bu işde memleketin ne kusuru ve ne de malumatı vardır. Ahvâl karışınca mutasarrıf münasip zevatı makamına davet ediyor. Netice-i müzâkere yalnız silah tedarikidir. Böyle bir zamanda başka tedbir çaresi de yoktur. Maateessüf verilen vazife sû-i istimal edilerek bir sene koruduğumuz istiklâl şerefi maazallah ayaklar altında kalıyordu. Yoksa mücahadesiyle tahdis ettiğim kahraman memleketimi her türlü şaibe ve ihanetten tenzih ederim.

(s. 110) TİMUR ALAYI

Her tarafın bozgunluğu, meclisi bi-hak telâşa düşürerek büyük galeyan uyanmıştı. Birçok hatipler hararetle nutuklarıyla hükümeti ve halkı teşci¹³⁷ ediyordular.

Afyon Mebusu Hoca Şükrü Efendi'nin ateşli beyanâtı Ankara'yı velveleye vermişti. Ertesi gün bütün memleket namazgahta toplandı. Emsalsiz tezahüratla gönüllü kaydına, iane dercine başlandı. Herkes gibi ben de vatan müdafaasını zihnimde taşıyor yapılacak çareleri düşünüyordum.

Bahusus Nazilli cephesinin dağılması, yeniden cephe kurmaklığın yokluk içindeki zorluğu, Isparta'nın vaziyeti beni çok üzüyordu. Bu heyecanla hitabet kürsüsüne ben de atıldım. Biraz

¹³⁶ Söyleme, anlatma, rivayet etme,

¹³⁷ Gayret verme, cesaretlendirme.

hararetlice olmuş ki: Vali vekili Nuri Bey Efendi'nin -Kütahya Mebusu-nazar-ı dikkatini uyandırmış, elimden tutarak beni arabasına aldı. Birlikte makamına geldik. Havlide saf hâlinde üç yüz kadar çete duruyordu. Çakı gibi giyinmiş çelik gibi insanlar! Yüzbaşı Fahri Bey kumandasında Bolu isyanını teskin etmişler. Maaşlarını bekliyorlar. Nuri Bey Efendi ile aşağı indik. Bunları teftiş ile bana takdim etti. [Hafız ile cepheye gider misiniz] diye sordu. Tereddütsüz kabul ettiler. Gayr-i muntazam kimseleri teşkil edeceğim diye uğraşmaktan ise al sana sütun gibi arkadaşlar! Talihimin hüsn-i tesadüfüne çok sevindim. Büyük kalbinin her dâim iyiliğini gördüğüm Nuri Bey Efendi'nin minnetlerimi yüreğimde taşıırken vefatıyla aramızdan ayrılmasına da o kadar acı duyuyorum.

(s. 111) Efradı teslim alarak hanlara yerleştirdim. Otuz liradan müterakim maaşları verilememiş, çaresini düşünüyordum. Ankara Müdâfaa-i Hukuk reisi ve gözbebeğimiz Rifat Efendi hazretlerini - Diyanet İşleri Reisi- belediyede ziyaret ettim. Nuri Bey'in selamlarıyla efradın taleplerini söyledim. İstiklâl aşkını taşıyan büyük kalpli insan!! Atatürk'ün sitayişine mazhar din âlimi!! Mütevazı tavırla beni yanına oturttu. Mücadele yaranından belediye reisi Kütükçüzâde Ali Bey, Arslan Hâne Hatibi Hacı Ahmed, Hacı Bayram ahfadından Şemseddin Efendi'ler de hazır idi. Beherine on beşer liradan, üç bin lira yed'en bi-yed tevzîiyle taltif ettiler. Ayrıca da iâşe bedeli olarak bana beş yüz lira verdiler. Ben de teberruken bu ilk müfreze [Ankara Müfrezesi] dedim. Çerkez Ethem Yozgat isyanını tenkilden henüz dönmüş, rast geldikleri dükkan ve mağazadan buldukları eşyayı alarak pusulasını Müdâfaa-i Hukuk'a gönderiyordu. Nihaysiz bu masraflar arasında bize de yardımları büyük fedâkârlık eseridir. Bütün Ankara'yı Isparta nâmına saygı ve sevgilerimizle selâmlamak minnet borcumuzdur.

Meclise geldim. Millî Müdâfaa Vekili Fevzi Paşa -Müşir Paşamız- elimden tutarak riyaset odasına Mustafa Kemal'e götürdü. Mevcut teşkilâtımızı yollarda Isparta'da dahi tamamlayarak Sarayköy cephesine hareketim emr olundu. Ayrıca da beş maddelik resmî bir talimatname verdiler.

(s. 112) Büyük Millet Meclisi Müdâfaa-i Hukuk Vekâleti

Ahz-ı Asker No: 350

Toplayacağı gönüllü kıtaâtıyla cephe-i harpte cihâda azmetmiş olan, Isparta Mebusu Hafız İbrahim Bey, cem edeceği gönüllülerle

Nazilli cephesine gidecektir.

1- İşbu emrin tarihinden itibaren silah altında bulunmayan efrâd gönüllü olarak ve silâhlarıyla beraber müşarünileyhe iltihâk edecektir. Bunlardan fakir olanlarının tarla işlerini köy halkının muavenet suretiyle ifâ edebilmesi hususunu müşarünileyh tanzim edecektir.

2- Emsali silah altında bulunanlardan bakâyâ ve firârî efrâd silahlarıyla beraber Hafız İbrahim Bey'e iltihak eyledikleri surette kabul edilip bunlar Badehu cephede kıtalarına veya müstaceliyet varsa münâsip bir kıtlaya verilecektir.

3- Müşarünileyhin cem edeceği efradın iâşe ve ilbâs masrafları hususunda gerek müdâfaa-i Hukuk Cemiyetleri ve gerekse askerî memurları muavenette bulunacaklardır.

4- Her mahalde Müdâfaa-i Hukuk Cemiyetleri Hafız İbrahim Efendi hazretlerinin işbu vazîfe-i mukaddesesini teshil¹³⁹ hakkında her türlü muavenette kusur etmeyeceklerdir.

5- Müşarünileyh müdâfaa-i Hukuk Cemiyetlerine merkezin vaziyetini izah edeceği gibi işbu cemiyetleri bazı husûsâtta irşâd edecektir.

10 Temmuz 336, Müdâfaa-i Hukuk-u Milliye Vekili Ferik Fevzi.

8 Ağustos 336, vesika 43, sahife 123, karar.

(s.113) Ufak tefek noksanlarımızı da ikmâl ile 13 Temmuz 336 sabahleyin Ankara istasyonundan emrimize verilen husûsî trenle Eskişehir'e hareket ettik. Aynı şimendiferde Çerkez Edhem ve kardeşi Tevfik, karargâh efradıyla dönüyordular. Kuvvetlerini daha evvel göndermişlerdi. Mücadele arkadaşlığı gayretiyle ziyaret etmek istedim. Edhem kompartımanın bir köşesine oturmuş, kardeşi Tevfik de boylu boyuna yüz yukarı uzanmış Armenek çalışıyordu. Gurur, azamet gözlerini o kadar bürümüş ki: kimseyi görmüyor, selam almaktan çekiniyordular. Düşündüm! Bu kadar tavra-fürûşlukla¹⁴⁰ bu memleketi nasıl kurtaracaklar ve etrafındaki zavallı kimselere nasıl şevkat ve insanlık muamelesi yapacaklardır? Edhem'i eskiden tanırım. Umûmî Harpte İzmir valisi Rahmi Bey'in oğlunu dağa kaldırmış, otuz bin lira fıdye-i necat almış ser-gerde¹⁴¹!!!

¹³⁹ Kolaylaştırma,

¹⁴⁰ Yukarıdan atıp tutma,

¹⁴¹ Eşkîya, elebaşı,

İşgali müteakip Alaşehir havalisinde Güya cephe tutmak fikriyle her türlü melaneti yapmış Mustafa Bey gibi asil ve hamiyetli bir zata yapmadık ezâ ve cefâ bırakmamıştır.

Demirci'nin korkusu olmasa idi her nevî habaseti¹⁴² icraya ruhen müsait idi. En garibi; ilk devrede bazı Mebus vesâirlerinin bu acayip heyulâ etrafında manasız emellerle toplanmalarıdır. Bereket versin ki: Büyüklerimiz daha evvel idrâk ederek Garp Cephesi Kumandanı General İsmet İnönü'nün kuvvetli yumruğu ile darmadağın olmuşlardır. Memleket de: Büyük mefsedet ocağının sönmesiyle belâdan kurtulmuştur.

(s.114) Eskişehir'de Edhem'i; Mutasarrıf Fatin Bey, parlak ihtifal¹⁴³ ile karşılayarak istasyon oteline beni de bir kaç zabitimle kaplıca hamamına efradımı da camilere misafir verdiler.

İstasyon civarında dolaşırken, gürbüz, ten-dürüst bir müfrezeyle rastladım. Başlarında mütekait Ali Kemal Bey bulunuyordu. Beyyazı kaymakamı Hurşit Bey'in teşkil ettiği [Kara Şar] müfrezesi! Çerkez Edhem'e iltihâka bekliyorlar. Bizim levazım reisi Köprülü Hasan Efendi'yi göndererek Ali Kemal Bey'i getirttim. Mûmâ ileyhi ikna ile aramıza aldık. Yüz on kişilik süvârî idiler. Bunları Afyon'dan Isparta'ya gönderdim. Kendim de diğer efrâd ile Yalvaç, Karaağaç, Afşar tarikiyle Eğirdir'e uğrayarak kıtamızı takviye, 1 Ağustos 336'da Isparta'ya muvâsalet ettim. Kazalarda ve Afşar nahiyesinde halkın ve askerî ve mülkî zevatın gösterdikleri yüksek alâka ve yardım takdire layıktır.

Zâbitânımızı evlere, efradımızı da hanlara ve idadi mektebin;; misafir verdiler. İlaş, ilbâs ve nakdî yardım hususunda bütün memleketin büyük himmetini minnetle anarım. Komşumuz Burdur'u dahi ziyaretimde beş yüz lira nakit, Abdizâde Edhem Efendi'den o kadaş kumaş tedârîki ile muavenetlerini hürmetle karşılarım.

(s.115) Artık kuvvetlerim müfrezelikten çıkmış, muntazam bir alay manzarasını gösteriyordu. Buna bir unvan icap ediyordu. Çok düşündüm. Biraz da tarihe merakım vardır. İslâm ve Türk mücahitlerinin menâkıbına düşkünüm. Okudukça zevkim artardı. Osmanlı tarihine de ehemmiyet verirdim. Baştan ayağa bir kaç defa gözden geçirdim. Ebu'l-Fâruk'ları, Kâmil Paşa'nın Tarih-i Siyâsiye'sini, Hammer'in Tarihini,

¹⁴² Fenalıkları, kötülükleri,

¹⁴³ Büyük bir kalabalıkla yapılan merasim,

¹⁴⁴ Sağlam, kuvvetli,

Hasan Ziya Paşa'nın Endülüs Tarihi'ni tetkik ettim. Osman Gazi, Orhan Gazi ilk devirleriyle Hüdâvendigâr'ın Kosova, Yıldırım'ın Ankara, Fatih'in İstanbul ve Yunan, Yavuz'un Çaldıran, Kanûnî'nin Mohaç, Barbaros, Turgut Reislerin deniz muharebelerini merakla okurdum. Yıldırım'ın cesaret ve kahramanlığını takdirle beraber mağlûbiyetini kendi eliyle hazırladığına, asabiyet ve dikkatsizliğine kızardım. Timurlenk'in harikulade şahsiyetinin metanet, askerî dehâsına meftun idim. Ne olurdu? Bu iki kuvvet en'âniyet hırsından vazgeçerek el ele verselerdi Türklüğün sâninı bütün cihâna daha evvel azametli olarak yüceltmiş olurlardı. Osmanlı müverrihlerinin aleyhdârlığına rağmen Timur'u çok sever ve takdir ederdim. Katliâmlarını teessürle mazur görürdüm. Elime geçen millî kuvvetler, karşımda Timur'u canlandırdılar. Topallığını [lenk] kaldırarak bizim alaya **[Timur Alayı]** nâmını verdim. Yüreğimden kopmuş manevî bir ilhamın ifâdesi idi. Bir an evvel cepheye azimetimi Denizli'de Nazmi Bey Efendi yazdığında ertesi gün hareket emrini verdim.

(s. 116) Silah Çatma

Gelirken Akşehir'e uğramış idik. Rumeli muhacirlerinden henüz iskân edilmemiş bazı kimseleri, Akşehir Müdâfaa-i Hukuku emrimize gönüllü vermiş idiler. Ailelerini de iskân ve iâşe edeceklerdi. Henüz iskân edilmediklerini, sokakda aç ve sefil kaldıklarını, Isparta'ya erkeklerine yazmışlar, halbuki: bu gibi telgrafların kumandan yahut vekîli tarafından görülmesi lâzım iken telgrafçıların dikkatsizliğinden doğruca ellerine vermişler, asabî insanlar bize müracaat ile dertlerini ifâde etmeksizin silah çatarak geri dönmek istiyorlar.

Her şeyimiz hazırlanmış hareket etmek üzereyiz. Yalnız müdâfaa-i hukuk'da alaya müteallik mesâil ile görüşüyorduk. Hadiseyi haber verdiler. Eyüp Bey'i nasihate gönderdim. Dinlememişler, silah patladı. Her işi bırakarak orta mektebe koşdum. Bulundukları odaya girdim. Nasihatlerim müsmir¹⁴⁵ olmayınca verdiğimiz elbise ve silahların geri alınmasını, her ihtimale karşı Akşehir'e kadar jandarma nezâretinde şevklerine emir verdim. Güzelce teslim alarak tatlılıkla sevk icap ederken jandarma mülâzımı Râgıp Bey'in hırçın hareketi kumandanın lâkâyetliği işi çığırından çıkarmış hâdisе Timur Alayı'nın umûmuna sirayetle alevlenmiştir. Memleket halkı teşyî'a¹⁴⁶ gelmiş, hepimiz hazırlık

¹⁴⁵ Faydalı,

¹⁴⁶ Uğurlamaya,

halindeyiz. Tabîi teferruat ile meşgul olamazdım. Râgıp Bey bunları teslim alırken hakaret etmiş, bundan münfail¹⁴⁷ olan efrâd silahlarını kaparak mukabelede bulunmuş bu hal diğerlerine de sirayetle ehemmiyet kesbetmiştir. Eyüp Bey'i tekrar gönderdim. Mektebin penceresinden kendini atan bir tanesine korkutmak için silah atmış o da tesadüfle ayağından yaralamış, (s.117) birisi de mektebin önündeki [Zirâat] bahçesinde ölmüş, bazı müfsitler bu ölüyü müfreze kumandanlarına göstererek otuz kişi öldü demişler. Hepsini ayaklandırmışlar. Aman ya rabbi ! Öyle hal ki benim bir dakika tereddüt ve zaafım hem memleketi ve hem de şerefimizi ayaklar altında koyacaktır. Silahımı çekerek aralarına girdim. Ayrıca müsta'cil emir neşriyle -[Kuleönü'ne gitmeyip itaatsizlikle sokakta dolaşanları öldürmelerini jandarmaya, Mahmut Efe'ye, İsmail ve Veli Kaptanlara tebliğ ettim. İtizar¹⁴⁸ dinlemeksizin kimini yaya, kimini at ve araba ile cebren yola çıkardım. Bilmem ne hal oldu. Çok seviştığımız ve mütekâbil hürmetini taşıdığımız bu efrâd bana öyle hasım oldular ki: öldüreceklerini yüzüme söylüyordular.

- Kuleönü'ne gidelim, orada kozumuzu paylaşırız, kasaba içinde felâketli olur cevabında bulundum.

Annemin, ağabeylerimin ve amcam Hamid Bey'in ellerini, çocuklarımın gözlerini öpmeye, eve vardığımda, sokak kapısı önünde kucaklaştık. Memleket halkı gibi onlar da tehlikeyi sezmişler ağlaşıyorlardı. Bilhassa validemin -teselli maksadıyla- [Yavrum, Hafızım sizi cenâb-ı Hak'a havale ettim. Yolun açık olsun!] duasını ve ihtiyar halindeki metanetini hâlâ unutamam.

Şu hakikati de itiraf etmeliyim ki: gerek validemin ve gerekse ailemin samimi duygu ve hizmetlerini takdir ederim. İlk meclise gitmezden evvel (s.118) on ay çetecilik ettim. Her gün evime mücahit vesaire olarak icâbında yüzlerce misafir gelir. Bütün istirahat ve yemekleri hârice lüzum görülmeksizin seve seve yapılır, yorulmaz gayretle ağırlandırlar. Hepimizin yüzü ağarırdı. Çete deyip de geçmeyiniz. Bunların hepsi öyle asil ruhlu Türk çocuklarıdır ki: Bir gün olsun terbiyelerini bozup kafalarını kaldırarak hizmetçilerimizin dahi yüzüne bakmaktan haya ederlerdi. Silahları omuzda, çizmeleri ayakta vatanın namuslu öz evlatları! Her veçhile sitayişe lâyıktırlar. Ev halkımıza veda ederek ayrıldım. Arabamı, silahları altında muhasaraya alan efradıyla yola revân olduk. Yalnız Afşar, Gelendos müfrezem muhafaza kasdıyla

¹⁴⁷ İnfial eden, gücenen,

¹⁴⁸ Özür dileme, affını isteme,

arabamdan ayrılmıyordu. Telaş göstermeyerek bu hal ile Kuleönü'ne vardığımda birde ne işiteyim! Altmış kişilik bir müfreze dağa çıkmış ölenlerin intikamını almak için Isparta'yı basmak, hapishaneyi boşaltmak, türlü türlü rezaletler!! İlk işim müdâfaa tertibatı almaları için Isparta'ya telefonla haber verdim. Ne kadar efrâd varsa hemen yola çıkarılmasını aksi takdirde idamlarını da ilave ettim. Müfreze kumandanlarından Salih çavuş ve Muştan Ağa'yı yanıma alarak ben de arkalarından dağa çıktım. Akşam karanlığı basıyordu. Bizim Delibaşlılar süratle dağa tırmanıyordu, (s. 119) [Erkek iseniz durunuz] diye ri-j kırdım. Durdular, süratle yetişerek aralarına katıldım. Halka olarak beni ortalarına aldılar. Ne yapmak istediklerini sordum. Maksudınız öldürmek ise işte aranızdayım! Isparta'yı yakmak, yıkmak ise ben ölmeyince bu mümkün değildir dedim. Gözlerinden teessür ateşi sıçrayan Yozgatlı Fehmi ve Osman Çavuşlar ileri atılarak;

-[Hafız Bey, biz senin baban mezarını tanımazken arkana düşerek buralara kadar geldik. Otuz tanemizi öldürtmek lâıyk mıdır? Hepimiz kırılacağız. Bu intikamı sizlerden alacağız.]

Düşündüm ki: bîçârelerin zihinlerini yalan yanlış sözlerle teşvişe¹⁴⁹ uğratmışlar. Arkadaşlık gayreti canlarını yakmış. Duydukları acıya hak verdim. Bu Fehmi ile Osman Çavuş öyle mert çocuklar ki: fedâkârlık zamanında canlarını sakınmazlar. Harb-i Umûmîde izzet-i nefsleri için yıllarca dağlarda müsellağ gezmişler, bir kuvvete zebûn¹⁵⁰ olmamışlardır. Diğerleri de aşağı değildirler. Esasen millî cidalı de yapanlar -büyüklerimiz ve ordumuz müstesna- bu gibi dağda bayırda gezen kahramanlardır. Bu vatan evladını terbiye ve ıslah mülk ve millette çok nâfi' olur.

- Fehmi! Şöyle yaklaşınız bakayım. Ben sizi olur olmaz şeylerle buralarda telef etmeye getirmedi. (s. 120) Yüreklerimiz vatan kaygısıyla çarparak düşmandan kurtarmağa yemin etmiş insanlarız. Evet bir hadise oldu, amirine malûmat vermeksizin silah çatan, kurşun atan bir askere siz olsanız ne yaparsınız? Bir ölen, bir de yaralı vardır. Beraber gidelim. Bundan fazla ise kanım helal olsun.

- Aman efendim! Doğru mu söylüyorsun?

- Evet! Yalan söyleyemem!

¹⁴⁹ Karıştırma, kargaşa,

¹⁵⁰ Bîçare, zayıf, güçsüz,

Hepsi yanıma sokularak göz yaşlarıyla elimi öptüler. Özür dilediler, güle oynaya istasyona geldik. Telaş içinde kalan Isparta'yı selâmet telefonuyla teskin, cepheye yollandık. 8 Ağustos 336.

Denizli'ye öğle vakti vardık. Bizi istasyonda karşıladılar. O gün elli yedinci fırkanın misafiri idik. Timur Alayı karargâhı olarak geniş ve mamur bir ev hazırlamışlar, oraya yerleştik. İlk kumandan ve vali vekili Nazmi Bey'i [Paşa] ve zabıt arkadaşları ziyaret ettim. Havadar bir mevkîye kurulmuş askerlik dairesini fırka karargâhı yapmışlar, soğuk, ağır suyu var. İki değirmenlik akar su üzerine kurulmuş zarif bir köşk yemek salonu yapılmış, sofrada zevkli iştaha veriyordu. Denizli'nin rutubetli sıcağına mukabil burasının hoş serinliği tabiatın lütfudur. Fırkanın misafiriyiz. Her gün yemekleri kumanda heyetiyle yiyoruz.

(s.121) Bilhassa Nazmi Bey'in [Paşa] kameti gibi yüksek ve ahenkdâr sesiyle yaptığı zarif lâtife ve eğlencelere doyamıyorduk.

Bizim Demirci Efe'yi de unutmamak icap ediyordu. Denizli'ye girdiğim gün Efe'yi yirmi dört saat göz önünden uzaklaştığını öğrendim. Halbuki düşman galesini müştereken def etmek için el birliği yapmaya geldik. Cepheye gideceğimiz esnada erkân-ı harbim Eyüp Bey'le Atatürk'ü Ankara Ziraat Mektebinde ziyaret ettik. Konuştuğumuz sırada şifahi üç mühim emrini telakki etmiş idim.

- 1- Kuvvetlerimizi kimseye kaptırmamak.
- 2- Demirci Efe ile hoş geçinerek cepheye hadim kılmak.
- 3- Halkın huzur ve sükûnetini temin.

Her kumandana büyük bir ders olan bu veciz hikmeti hüsn-i tatbik etmeyi vazife sayıyordum. Samîmi bir dost sıfatıyla ziyaretimden Mehmed Efe o kadar memnun kaldı ki: Sevincini tarif edemem. Ahvâlin icâbı; yaptığı katliâm ve tedhiş siyasetinin neticesi yalnız kalmış. Zahirde bir şey görünmüyor. Lâkin hâdisenin gayz ve intikam hissi kalplerde sönmemiş, ateşi gözlerde yanıyordu. Kendisini teskin Atatürk'ün emirlerini tebliğ ettiğimde hürmetle ayağa kalktı ve beni kucaklayarak müsterih nefes aldı.

Gerçi Demirci ilk zamanlarda gücünün ve aklının yettiği kadar yürekten çalışmış, etrafında namuslu ve müdebbir zevat kalmadığı

¹⁵¹ Tedbirli, düşünce ile hareket eden,

vakit ne yapacağını şaşırması telaş ve asabiyetiyle esfelî ~ vakalar ihdas etmiştir.

(s. 122) Şehit mağfur Nazım ve Refet Bey'lerin yanında bulundukları zaman kimsenin burnu kanamamıştır. Hiddetlendiğinde bu zevatın hakimane tedbirleri her şeyin önünü alırdı. Bu halinden kendisi de memnun değildi. Sonunda nedamet gösterdiğine şahit oldum. Yalnız vali vekili ve fırka kumandanı Nazmi Bey'in [Paşa] takip ettiği ordu siyaseti çeteciliğin askerliğe doğru yol alması Efe'yi düşündürüyordu. Akıbetin buraya varacağını daha evvel takdir ettiğimden Timur Alayı'nı tabur halinde millî müfrezelere ayırarak bölükleri çetelerimin kumandasına, bunların başını toplu olarak tabur halinde zabıtlara tevdi' etmiş idim. Ayrıca Erkan-ı Harbim -Eyüp Bey- emir zâbitlerim-Mülâzım Bahri, Hidayet Bey'ler Levazım Amiri -Köprülü Hasan Mehmet Efendi'ler- yaverim kayın biraderim Mehmed Bey ve daha pek çok zabıtlarımız vardı.

Topçu kumandanımız Koni Bey, muharebe zabıtlarımız Hakkı Bey, sıhhiye memurumuz Uluborlulu Hidâyet ve Isparta'lı Muhsin Efendi'lerdir. Alayı icâb-ı hâle göre yavaş yavaş nizâmîleştirmek için üç tabura taksim, her tabura da fırka zabıtlarımızdan birer zât koydum. Efradımız dağdan bayırdan inmiş, çok cesur ve asabı kimseler olmakla zabıtlara dahi zorlukla inkıyâd ediyorlardı, (s. 123) Hattâ bazılarının yolsuz hareketlerini bile müsamahaya mecbur idik. Çünkü gayemiz düşmanla harb etmek, memleketi kurtarmaktır. Bu ise kuvvetlerimizi sıkı tutup ehemmiyetsiz vakalara kıymet vermemek lazımdır. Gerçi tenkîd ve lisâna geldim. Cenab-ı hakkı işhâd ederek bî-araf zevatın aklı selimine ve muhakemesine havale ediyorum.

Kadıköy Hareketi

Yunan taarruzunda Aydın, Nazilli Muhacirlerini Kadıköy, Tavas'a yerleştirmişler. Bunların iskân, iâşe işleriyle kimse meşgul olmamış. Demirci valiye müracaat etmiş Güya aldırmamış. Bu halden fevkalade müteessir olarak bir gün bizi ansızın karargâhına çağırdı. Eyüp Bey'le gittik. Kumandan Nazmi ve Erkân-ı harbi Kurtcebe Bey'ler de yanında idiler. Telaşla davetimizi hoş görmedim. Efe'nin gayr-i tabîî halleri, Nazmi Bey'e tahavvürle ve îmalı bakışı, dikkatimizi celb ediyordu. Kalbimiz tedbîr çareleri arıyordu. Ne kadar zeybek var ise bulunduğumuz mahalli abluka etmiş, bizimkiler de onları sararak netice

⁵² Aşağılık, bayağı,

¹⁵³ Boyun eğme, baş eğme,

bekliyorlar. Nazmi Bey'le Demirci arasında münakaşa başladı. Aydın muhacirlerine Tavas, Kadıköy kaymakamları bakmıyormuş. Nazmi Bey'de vali sıfatıyla şikâyetlere kulak asmamış, muhavere şiddetle devam ediyordu. Erkân-ı harb Kurtcebe Bey'le ikimiz mesuliyeti üzerimize alarak Nazmi Bey'i makamına gönderdik. Yüzden fazla kuvvetle ikindi üzeri biz de yola çıktık. Nereye gidiyoruz kimse bilmiyor. Hayırlı bir iş olmadığı da görülüyordu. Demirci'nin kafası dumanlı. Bir tek kelime söylemek mümkün değil! Yalnız bizimkilere dikkat ve hüsn-i idare etmelerini gizlice söyledik, (s. 124) Akşam oldu. Öyle sarp yerlerden geçtik ki: Merdiven gibi oyulmuş kayalardan yüksek dağlara çıkıyoruz. Aşağısı sarp, ormanlık, korkunç dereler. İki atın yan yana hattâ arka arkaya gelmesi imkansızdır. Gözlerimiz de kararıyordu. Birkaç saat böylece gittikten sonra bir yaylaya geldik. Karnımız da açıklıktan zil çalıyor. Gece yarısı da oldu. Bir kaç çadır ve davar sürüsüne rastladık. Atlardan indik. Maksadımız burada sabahlamak, hem karnımızı doyurmak, hem de Demirci'yi teskîn etmektir. Birkaç davar kestirerek etinden acele külbastı yaptırdık. Biraz da istirahatla bulduğumuz kaput altında Kurtcebe Bey'le yattık. Demirci de mavi çuhadan cübbesini örtünerek yanımıza uzandı. Efrâd da buldukları çalı dibine açığa yattılar. Sabah oldu. Nereye gittiğimizi Efe'ye sorduk. Dostlukla mı? düşmanlıkla mı? Gerçi biz anladık. Maksadımız ona söyletmektir.

-Kadıköy'ünü vuracağız dedi.

-Niçün?!

-Kafa tutuyorlar. Muhacirlerimize de bakmıyorlar!!

-Şu halde ileri müfreze gönderelim. Ne yolda muamele edeceklerini öğrensiner bize malûmat versinler, hareketimizden haberleri olmuştur. İhtiyatlı bulunmak lazımdır. Zurnacı Ali Efe müfrezesiyle bizimkilerden münasip olanlarını katarak gönderdik. Halkı toplayıp istikbâl hazırlığı yaptırmalarını talimat verdik. Zurnacı; biraz sinirli olmakla beraber laf duyar, merhametli bir zeybek idi.

(s. 125) Biz de hareketle biraz aşağıda bahçe kahvesine indik. Cevap bekledik. Bî-çâre Kadıköy'lüler de kıpırdamak mecali kalmamış, hepsi dağdaki bağ, bahçelerine kaçmışlar, bizimkiler bin müşkülât ile toplayıp istikbâle çıkarmışlar. Artık büyük bir ihtifal ile kasabaya girdik. İleri gelenleri davetle aradaki sû-i tefehhümü izâle ederek barıştırdık. Gülüş, oynaş bir akşam misafirleri olduk. Ertesi gün de başka yoldan hepimiz Sarayköy cephesine indik.

(s. 126) Menderes Muharebesi

Denizli'de bir kaç gün kaldıktan sonra kalabalık, müsellaah kuvvetle kasabada fazla durmak caiz olmayacağından Sarayköy cephesine hemen yerleşmeyi tesri' ettik. Karargâhımızın Denizli'de kalması muvafık görüldüğünden ufak bir teşkilat bıraktık. Hep birden yola çıkarak Sarayköy kazasına vardık. Burada zengin Rumlar varmış. Denizli'ye daha arkalara çıkarılmış eşyalarını almağa vakit bulamamışlar evleri olduğu gibi kalmış, biz de yerleştik.

Menderes nehri, düşman ile aramızda had-ı fasıl teşkil ediyordu. Karşımızda yüksek bir dağın yamacına kurulmuş, Buldan kazası, Yunan fırkasına karargâh olmuş her tarafı hakim bir mevki olmakla taarruz hareketini, yanlarını müdafaa vaziyetini kolaylıkla yapmasına yardım ediyordu. Nitekim, Uşak, Afyon taarruzunu yaptığında bütün sevkîyâtı buradan idare etmiştir. Bize lazım olan hane, han, hangarları işgal ile süvari ve piyademizi yerleştirdik. İnzibat tedbirlerini de alarak Eyüp Bey'i tevkil ile Denizli'ye döndüm. Nazmi Bey'le mühim istişare ve tedbirlerimiz vardı.

Kurban bayramı geldi. Fırka karargâhında, vilayetinde memurin vesairenin tebriklerinde beraber bulunduk. Ertesi gün cephedeki efradımızı müşterek ziyareti kararlaştırdık. Fırka erkân-ı harbi Kurtcebe Bey'i de alarak Sarayköy'e gittik. Belediyeye misafir olduk. Henüz kahvemizi bitirmemiştik. Düşmanın iki fırka kuvvetiyle taarruza hazırlandığını (s. 127) bizim keşif kolumuz haber veriyordu. -Gelendos'lu Kılıoğlu İbrahim Karaçolak Abdullah- müteakiben fırkanın tarassut zabiti mülâzım Vâmık Bey'de bir raporla te'yîd etti. Yan tarafda Burhaniye dağları eteğinde yerleşen tarassut müfrezelerimiz hakim bir tepede Yunan'ın bütün harekâtını görüyor, batarya dübünü ile tetkik ediyordu. Artık şüphemiz kalmadı. Ziyaretçilere sezdirmeksizin Nazmi Bey, Kurtcebe, Eyüp Bey'le dördümüz çekildik. Yapılacak tedbirleri kararlaştırdık.

Denizli; cepheden daha mühim, mütekâsif bir Rum mevcudiyeti ve siyasi cereyanlar da eksik değil! Nazmi Bey'in dönmesi vilayeti ciddiyetle idaresi icap ediyordu. Her ikisi avdet buyurdular. Ben efradıyla baş başa kaldım. Artık düşününüz! Ömründe askerlik etmemiş bir adam; muntazam düşman taarruzuna göğüs verecek, Menderes nehrini geçirmeyecektir.

Şimdiki aklımla düşünüyorum. Hala mütehayyirim. Gerçi asker değilim. Lakin her vakit asker gibi konuşmağı tâ çocukluğumdan severim. Bazan kabına sığamayarak dağda kaçak Yörüklerle falan çarpıştığım olmuştur. Meşhur eşkıya Kadı Bey uşaklarından Köşk'lü - Hayta- aşireti vardır. Bakıyyet'üs-süyyûfi Deli Osman kulu 324'de Gelendos'un Akmescid tarafına çadırlarını kurmuşlar. Etrafa yapmadık kepezelik bırakmadılar. O sırada ben de Gelendos'da idim. Tatlılıkla yola gelmediklerinden ıâcâr köylülerin eli silah tutanlarından yüz elli kişi (s.128) toplayıp derme çatma silahla üzerlerine vardık. Harekâtımızı daha evvel haber alan aşiret arkalarını Geyik dağına vererek müstahkem mevzilere yerleşmişler biz ise açıktan varıyorduk. Silah patladı. At üzerinde duruyoruz. Sipere girmeye lüzum görmemişiz. Kurşunlar sağ ve solumuza düşüyor. Bizimkiler de yandan çevirme hareketi yapıyordu tehlikeli bir vaziyete düştük. Zâyiatsız sıyrılmak lazım.

Bir kaç arkadaşla dolu dizgin üzerlerine atıldık. Deli Osman'la Martinli Paşa bağırıyor.

-Ülen imam yaklaşma yakarım!

O vakit sarıklı idim, dinlemedik yaklaştık. Deli Osman'a seslendim:

-Silahını bırak !! Kendimi de tanıttırdım. Pederim Tahir Paşa'dan çok iyilik görmüşler, biraderim Salih Bey'le de sıkı dostlar! Yanıma yaklaştı.

-Ah beyim, bunların önüne düşüp de niye geldin? müsaade et bıçağımın sırtıyla hepsini ovaya dökeyim.

Yörük palavrası yapıyordu. Neyse hemen çadırlarını söküp gitmelerini tembih ederek işi tatlıya bağladık. Umûmî Harpte dokuzuncu depo alayında imamlık ettim. Askerî talim ve kumandasını, kesb-i nispet, muayene ve sevkîyatını dikkatle takip ve fikir edinmeğe uğraşardım. Bu kadar görgü millî cidalde bana çok yardım etmiştir. En çok sevdiğim ve hürmet ettiğim meslek askerliktir. Maddî, manevî büyüklüğü nazarımda daima tecellî eder. Gücüm yettiklerini bu mukaddes mesleğe terğib ederim.

(s. 129) Vaziyeti mahrem olarak Sarayköy kaymakamı Midhat ve belediye reisi beylere anlatarak karargâhımıza geldim. Zâbitân ve müfreze kumandanlarıyla gizli bir meclisi meşveret yaparak taarruz

raporunu okudum. Hakikat hâli olduğu gibi izah, fikirlerini sordum. Büyük kalpli Türk yavruları!

Hiç düşünmeksizin harbe, şehâdete hazır olduklarını göz yaşlarıyla ifade ettiler. Allah Allah ne tatlı anlayış! Hepsini kucakladım. Gözlerinden öptüm. Efrâd ile temas ve neticeyi bildirmelerini rica ettim. Aşağı indiler, konuşuyorlar, hep bir ağızdan şehâdet istiyordular. Ne olurdu bu kahramanları birer birer isimleri ile yâd edebilseydim? Ne mümkünü İki sâis¹⁵⁶ neferim -Ankara'lı İsmail Van'lı Kadir- karşıma dikildiler.

-[Bize müsaade, harbe gideceğiz?] Ne hulûs!

-Allah hepinize selâmet versin dedim.

Kazanın asayişini Veli Bey müfrezesine tevdi', Kaymakam Midhat Bey'e de ayrıca talimat vererek gece yarısı sessiz sedasız istasyona geldik. Telgrafhaneye uğrayarak Demirci'yi Denizli'de yatağından kaldırttım. Taarruzu makine başında anlattım. Sabahleyin erkenden bütün kuvvetiyle cepheye yetişmesini rica ettim.

Ertesi gün ikindiye doğru gelebildi. Zeybekleri muharebeye sokmak istemiyoruz. Yalnız cephe arkasında bulunmaları. Efradımızın maneviyâtını takviye maazallah ricat olursa intizâmını temine yarar.

(s. 130) Sağdan soldan akın harekâtıyla da düşmanı şaşırtabilirler. Kuvvetlerimizi sekiz kola ayırdık. Altısını Menderes boyuna mühim geçitlere yerleştirdik. Kuvvetli bir kolu da beş buçukluk iki topumuzun muhafazasına, bir kol da karargâhda Sarayköy istasyonunda benim yanımda kalacaktır. (Askeri kuvvet; doksan kadardır. Altmış da silahı vardı. 176'ncı alayın birinci taburu 32 mevcutlu, Şamlı'da duruyor. Kumandanı da Muzaffar Bey'dir.)

Askeri kuvvet; Elli yedinci fırkanın bir alayı vardır (176) bir de taburu Mazhar Bey kumandasında Şamlı'da oturuyor! Karargâh efradıyla mecmuu doksan neferi geçmez. Cephe kumandanı kaymakam Galip Bey Isparta'da bulundu, ihtiyar bir zât! Altmış silah, beş buçukluk iki top, yüz mermi, iki mitralyöz, on iki sandık cephaneye yekünü budur. Bizim Timur alayının mühimmatı: Yüze yakın Alman tufengi, o kadar da Rus mavzeri, biraz muaddel martin, şuradan buradan şubelerden tedârik edebildiğimiz ehemmiyetsiz cephaneden ibarettir. Rus tüfeklerinin yayılım ateşine

¹⁵⁶ Seyis, at uşağı,

Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

tahammül edemeyerek bozulması ayrıca bir derttir. Yunan kuvvetleri; tam mevcutlu iki fırka tahmin ediliyordu. Biz düşmanın yan tarafına düştüğümüzden kuşkulanyor ihtiyat kuvveti bulundurmağa mecbur oluyordu. Asıl hedefi Uşak, Afyon'dur. Sağ cenahı selâmet olmadığından kuvvetlerimizin de mikdârını tayin edemediğinden bir fırka ihtiyat tutmağa ve bizi zorlamağa mecbur oldu. Onun için ilk hamlede Afyon'a varamadı. Yalnız Uşak'ı işgal ile kifayet etti.

(s. 131) Timur alayı Ankara'dan geldiğinden mübalağalı şayialarla düşmanı tehdit etmeyi siyasetimize uygun buluyorduk. Bir gün kuvvetli bir müfrezemiz, Menderes'i geçerek Nazilli civarında [Gereniz] köyünü bastı. Bir bahçede eğlencede bulunan on kadar Yunan neferini kulaklarını falan kesmek suretiyle işkence ile imha ederek döndü. Bundan son derece kuşkulanan düşman; gözlerini dört açmak istiyordu. Mikdarımızı hakkıyla anlayabilmek için çok emek sarfetdi. Bir neferimizi esir getirene iki yüz lira mükâfat vaat etti. Tepeköy Yörükleri nasılsa Recep isminde tarassut neferimizi yakalamış, Yunan'a teslim edecekleri sırada bizimkiler ellerinden almış, merkurmlar köylerinin önündeki ağaca asılmışlardır.

mücahitlerimizi Menderes boyuna münasip mevzilere yerleştirdikten sonra demir köprüye de mitralyöz koyarak biz de istasyon binasında taarruza intizâren cephe kumandam Galip Bey'le baş başa kaldık. Cephane azlığından olur olmaz gürültülere ehemmiyet vermeyip isabetine tamamen kâni olmadıkça ateş etmemelerini de tembih ettik. Mühimmatımız; tam muharebeye iki saat kifayet etmez.

Menderes'i geçirmemeye azami mücadele edilecek ihtiyatla hareketi de elden bırakmayacaklardır. İstasyonla Menderes arası iki kilometredir. Aramızda had-ı fasıldır.

Yunan kuvvetli bataryalarını Buldan dağları yamaçlarına yerleştirmiş bizi ateş altında bulunduruyordu. Süvari piyadelerini de Menderes'e yakın eteklere tabiye, (s. 132) demir köprüyü de takviye eylemiş idi. Kurban Bayramı'nın üçüncü günü -Ağustos sene 336 sonları- güneş iki mızrak boyunda yükselirken boylu boyuna bombardıman başladı. Bizi hâlâ Sarayköy'de zannıyla oraları tarıyor. Karargâhlarımızı yakıyordu. Kazadaki inzibat müfrezelerimizin cesûrâne hareketi ve tedbiri halkın panik yapmasına meydan vermemiştir.

Öğleye doğru şiddetli ateş istasyona tevcih edildi. Bereket versin ki: Bahçelik ve sık ağaçlarla sınır olan mevzimiz tayin edilemediğinden isabet görülemiyordu. Yalnız hangar önünde yemek yiyen bir manganın yanına mermi düştü, hafif ziyan verdi. Büyük uzun ağaçların gürültülü

devrilmesi dehşet veriyor.

Metanetle hareket, kargaşalığın önünü alıyordu. İkinciye doğru düşmanın siperlerimize yaklaştığı görüldü. Temas vuku bulunca bizimkilerin de tek tük patırtısı başladı. Boylu boyunca; müdâfaa hattımızı tahmin etmeyen düşman; kahramanca mukabele, isabetli endâht görünce irkildi. Bombardımanı siperlerimize çevirdi. O kadar ki: Maksud Çavuş müfrezesi toprağa gömüldü. Lehü'l-hamd zayiâtsiz kurtarıldı. En mühim hat-ı müdâfaamız; Demir Köprü ve civarı idi. Yerleştirdiğimiz bir mitralyöz durmadan ateş ediyor, geçmelerine mani oluyordu. Bir defa da bozuldu. Hissettirilmeksizin onarıldı.

(s.133) Top sesleri Denizli'den duyuluyor, her taraf alt üst oluyordu. Nazmi Bey her hususda vaziyete hakim idi. Akşama doğru Demirci Efe maiyeti ile geldi. Yanımıza yerleştirdik. Efe'nin gelmesi maneviyatımıza çok yardım etti. Cepheyi birlikte teftiş, Mücahitleri terğib ediyorduk. Üç gün devam eden şiddetli ateşten gazilerimiz başını kaldıramıyor, oldukları yerde müdâfaa ediyordular. Hiç birimizde gece ve gündüz uyku kalmadı. Efradımız ise yemek yemeye fırsat bulamıyordu. Kaymakam Mithat Bey kaza halkıyla mücahitlerin ayaklarına kadar günlerce bizzat yemek, su, sigara yetiştiriyor, fedâkârlıklar gösteriyordu. Hepisini minnetle anarım.

Arada yalan yanlış şayialar da eksik olmuyor. Gece yarısı bilmem nereden düşman geçmiş arkamızdan vurmak istiyor. Her ağızdan çıkan bu duman nerelerden yayılmış belli değil! Topumuz yâ Allah at üzerinde! İleri hareket! Muhasaraya düşmemek için pazuya kuvvet!! Ne imiş? Köylüler kalabalık hayvanlarıyla bizim tarafa atlamışlar, pazara gideceklermiş.

Bir hafta devam eden şiddetli hücumu rağmen düşman bir karış ilerleyemedi. Garp cephesi kumandanı Ali Fuat Paşa'dan şifre aldım. Demirci Mehmed Efe'nin acele Çal'a gönderilmesi emr olunuyordu. Öyle zaman ki: Bir tek kimseyi vazifesinden ayırmak çok tehlikelidir. İtizar ettim. Tekrar işarından anladım ki: (s. 134) Uşak sukut etmiş, Afyon'a ilerliyor. Bir kolda Çal, Çivril üzerinden Dinar'a doğru sarkıyor. Isparta dahi tehlikede! Etraflı düşünmek lâzımdır. Demirci'yi derhal çıkardık. Ayrıca takviye isteyerek civarımızda bulunan Yüzbaşı Sarı Edip Bey gönderildi ki: Düşmanın esas hedefi Afyon'dur. Bizden de kuşkulaniyor. Yan tarafını korumak için -mukabele de görünce- şiddetli muharebeye mecbur oldu. O kadar ki: Nazmi Bey gibi değerli bir kumandanımız dahi sonunu düşünerek ric'atimizi telefonla emretti.

Sebeup olarak da Yunan'ın Dinar'a doğru sarktığından muhasara ihtimâlimizi söyledi.

Mesuliyeti üzerime alarak muvafakat etmedim. Askerlikçe büyük kusur ettim. Ben şöyle düşündüm. Arkamız kesilirse ne olur?

Binlerle efrâd, milyonla mühimmat ve malzememiz var da düşmana kalır diye mi korkacağız?

Perakende halde Tavas, Honaz dağlarına iltica, küçük muharebelerle hasmı iz'âc¹⁵⁸ ederiz. Sebat ve fikrimin çok yerinde olduğu bilâhare anlaşıldı.

Dokuzuncu gün idi. Cehennem gibi sıcak! Menderes'in suyu azalmış. Her taraftan geçit veriyor. Efradımız mütemâdî müdâfaadan mecalsiz kaldı. Takviye kıtaatımız yok. Müteessir bir haldeyiz. Düşmanın kuvvâ-yı külliyesi dağdan inerek nehir boyuna yayıldı. Hücum hazırlığı yapıyor. Aman yârabbi ne yapacağız! Bir defa ipin ucu çözülürse düğümlemek mümkün değildir.

(s. 135) Menderes'in suyu o kadar çekilmişti ki: her tarafı geçit veriyordu, süvarileri bir kaç noktadan tecrübe yaptılar. Allah'ın yardımı! ikinci üzeri o kadar şiddetli yağmur yağdı ki: nehir deniz halinde coştı ve taşı. Plânları da akim kaldı. Ertesi gün erkânı harbimiz Eyüp Bey'le münasip arkadaşları çağırarak ahvâli mütalaa ettik, talihimizi tecrübe için daha evvel akın yapmamızı karalaştırdık, gece hazırlandık altmış kişilik bir müfreze ile beş buçukluk bir top, yüz mermi ve topçu kumandanı Koni Beyi de Eyüp Bey'in emrine vererek Burhaniye dağlarına gönderdik Sabaha kadar orada yerleştiler. Diğer taraftan da seksen kişilik bir taarruz müfrezesi hazırladık.

Koni Bey; ovadaki düşman mevziini ve çadırlarını batarya dürbünü ile tayin, güneşle beraber ansızın bombardımana başlar. Mütেকâsif mahallerini gülle ile döver, hedefe muvaffakiyetle isabet eden mermiler alay karargahlarını tar-ı mâr kumandanlarını öldürür. Neye uğradığını bilemeyen düşman şaşırılmış bir halde bocalarken; çetelerimiz de Menderes'i geçerek bıçakları ağzında dehşet saçıyor ve saldırıyor. İki saat geçmedi. Münasip bir mevkiden batarya dürbünü ile siper ettim. Buldan dağlarına doğru süratle ricat ve siper kazmakla meşgul idiler. Ne büyük ibret! Demek ki sıdıkla tutulan her şey muvaffakiyetle neticeleniyor, (s.136) Allah'ın azameti bir defa tecelli ederse dağlar, taşlar tuz gibi erir. Karanlık günlerde dergâh-ı azametinde candan sarılanlar, akıllarının -idrak edemeyeceği harikalarla karşılaşılır-

¹⁵⁸ Rahatsız etme, bunaltma,

Muzaffëriyet nurunun ziyasıyla her taraf aydınlanır. Bu ve emsali varlıkların şükran borcunu ödemekten daima aciziz.

Bu işe hala akıl erdiremiyorum. Bu ne haldir? Benim gibi değersiz bir adam; memleket müdafaa vazifesini omuzuna alıyor, yüz kilo metre bir saha!! kiminle?! Derme, çatma efrâd ve silahla!! Sonra muntazam bir kuvvetin şiddetli taarruzuna günlerce mukabele ve bir karış toprak verilmiyor. Ufak bir hücumla da ricata icbar ediliyor. [Fe subhanallah] !!! Artık birbirimizi tebrik ile şenlik yaptık. Ben de bir kaç günlük Denizli'ye döndüm.

(s. 137) **Denizli Rumları**

Dinar, Isparta tehlikesi devam ediyor. Hicret hazırlıkları işitiliyordu. Zihnimi işgal eden mühim husus efrâd-ı ailemdir. Kayın biraderim Mehmet'i Isparta'ya gönderdim. İcabında ablasını, çocukları geriye -Aşar tarafına Yaka köyü dağlarına götür. Düşmana teslim zarureti olursa hepisini öldürürsün dedim. Mehmed eve varmış, çocukları hazırlamış, tenbihatımı da söylemiş, ablası demiş ki: Düşmana teslim olmakdan ise ölümü tercih ediyorum. Yalnız beni evvela öldür. Çocuklarımın acısına tahammül edemem! Namus uğrunda hayat feragati takdire değer! İş bu hale varmaksızın taarruz bertaraf edildi.

Çarpışmalarımız devam ediyor. Ahmetli muharebesine Fahreddin Paşa ve Konya Heyeti tesadüfle seyretmişler, neticede Yunan'ın münhezimen ricatini görünce sevinçlerinden göklere çıkmışlar. Çok kıymetli bir takdirnamesiyle bizi taltif buyurmuşlardır.

Konya'nın maneviyatını yükseltmek için cepheyi ziyaret ettirmek lazım idi. Bunu Fahreddin Paşa tertip ederek Hoca Vehbi, Musa Kazım, Kazım Hüsnü vesâir zevat ile gelmişler, tesadüfen de bizim muharebeyi seyretmişlerdir.

Çal ve Çivril cihetleri henüz korku çekiyordu. Menderes'den geçemeyen düşman; bu istikametten Denizli'yi tehdit etmek istiyordu. Kalabalık bir Rum kitlesini dağıtmak görünüyordu. Bunu, Demirci evvelce yapmak istemiş, Sökeli ve arkadaşlarının ölümüne Denizli'nin katliâmına sebep olmuştur. Artık tatbik zamanı geldiğine ben de kani oldum. Gayr-i resmî kuvvetlerle değil; hükümet icraatıyla olmasını istiyordum.

(s. 138) Vali vekili ve fırka kumandanı Nazmi Bey teşebbüs etti. Polis, Jandarma askeriyle üç gün uğraştı. Rumlar yola gelmedi. Nihayet bir gün karargâhda birleştik. Timur Alay'ından bir müfrezenin cepheden celbini konuştuk. Mahzurlu buldum. Bizimkiler bu vazifelere müsait ve

havâhişgerdir . Lâkin zabt ve rabtı zordur. Lâkin ne yapalım, başkaca çaresi de yoktur. Yirmi kişilik bir süvari kuvveti celbiyle hükümet emrine verdim. Nazmi Bey bunları fırka karargâhına davetle emir ve talimatını vermiş. Bu işin akıbet vahametini bildiğimden karargâh müfrezemi de karakol devriyesine çıkardım. Şafakla patırtı başladı. Bizimkiler Rumları gece çıkarmışlar, hazırlanan şimendiferle Eğirdir'e acele hareketlerini bildirmişler. Dik başlı Rumlar; şaka götürmeyen bu şifahî tebliğe lâkayit bir tavır ile omuz silkmişler. İki papaz ve ileri gelenlerden on beş şahsın sokak ortasında cansız serildiklerini görünce; akılları başlarına gelmiş bir solukda istasyonu boylamışlar. Hazırlanan trenin içini ve dışını izdihamla doldurarak hepsi Eğirdir'e can atmışlar. Yollarda can, mal zayıyatına uğramamaları için kayınbiraderim Mehmet'i de terfik eyledim. Kasabada bazı yolsuzlukları söylediler. Memleketin siyaseti icabı bunu fevkalâde ahvâlde yanlışlıklar olabilir, tetkik ve tahkikine maddeten imkân yoktur ve lüzum da görmedim.

(s.139) Cephede efrâtdan bazılarında da şikâyetler olurdu. Ekserisi gördükleri kuvvetli hayvanları kendi atlarıyla mübadele ederdiler. Ateş gibi yetişmesi lâzım bir vazifeye memur olmuş altındaki hayvanı da durmuş ne yapsın, değiştirmek zarurîdir. Munsıf¹⁶⁰ olan mal sahibi tatlılıkla bize müracaat eder. Az ve çok farkını yahut bedelini alarak memnuniyetle dönerdi. Aksi tabiatlı insanlar da Güya mühim bir şeymiş gibi vilayete istida verir yalan yanlış anlatır, makamda (işgüzarlık yapıyorum fikriyle) bazen lâyiha şeklinde havaleler yapardı. Aylarca tahkikatı devam eder. Netice çıkmaz, muamele de sürüncemede kalırdı.

Bu gibi kusurlar inzibat ve disipline tâbi teşekküllerde dahi görüldüğü vakidir. Müfreze kumandanlarımızdan Osman Çavuş, ömründe askerlik yapmamış, dağdan indirilmiş fakat kahraman ve işgüzarıdır. Ne yapalım ki rahat da duramazdı. Bir gün cepheden Denizli'ye gizli gelmiş, asayiş bozacak kadar yolsuzluklar yapmış, polis, jandarma, asker hakkından gelememiş, vilâyetin şikâyeti üzerine karargâhımıza getirttim. İdamını dahi düşündüm. Lâkin büyük hizmeti vardır. Afvıyla kıtasına gönderdim. Bilâhare hırçınlığı tahammül edilmez hale geldiğinden müfreze kumandanlarımdan yeğenim Abdullah Demiralay, kurşuna çizmiştir. Artık büyük düğünlerde kırılan dökülene bakılmaz.

¹⁵⁹ Hevesli, gönüllü,

¹⁶⁰ İnsafı,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

(s. 140) **Konya İsyanı**

Yorgunluktan biraz yıpranmış idim. Denizli'nin râtûb ve yakıcı sıcaklarıyla da tiffuse tutularak biraz hasta yattım. Isparta ve civarının 308-309 tevellitlû efradı da resmen Timur Alayı'na tertip edilmekle hem tebdîl-i hava ve hem de mürettebatı yakından teftiş ve sevk için -eski arkadaşım ve topçu kumandanı İsmail Hakkı Bey'i tevkil ederek-muvakkaten Isparta'ya geldim. Biraz tedavi ve hastalığım zail olunca takviye kıtaatı teşkiline Uluborlu, Senirkent'e gittim. Bütün malzemesi kendilerine ait yirmişer kişilik süvârî müfrezesi yaptılar ve kayınbiraderim Mehmet'in de Afşar havalisinden topladığı mühim kuvvetler de peyder pey geliyor. Bir kısmı cepheye, diğeri de ihtiyat olarak merkez livada kalıyordu. İhtiyatla hareketimize sebep de İtalyanların gizli tedâriki Konya vesâir mahallerde de isyan emarelerinin mahsus olmasıdır. Isparta'da üç yüzden fazla kuvvet tutmaklığımız çok isabetli bir tedbir olmuştur. Konya'da Delibaşı isyanı ânî olarak patladı. Derhal etrafa yayıldı.

Delibaşı: Cahil de olsa cesur, becerikli, köylü çobanıdır. Vali Arnavut Haydar -Van Mebusu- merkumu millî teşkilata memur etmiş, Atatürk hoş görmemiş ise de valinin kefalet ve teminâtına ses çıkarmamış, altı bin lira da yardım etmişler, Delibaşı ise: eski Mebus Zeynelabidin'in mensuplarından olmakla taraftarlarının tesvîlâtına yardım ediyor. Mültefitkârâne¹⁶² hareketi maatteessüf kimsenin nazar-ı dikkatini celb etmiyor. Ortaya salıvermişler. Başiboş istediği gibi yapıyor, çatıyor. Mühim bir zamanda Konya gibi bir muhitte müsellahtan teşkilata müsaadenin neticesi elbette felâket getirir.

(s. 140)* İsteddiği kadar silah, efrâd toplamasına da mesâğ¹⁶³ vermişler. Müsamahalarından da cür'et alan Delibaşı 'da silah ve kuvvetini aleyhimize çevirerek Konya'yı iskât, devlet idaresini de felce uğratarak üstadımız Ali Kemal Efendi'nin şehâdetine âmil olmuştur. Refet Paşa: askerî, millî kuvvetlerle yetişerek Konya'yı istirdat etmemiş ise de Delibaşı Mehmed; Alanya taraflarından gemiye binerek kaçmıştır. Bu ateş kazalarımıza kadar sirayet etti. Karaağaç'da eşkiyadan Dinek'li Harmancı Ali Çavuşoğlu ve damadı ile âsilere iltihâk ve kazayı ıskatla tecâvüzlerini Yalvac'a dahi uzatmışlardır.

¹⁶¹ Rutubetli, nemli,

¹⁶² İltifatlı, önem veren,

Yazar bu numarayı sehven ikinci defa vermiştir, biz de aynen kullanıyoruz.

¹⁶³ Müsaade, cevaz, izin,

Kendini bilmeyen bazı cahiller sonunu düşünmeyerek bunlara katılmış [Hakk-ı Hilâfet] nâmıyla komisyon yaparak telgrafhaneyi işgal vilâyetle irtibatı kat', Konya ile muhabereye başlamışlar. Eşkiya güruhu; başta müftü ve taraftarlarımızı türlü türlü ezâ ve hakaretle sağ yerlerini bırakmamışlar. Yalvaç'da bazıları merhumları bayrakla istikbâl ettikleri mervî ise de kaymakam ve Hoyran müdürü Hikmet Bey'lerin kalplerinin zafiyeti müessir olmuştur. Eğirdir kazamız: İkilik ruhunun bir türlü önünü alamadık. Belediyeye iki tarafı çağırırım, telif-i beyn¹⁶⁵ için uzun nasihatler ederim. El ele vererek barıştıırım. Bir saat sonra her şey alt üst olmuştur. Bu garaz dededen babadan mevrûs ise de vatan m zûu önünde her şey geri kalmalıdır.

(s. 141) Ağalar'la, Tığlızâdeler: İki tarafın hısım ve akrabası bir birinin yardımcısıdır. Hacı Eşref Ağa; meşrûtiyetin ilanında mebuslukla İstanbul'a gitmiş, orada muhalif harbe girerek aleyhtarlığa başlamış, her şeyi karanlık görmek fitratındadır. Kalbinde saflık varsa da inat ve bilgisizliği çok defa kendisini tehlikeye sokmuştur.

Biraderi Hacı İsmail Ağa; ağabeyisi Hacı Eşref Ağa namına söz söyler, umûr-u devlet ve millete ısrarla müdâhale ederdi. Halk ile hükümet arasına vasıtılığı şeref sayardı. Saf kalpli, lâkin hırsa maildir. Doğru söylediğine de şahit oldum. Bir gün Nazilli kongresine Eğirdir'den iki aza göndermek lâzım geldi. Bizzat bulundum. Hepisini Belediyede topladım. Müftü Hüseyin Efendi'nin elverişli olduğunu bildiğimden namzed¹⁶⁶ gösterdim. Diğerini de onlara bıraktım. Maksadım, ikilik olmamak için ağalar tarafı da namzed koysunlar. Puicu Hacı Ahmed Efendi'yi gösterdiler. Pekâlâ ve muvafıktır. Müftü ise ta'allül¹⁶⁷ ediyordu. Saatlerce uğraştım. Hacı İsmail Ağa ortaya atıldı.

-[Efendiler, bu işi tutacak isek dört ucundan birlikte turalım. Tersî gelirse yekdiğerimizi muaheze ve mesul edemeyiz!] diye ısrar etti. mesele de bitti. Tığlızâde'ler, Hakkı Efendi; ilk zamanda inkılâba canıyla hizmet etmiş şahsiyettir. Yalnız asabi ve hissiyatına mağlubdur. (s. 142) Müftü ise mutedil ve ihtiyatlıdır. Müspet, menfî iki burcun çarpışması kazanın ahengini dâima bozuyor. Ahali de rahatsız oluyordu. Hüsn-i idareye çok uğraştık. Kusâd ve Samût nâmında iki şakı çetesiyle dolaşiyor. Ciddî takiple tenkil edilemiyor. Alaaddin isminde mütekait bir

¹⁶⁴ Rivayet olunan, söylenen,

¹⁶⁵ Ara bulma, uzlaştırma,

¹⁶⁶ Aday,

¹⁶⁷ Vesile bahane arama, yalandan bahanelerle bir işten kaçınma,

zabit de Cebel Nahiyesi sarp dağlarına sığınmış, içten içe fesat kaynatmış kimse de aldırış etmemiş, Eğirdir, Bozkır ile hem hudut olduğundan temas ve iğfal ile siyâsî cereyanlara kapılmışlar, tam isyanın akabinde bir kaç yüz kişi ile Eğirdir'i hattâ Isparta'yı tehdide başladılar.

Şimalimizde Yunanlılar; Uşak'ı düşürerek, Çal, Çivril ve Dinar'ı tehdit ediyorlar.

Garbımızda İtalyanlar; fırsat bekliyorlar.

Şarkımız ve Cenûb-ı Şarkımız; Konya, Ilgın, Karaman, Akşehir, Karaağaç, Yalvaç, Akseki, Alanya, Manavgat, Antalya'ya kadar âsîlerin elinde Eğirdir de sallanıyor. Isparta ne haldedir. İhtilâl nerelere kadar uzanacak düşününüz?

Ortada kuvvet olarak, cephede Timur Alayı, Demirci Efe; Isparta'da da bir mikdar jandarma ile üç yüz kadar Timur Alayı'nın ihtiyat kuvveti vardır. Bu uzun sahayı bunlarla müdâfaa ve tenkilden başka çare yoktur. Ben mebusum! Fevkalâde hareket ve tedbirlere şahsım ve siyasi vaziyetim müsait değildir. Demirci Mehmed Efe bu işin celladı olmalıdır. Öyle de oldu.

(s. 143) Çal cephesi başkaca takviye edilerek Demirci, isyanı söndürmeye memur oldu. Bizim Mahmud Efe de beraberindedir. İlk bıçak ağzına Eğirdir rast geldi. Hacı Eşref Ağa'yı Isparta'dan arkasına takarak Eğirdir'e muvâsalet akşamı, yirmi kadar kimse hapis edilerek, sabahleyin dört tanesi hükümet önünde çınara asıldı. Hacı İsmail Ağa, Hacı Abdullah, Kuş Hoca Hasan ve Hafız Sabri Efendi'ler. Hacı Abdullah, ilk zamanda Kuva-yi Milliye azası iken şahsî münâferetle ayrılmış servet ve ifratkârlığı hayatına mâl olmuştur. Kuş Hoca, muhitin âlimi ise de ağalarla sıkı teması kendisini yok etmiştir. Hafız Sabri; genç, zeki, Konyalı Zeynelâbidin ile mahrem teması şâyidir. Bazıları da firar ile idamdan kurtulmuşlar. Bilâhare affedildiler. İdamları hakkında Tıglızâdelerin Efe'ye mazbata verdikleri söyleniyorsa da, ne derece doğru olduğunu kestiremem. Bu sırada ağır hasta olmasa idim şiddetli icraatı belki tadile muvaffak olurum.

Karaağaç'da on bir kişi asıldı. Hakk-ı Hilâfet komisyonu azaları Yakup Ağa, Çopurun Mehmed Emin, Mısırlı Mehmed Ağa, Küpcü Hasan Hüseyin, Dumanlı Mehmed Ağa ve Harmancı avenesidir. Beş kişi namuslu esnaf nasılsa iğfale kapılmışlardır. Yalvaç'dan yirmi kadar zât, Kasap Osman emriyle Akşehir'e mahfûzen götürülmüş ise de Isparta İstiklâl Mahkemesi'nin acele Yalvac'a muvâsaleti (Osman Bey'in elinden

kurtararak (s. 144) iade edilmişler) ve işe müdahale ederek mevkıfları geri çevirmesi sehpa altından kurtarılmışlar neticede beraat kazanmışlardır. Bunlar öyle hallerdir ki: Uzun uzadıya muhakemeye tahammülü yoktur. Maazallah bir defa ateş saçağı sarmasın!., Suçlu suçsuza bakılmaz. Bıçağın ağzına gelenler arada kaynar gider.

Akşehir'den Ilgın, Karaman ve civarı Miralay Osman Bey'in - Kasap Osman- harekât ve icraatıyla birçok insan bilâ muhakeme idam edilmiştir. Demirci Efe de Eğirdir ve Karaağaç'dan Beyşehir'i, Seydişehir'i ve havalisi Manavgat, Akseki, Alanya, Antalya'ya kadar gidiyor kaymakam, reis, hâkim önüne geleni olduğu yerde sallıyor, wçan kaçana, umûmî bir hareket. Cebel Nahiyesi Bozkırla da hem hudut olduğundan nezâket kesb ediyordu.

İhtiyat kuvvetlerimizi jandarma ile birleştirip Burdur hududuna, Dereboğazı'na, kayınbiraderim Mehmet'i de müfrezesi ile Eğirdir'e gönderdim. İçerlere kadar giderek her tarafı taramışlar, Isparta'ya tecâvüzlerine mâni' olmuşlardır. Bir taraftan da İstiklâl Mahkemesi işe vaz-ı yed ederek temizliğe başlamıştır.

Demirci'nin yirmi gün devam eden şiddetli taramasından ne kadar âsî sergerdesi varsa avenesi ile istîmân ederek -Alanyalı Deli Mehmed, Karazor İbrahim, Molla Mevlüd ve şâire... - Affedilmişmişler iki bine yakın mevcutlu bir cevvaleri ile Isparta'ya dönmüştür.

(s. 145) Yalnız Delibaşı: resmen teşkilâta memur edildiği hakle ihanetle isyan cüreti kâbil-i af görülmemiştir. Bu da muhikdir. Bu sıralarda Isparta, öyle bir komite kaynağı olmuştur ki: tarif edilemez. Sokaklar atlı, piyade çeteleri izdihamıyla geçilemez hale gelmiştir.

Bunların iase ve sair masrafları memleketin omuzunda tahammül edilemez ağırlık veriyordu. Bereket versin ki Kuvâ-yi Milliye veznesi oldukça yüklü ve muhtelif varidatta inzınam etmekle zorluk çekilmiyordu.

Delibaşı âsileri; icap-ı maslahatla af, Kuvâ-yı Milliye kisvesine bürünerek çeşitli duygunun enmûzeci hâlinde alel-acayıp eşkâlde görünüyordu. İnzibatı o kadar müşkül idi ki: Hepimiz her ân sıtma nöbeti geçiriyorduk. Nereye varacağını görüyoruz. Tedbir çâresini zamanın müsaadesine bırakıyorduk.

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

¹⁶⁸ Aman dileme, sığınma,

¹⁶⁹ Numune, örnek, tip,

Kalabalık bir kuvvetin kasabada toplu bulunması mahsurlu olduğundan müfreze halinde civar köylere tevzii tensib edilerek dağıtıldı. Kendisi de -Mehmed Efe- sarp bir dağın yamacında İğdecik köyüne karargah müfrezesi ile yerleşti.

(s. 146) **Koyun Meselesi**

Konya isyanında ahaliden gasp edilmiş koyunları Bozkırlı Koca Mustafa ve Arnavut Kerim ve avenesiyle Antalya'ya sevk ediliyormuş. Vali Haydar Bey muttali' olarak derdestlerini Isparta mutasarrıfı Refet Bt/v ve İstiklal Mahkemesine yazmış, jandarma gönderilmiş, Çeltikçi civarında rastlamışlarsa da teslim olmamışlar hükümet emrindeki efradımızdan on süvari jandarmaya terfik edilerek tekrar gönderilmiş, hepsini mevâşilerle¹⁷⁰ yakalayarak İstiklal Mahkemesine tevdi etmişlerdir. Koyunlar da netice-i muhakemeye kadar Gölbaşı'nda güdülmüştür. Mikdârı üzerinde dedikodular oldu.

Güya mecmuu on bir bin imiş. İstiklâl Mahkemesi azasından Horoslu Bey biraderi Eyüp Bey -Timur Alayı Erkân-ı Harbî- tâm bu sırada Antalya'ya kardaşını ziyarete gidiyormuş, yolda hayvanlara rast gelmiş, dört beş bin adet ayırarak Antalya'ya götürmüş, Süleyman Kaçarâki isminde Giritli bir tüccara satmış, bedelini de Timur Alayına sarf etmiş. Ne derece doğrudur bilemiyorum. Çünkü ben bulunmadım. Antalya'ya gitmesinden de haberim yoktur. Cepheden gelmiş, doğru gitmiş, bu hadise olmuş ise İstiklâl Mahkemesi göz önünde olmuş şikâyetlerin nazara alınmaması dikkate şayandır.

Benim bildiğim jandarmanın da müşterek zabt varakasında mikdârı tasrîh edilen yedi bin yüz elli dokuz koyun malûmat ve müsaademle bizim efradın nezâretinde Gölbaşı'nda ra'y¹⁷¹ edilmiştir. Isparta İstiklâl Mahkemesinin kararıyla alenî müzayedeye suretiyle satılarak bedeli otuz iki bin küsur lira Isparta Belediyesine yatırılmıştır.

(s. 147) Hatta; terğib için alenî müzayedeye ben de iştirak ettim. İki yüz kadar siyah koyun nasılsa üzerimde -dokuz liradan- kalarak bin sekiz yüz küsur lira makbuz mukabili belediyeye teslim ettim. Bu alım-satım işinde kafa sû-i istimal yoktur. Hatta yardım vardır.

Yüz elli kadarı ölmüş -belki efrâd da yemişlerdir.- Derileri tamamen belediyeye verilmiş ve satılmıştır. İğdecikte bulunan Demirci

¹⁷⁰ Davar, mal gibi hayvanlar,

¹⁷¹ Otlatma, gütme,

Efe de iki yüz kadar götürmüş, efradına yedirmiştir. Der-destinde eğrilik varsa cevabını mesul şahsiyetler versin.

(s. 148) ÇETELERİN ASKERLEŞMESİ

Kuvâ-yı Milliye'nin sırf nizâm-ı harbe alınması Meclis-i Âlice tekarrür ettiğinden Kemal Atatürk tarafından yapılan tebliğ ilk önce tarafımızdan kabul ile Timur Alayı 39 numrosunu alarak bütün teşkilât ve mevcuduyla elli yedinci fırka emrine bağlanmıştır. Müteakiben Yörük Ali Efe kuvvetleri de 37 numro aldığından o da elli yedinci fırkaya mâl edilmiştir. Fırkanın evvelce yalnız bir alayı -176- vardı. Bizlerin de iltihâkiyla tam teşkilatlı ve kuvvetli bir fırka olmuştur. Bizim alayın varlığına Isparta'nın maddî manevî yardımı mesbûk olduğundan baş kumandan ve millî müdafaaya vakî istirhamım üzerine [39. Isparta Timur Alayı] unvanının verildiği ordu dâiresine de o suretle tescil edildiği millî müdâfaanın emirleri 27.11.1336/5285 numrolu emir-i telgrafiyla tevsik edilmiştir.

Büyüklerimizin takdir ve cemîlekârlığına biz Isparta'lılar ne minnet duysak yine azdır.

Ufak hizmetleri büyükmek yüksek kalpli insanların fazilet şiarıdır. Yoksa ölçülmeğe değer ne hizmetimiz olabilir. Ne varsa kendilerinin aks-i şuaıdır . Yaptığım hata ve kusurları düşünüyorum da utaniyorum. Isparta'nın bu millî alayı, el yevm elli yedinci fırkada İzmir civarında bulunuyor ve göğsümüz kabarıyor.

(s. 149) Meclisin çok yerinde olan bu kararı Çerkez Edhem ve kardeşlerinin gizli emellerine uygun gelmediğinden kanlarının iktizâsı isyan ve neticede firarla Yunan'a dehalet etmişlerdir.

Bunları yanlış yollardan çevirmek insanlığa götürmek için Atatürk emriyle Celal Bayar -iktisat vekili- ve arkadaşları samimî bir his ile uğraşmış iseler de çe-fâide ki: cehalet ve gurur perdesiyle gözleri kararan bu kardeşler; bilmem kendilerinde ne görüyordular ki: nasihat müessir olamıyordu. Neticede İsmet İnönü'nün yumruğu başlarını ezmış, müfrezeleri kendisinden yüz çevirerek orduya iltihak, bunlar da münhezimen düşmana iltica ile köleliklerini göstermişlerdir. Bu işin böyle olmasında memleket ve millet için çok iyilik vardır. Bir defa Edhem benim kanımdan değildir. Millî harekâta iştiraki ise gayri

samîmidir. Şekavetle müttehem¹⁷³ bir şahıs hayat korkusuyla ortaya atılmış, eline geçen fırsatı ihtirasına alet ederek soysuzluk etmiştir.

Yozgat isyanı gözümün önündedir. Soymadık insan, yıkmadık hâne bırakmamıştır. Mağsûb emvali, mücevheratı Ankara sokaklarında alenî müzayede ile satarak cebine yerleştirmiştir. Dönüşünde hurc heybelerin ağırlığım taşıyamıyorlardı.

(s.150) Hele meclis ziyareti hâlâ gözümün önündedir. Hangi taraftarı ise: Edhem'in locada oturduğunu meclise iblâğ ediyor. Bir kaç hem-pâsının¹⁷⁵ ayağa kalkmasıyla heyet-i umumiye ye emr-i vâkî' yapılarak ayakta alkışlanıyor.

Hissiyatım: Gizli bir teşekkülün bu sergerdeye yüksek mevki kazandırmaya alet olmasıdır. Lâkin meclisin öyle akl-ı selimleri vardır ki: Lüzum gördüğünde derhal kendisini gösterir, isabetli kararını verir. Bu halleri çok defa [ba'sü ba'de'l-mevt] sırrını göstermiştir.

Demirci Efe'ye gelince: Demirci saf yürekli, hizmete elverişli, Türk köylüsüdür. Askerî istimalden kuşkuluyor. Havsalasına sığdıramıyordu. İcraatı dolayısıyla kazandığı hasımlardan endişe ediyor, zeybeklerinden ayrılamıyordu. Vehim ve telaş budur!

Refet Bey; askerî nizama girmesini tebliğ ettiğinde âsâbı o kadar bozulmuştu ki: Gece uykusunu kaybederek etrafına çifte noktalar, ikâme devriyeler gezdiriyordu. Konya jandarma kumandanlığı verildi. Bir mikdar efradıyla acele vazifesine hareketi emr olundu. Refet Paşa'nın tebliğ telgrafında Efe kelimesi kaldırılarak [Demirci Mehmed Bey] diye hitap edildiğine mana verememiş, cevâbında: [Eğer bana bir kelime ilâve etmek istiyorsanız Deli Mehmed deyiniz] yazıyordu. Kendisini iknâya memur edildim. Ali Dede telgrafçı Mehmed Efendi'leri alarak İğdecik'e gittim. Tereddüdünü izâle için uğraştık ve çok yalvardık. Kandıramıyorduk.

(s.151) Akseki âsîlerinden ve mültecî Karazor İbrahim'in o akşam mahiyetiyle firarını düşünüyordu. Müsademe endişesiyle bu işi tatlılığa bağlamayı yürekten istiyordu. Bizi bırakarak telgraf makinesi başına gitti. Biz de arkasından vardık. Maniplenin önüne oturmuş, söylediklerini muhabere memuruna aynen yazdırıyordu. Atatürk ile

¹⁷³ Tö Ahmetli, kabahatli,

¹⁷⁴ Gasbedilmiş, zorla alınmış,

¹⁷⁵ Arkadaş, ayakdaş,

konusmuş, emirlerini kabul edemediğine nadim görünüyor. Telaş ediyordu.

Kandıramadığımıza meyas olarak avdet ettik. Hakikat-i hâli de Refet Paşa'ya bildirdik nazik anlarda bulunduğumuzu idrâk, memleketi iyilikle nasıl kurtaracağımızı düşünüyorduk. Mutasarrıf Refet Bey'in gönderdiği Refet Paşa şifre mahlûlünü getirdiler. Okudum. Güneş doğarken elimize verilmesi memurlara emredilmiş, açıldığında; Refet ve Nazmi Paşa'larm her işi bitirerek Çünür civarında toplanı Isparta'ya tevcîh ederek ne kadar çete ve millî kuvvet varsa silahlarını teslim, askere iltihakları emr olunuyordu.

Mutasarrıf Refet, jandarma kumandanı Tahsin, şube reisi üçümüz şube dairesinde toplandık. Konuştuk, Mahmud Efe, Aksekili Molla Mevlût, zeybeklerden de Isparta'da bulunanlardan münâsiplerini davetle emri tebliğ, bir kaç saat zarfında sükûn ve intizamla bütün silahları toplayarak Refet Paşa'ya haber verdik.

(s. 152) Köylerdekilere de akın akın ve mutiâne geliyor. Dehalet ediyordular. Yalnız, Alanyalı Deli Mehmed, Hatipci Osman'dan maada, kimsenin burnu kanamadı. Temizlik ameliyesi hitâm bulunca Refet Paşa da öğle üzeri kuvvetleriyle girerek Demirci'nin Isparta'daki ailesini ziyaret ve çocuğuyla resim çıkarmıştır.

Kimseye müdâhale edilmemiş, asker çağında olanlar, silah ve hayvanlarıyla şube dairesine diğerleri de serbest bırakılmışlardır.

Hareket planı: Refet Paşa Konya'dan mahrem ve ansızın yola çıkmış Afyon'a oradan da dolu dizgin Dinar'a gelmiş, Nazmi Paşa ile Dinar'da birleşerek Demirci üzerine yürüdüklerini, orada askere haber veriyorlar ve tedbir alıyorlar.

Demirci'nin tarassut devriyeleri İğdecik önünde askeri görünce vahameti Efe'ye bildiriyorlar. Geresin Dağı yamacının boş olduğunu bilen Mehmed Efe çok güvendiği Kara Erkek Müfrezesiyle savuşmuştur.

Bu ihtimali evvelce düşünmüş ki: İğdecik'i karargâh yapmıştır. Şube dairesinde levazım teşkilâtı vardı. Riyasetini de çok sevdiği ve ilk mücâhede arkadaşı Jandarma yüzbaşısı Arap Nuri Bey'e vermiş idi. Bu zat cesur, müstakîm, vatanperver idi.

(s. 153) Levazım kasasına vaz-ı yed edilmiş, ta'dâtta zuhur eden muhtelifü'l-cins paranın mikdârı kırk bin lirayı mütecaviz idi. Tamamen

askere tevzî edildiğini zannediyorum. Evindeki kasada da otuz bin lira çıkmış, bilâhare Demirci şikayet, şahsına ait olduğunu iddia etmesiyle iade edilmiştir.

Bizim Nadir Efendi, meclis kürsüsünden Refet Paşa'dan hesap sordu. Bu suretle verilen izahat kanâat bahş olmakla kâfi görüldü. Demirci Efe'nin arkasından Arap "Nuri Bey gönderildi. Kendi köyü [Duâlar'da mülâki¹⁷⁷ oldular] istîmân¹⁷⁸ teklif olunuyordu. Yunanlılar da Edhem gibi kendilerine mâl etmek istiyordular. Böyle namussuzca zillele milletin elinde ölmeyi tercih ederek Türklük hasletini göstermiştir.

Nuri, mülakatında bir nevî mütâreke yaparak itimât ettiği zeybeklerden müsellah elli kişiyi refâkatına müsaade etmek, kendisinin ve arkadaşlarını maaşlarını da jandarma tahsisatından verilmesi kabul edilerek bir zamanlar böylece devam etmiştir. Aynı şeraitle yirmi beş kişi de Yörük Ali Efe'ye verilmiştir. Artık millî savaş tamamen orduya intikâl etmiş, İnönü Harbinde milletin makus talihini deviren ordumuz bu suretle halas vazifesini de omuzuna almış oluyordu. Başka türlü imkân çâresi de yok idi. Bidayetten beri bu işin içinde bulunuyorum. Mühim ve kuvvetli teşekküller ve millî alay kumandasını da yaptım. (s. 154) İtiraf etmek lâzım ki: Akıbet endişesiyle yüreğimin kan ağladığı çok defa vakidir. Atatürk'e bu bâbda raporlarım da vardır. İlk zamanlarda hükümdarlık yapıyorduk. Astığımız astık, kestiğimiz kestik! Her yer yüzlerce derebeyi! Sonu ne olacaktır.

Çok zevkli ve tatlı bir şey! Kolay kolay da feda edilemez! Lâkin milletin istikbâl-i hayatı önünde şahsî emel ve düşünceler; bertaraf edilerek memleketin âlî menfaatini gözetmek insanlık icabıdır. Ferâğat-ı nefis ile böyle yapanlar şeref ve namuslarını kurtardılar. Hırsına mağlûp olanlar da hüsranda kaldılar.

Vazifemin hitam bulduğunu Atatürk'e telgrafla arz ederek Ankara'ya avdet emrini aldığımda bir kaç gün sonra yola çıktım.

(s. 155) Halı Vakası

Ankara'ya dönerken belediyeye veda ziyaretine uğradım. Mutasarrıf Refet Bey'le heyet bulunuyorlardı. Konuşurken halıcılık ve himayesi bilhassa Şark Halı'dan memleketi kurtarmak için iplik fabrikası tesisi icap ediyordu. Memleketin kabiliyetini de meclis huzurunda canlandırmak lazım idi. Isparta namına ufak bir halının takdimini hoş

¹⁷⁷ Buluşma, görüşme,

¹⁷⁸ Aman dileme, sığınma,

bulduk. O vaktin yüksek sanatkârlarından Niyefetus'dan 135 liralık ufak ve çok zarıf bir halı aldık. Bedelini benim vermeliğim tensîb edilmekle Ekmekçi Yahyazâde Hacı Mustafa da aşar zahiresi hesabımıza binâen mumaileyhe havale ve tediye olundu. Hepimiz samimi ve pâk vicdanla düşünüyörüz. Sebeb-i refah ve nimetimiz olan bir memleketin armağanını meclise takdim ve yardım teklifini iftiharla karşılıyoruz. Bu bâbda tanzim edilen mazbata ve halıyı sevinçle götürdüm ve takdim ettim. Büyük bir hüsn-ü kabule mazhar olarak riyaset kürsüsünün arkasına asıldı. Bizim Nadir'in ruhunda aksi tesir uyandırmış olmalı ki: Kabına sığamıyor. Güya mağsûb koyunların bedelinden alınarak rüşvet geldiğini bir takrirle beyân, alenî münakaşaya sebep oldu. Bozkır'lılarla Arnavut'ların vekâletini beyân, Mebus Vehbi Hoca da mefsedetine yardım ediyordu. Alenî surette bi-gayr-i hak itham edilen halı da daire-i intihabiyesinin¹⁷⁹ şerefiyle birlikte meclis huzurundan sökülüp indiriliyordu.

(s. 156) Aman Allahım! Ne zihniyet! Böyle dahi olsa bir Mebus memleketini bu derece küçük düşürmeye uğraşır mı? Benimle şahsî intikam ve istirkâbı¹⁸⁰ varsa yolları çoktur. Halı da meznûnen¹⁸¹ birinci şubeye tahkîka verildi. Ne acıklı manzara! Tokat Mebusu Mustafa Bey'de Isparta İstiklal Mahkemesi Reisi Hamit Bey ve arkadaşları aleyhine takrir verdiğinde onlar da mezkûr şubeye gönderildiler. Her tarafda bir çok dedikodular uyandıran bu çirkin hâlin tahkikatı iki sene devam etti. Son müfettişler -Yozgat Mebusu Süleyman Sırrı, Gaziantep Mebusu Ragıp Bey'ler- Isparta ve Antalya'ya kadar giderek derinden derine incelemişlerdir. Böcüzâde Hacı Mustafa ve Niyefetus'un ifade ve defter kayıtlarıyla halı bedelinin belediyeye asla teallûku olmayıp sırf vatan muhabbetiyle kesemden verdiğim tahakkuk eylemekle memleketin lehülhamd maznunluğu da kurtulmuştur. Türk muhibbi maruf [Piyer Loti] bu sırada Ankara'da bulunduğundan büyük kalpli önderimiz Atatürk'ün emriyle bizim halı da mumaileyhe meclis namına hediye edilmiştir.

Dahil ve hariçte bizi alakadar ve mazmun göstermek için propagandalar yapılmış ise de -yalancının mumu yatsıya kadar yanar- hakikat güneş gibi doğarak zelif olmuşlardır.

¹⁷⁹ Seçim bölgesinin,

¹⁸⁰ Rekabeti,

¹⁸¹ Zan altında bulunarak, zan ile,

(s. 157) Desiselerinin mücâzâtını görmüşler, menkûb¹⁸² bir haîde meclisten atılmışlardır. İsnad ve garazkârlıktan çekinmelidir. Fırsat ganimetlerini kimsenin fenalığında kullanmamalıdır. Aksi halde faileri iki cihanda hâib¹ , hasır olurlar. Münafıklık, kan bozukluğunun vasfı, aile yuvasını dağıtan kötü haslettir. Herkese iyilik ve hüsn-ü muamele büyüklük şiarıdır. Er kişi ve samimi insanlar ömründe daima muvaffak olur. (Er kişi olanlar) ; fenalığa iyilikle mukabele eder. İşi gücü her dâim hayır hevâhlıktır. Sû-i zandan çekinerek eğrilikleri hoş görür. Doğruluğa götürmeye çalışır. Cenâb-ı Hak bizleri nefsin kötülüklerinden korusun.

(s. 158) Öyle ruhi hastalıklar vardır ki: tedâvî edilemez, insanın büyüğüne küçüğüne bakmaz. Bu gibi insanlar her şeyi fena görür, kuş kadar kafası da olsa aklını beğenir, ne mantık ve ne de açık hakikatler gözlerine görünmez. Kalplerinin kasveti basiretlerini bağlar. İdraklerini zayıflatır. Yükselmeye kabiliyet ve tahammülleri yoktur. Bunun misaline Ankara'ya avdetimde şahit oldum.

Sakarya muharebesinin tehlike ve şiddetinin arttığı zamanlarda meclisin akl-ı selimi; Atatürk'e yüksek selâhiyetle Baş Kumandanlığı layık görmüş, müddet hususunda patırtı çıkarmışlar, kendi arzusuyla üç aylık levcîh etmişler.

Her sahada liyakat ve dehâsını daima gösteren Mustafa Kemal bunu da şanlı bir surette becermiş, muzaffer de olmuş.

Biz de cepheden geldik. Başkumandanlığın tecdîdi müzâkere ohmuyor. Ne gürültülü şaklabanlıklar yapıyorlar. Ne imiş bu selâhiyeti yenilemek olamazmış ne için? İsti'mâlinde sû-i isti'mâl olurmuş. Acayip! Bu ana kadar olmamış da bundan sonra olmasına sebep yok! Bu âlî vazifenin evvelce verilmesi hikmeti nedir? Sakarya'dan düşmanı kovmak! Pekâlâ kovuldu. Lâkin ordunun tekemmül ve techîzâtı zamana mütevakıftır. Bunları ikmâl lâzım değil mi? Hayır efendim meclis hukukundan fedakârlık edemez? Hepimiz cepheye mi gidelim! Mahzuru nedir? Söylemiyorlar. Öyle ise ya ihanet yahut belâhet¹⁸⁵ ediyorsunuz!

(s. 159) Eskişehir, Afyon, İzmir ve diğer topraklarımız henüz tathîr¹⁸⁶ edilmedi. Böyle şuursuz hareket mânâsız iddialara tahammül var

¹⁸² Gözden ve mevkiden düşmüş,

¹⁸³ Korkak, utangaç,

¹⁸⁴ Zarara ziyana uğrayan,

Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

¹⁸⁵ Bönlük, alıklık, kalın kafalılık,

¹⁸⁶ Temizleme, paklama,

mı? Cevap yok! Lâkin ortalığı bulandıyorlar. Bukalemun renkli adamlar arar mısın? Kimisi alenî celsede beyaz, gizli celsede kırmızı, kimisi de her ikisinde kırmızı, vezni yok mevzunu yok!

Bereket versin ki: (Reis Gümüşhane Hasan Fehmi Bey'in kudretli idaresiyle) nisâb olmadığı anlaşılmış, Cumartesi gününü ictimâ'da ekseriyetin salâbeti doğruyu görmüş, sülsândan fazla rey ile başkumandanlık yenilenmiştir.

(s 160) DÜŞMAN TAARRUZU VE MÜZAHERET BÖLÜKLERİ

İsyanlar yatıştırılmış, Başkumandan Mustafa Kemal'e Gazi'lik verilmiş, Devlet idaresi ordumuzun faaliyet ve kudreti büyümeye başlamış, makus talihimiz İnönü'nde iyiliğe dönmüş, ruhlarımızda necat ümidi parlamaya başlamıştır. Biraz sonra ben de Isparta'ya dönmüş idim. Yunan'ın tekrar taarruz hazırlığında bulunduğu haber veriliyordu. Orduyu takviye zarureti olduğundan vilâyet vasıtasıyla Atatürk'den müstacel şifre aldık.

Askerî şubeleri teftiş ve müzaheret bölükleri teşkilimiz emr olunuyordu. Aynı vazife ile Saruhan Mebusu Raşit Bey de arkadaş olarak gönderilmiş idi. Mumaileyhi mülhakata göndererek ben de vilâyet merkezinde icrâ-yı vazifeye başladım. Müzaheret bölüklerimizi Dinar'da altıncı fırkaya sevk, Sandıklı cephesi takviye ediliyordu. Afyon işgal altında olduğundan düşmanla bizim efrâd arasında [Belkahvesi] telakî noktası idi.

Sandıklı iki defa işgal, Keçiborlu'ya doğru sarkmışlar ise de mukabil hücumlarla püskürtülmüşlerdir.

Isparta bile tehlikeye düşmüş, hicret hazırlığı bile yapılmaya başlamıştır. Neşrettiğimiz beyanname ile halkı teskîn, cepheye gidiyor olduğumuzdan avdetimize kadar sebat ve metanet göstermelerini ilan ettiR. Birkaç arkadaşla cepheye azîmet, Dinar'da altıncı fırkanın misafiri olarak bir akşam kaldık. Sandıklı'da kuvvetlerimizin hücumuyla istirdâd edildiğinden memnûnen avdet ettik.

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

¹⁸⁷ Yardım, koruma, ihtiyat,

(s.161) Konya isyanından yakayı kurtaran Delibaşı; İstanbul'a, oradan da İzmir'e, topladığı çapulcularla Afyon'da Yunan'la birleşmiş, Sandıklı'ya gelerek Isparta'ya akın için çok zorlamıştır. Ayrıca Yunan harp teyyâresi de üzerimize gelerek bizim eve attığı bombalar civârımızdaki büyük mezarlığa düşmüş, lehülhamd hiçbir hasar ve zâyîât yapamamıştır.

Bizim taraftan muvaffak olamayınca geri dönmüş, Akşehir üzerinden Haymana'ya sarkarak -Çankırı şosesinden Ankara'nın arkasını tehdîd eden Yunan kuvvetiyle birleşmiş, mağlubiyetleri üzerine içeride kalmış, nihayet avenesinden Davud isminde bir şahıs, kafasını keserek melanete nihayet verilmiştir.

Düşmanın bu hareketi son ve mezbuhâne¹⁸⁸ idi. Hedefi savaşıımızın kaynağı Ankara'yı iskât ile cidalimizi gürletmektir.

Top sesleri kulakları çınlatıyor. Kayseri'ye hicret hazırlığı yapılıyordu.

Hükümet, her ihtimale karşı tehlikeyi, meclisin Kayseri'ye gitmesini haber verdiğinden, ateşli, celâdetli münâkaşalar olmuş, Erzurum Mebusu Turak(?) [-Biz buraya ölmeye geldik, hepimize silah verin. Kanımızla müdâfaa edeceğiz- avâzesiyle coşkunluk, vatanperverlik göstermiştir.

(s.162) Atatürk de: (tek başıma kalsam yine Türk bayrağını)* Dağ başında yalnız kalsam yine Türk bayrağını tek başıma müdâfaa edeceğim. Buyurmuştur. İlk meclisin paha biçilmez örneklerini saymakla tüketemeyiz. İlhamını milletin aşkından alan her teşekkül saygıya lâyıktır.

Her devrede mebuslarımızı hayat ve istiklâl mayası olarak kabul ediyorum. Lâkin birinci devrenin azim ve iman taşkınlığını ölçmek için âlemde mi'yâr yoktur ve olamaz.

¹⁸⁸ Boğazlanmışcasına çırpırnış,

* Metnin üzeri yazar tarafından çizilmiştir.

¹⁸⁹ Ölçü,

(s. 163) ŞANLI HALÂSIMIZ

Müteaddit darbelerimizle düşmanın savleti kırılmış, ordusu da erimeye başlamıştır. Tehlike tamamen ber-taraf edilmekle artık memleketi kurtarmak vazifesi Atatürk'e, İsmet İnönü'ye, Fevzi Çakmak'a düşüyordu. Bu üç kutbun peykleri de; meclisimiz, hükümetimiz, ordumuz, kadınlı erkekli halkımızdır. Ordumuz süngülerini bilemiş, Afyon civarında düğün için emre müheyyadır.

338 Mayıs ihtidalarında Isparta'ya dönüyorum. Arkadaşlarım Küçük Cemal Paşa ve Hacı Tahir Bey de vardır. Şümendüferle Sarıköy'e vardık. Kolordu kumandanı Arif Bey'in gönderdiği otomobil ile Sivrihisar'a bir akşam misafir kaldık. Ertesi gün öğle yemeğine Aziziye'de Selahaddin Adil Paşa'ya akşama da Bolvadin'de Yakup Şevki Paşa'nın misafiri olduk.

Öbür gün öğleyin de Ali İhsan Paşa'da idik. Gerçi bu seyahatimiz mütenekkiran idi. Mebus sıfatıyla tedkîk ediyoruz. Ferahlı ümidler duyuyorduk. Yakup Şevki Paşa'nın asıl ve metîn ahlâkı intiba ve tesellimizi yükseltiyordu. Yalnız Ali İhsan Paşa'nın asabı zaafını tenkide mecburum. O sıralarda maliye vekili Hasan Fehmi Bey'in gösterdiği lüzum üzerine ordu muhasiplerinin sarfiyat hususunda da vekâlete rabtı meclisçe de kabul edilmiş, bu kararı daha kıdemli kumandanlarımız hürmetle karşıladıkları halde Malta'dan henüz avdet eden Paşamız hazımsızlık gösteriyordu, (s. 164) Hatta Garp Cephesi kumandanına da - İsmet İnönü- dil uzatıyordu. Üç saat misafiri olduk. Durmadan bunu dinletiyordu. Zabıtlara fevkalâdeden ikramiye vermek icap edermiş. Bir kumandan bu fedâkârlığı yapamazsa inhilâl olurmuş, zafer de olamazmış!! Eyi ama! Devlet ve millet ricali uzun uzadı ölçmüş, biçmiş, kararını vermiş!! Askerlik nedir? Mutlak itaat!!

Sokrat, Bokrat mantığı bizim idarede o kadar yürümez! İstikbâlin büyük adamı İsmet'i de ufak görmemelidir. Tevâzû ve mahviyeti zayıf muhâkemeli insanları belki aldatır. Lâkin baha biçilmez bir pırlantadır! Hiçe saydığın öyle cevherler vardır ki: Yarım bakışıyla kâinat erir ve yok olur. Fuzûlî ısrarı: Bu vazifenin Nureddin Paşa'ya tevdiini zarurî kılmıştır. Öğle sonu Çay'dan hareketle Akşehir'e muvâsalet ettik. Hacı Bekir'de misafiriz. Cephe civarında bulunan elli yedinci fırka ve 39 Isparta Timur Alayı kumanda heyeti gelerek aldıkları emre binâen beni

davet ediyordular. Sevincime nihayet yok. Naçiz dahi olsa her hizmetin mutlaka mükâfatı oluyor. Hayvanlarla yola çıktık. Alayımıza kavuşuyorduk. Yaklaştığımda zâbitân ve efrâd saf halinde ve süngü takmışlar beni karşıladılar. Mızıka ile resm-i selâm yapıyordular. Zabit kardaşlanmın elini sıktım. Alayın yoklama (s. 165) pusulasını verdiler. Mükemmel techizâtıyla 2500 mevcudu vardı. Yemek çeşnisini de tatdım. Noksansız idi. Askerce teftiş ederek saf halindeki efradımızın önünden geçerken, [Merhaba Asker!] diye selamladım.

Çelik gibi dimdik endam, bakırî çehre, ateşli gözler, arslanca bakış, bükülmez pazu! Öyle manâ ilham ediyordu ki: Gözümüzü yumup açınca İzmir'e varmışız. Parlayan süngü ve kılınçlar düşmanın bağrına takılarak denize sürüklemiş, emelleri ordularıyla gömülmüş, her şey olmuş bitmiş. Ufuklarımızda yeni bir güneş parlıyor.

Bu heyecanla hitabet kürsüsüne çıktım. Ruhumun taşkınlıklarını nasıl ifade ettiğimi anlatamam. Alayın o günkü tarihini tespit edenler belki yazmışlardır. Yalnız gözleri kızarmış askerini; [Düşmanı İzmir'e dökmeyince süngülerimizi kınına koymayacağız!] diye yemin ettiklerini işitiyordum. 18 Mayıs sene 338 [der-çine] Bu kıymetli hatırayı canlandıran tarihî levham; altınla işlenmiş olarak Isparta'da haneme ta'lik edilmiştir. Bu iftihar diğer yadigârı memleketim, çocuklarım bağrına bassınlar. Büyüklerimin baha biçilmez yararlıkları önünde güvenilecek bir şeyimiz yoktur. Ufak ve değersiz hatıralarımı ifadede hayra ediyorum. Bahusus son zamanlarda soyadımın [Timur Alay] olmasına müsaade edilmesi âlî hasletin emsalsiz numûnesidir.

(s. 167) Bu iltifatı ödemek için Atatürk'ümüze, Cumhuriyetimize bilmem ne yapmalıyım. Fedakarlığımız icap ederse bütün memleketimle, çoluk çocuğumla kanımızı akıtmak borcumuz olsun.

Zâbitan ve efradımız arasında bir akşam misafir kalarak candan sevişme ve konuşmalarla sabahladık. Noksanlarını ikmal için çantamda olanını önlerine döktüm. Isparta'dan da miktarı kâfi çorap vesaire yetiştirdim. O gecenin samimi duygusu hâlâ hayalimde tecessüm ediyor. Ölsün dahi tatlı ve mukaddes tesirleri darü'l kararında benimle yaşayacaktır.

Gazilerimiz, şehitlerimiz alâmet-i fârikalarıyla haşr olurlar iken; günahlarımızın ağırlık mizanına belki yardım ederler. Yegane tesellim budur. Allah düşüncelerimiz ne suretle hakikate inkılab etmiş biz bunları

bu derece idrak etmiş değiliz. Hüsn-i niyetle atılmış adımın, istihkar edilmiş hayatın mukabil zuhuratı!!

Allah'tan başka kimseden medet ummayıp düşmandan korkmamak, insanca ölmeyi zilletle yaşamaya tercih, millet ve memleketine sehâbet ve hulûs-ı niyet, kalplerde itmi'nân¹⁹¹ husule getiriyor, parlak neticeler doğuruyor.

(s.167) Cemal Paşa ile Karaağaç, Yalvac'ı da ziyaretle Isparta'ya geldik. Biraz sonra da ben de Afşar'a gittim. Aradan çok geçmedi büyük ta'aruzumuz başladı. Bir akşam Atatürk; ecnebi ricâl-i siyâsisini Çankaya'da toplayıp çay ziyafeti tertip ediyor. Bunlar dağıldıktan sonra gece yarısı Afyon cephesine hareket, kumandanları toplayıp planını tanzîm, hemen ta'aruz emrin,i veriyor. Elli yedinci fırka kumandanı Reşat Bey [Çiğil] tepenin işgaline memur ediliyor. Verilen mühlet zarfında muvaffak olamayınca intihar etmiştir.

25 Ağustos sene 338.

Ta'aruza evvelâ 37. Alay -Yörük Ali'nin- kalkmış su-i tali'le beş yüzden fazla telefata ricat etmiş müteakiben 39. Isparta Timur alayı ileri atılmış kumandanı Mümtaz Bey fırkanın da kumandasını der-uhde ederek diğer fırkalarımızın da kahramanca hücumuyla yerinde tutunamayan düşman; neye uğradığını bilemeyerek kahkarî ric'atle¹⁹² alabildiğine kaçmaya başlamıştır.

Beni de haberdâr ettiler. İltihak şerefini kaybetmemek için acele yola çıktım. Yetişmek ne mümkündür.

Eğirdir'e geldiğimde; başkumandanlık melhamesi¹⁹³ zaferle bitmiş Yunan sürüleri vahşi canavar olmuş ordumuz da sürgün avına çıkarak önüne çıkan dağ, dere bütün maniaları devirerek kanatlı melâikeler gibi tayy-i mekân etmiştir.

(s. 168) Dumlupınar zaferini Eğirdir'de nutkumla ben de tes'id¹⁹⁴ ettim. Mühim muharebe ve sıkıntılarda Mehmetçiğin erkân-ı naipliğini de işitmiştim.

¹⁹¹ Emin olma birine inanma,

¹⁹² Acele olarak geri çekilme,

¹⁹³ Kanlı savaş,

¹⁹⁴ Tebrik etme, kutlama,

Rus muharebesinde müşirlerimizden bir zât asker arasında tebdil doşlaşırken; iki nöbetçi neferimizin birbiri ile konuşmasından ta'aruz planını hazırlamış ve kazanmıştır.

Küçük Cemal Paşa; Umûmî Harbde Araplarla şiddetli muharebesi esnasında mütemâdi ve seri ateşlerine bilhassa yaygaralarından kuşkulananarak kuvvetlerine ricat emrini vereceği sırada Borazan çavuşu biraz daha sabır etmelerini rica etmiş, sebebini sorduğumda Araplar kaçacakları zaman yaygara yaparlar çok defa gördüm demiş. Hakikaten çok geçmeden firar etmişler, bizzat kendisinden duydum.

Biz ilk mecliste büyüklerimizle tahta kürsü üzerinde yan yana oturuyorduk. Müşir babamızla da bir defa yan yana birleştik, konuşuyorduk. Neşe ve iltifatından cesaret alarak: [Muharebe planlarını nasıl tanzîm buyurursunuz?] diye sual de sordum, güldüler. Haritayı önümüze alırlar. Düşman kuvvetlerinin bulunduğu mevkîleri öğrenir, miktarını da tesbît ederiz. Haritaya da işaret veririz. Karşılırlına da bizim kuvvetleri korur. Muhtemel ta'aruz geçitlerini de tahkim ederiz. Silah patladı mı erkân-ı harplik Mehmet'in süngüsüne dayanır, (s. 169) Bakarsınız düşman; gözettığımız geçitleri bırakmış, ummadığımız yerden hücum ediyor o vakit her şey Mehmet'in becerikliliğine kalır.

Bilhassa süngü muharebesinde Türk neferinin soğuk kanlılık ve sece'ati dünyanın hiç bir ordusunda görülmüş değildir. Afyon muharebesinde de bu gibi hadiseler vuku bulmuştur. Ta'aruz emrini sabırsızlıkla bekleyen Mehmetçik; süngüsünü takmış, gözünü kan bürümüş arslan gibi atılmış durdurmak ne mümkün! Halk önüne yemek çıkarıyor, yüzüne bakmaya, yemeğe vakti yok! Düşman Afyon siperlerini yedi kat tel örgü ile ve elektrik teçhizatı ile çevirmiş, el ve bıçakla dokunmak kabili yoktur. Bizim çarıklı erkân-ı harpler köylerdeki keçeleri toplamışlar, tel örgülerin üzerine atmışlar sıçrayıp geçtiklerini Fahrettin Paşa mütehayyirâne anlatıyordu.

Harap köprülerden yüklü araba zararsız geçiyor, son boş araba geçerken yıkılıyor. Bunlar hayırlı işaretler idi. Ordu zaferimizde öyle harikalar olmuştur ki: saymakla tükenmez, yalnız İstiklâl Zaferimizin manası, hususiyeti büyüktür. Hiç birisiyle kâbil-i kıyas değildir. Hâlâ da devam ediyor. Yarının müjde derecesini kimse takdir edemez.

(s. 170) On sekiz senelik siyasi hayatımda yapılan işleri muvaffakiyetleri düşünüyorum da hayran oluyorum. Yokluk içinde başladığımız muazzam bir işi pürüzsüz bitirdik. Kimseye minnet ve

ihtiyaç göstermeksizin seksen altı milyon altın borcumuzu yedi milyona indirdik. Ankara gibi son sistem ve asrî bir hükümet merkezi kurduk. Beş bin kilometre demir yolu döşemeye ve mubayaasına muvaffak olduk. Ticarî, sınaî, ziraî fabrika ve müesseselerimizle millî tasarruf ve zenginlik vücûda getirdik. Ordu ihtiyacımızın mühim bir kısmını Ankara, Kırıkkale ve diğer fabrikalarımızdan temîn ettik.

Demir, kömür, bakır, kükürt gibi kıymetli definelerimizi işleterek istihsâl kuvvetimizi artırdık. Cumhuriyet Bankamızın vücuduyla ecnebi parası dolaplarına son vererek malî siyasetimizi tevazün ettirdik. İthalat ve ihracât muvazenemiz günden güne lehimize yükseliyor. Harice karşı şerefimiz; siyasî vaziyetimiz görülmemiş ve işitilmemiş bir surette ve takdirin fevkindedir. İstibdat zamanında ismimiz anılırken yüzünü çeviren Avrupalılar şimdi aralarında varlığımızdan mübahât duyarak yardımımıza boyun eğiyorlar.

En büyük salâh alâmeti; Atatürk'ün başımızda bulunmasıdır.

İsmet İnönü'nün on iki senedir hükümet idaresini, Fevzi Çakmak'ın da (s. 171) muzaffer ordumuzu maharetle idareleri ayrıca revnak¹⁹⁶ veriyor. Yek diğerinin lazım-ı gayr-i mufâriki olarak hükümet ve milletin sarsılmaz vahdeti birbirine şevkât ve samimiyetle bağlanması istikbâlde hatır ve hayalimize sığdıramayacağımız muvaffakiyetler doğuracaktır. Bunu görmeden ölürsem kemiklerime nüfuz edecek manevî gıdası bana kâfidir.

Büyüklerimden ricam şudur ki: Türkiye'yi ölrnez hayat ve sa'âdetlere kavuştururken, canıyla, canıyla, torağıyla yoğrulduğum ve Cumhuriyetimize, sizlere kalbimin aşkıyla bağlı olan zümrüt diyarımızı - Isparta'yı- unutmayınız. Onun güzel ve sevimli çocukları arzu ettiğiniz, kabiliyet ve evsâfî her veçhile hayîzdirlir.

Yalnız elinizin ucunu gözlerinizin şulesini üzerlerinden eksik etmeyiniz, her şey fânidir. Bakî olan Tanrımızın varlığı, masum milletimizin, sevimli memleketimizin üzerinde daima tecelli etsin.

(Elhamdülillah alâni'amihi)

1 Nisan sene 937 yevmi Perşembe.

¹⁹⁵ Kurtuluş, barış,

¹⁹⁶ Parlaklık, güzellik,

BELGELER

No: 1

Tarih: 22 Haziran 1335

ISPARTA MAHALLAT VE KÖYLERİNE TEVZİ EDİLEN BEYANNAME SURETİ*

Ey Müslümanlar....

Sefil ve alçak Yunanlıların melhus ayakları altında ezilen müfres topraklarımızın hayat ve namusları perişan edilen zavallı dindaşlarımızın imdadına koşmak ve atiyen her ihtimele karşı kendi topraklarımızı muhafaza ve müdafaa etmek üzere dinini, vatan ve milletini ve hakkını seven Müslmanlara hayatını, servetini, fisebilillah feda etmek, farz-ı ayın olmuştur. Yoksa Kavm-i Beni İsraille mahsus olan zillet ve meskenetle namus-u vatan muhafaza edilemez. Ecdadımız hayatını istihkar ederek parlak kılıçları ile Kâinata boyun eğdirmişlerdir. Biz onların evladı değil miyiz? Eski, Yunan muharebesinde Dömeke Kalesini altı günde süngülerine itaat ettiren Isparta gazileri değil midir? Çanakkale'de, Anafartalar'da Aslanlar gibi çarpışarak düşmanın cehennem gibi ateşlerine göğüs geren ve Milletin sine-i ihramında şerefle yad ettiren otuz beşinci Alayın efradı kimlerdir? Evet, Isparta Kahramanlarıdır. Bu gün de Isparta namına açtığımız Cihad Sancağı altında toplanacak olan mücahitlerimizin büyük bir fedakarlıkla namus-u vatani müdafaa ve İzmir vilayetimizi istirdat edeceklerinden şüphe etmem. Esasen vatanın uğrunda hayatımı fedaya hazır olduğumu yemin ile beyan ettim. Siz de

Bu kısım Emekli Albay Tevfik AKÖZ tarafından transkribe edilen, orijinal metinlerini göremediğimiz "Belgeler" kısmını ihtiva etmektedir.

15 Mayıs 1335(1919) Tarihinde Mütteliklerin Yunan Ordusunu İzmir'e çıkartmaları dolayısıyla memleketin galeyana gelen vatanperverlerince yapılan protesto ve teşkilatlanmaları, Isparta ve mülhakatındaki ön çalışmalardan halka yayınlanan ilk hareket beyannamesi

kabul ettiniz. Başınızda olduğum halde Cenabı Hakka olan ahdimi ve din ve vatanıma karşı vazifemi halisane îfâ etmek istiyorum. Buradaki ailenizin maişeti, kendi harçlığınız ve silahınız hazır. Memleketimizin eşraf ve muteberanı her veçhile fedakarlıkta bulunuyorlar. Artık eli silah tutanlarımızı vazifeye davet ediyoruz.

Nusret-i İlahiye bizimledir.

Isparta Mücahitleri Reisi

Namına

Tahir Paşazade İbrahim

ANKARA'DA HEYET-İ TEMSİLİYE KURULDUKTAN SONRA ISPARTA VE MÜLHAKATINDA YAPILAN TEŞKİLAT ÇALIŞMALARI

Numara: 2

Tarih: 22 Haziran 1335

EğirdirYalvaç, Karaağaç, Uluborlu Müftülükleri ile Belediye Reislerine ve Ahali-yi Müslimî'ye

Bu gün kanımızı akıtmak suretiyle muhafazasına dinen mecbur olduğumuz, Vatan-ı mübarekemiz için Nesteüzü Billâh Isparta'da açtığımız Liva-yı Cihadın altında toplanarak bizimle beraber bizzat sefere iştirak edecek Gâzât-ı Mümine İltihak edeceklerin isimleri ile neticeyi teşkilatımızın işarı, Mücahitlerimizin ailelerinin iâşesiye kendi ei harçlıklarını oraca hazırlayınız. Silahlı olmayanların, silah ve mühimmatları ile iâşe-yi umumiyeleri buraca temin edilmiştir.

Numara: 3

Tarih 21 Haziran 1335

Mıntıka Müfettişliklerine:

Efendim

Isparta Müdâfaa-i Vataniye Milli Teşkilatına efrat kaydettirmek için bir kaç mahalleyi bir tarafa toplayıp, mıntıkalara taksim edildiğinden kendi mıntıkanıza tayin edilen zevatın mesaisine nezaret ederek bilfiil, i>wuiyic-i hasenesine intizar ettiğinizi ve fevkalâde gayret ve fedakârlıkta bulunmanızı bilhassa rica ederiz.

Isparta Mücahitleri Reisi

Namına

Tahir Paşazade İbrahim

Numara: 4

Tarih: 20 Haziran 1335

Dinar Reddi İlhak Heyeti'ne:

Buraca teşkilatımızı ikmal etmek üzereyiz. İnşallah yakında hareketimizin işar edileceği arz olunur.

ISPARTA VE MULHAKATINDAKİ TEŞKİLATLANMA

(Mahalleler Dahil)

Numara: 5

	Mahalle Teşkilatı		
No: 1	Mahallenin Adı		
Merkez	Dere Mahallesi	Müfettiş:	Dere İmamı Hacı Mehmed Efendi, Kavaf Kadirzâde Ali Efendi
	Yenice Mahallesi		
	Doğancı Mahallesi	Aza:	Bezirganzâde Hacı Hafız İbrahim Efendi, Hacı Ömerzâde Yusuf Efendi, Kuşbaşzâde Hasan, Hafız Ömer, Başköylüoğlu Hafız Mehmed Efendiler
	Keçeci Mahallesi	Aza:	Değirmencioğlu Hacı Tahir, Bitrakzâde Hacı Süleyman, İmam Mehmed Ali Efendiler
No: 2	Hacı İvaz Mahallesi	Müfettiş:	Kındakçızâde Rıza, Bank Muavini Ali Efendilerdir
	Sucu Mahallesi		
	Hisar Efendi Mahallesi	Aza:	Kadioğlu Mustafa, Vanlızâde Hacı Nuri, İmam Kâmil Efendiler
	Sülübey Mahallesi	Aza:	Bölükbaşoğlu Ahmet Ağa, Çömezzâde Mehmed Efendi
No: 3	İğneci Mahallesi	Müfettiş:	Mehterzâde Mehmed Efendi, Ciğerzâde Hacı Ali Efendi.
	Dabakhane Mahallesi		
	Germiyan Mahallesi	Aza:	Müftüzâde Tevfik Efendi, Semerci Şeyh Hacı Ali Efendi, Yavruzâde Nuri Efendi
	İskender Mahallesi		
		Aza:	Rüştü Çavuş, Kölezâde Hamit Ağa, Musda Efendi, Nuri Efendi, Tokuş Şakir Ağa.
No: 4	Feyzullah Mahallesi	Müfettiş:	Kaçgınzâde Hacı Ahmed Efendi, Bodurzâde Hacı Hasan Efendi, Şeyh Mustafa Efendi,
	Karaağaç Mahallesi		
		Aza:	Hamamcı Hacı Hafız, Parmaksızâde Hacı Mehmed, Bodurzâde Hacı Mehmed, Hasankalezâde Şükrü Efendi, Toposmanoğlu Hafız, Gündüz oğlu Hafız Osman, Ekmekçi Hacı Mustafa, Bakırcı Safir Efendiler
No: 5	Hocazâde Mahallesi	Müfettiş:	Müftüzâde Mehmed Efendi, İmamzâde Ali Efendi, Mevlevi Ali Dede Efendiler.
	Oran Mahallesi		
	Cami-i Atik Mahallesi	Aza:	Mollagaripzâde Ahmed Efendi, Handanzâde Hacı Hafız Efendi,
		Aza:	Handanzâde Zühdü Efendi
			Bellelizâde Ahmed Efendi, Ekmekçi Hacı Şükrü, Kâtipzâde Hafız Ahmed Efendiler
			Kayyubi Mustafa Ağa, Hacı Ramazanzâde Musda Efendi
		Aza:	

No: 6	Hacı Elfe Mahallesi	Müfettiş	Kavukçuzâde Mahmud Efendi
	Şeh Mahallesi	Aza:	İbrahim Çavuş ve Mestan Ağa'lar.
No:7	Yayla Mahallesi	Müfettiş	Karakaşzâde Ali Efendi, Fokoroğlu Hacı
	Teke Mahallesi		Osman Ağa, Hallaçzâde Hacı Hakkı
	Cedid Mahallesi		Efendi, Bölükbaşoğlu Mehmed Efendi,
		Aza:	Şekerzâde Hacı Hasan Efendi, Topbaş
			Hacı Mehmed Ağa
			Hacı Cumaoğlu Hacı Halil, Hallaçoğlu
		Aza:	Hafız Osman Efendi.
No: 8	Çelebiler Mahallesi	Müfettiş:	Hamamcızâde Ethem Efendi,
		Aza:	Müneccimzâde Hacı Hakkı Efendi,
			Arapzâde Şükrü Efendi
		Aza:	Veli Efendizâde Hacı Ali Efendi,
			Ellialtızâde Musda Efendi.

ISPARTA KÖYLERİ MINTIKA TAKSİMATI

No: 9 Deregümü Köyü

İmam Velibeyzâde Hafız Mehmed Efendi, Tataroğlu Hüseyin Ağa, Hacıoğlu Veli Onbaşı, Alimoğlu Hacı Osman Ağa, Bayramoğlu Hacı Mehmed Ağa, Katırcıoğlu Hacı Ali Ağa, Hatıpoğlu Mehmed Çavuş, Bayramoğlu Ali Onbaşı, Hatıpoğlu Süleyman Çavuş, Çatmaoğlu Mustafa Ağa.

No: 10 Lağus Köyü

Musaoğlu Hacı Hüseyin Ağa, Müderris Hacı Arif Efendi, Müderris Hacı Hasan Efendi, Dedeoğlu Hacı Hüseyin, Hacı Hüseyinoğlu İbrahim, Ömeroğlu Ali Çavuş, İmam Süleyman Efendi, Katip Ahmed Efendi, Konyalı Mustafa, Şahinoğlu Küçük İbrahim, Hacı Osmanoğlu Hacı İbrahim Çavuş, Hacı Himmetoğlu Ömer

No: 11 Kışla Köyü

Köy İmamı Ali Efendi, Muhtar-ı Evvel Halil Efendi, Mollaismailoğlu Ali Ağa, Hatıpoğlu Mustafa Ağa, Süleyman Ağa, Ahmet Ali Ağa,

No: 12 Gönen Kasabası

Kasaba Müderrisi Hilmi Efendi, Müderris ve İmam İsmail Efendi, Eşraftan Hacı Hafız Mehmed Efendi, Kadioğlu Ahmed Çavuş Ağa, Hafız Abdullah Efendi, Öksüzoğlu Nuri Ağa, Kadioğlu İbrahim Çavuş Ağa, Madanoğlu Mehmed Çavuş Ağa, Kasap Mahallesi Muhtaratı, Musalla Mahallesi Muhtaratı, Cami Mahallesi, Alaca Mescid Mahallesi, Pazar Mahallesi Muhtar Heyetleri.

KEÇİBORLU NAHİYESİ MİLLÎ MUDAFAA-I VATANİYE HEYET-İ TEMSİLİYESİ

Müdür: Hikmet Bey

Hakim: Ahmet Efendi

Binbaşı: Tevfik Bey

Belediye Reisi: Ali Efendi

Keçiborlu Heyet-i Temsiliyesi

Keçiborlu Nahiyesi, Orta mahallesi muhtaratı:

Keçiborlu Nahiyesi, Yenice mahallesi muhtaratı

Keçiborlu Nahiyesi, Yukarı mahallesi muhtaratı

Keçiborlu Nahiyesi, Aşağı mahallesi muhtaratı

Yukarı Mahalleden Hacı Hüseyin Ağazâde Hacı İbrahim, Hacı Kadirzâde Ahmet ve Hacı Alinin Muhammed Efendiler, Yenice mahallesi tıhanzâde Ali ve Hacızâde Nakil Efendi, Ahmetağazâde Nuri Efendi, Orta mahallesi; Samioğlu Ahmed Efendi, Tablıoğlu Hacı Mehmed Ağa, Aşağı Mahalleden Ahmet Ağazâde Hasan Efendi.

No: 14

Ağros Nahiyesi Heyet-i İhtiyariyesi: Müdür Hamdi Efendi
Naip Hüseyin Atfı,
Onaşı Hafız, Hacı Esat,
Sırrı, Saatçizâde Musda
Efendilerdir.

No: 15 Aydoğmuş Köyü Heyet-i İhtiyariyesi

No: 16 Cifri Köyü Heyet-i İhtiyariyesi

No: 17 Kozluca Köyü Heyet-i İhtiyariyesi

No: 18 Paşmakçı ve Hamidiye Köyleri Heyet-i İhtiyariyesi

No: 19 Eber Köyü Heyet-i İhtiyariyesi

No: 20 Beltarla Köyü Heyet-i İhtiyariyesi*

No: 21 Ümraniye Köyü Heyet-i İhtiyariyesi

No: 22 Ovacık Köyü Heyet-i İhtiyariyesi

No: 23 Yassıvıran Köyü Heyet-i İhtiyariyesi

No: 24 Cedit Köyü Heyet-i İhtiyariyesi

No: 25 Yaka Köyü Heyet-i İhtiyariyesi

Numara: 6

Tarih: 22 Haziran 1335

ISPARTA MÜLHAKATINA ÇIKARILAN HEYETE TEZKİREDİR

Efendim:

Isparta namına açtığımız milli cihat bayrağı altında toplanacak mücahitlere iştirak etmek üzere esamisi muharrer köylerin teşkilatına zatıalınızle pusulada isimleri gösterilen zevat tensip edilmekle mıntıkanıza ait köylere hemen bizzat teşrifle melfuf beyannameleri aleni ve müessir bir surette kıraat ve tarafınızdan da icabeden nasayih-i lâzime maksadı mühimmemizin hayırhahına hulusi için her karyenin müteneffiz ve gayretli zevatından bir komisyon teşkiliyle netayic-i müessiresinin bilfiil izharına hizmet ve gayretlerinizi bekleriz efendim.

Numara: 7

Tarih: 23 Haziran 1335

KONYA VİLAYET-İ CELİLESİNE

Sureti 2. Ordu Müfettişliğine

Vezaif-i medeniye ve insaniyesini bihakkın müdrik ve aynı zamanda hiç bir milletin hukukuna tecavüz etmeyerek namus ve asayişine malik olan Isparta'mıza Yunanlıların ve İtalyanların muntazam ve seferi bir hareketle ilerlemeleri ne gibi bir maksadı siyasiye ye müsteniddir? Hükümetimizden izahat istiyoruz. Vatanımızın selameti vakar ve itidalimizi muhafaza etmekte ise kabul ediyoruz. Yoksa zillet ve meskenetle yaşamaya mesudane şahadeti tercih edeceğiz.

Numara: 8

Tarih: 23 Haziran 1335

KONYA 2. ORDU MÜFETTİŞLİĞİ CANİB-İ VALASINA

İslâmiyet'in medar-ı iftiharı bulunan zat-ı asaletmaabınız gibi asil ümmetimiz başımızda olduktan sonra icabı hal ve hükümetimizin vaziyet-i siyasiyesi müsaade ettiği takdirde Livamızın eli silah tutanları feda-i cana amade bulunduklarını maal iftihar arz edebilirim. Merkez, kasaba ve mülhakatına teşkil ettiğimiz on beş mıntıkanın fedakar nâsihleri ulema ve din adamlarımızın himmet ve gayret-i fevkaladeleriyle hal-i hazır mücahitlerimiz bine karib ve el yevm devamdadır. Teberruât-ı nakdiye mühimdir. Yalnız, hükümet-i mülkiyemizden ve şubemiz riyaseti

vasıtasıyla 12. Fırka kalem riyaset-i âliyesinden telakki ettiğimiz emirde bu gibi teşkilata hacet kalmadığı beyan buyuruluyor. Kalplerimizi lebriz-i meserret eden selam-ı asifanelerini büyük bir zevk-i manevi ile mücahitlerimize tebliğ ve bilmukabele hissiyat-ı fedakarî ve minnettarımızı hâk-pây-i devletlerine arzına müsaadenizi niyaz ve istirham eylerim efendim.

Isparta Mücahitleri namına

Hafız İbrahim

Numara: 9

Tarih: 23-24 Haziran 1335

Keçiborlu'da Mücahidin Mıntıka Müfettişi Efendilere,

Ağros Mıntıka Müfettişi Efendilere,

Şerefmevrud İkinci Ordu Müfettişi Ferik Cemal Paşa hazretlerinden 23/6/1335 tarih ve 1779/100 numrolu telgraf name-i âlide gönüllü kaydolunan mücahidin-i kiramımıza bilhassa teşekkür ve selamla beraber vazife-i vataniyelerine can ve yürekten çalışmalarını tavsiye buyuruyor. Tebliği ile himmetinizi beklerim efendim.

Numara: 10

Keçiborlu'da Gönüllü Kaydına Memur Efendi'ye,

Teşkilata devam edilmesi ikinci ordu müfettişliğinin bize olan bu günkü emri iktizasındandır. Bütün mevcudiyetinizle teşkilata çalışınız.

Hareket emri ayrıca verilecektir.

Isparta Mücahitleri Reisi

Tahir Paşazade

Numara: 11

BURDUR Kalem Riyasetine,

Teşkilata devam ve zatıalinizle muhabere etmemiz Ordu müfettişliği emridir. Suret-i teşkilat ve harekete müteallik talimatın ita buyurulması.

Isparta Mücahitleri Reisi

Tahir Paşazade

Not: Merkez ve Isparta köylerine ait teşkilatlanma hakkındaki yazışmalara ait ilk defter burada sona ermektedir.

ISPARTA KAZA VE NAHIYELERİNDEKİ MİLLÎ MÜDAFAA-İ HUKUK CEMİYETLERİ TEŞKİLATINA DAHİL REİS VE AZALARIN LİSTESİ

Eğirdir Kazası (Merkez)

Reis : Tıflızâde Hakkı Efendi
 Aza : Müftü Hüseyin Hüsnü Efendi
 Aza : Hacıosmanzâde İbrahim Efendi
 Aza : Hatıpzâde Nuri Efendi
 Aza : Telgraf Müdürü Selami Bey
 Aza : Hatıpzâde Rifat Efendi
 Aza : Hafızağazâde Ömer Efendi

Kale Mahallesi

Reis : İmam Hafız Abdurrahman Efendi
 Aza : Saatçizâde Ahmet Efendi
 Aza : Hacı Kelahmetoğlu Ahmet Ağa

Demirkapı Mahallesi idare Heyeti

Reis : Burhanzâde İsmail Efendi
 Aza : Bestilcizâde Osman Efendi
 Aza : Hacı Burhanzâde Hacı Ali Ağa

Katip Mahallesi İdare Heyeti

Reis : Sarı Boyacızâde Hacı Abdullah Efendi
 Aza : Semercizâde Hüseyin Efendi
 Aza : Şeyh Kadir Efendi

Hamam Mahallesi İdare Heyeti

Reis : Hatıpzâde Hacı Behçet Efendi
 Aza : Hatıpzâde Nuri Efendi
 Aza : Tıǵlıoǵlu Hacı Şevki Aǵa

Aǵa Mahallesi idare Heyeti

Reis : Mollaosmanzâde Ahmet Aǵa
 Aza : Sipahizâde Şakir Efendi
 Aza : Yaşarzâde Hacı Hafız Efendi

Kubbeli Mahallesi İdare Heyeti

Reis : Sarıboyacızâde Ali Aǵa
 Aza : Kale İmanızâde Hafız Ali Efendi
 Aza : Kuburzâde Hafız Süleyman Efendi

Poyraz Mahallesi idare Heyeti

Reis : Çömezzâde Hacı Ali Aǵa
 Aza : Meşecizâde Hacı Hafız Efendi
 Aza : Yaşarzâde Ömer Efendi

Hacı Şih Mahallesi idare Heyeti

Reis : Hacı İncezâde Hacı Hafız Hasan Efendi
 Aza : Hacı Kelahmetoǵlu Tahir Aǵa
 Aza : Boyacıoǵlu İbrahim Efendi

Müslim Mahallesi idare Heyeti

Reis : Hacı Hafız Salih Efendi
 Aza : Hacı Şerifoǵlu Halil Efendi
 Aza : Kavasoǵlu Süleyman Efendi

Yayla Mahallesi idare Heyeti

Reis : İmam Murat Efendi
 Aza : Ayvazoǵlu Hafız Efendi
 Aza : Kadiroǵlu Abdullah Aǵa

İmaret Mahallesi İdare Heyeti

Reis : Hüseyin Efendi
 Aza : Şapçızâde Mevlüt Efendi
 Aza : Genişoǵlu Ömer Efendi

**EĞİRDİR NAHIYE VE KÖYLERİNE AIT MILLİ
MÜDAFAA-I HUKUK CEMİYETLERİ TEŞKİLATLARINA
DAHİL REİS VE AZALARIN LİSTESİ**

Pazar Köyü İdare Heyeti

Reis : Molla Mehmed Efendi
Aza : Hasan Onbaşı
Aza : Ayanoğlu Süleyman Ağa

Tepeli Köyü İdare Heyeti

Reis : Musaoğlu Kasım Ağa
Aza : Yusuf oğlu Halil Ağa
Aza : Bahçıvanoğlu Ali Ağa

Çay Köyü İdare Heyeti

Reis : Hatip Hasan Efendi
Aza : Calbaroğlu Hasan Ağa
Aza : Bekiroğlu Mustafa Ağa

Mirahur Köyü İdare Heyeti

Reis : Müderris Musda Efendi
Aza : Kerimoğlu Veli Efendi
Aza : Hacı Mehmedzâde Osman Efendi

Ağıl Köyü İdare Heyeti

Reis : Taktakoğlu Musda Efendi
Aza : Sülekoğlu Ali Efendi
Aza : Kantaroğlu Muhsin Efendi

Havuttu Köyü İdare Heyeti

Reis : Hacı Mehmed Ağa
Aza : Hatip Hüseyin Efendi
Aza : Osman Ağa

Banus Köyü İdare Heyeti

Reis : Koca Halil oğlu Ali Ağa
Aza : Derviş oğlu Musdan Efendi
Aza : Hacı Mustafa oğlu Molla Emin

Başvıran Köyü İdare Heyeti

Reis : Hacı Hasan oğlu Molla Mehmed
Aza : Koca Muşa oğlu Mustafa Ağa
Aza : Hasanoğlu Hasan Ağa

Sofular Köyü İdare Heyeti

Reis : Ahmet Ağa
Aza : Arap oğlu Musa Çavuş
Aza : Hamza oğlu Ali Ağa

Yılğınca Köyü İdare Heyeti

- Reis : Halil oğlu Osman Ağa
 Aza : Mustafa Çavuş oğlu Mustafa Ağa
 Aza : Mustafa Çavuş oğlu Veli Ağa

Diresgene Köyü İdare Heyeti

- Reis : Hacı Hasan Efendi oğlu Nuri Efendi
 Aza : Hacı Osman oğlu Molla Hüseyin Mahdumu Arif Onbaşı
 Aza : Hacı Mehmed oğlu Osman Efendi

Akdoğan Köyü İdare Heyeti

- Reis : Molla Ahmet oğlu Süleyman Ağa
 Aza : Ahmet oğlu Durmuş Ağa
 Aza : Mehmed Çavuş

Yaka Köyü İdare Heyeti

- Reis : Resul oğlu Hacı Osman Ağa
 Aza : Musdan Kahya oğlu Molla Kerim
 Aza : İmam Müftü Efendi

Terziler Köyü İdare Heyeti

- Reis : Cemil oğlu Osman Ağa
 Aza : Molla Osman oğlu Bekir Ağa
 Aza : Cemil oğlu Molla Ali

Yakacık Köyü İdare Heyeti

- Reis : Parlakzâde Hacı Mehmed Efendi
 Aza : Halim oğlu Ramazan Ağa
 Aza : Boz Ahmed oğlu Molla Ahmed

Akpınar Köyü İdare Heyeti

- Reis : Öksüz oğlu Musdan Ağa
 Aza : Hacı Halil oğlu Musdan Ağa
 Aza : Gani oğlu Osman Ağa

Bucak Köyü İdare Heyeti

- Reis : İmam Ali Hoca
 Aza : Molla Ömer oğlu Halil Ağa
 Aza : Hacı Osman oğlu Hüseyin Efendi

Yukarı Gökdere Köyü İdare Heyeti

- Reis : Mehmed Hoca oğlu Ahmed Çavuş
 Aza : Mehmed oğlu Veli Efendi
 Aza : Muştan oğlu Musa

Bağlı Köyü İdare Heyeti

- Reis : Hacı Hafız Mehmed Efendi
 Aza : Molla oğlu Başçavuş
 Aza : Osman Çavuş

Yenice Köyü İdare Heyeti

- Reis : Hatip Halil Efendi
 Aza : Hafız Mehmed Efendi
 Aza : Beslek oğlu Mehmed Çavuş

Tahtacı Köyü idare Heyeti

- Reis : Berber oğlu Veli Efendi
 Aza : Bayraktar oğlu Mustafa Ağa
 Aza : Bekir oğlu Eşref Ağa

Sorkuncak Köyü İdare Heyeti

- Reis : Bektaş oğlu Hafız Mehmed Zühdü Efendi
 Aza : Hacı İsa oğlu İbrahim Ağa
 Aza : Yüzbaşı oğlu Mehmed Efendi

Akçaşar Köyü İdare Heyeti

- Reis : Mevlüt Efendi
 Aza : Hasan oğlu Ahmed Ağa
 Aza : Hafız Ahmed Ağa

Cire Köyü İdare Heyeti

- Reis : İnce oğlu Hafız Ahmed Efendi
 Aza : Eyüp oğlu Hasan Efendi
 Aza : Ali oğlu Hüseyin Ağa

Baklan Köyü İdare Heyeti

- Reis : Silahçı oğlu Ahmed Ağa
 Aza : Molla Hasan oğlu İbrahim Ağa
 Aza : Mahmud Çavuş

Sipahiler Köyü idare Heyeti

- Reis : Hıraca oğlu Osman Ağa
 Aza : Küçük Mehmed oğlu Hasan Ağa
 Aza : Hüseyin Ağa oğlu İsmail Ağa

Sığırlık Köyü İdare Heyeti

- Reis : Koca Ali oğlu Mehmed Ağa
 Aza : Müftü oğlu Osman Ağa
 Aza : Kürdoğlu Mehmed Çavuş

Aşağı Gökdere Köyü idare Heyeti

- Reis : Hatip Mehmed Efendi
 Aza : Anızoğlu Hacı Süleyman Ağa
 Aza : Hoca oğlu Süleyman Ağa

Güneyce Köyü idare Heyeti

- Reis : Veli Ağa oğlu Hüseyin Ağa
 Aza : Kara Anız oğlu Mehmed Ağa
 Aza : Abdurrahman oğlu Ramazan Ağa

Çukur Köyü İdare Heyeti

- Reis : Mehmed Efendi oğlu İbrahim Ağa
 Aza : Hacı Hüseyin oğlu Osman Onbaşı
 Aza : Hüseyin Çavuş oğlu Himmet Ağa

Yaka Afşar Köyü idare Heyeti

- Reis : Hacı Yusuf oğlu Mehmed Çavuş
 Aza : Yüzbaşı oğlu Haydar Ağa
 Aza : Hacı İsmail Efendi oğlu Molla İsmail Ağa
 Aza : Hacı Ali oğlu Hacı Osman Ağa

Karacahisar Köyü idare Heyeti

- Reis : Çoban Yusuf oğlu Mehmed Ağa
 Aza : Musa Ali oğlu Mehmed Ağa
 Aza : Köse oğlu Yusuf Mahdumu Ali Ağa
 Aza : Molla Halil Ağa

Koçular Köyü idare Heyeti

- Reis : Hacı Mehmed oğlu Molla Osman Ağa
 Aza : Hacı Mehmed oğlu Molla Ömer Ağa
 Aza : Molla Muhsin Ağa
 Aza : Hatıpoğlu Molla Süleyman Ağa
 Aza : Hacı Güzel oğlu Mahmud Ağa

Karaağı Köyü idare Heyeti

- Reis : Sağır oğlu Molla Ali Ağa
 Aza : Hacı Ömer Ağa
 Aza : Molla Hüseyin oğlu Ali Molla
 Aza : Molla Hüseyin oğlu Molla Osman

Yılanlı Köyü İdare Heyeti

- Reis : Zobu oğlu Ahmed Ali Ağa
 Aza : Recep oğlu Hasan Ağa
 Aza : Ali Kethüda oğlu İsmail
 Aza : Tekelioğlu İsmail
 Aza : Tekelioğlu Ali Ağa

Barla Nahiyesi İdare Heyeti

Barla Nahiyesi Pazar Mahallesi İdare Heyeti

- Reis : M. Alizâde Musda Efendi
 Aza : Yazıcızâde Hasan Efendi
 Aza : Bıçakzâde Cevdet Efendi

Barla Nahiyesi Merkez Heyeti

- Reis : Hamzazâde Mehmed Efendi
 Aza : Şapçızâde Mehmed Efendi
 Aza : Yazıcızâde Hasan Efendi
 Aza : Kasapzâde Mehmed Efendi

Ahi Hoca Mahallesi İdare Heyeti

Reis : Kadızâde Hafız Ömer Efendi
 Aza : Kadızâde Musdu Efendi
 Aza : Ağazâde Mehmed Ağa

Baş Mahalle idare Heyeti

Reis : Kaltaşzâde Ali Efendi
 Aza : Halilzâde Musda Efendi
 Aza : Şeyh Mehmed Efendizâde Mehmed

Yokuşbaş Mahallesi İdare Heyeti

Reis : Abdiloğlu Süleyman Ağa
 Aza : Kadızâde Hurşit Çavuş
 Aza : Topbekirzâde Mehmed Efendi

Cami Mahallesi İdare Heyeti

Reis : Ispartalı Şevki Ağa
 Aza : Hulusi Efendizâde Mustafa Çavuş
 Aza : Müftüzâde Hafız Abdullah Efendi

Akmescit Mahallesi İdare Heyeti

Reis : Gariplizâde Hafız Ali Efendi
 Aza : Binlizâde Mehmed Efendi
 Aza : Bekir Ağazâde Molla İbrahim

Bedre Köyü İdare Heyeti

Reis : Hacı oğlu Mustafa Ağa
 Aza : Öksüz oğlu İsmail Ağa
 Aza : Hacı Mehmed oğlu Eşref Ağa

İlme (İlama) Köyü İdare Heyeti

Reis : Hocasâde Ali Rıza Efendi
 Aza : Hocasâde Tahir Efendi
 Aza : Nurluzâde Rıza Efendi

Pavlu Nahiyesi Mahalle ve Köy İdare Heyetleri**Merkez Nahiye İdare Heyeti**

Reis : Hasan Ali Efendizâde Osman Efendi
 Aza : Müderris İsmail Efendi
 Aza : Süleyman Ağazâde Ali Bey
 Aza : Ağazâde Ahmed Ağa
 Aza : Kahvecizâde Ömer Ali Ağa

Erenler Mahallesi İdare Heyeti

Reis : Hacı Süleyman oğlu Osman Ağa
 Aza : Yakup oğlu Hafız Yakup Ağa
 Aza : İsmail Usta oğlu Hüseyin Ağa

Yukarı Mahalle İdare Heyeti

Reis : Mehmed Sipahi oğlu Hacı Ahmed Ağa
 Aza : Akağa oğlu Hasan Ağa
 Aza : Musa Onbaşı oğlu Mehmed Ağa

Cami Mahallesi İdare Heyeti

Reis : Hacı Hafizzâde Mahmud Efendi
 Aza : Değirmenci oğlu Mehmed Ali Ağa
 Aza : Paslı oğlu Ahmed Çavuş

İncedere Köyü İdare Heyeti

Reis : Mustan Kethüda oğlu Ali Ağa
 Aza : Hüseyin oğlu Mehmed Onbaşı
 Aza : Hatip Osman Efendi

Darıbükü Köyü İdare Heyeti

Reis : Nasuhzâde Hacı Osman Efendi
 Aza : Molla Burhan
 Aza : Nasuhzâde Molla Ahmed

İbişler Köyü İdare Heyeti

Reis : Hacı Ahmed Kahya oğlu Molla Hasan
 Aza : Hüseyin Ağa
 Aza : Ahmed Kahya oğlu Molla Ali

Sülüköşe Köyü İdare Heyeti

Reis : Abdülkadir oğlu Hüseyin Ağa
 Aza : Murat Çavuş
 Aza : Cinoğlu Ali Ağa

Kesme Köyü İdare Heyeti

Reis : Osman Efendi
 Aza : Hacı Mahmud Efendi
 Aza : Ali Efendi'nin Abdullah Ağa

Kartoz Köyü İdare Heyeti

Reis : Abdülgani oğlu Molla Abdullah
 Aza : Hacı oğlu Abdullah Çavuş
 Aza : Halil oğlu Molla Ahmed

Çandır Köyü İdare Heyeti

Reis : Musa Kethüda oğlu Musda Efendi
 Aza : Musa Kethüda oğlu Ali Ağa
 Aza : Topbaş oğlu Ahmed Ağa

Karadiken Köyü İdare Heyeti

Reis : Hatip Mehmed Ali Efendi
 Aza : Gök Hüseyin oğlu Süleyman
 Aza : Sabancı oğlu Mehmed

Sarımehmetler Köyü İdare Heyeti

Reis : Halil oğlu Ömer Efendi
 Aza : Çoban oğlu Veli Ağa
 Aza : Molla Mehmed oğlu Musa Ağa

Müezzinler Köyü İdare Heyeti

Reis : Bekir Ağa oğlu Mustafa Ağa
 Aza : Hacı Ethem oğlu Mustafa Ağa
 Aza : Bekir Ağa oğlu Ömerali ve Yusuf

Kuzca Köyü İdare Heyeti

Reis : Kereli oğlu Hüseyin Ağa
 Aza : Hacı Himmet oğlu Ahmed Ali
 Aza : Himmet oğlu Hasan Ağa

Badap Köyü idare Heyeti

Reis : Kuloğlu Hacı Mustafa Ağa
 Aza : Hacı Mehmed oğlu Musa Efendi
 Aza : Kuloğlu İbrahim Ağa

Ayvalı Köyü İdare Heyeti

Reis : Elvanoğlu Molla İbrahim
 Aza : Mümin oğlu Molla Ahmed
 Aza : Çırakoğlu Hasan

Hacı Ahmetler Köyü İdare Heyeti

Reis : Sulu oğlu İbrahim Çavuş
 Aza : Kelahmetoğlu Ahmed
 Aza : Bekir Hoca oğlu Yusuf

Çobanisa Köyü İdare Heyeti

Reis : Hacı Mehmed Efendizâde Hafız Ömer Efendi
 Aza : Ömer Hilmi Efendi
 Aza : Müftü oğlu Osman Çavuş

Beydilli Köyü İdare Heyeti

Reis : Hacı Eyüp Efendi
 Aza : Hacı Mehmed oğlu Mustafa Çavuş
 Aza : İbrahim Ahmed Çavuş

Hacıaliler Köyü İdare Heyeti

Reis : Hacı Mahmud oğlu Mehmed Ağa
 Aza : Kocaoğlu Molla Ömer
 Aza : Güleşoğlu İsmail

Şehler Köyü İdare Heyeti

Reis : Osman Efendi oğlu Mehmed Efendi
 Aza : Ömer Efendi oğlu Mustafa Ağa
 Aza : Onbaşı oğlu Kadir Ağa

Kasımlar Köyü İdare Heyeti

Reis : Süleyman oğlu Osman Ağa
 Aza : Hacı Osman oğlu Ali Ahmed Çavuş
 Aza : Öksüz Ömer oğlu Ali

Bucakdere Köyü İdare Heyeti

Reis : Hacı Mehmed Efendi
 Aza : Himmet oğlu Mehmed Ali
 Aza : Hacı Ahmed oğlu Molla Süleyman

Musaddaktır

20 Şubat 1336

(Eğirdir İdare Heyeti Resmi Mühürü)
 (İmza)

İsmail Hakkı

**ULUBORLU ANADOLU VE RUMELİ MÜDAFAA-İ
 HUKUK CEMİYETİ TEŞKİLATI ÜYELERİ**

Reis-i evvel	Kaymakam Said Bey
Reis-i Sani	Fakızâde Faik Efendi
Aza	Müftü Tahir Efendi
Aza	Alemşâhzâde Vasıf Efendi
Aza	Sipahizâde Nuri Efendi
Aza	Remşâhzâde Nuri Efendi
Aza	Durakzâde İbrahim Efendi
Aza	Çıkırıkçızâde Hüsnü Efendi (Veznedar)
Aza	Peştimalcızâde Hacı Hakkı Efendi
Aza	Hacı Emirzâde Yakup Efendi
Aza	Sohtezâde Nazif Efendi
Aza	Koçurzâde Hacı Tahir Efendi

Uluborlu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti heyeti idaresini teşkil eden zevatın esamisini mübeyyin işbu defterin kayda muvafık olduğu tasdik kılındı.

(Mühür ve imza)

KEÇİBORLU NAHİYESİ MİLLİ MUDAFAA-I HUKUK CEMİYETİ İDARE HEYETİ CEMİYETİNİN LİSTESİ

Reis	Nahiye Müdürü Mehmed Zühdü Efendi
Aza	Belediye Reisi Nuri Efendi
Aza	Reis-i Esbak Kadızâde Ali Efendi
Aza	Hocazâde Sadık Efendi
Aza	Jandarma Çavuşu Rıza Efendi

Isparta Heyet-i Merkeziye Riyaset-i Aliyesine

Sayı: 703

Tarih: 22 Mayıs 1337

15 Mayıs 1337 tarihli telgraf nameyi âlileriyle talep buyrulan heyet-i idare reis ve azalarının isimlerini havi listenin arz ve takdim bulunduğu maruzdur efendim.

Nahiye Müdürü ve Keçiborlu

Mudafaa-i Hukuk Reisi

(İmza)

SENİRKENT MUDAFAA-I HUKUK HEYETİ İDARESİNİ TEŞKİL EDEN ZEVAT

Merkez

Reis	Bezirganzâde Ali Efendi
Aza	Başığitzâde Süleyman Efendi
Aza	Meydanzâde Hafız Mehmed Efendi
Aza	İdriszâde Ali Efendi
Aza	Durmuşzâde Tevfik Efendi
Aza	Yassıviranlızâde Hüseyin Efendi
Aza	Tula Bayramzâde Hacı Veli Efendi

**Merkez Nahiye Mahallât ve Köylerinde Müstahdem
Müdafaa-i Milliye Heyetleri**

Taş Mescit Mahallesi

Reis : Idriszâde Mehmed Efendi
Aza : Türkmenzâde Mehmed Efendi
Aza : Boncukzâde Hasan Tahsin Efendi

Çeşmeyi Kebir Mahallesi

Reis : Hacızâde Hasan Hüseyin Efendi
Aza : Hafız Süleyman Efendi
Aza : İbişzâde Ali Efendi

Şeyhler Mahallesi

Reis : Tula Bayramzâde Hacı Molla Efendi
Aza : Yassıviranlızâde Ali Efendi
Aza : Tula Bayramzâde Seyit Ali Efendi

Hamidiye Mahallesi

Reis : Başyığitzâde Durmuş Efendi
Aza : Durmuşzâde Mehmed Efendi
Aza : Müezzinzâde Halil İbrahim Efendi

Pazar Mahallesi

Reis : Terzizâde Osman Efendi
Aza : Halil İbrahim Efendi
Aza : Topaçzâde Hacı Hafız Efendi

Turgutlar Mahallesi

Reis : Şevkilizâde İsmail Efendi
Aza : Karazâde Tevfik Efendi
Aza : Marzızâde Mehmed Efendi

Orta Mahalle

Reis : Musa Efendizâde Ahmed Efendi
Aza : Hacıbabazâde Hakkı Efendi
Aza : Turgutzâde KamilEfendi

Hızırçelebi Mahallesi

Reis : Şükürzâde Yusuf Efendi
Aza : Meydanzâde Osman Efendi
Aza : Durmuşzâde Tevfik Efendi

Köylerde Müstahdem Bulunan Zevat

Yassıviran Köyü

Reis : Kadızâde Hafız Osman Efendi
 Aza : Karamollazâde Mehmed Efendi
 Aza : Bayazitzâde Mustafa Ağa
 Aza : Tekenişzâde Hüseyin Ağa

Göreme Köyü

Reis : îmamzâde Hafız Mehmed Efendi
 Aza : Küçük oğlu Mehmed Efendi
 Aza : Kolcu oğlu Ali Çavuş

Garip Köyü

Reis : Zümikicizâde Ali Efendi
 Aza : Hacı Mustanzâde Mehmed Efendi
 Aza : Müezzinzâde Süleyman Ağa

Ülegöp Köyü

Reis : Hüseyinzâde Murat Efendi
 Aza : Boyacıoğlu Ali Ağa
 Aza : Abbaszâde Hasan Efendi

Kabaca Köyü (Büyük Kabaca)

Reis : Emirzâde İsmail Ağa
 Aza : Emirzâde Ahmed Çavuş
 Aza : Türidizâde Mehmed Efendi
 Aza : Bardakçızâde İsmail Ağa

Isparta Müdafaa-i Milliye Riyâset-i Âliyesine,

Sayı: 44

Tarih: 17 Şubat 1336

15 Şubat 1336 tarih ve 443 numaralı telgraf name-i âliyeleri cevabıdır.

Şimdiye değin vatan-ı mübarekemizin vikâyeci uğrunda ibrazı fedakârı ve el yevm heyet-i idariyeyi teşkil eden 7 zevat ile mahallât ve köy heyet-i muhteremesinin isimleri tahrir kılınmış olmakla ifa ve muktezası moruzdur. Ol babta.

Senirkent Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Reisi

(Mühür)

Isparta Heyet-i Merkezi Riyasetine,

15 Mayıs 1337 ve bilâ numaralı tel'e

Bura Müdafaa-i Hukuk riyasetine Bezirgânzâde Ali Ziya ve azalığına da Başyığıtzâde Süleyman Sami ve Meydanzâde Mehmed Arif, Belediye kâtibi İdriszâde Ali Rıza veznedar Yassıviranlızâde Hüseyin, Tula Bayramzâde Veli, Durmuşzâde Mehmed Tevfik Efendiler bil intihap tayin ve ifayı hüsnü hizmet eyledikleri 18 Mayıs 1337.

Müdafaa-i Hukuk Reisi

Ali Ziya

**1335 YILINDA ISPARTA MERKEZ MÜDAFAA-İ HUKUK
CEMİYET REİSLİĞİ TARAFINDAN ISPARTA MÜLHAKATI VE
HARİÇ ASKERİ VE MÜLKİ MAKAMLARA YAZILAN
MUHTELİF KONULARDAKİ BELGELER**

No: 2

25 Eylül 1335

Karahisar'da Kuvâ-yi Milliye Kumandanı Ömer Lütfü Bey'e,

Livamız dahilinde bi-güna vukuat olmadığı heyetimiz kongre-yi umumiyenin talimatı dairesinde kemal-i faaliyette ifa-yı vazifeye devam eylemekte bulunduğu.

No: 3

25 Eylül 1335

Burdur Heyet-i Milliyesine,

Heyetimiz Karahisar'da kuvâ-yi umumiye kumandanlığına merbut bulunmakla istihbarattan gayrisinin kumandanlık-ı mezkur vasıtasıyla tebliğ edileceği tabiidir. Muhaberat-ı zaideye meydan verilmemesi mercudur.

No: 4

25 Eylül 1335

Eğirdir, Yalvaç, Karaağaç, Uluborlu, Senirkent Heyet-i Milliye Riyasetlerine,

Kıtât-ı askeriye ve jandarmadan firar edenlerin kuva-yı milliyeye iltihakları suretiyle istihdam ve ipkaları emsallerine su-i tesir etmekte olduğu ve devam-ı istihdamları kongre talimatına da muhalif olduğu cihetle şube ve jandarma devairiyle teşrik-i mesai olunarak bu kabil efradın kıt'a-yı asliyelerine iadeleri esbabının istihmalı ehemmiyetle mercudur.

No: 7

26 Eylül 1335

Keçiborlu Heyet-i Milliyesine,

Keçiborlu'da mevcut inşaat taburunun malzeme-yi tabiyesinin makbuz mukabili teslim alınarak Isparta'ya gönderilmesi ve muhasebecilikten lâzım gelenlere emir verilmiştir.

No: 8

26 Eylül 1335

Karahisar'da Kuva-yı Umumiye Kumandanı Ömer Lütfü Beye,

Dört zabıt, bir tercüman, bir neferden mürekkep İtalyan heyeti Keçiborlu nahiyesinin İlyas karyesine gelerek harita tanzimiyle meşgul bulundukları istihbar kılınmakla ve haklarında olacak muamelenin emir ve işarı.

No: 9

26 Eylül 1335

23. Fırka ve Kuva-yı Milliye Kumandanlığına,

Teşkilatı Milliye itibarıyla hepimizin mercii asli ve hakikisinin tayin ve işarına müsaade buyrulması.

No: 10

26 Eylül 1335

Dinar Heyet-i Milliyesine

Köşk'e sevk edilmek üzere bu gün oraya izam kılınmış olan Burdur mutasarrıfı Vasfı Bey'in Isparta'da kalmasının tensib edildiği Aydın Umum Kuva-yı Milliye Kumandanı Mehmed Efe'nin işarından anlaşılmakla cepheye şevkinden sarf-ı nazarla kuva-yı muhafazasıyla beraber Isparta'ya iadesi mercudur.

No: 11

26 Eylül 1335

Dinar Heyet-i Milliyesine,

Bu gün cepheye sevk edilmek üzere Dinar'a hareke ettirilen Burdur mutasarrıf-ı sabıkı Vasfı Bey'in ve memuru mülâzım Halid Efendi ve müftüyle beraber ikinci telgrafa kadar orada intizarda bulunması.

No: 12

26 Eylül 1335

Dinar'da Burdur mutasarrıf-ı sabıkı Vasfı Bey'in şevkine memur jandarma mülazımı Halid Efendi'ye,

Burdur mutasarrıfı Vasfı Bey'in Isparta'da kalması kuvâ-yı umumiye-i millîye kumandanı Mehmed Efe'nin işarından anlaşılmakla beraberce Isparta'ya avdet olunması lazımdır.

No: 16

27 Eylül 1335

Burdur Heyet-i Milliyesine,

Mıntikanız dahilinde icra-yı habaset ve cinayet eden Kaz Ahmet, Keçiborlu'nun köylerine gelerek bargir ve para toplamaktayken İlyas Karakolu müfreze tarafından icra kılınan müsademede Musa onbaşının mecruh düştüğü haber alınmıştır. Buradan tertibat-ı lâzime bil icra tenkillerine şitah edilmek üzere oradan da kuvvetli bir müfreze tahrik ettirilerek müfrezemizle teşrik-i mesai edilmek ve şeririn behemehal

yakalanmasına bezl-i gayret edilmesi ve bu babdaki tertibat ve teşebbüsümüzün işarına şiddetle muntazırız efendim.

No: 19

27 Eylül 1335

Dinar Heyet-i Milliyesine,

Bu akşam vuku bulan sirkatte maznun olduğu ve bu gün alessabah Dinar'a savuştuğu istihbar kılman Dinar sevk memuru Ziya Bey'in maiyyetinde asker, Ispartalı Himmet oğlu Süleyman hemen celp edilerek kendisinin üzerinde bulunması kat'iyyen melhuz olan 10'ar liralık 300 küsur banknot ve 50 Osmanlı ve bir İngiliz altunuyla mahfuzen buraya izamı, üzerinde nakit zuhur etmez ise bu paraların başka bir tarafa saklamak ihtimaline binaen yine mahfuzen süratle izamına himmetleri.

No: 24

28 Eylül 1335

Karaağaç'ta Yüzbaşı Fevzi Bey'e,

Isparta merkez taburu efradından ve Isparta'nın Karaağaç mahallesinden Mazaf oğullarından Hüseyin oğlu Halil İbrahim'in hamil olduğu 1134 numaralı silah ve 125 adet cephaneye bir yazlık elbise ve kasaturasıyla firar etmiş olduğundan oralara varmak ihtimaline binaen hemen der-desti ve heyet-i milliyeye izamı.

No: 25

28 Eylül 1335

Senirkent Heyet-i Milliyesine,

C. 28 Eylül 1335

Doğruca Livaya merbutiyetiniz tezekkür edilmektedir. Teşkilata dair verilecek talimatın postanın adem-i intizamından dolayı uzayacağından iktiza eden teşkilât hakkında tafsilat-ı lazime ita kılınmak ve icap eden talimatı almak üzere heyetinizden münasip bir zatı Livaya izamı (gönderilmesi) muvafık-ı maslahat görülmüştür efendim.

No: 27

29 Eylül 1335

Karahisar'da 23. Fırka ve Kuva-yı Umumiye Kumandanlığına,

C: 28/9/1335

Emr-i âlilerinin telettisinden akdem (evvel), vuku bulan talep üzerine Antalya, Burdur, Isparta Liva ve kazalarından izam kılınan Murahhaslardan mürekkep Nazilli'de inikat (toplanarak) eden Kongrede harekât-ı Askeriye noktayı nazarından mezkûr Livaların Nazilli'ye kurbiyeti ve hat güzergâhlığı olmak itibarıyla Nazilli Mıntika-i Harbiyesiyle Kongresine irtibatımız tensip ve heyet-i merkeziye teşkili için her kazaya birer müntekip azanın izamı kararlaştırılarak o yolda program tanzim edilmiş olmasına ve Nazilli Heyet-i Merkeziyesi tarafından 308 ve 309 tevellüttü efradın taht-ı silaha alınmasını ve hayvan, erzak vs. gönderilmesine talep bulunmasına nazaran selâmet-i muamele ve Vatan noktayı nazarından sûret-i hareketimizin işarı müsterhamdır.

No: 28

29 Eylül 1335

Karahisar Kuva-yı Milliye Umum Kumandanlığına:

Isparta Merkez kasabasının mevcut maliyesinin ademi kifayesine binaen 23. Fırka masarif-i maaşatı için Isparta'ya terkip edilen yirmi bin lira mali gelirlerine göre mülhak kazalara da terkip ve tavzi edilmiş olduğu kaza mal müdürlüğünden bu bapta varid olan cevap namelerde mevcutları varsa da tertip edilen mebâliğin gönderilmesine Heyet-i Milliyece mümanaat edilmekte bulunduğu cihetle kaza heyet-i milliyesine tebligat icrası, muhasebe-i Livadan iltimas edilmekte ve livanın mülhakat muamelatına layıkı veçhile Liva tarafından tedvir edilerek icap eden sarfiyatın Livanın malumat ve müsaadesiyle icrası muvafık olacaksa da muvafık görüldüğü takdirde iktizasının tesri işarına müsaade buyrulmasına.

No: 29

29 Eylül 1335

Dinar Heyet-i Milliyesine,

Öteden beri memleketi zehirlemekte ve Na-kâbil ıslah olduklarından cepheye izamları Heyetimizce taht-ı karara alınan 7 alüftenin ilk trenle şevkleri hususuna ve muvasalat ve emr-i muhafazasına dikkat buyrulması.

No: 30

29 Eylül 1335

Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

Memlekette ahlâkı umûmiyeyi ifsat ve mükerreren ıslah-i hal etmeleri gayr-i kabil olan ve vücutları da memleketçe pek muzır bulunan yedi alüftenin bera-yi tezkire Kuvâ-yi Umumiye Kumandanlığına gönderilmesine Heyetçe karar verilmiş olduğu berâ-yi malumat.

No: 31

30 Eylül 1335

Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

Celbi emir buyurulan 308 ve 309 tevellüdü ve efrattan bedel-i nakdi kabulü caiz midir?

Caiz ise müddeti ve miktarı nedir?

No: 32

30 Eylül 1335

Uluborlu, Keçiborlu, Senirkent Heyet-i Milliyesine,

Asker firarilerinin elbise ve bilcümle teçhizatı askeriyesi ile beraber bir hafta zarfında teslim olmaları fuhşiyat ve lubiyatın ve bil-umum müskirat memnu olduğu postalara sansür konulduğu, kaçak mektup gönderen ve götürülenlerin şiddetle cezalandırılacakları beyanname ile her tarafa ilan edilmiştir. Oraca da bu suretle muamele ediniz ve ber-veçhi minval takibatta bulunulması ehemmiyetle.

No: 33

30 Eylül 1335

Suret

C.:29 Eylül 1335 tarih 28 sayılı tele:

Mıntika dahilindeki Hükümet memurları Kuva-yi Milliye ile teşriki mesai eylemiş olduklarından Heyet-i Milliyelerin hiç bir veçhile Hükümetin umuruna müdahale eylememeleri lazım gelmekle muhasebe-i livayı malumatı müsaadesiyle mülhakatın gönderecekleri mebâliğa mümanaat edilmemesine, mülhakat heyet-i milliyelerine tebliği ve badema hükümetin icraatına müdahale edilmeyerek muamele-yi hükümetin sekteye uğratılmaması ehemmiyetle.

23. Fırka ve Karahisar Havalisi Kumandanı

Ömer Lütfi

Not: Bu emir Kazalara ve Nahiyelere tebliğ edilmiştir.

No: 37

2 Teşrinievvel 1335

Suret

Isparta, Burdur, Kütahya, Karahisar Liva ve mülhakatı Salihli ve Alaşehir havalisi teşkilatı milli itibarıyla Sivas Millî Kongresinin kararı veçhile buraya merbuttur. Aydın ve havalisi de Kuva-yi Milliye gerek efrat ve gerekse melbusat ve sair cihetten vuku bulacak muavenet buradan verilecek emir ve karar üzerine icra edilecektir. Ve keyfiyet Köşk'te Aydın ve havalisi Kumandanlığına yazılmıştır. Liva heyetleri mülhakatı işbu telgrafi tebliğ edecektir. Çivril, Dinar kazaları öteden beri Aydın cephesi ile tevhid-i harekât eylemiş olduklarından o suretle devamları lazımdır.

23. Fırka ve Karahisar Havalisi Kumandanı

Ömer Lütfi

Not: Bu emir Kazalara ve Nahiyelere tebliğ edilmiştir.

No: 38

2 Teşrinievvel 1335

Suret

Ereğli, Bolu, Adapazarı, İzmit ve havalisindeki Kuva-yi Milliye Hükümet-i Merkeziyenin mecnûnâne ve ihanetkârane hareketinden naşı, derhal lüzumu iskatının (Düşürülmesini) zabt-ı Hazret-i Padişahiye arz ve iblağ eylemiş ve Ferit Paşa Kabinesinin temerrüdü halinden İstanbul'a hareketinden müheyya bulunmuş olduklarını ve bu suretle hareketlerine karşı itilaf devletlerinin bi- taraf kalacakları hakkındaki teminata tamamen kani bulunduklarını bildirmişlerdir.

Konya Valisi Yerine: Vehbi

Not: Konya vilayetinden tebliğ edilen telgraf sureti kaza ve nahiye heyet-i milliyelerine malumatın tebliğ edilmiştir.

No:39

Suret

Heyet-i Temsiliye Reisi Mustafa Kemal'in bütün Türkiye'ye tebligatı:

19 Eylül 1335 tarihinde Damat Ferit Paşa tarafından Trabzon Valisi Galip Bey'e keşide olunan bir telgrafnamede takım takım Bolşeviklerin Sevhil-i Osmaniye'yi geçerek Samsun ve Trabzon tarikiyle Anadolu'ya dahil oldukları ve binaenaleyh dahili memlekette Bolşevik aslının intişar ve müessifin nevi hakkında ne gibi tedabir ittihaz edilmiş olduğu sorulmaktadır. Bu işmarın kezb-i mahaz olduğunu memleketimize ispat için hiçbir söze hacet olmadığı kanaatindeyiz. Yalnız Amal-i hakikisini başka bir surette göstermek için Ferit Paşa'nın irtikâp-ı cinayette ne derece ilerlediğini nazarı dikkati umumiye celp ile ıktifa ederiz. Hükümet-i Merkeziyenin pek hainane olan tezvıratı ile milleti Avrupa'ya karşı ithama karar verdiği kemali hayret ve teessüfle görülüyor. Kalp ve vicdanın, menafiye ecnebiyeye satan bir takım insanın fiil ve Milletimizce meçhul bir namı bahane tazyik ederek mefkure ve istiklal-i milleti boğmaya ve milletin lehülhamd kendi kuvvetiyle şimdiye kadar hasıl ettiği tesirâtı ihlale çalıştığı alenen anlaşılıyor. Devletimizin menafiye siyasiye ve hayatiyesini düşmanların şimdiye kadar müteakip defalar ihmal ve dahili memlekette karışıklık iddiasıyla ve bizzat

nazırlarıyla ve düşman arzusu ile iktidar eden heyet-i hükümete tek mil millet alenen ademi itimat, Milleti Hak Kelamından mahrum ve Padişah-ı muhteremine arz-ı taziminden memnu' bırakılıyor. Dahili memlekette asayiş ve inzibatın lehülhamd yolunda ve herkes iş ve gücünde iken asayişsizlik bahane ederek Millet arasında nifak ve karışıklık ihdasına çalışıyor. Ve her taraftan vaki olan istirahat ve müracaata rağmen hâla zât-ı Şevket Maab Hazret-i Padişâhi Milletin amal ve isteklerinden meçhuliyet içerisinde bırakılıyor. Bu derece kötülöklere alet olan ve gayri mezkur suretle millete tahakküm gösteren Heyeti hiç bir mevkii meşru olmadığını ve milletin kendilerini hiçbir suretle tanımadığını ve umum efrad-ı milletin, hukuk, Hilafet ve Saltanatın istiklal-i millet ile Hukuk-u mukaddese ve Hukuk-u Hilâfet ve Saltanat İstiklâl-i millet ile Hukuk-u Mukaddesi meşrutiyeti müdâfaaya amade ve şayan-ı emin ve itimat ricalinden mürekkep bir heyet-i Hükümet matâlibesinde olduğunu, Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Heyeti Temsiliyesi bu vesile ile de bir kere daha beyan eder. Ve bütün bu maruzatı mahsusaya rağmen Hükümet-i Merkeziye'nin ecnebi kuvveti ile memlekette nifak ve mukatele ihsarına fiilen tevessül gösterildiği halde tevlied edecek avakib-i vahime ve netâyic-i facianın tek mil mesuliyeti böyle bir mukateleyi ihzar eden gayr-i meşru hükümet erkanına ait kalacağını, tek mil âlem-i medeniyete ilan eyler, bu beyannamenin en küçük makamıyata kadar tebliğini tarihinin işarı Heyet-i Temsiliye Kararı ile arz olunur.

Mustafa Kemâl

No: 40

2 Teşrinievvel 1335

Karahisar Kuva-yi Milliye Kumandanlığına,

Mukaddema (Evvelce) Yıldırım Ordusu namına mubayaa edilip elyevm Isparta ambarlarında on dokuz bin kilo arpa ile Karaağaç'ın Afşar nahiyesi methalinde vesair mülhakatta gerek aşar ve gerekse iaşeye ait külli miktarda zahire mevcut olup bunlar hali hazırda çürümek üzere bulunduğundan icabeden muamelenin işarı.

No: 41

2 Teşrinievvel 1335

Uluborlu, Eğirdir, Yalvaç, Karaağaç, Keçiborlu, Senirkent Heyet-i Milliyelerine,

Eskişehir mutasarrıfının hain Ferit Paşa Kabinesinin hizmetkârı olmakta devam eylemesi, İngilizlerin Eskişehir'deki kuvvetlerini hissolunur derecede tezyide kıyam eylemeleri o civar halkını muhit olarak teessüre düşürmüş olduğundan ahiren bir çok millî kuvvetler Eskişehir Hükümeti aleyhinde hareket eylemiştir. Bu harekât-ı milliyenin matlup olan intizam dahilinde sevk ve idaresi için Yirminci Kolordu komutanı Ali Fuat Paşa mefruz kuvâ-yi milliyenin kumandanlığını deruhte buyurmuşlardır. Müşarünileyhin Eskişehir'e dört saat mesafede Çimsin köyünde İngiliz zabitanı ile vaki olan mülakatta İngiliz Hükümetinin umum-u dahiliye ve harekât-ı milliyemize müdahale etmeyerek kat'ıyyen bî-taraf kalacaklarını ve mevcut İngiliz askerlerinin demir yolundan ileri çekileceğini temin eylemiştir. Kendilerine cevaben "istiklal ve mevcudiyeti için çalışan milletimizin bu günkü maksadını hıyanet-i vataniyesi sabit olan Ferit Paşa kabinesinin zekatı ve bunun hizmetkârı olan memurinin iş başından çekilmiş olduğunu İtilaf Hükümetine karşı asla bir fikrî tecavüz beklemediği bildirilmiştir, tamim edilmesi rica edilir.

Sivas'ta Anadolu ve Rumeli Cemiyeti nâmına Mustafa Kemal tarafından varid olan telgrafnâme ber-veçhi bâlâ tebliğ olunur.

No: 48

5 Teşrinievvel 1335

Karahisar'da Kuvâ-yi Milliye Kumandanlığına,

Şifre: Rum ve Ermenilerin amal ve maksatla tertibat-ı hafiyeyi cânıyarileri hakkında 2. Ordu Müfettişliğinden alınan Harbiye Nezaretinin 19 Temmuz 1335 ve 315 şifre telgrafnamesinde İstanbul ve taşralılarda esliha ve cephe ve teçhizat vesaireleri bulundu. Buna binaen müteyakkızane bir vaziyette bulunulması tavsiye olunmuştur. Livamız dahilinde bulunan mezkur anâsırın yedlerinde bulunan bu gibi teçhizatın mevcudiyeti kaviyyen memul ise de bulunduğu mahallin meçhul bulunması dolayısıyla taharriyatta bir mahzuru siyaset bulunmadığı takdirde taharriyata müsaade buyrulmasını ve iktiza eden talimatın ikâsına müsaadeleri arz olunur.

No: 50

6 Teşrinievvel 1335

Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

Tarafınızdan bir tebligat ve heyetimize malumat ve müracaat etmeksizin silah ve cephane toplamak üzere Ağros nahiyesine geldiği istihbar bulunan Çivriilli Mustafa ve iki refikinin mıntikanıza mensup ve heyetinin malumatı tahtında olarak böyle bir vazife ile gönderilip gönderilmediği işar-ı mütemennâdır.

Suret:

3 Teşrinievvel 1335

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsil iyesi namına Sadrazam Paşa'ya verilen Beyanname Sureti

Sivas'tan: Bu gün Sadrazam Ali Paşa'nın vuku bulan istihzanı üzerine heyetimiz tarafından teklif edilen hususat aynen dere olunur. Cevaben rey-i takrir bera-yi Hümayuna azimet edeceklerinden cevabının yarın ita olunacağını bildirmiştir. Hükümet ve Millet arasından mutabakat intizar ve cevap alınıncaya kadar kemâfissâbık muhaberât-ı resmîyenin münkatı' bir halde bulundurulması lüzumu Heyeti Temsiliye kararı ile tebliğ olunur.

Heyet-i Temsiliye namına

Mustafa Kemâl

No: 54

Sadrazam Paşa'ya verilen Beyanname Sureti:

Millet şimdiye kadar reiskâriyete geçenlerin Kanun-u Esasî'ye ve icmâl-i milliyeye menafî hareketi malumiyesinden müteessiren hukuk-u meşru'âsını tanımak ve mukadderatını emin ve ehil ellerde görmek kararı kafiyesini vermiş ve lazım gelen temehhüsât-ı azimkarâneye tevessül eylemiştir. Teşkilat-ı Muntazamaya tabii Kuvâ-yi Milliye irade-i kat'îyye **ile milleti** Allah Kerim tamamen kurtarmaya azm-i karar eylemiştir. Millet, kuvvet ve idaresini hiçbir vakit âmal-i mukaddes-i şahaneye mugayir ve menâfî mülk-ü millete mübayin bir tarzda sarf etmek niyeti gayr-ı makalesinden değildir. Millet zâti akdes-i Hilâfetpenâhî'nin mazhar ve itimadı olan zât-ı fehâmetpenâhîleriyle kıymetli

arkadaşlarınızı müşkil bir vaziyette bırakmaktan katiyyen çekinilmiş olup bilakis tamamen müzahir olmaya bütün samimiyetiyle hazırdır. Ancak Heyet-i Vükelâ meyanında hain Ferit Paşa ile teşrik-i faaliyet eylemiş, nezaretin mevcudiyeti heyet-i çeliklerinin nokta-i nazarlarına âmal-i milliyenin derece-i mutabakatını kemâl-i hulusiyetle anlamak ve anlatmak mecburiyetini vasıl eylemiştir. Milletçe emniyet-i tâmmе tahassür etmedikçe atılmış olan hatve-i Hilâfetin durdurulması ve yarım tedbirlerle iktifa olunması milletin heyet-i celileler arasında sû-i tefehhümâtı mûcib olabileceği gayr-i caiz görünmektedir. Binâenaleyh heyetimiz katî ve sarîh olarak zât-i sâmei sadaretpenâhîlerinden hususatın hükümet-i celilece tasvip ve kabul edilip edilmeyeceğini kemâl-i hürmeti ile anlamayı vecibe add eyleriz.

1-Hükümet-i Cedide Erzurum ve Sivas Kongrelerinde tayin ve tasvip edilen teşkilat ve hayat-ı meşruiyeti millete riayetkar kalması.

2- Meclis-i Milletin inikâdıyla murâkabe-i fiiliye başlayıncaya kadar mukadderât-ı millet hakkında ve memur olacak murahhasların sabıkı gibi nâ-ehillerden tayin edilmeyip milletin bi-hakkın ameline müdrik ve itimadına mazhar ehl-i vukuf ve iktidardan intihap buyrulmasını ve bu esâsatda tamamen itilaf hasıl olduğu takdirde bilcümle düvel-i itilafiyeye meşruiyeti ve kudreti tanınmış olan teşkilat-ı milliyemizin hükümetin müzahiri olacağı ve bu suretle mukadderât-ı millet ve memleket hususunda sulh konferansında vuku' bulacak teşebbüsâtın daha emin ve müessir bulunacağı tabiidir. Bir defa bu noktayı esasîyede mutabakat hasıl olduğu anlaşıldıktan sonra hadisat-ı ahiretiyle hasıl olan ahval-i gayr-i tabiiyyenin izalesi maksadıyla bazı maruzatı taliyede bulunmaklığımıza müsaade buyurulması istirham olunacaktır.

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk

Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesi Namına:

Mustafa Kemal

Not: Isparta kaza ve Nahiyyelerindeki Heyet-i Milîyelere Tamim olunur.

No: 55

7 Teşrinievvel 1335

Karahisar ve Sandıklı Heyet-i Milliyelerine,

Ispartalı olup Sandıklı veyahut Karahisar'a bugün varmaları muhtemel olan Kâhyaoğlu ve Hacı Tanaşoğlu Mahdumlarının İzmir'e kaçmak ihtimallerine binaen Isparta'ya iadelerinin temini.

No: 56

7 Teşrinievvel 1335

Senirkent Heyet-i Milliyesine,

Küçük Dede'den alınan telgrafta Keçiborlu'dan alıp götürdüğü eslihanın istimale gayri salih olduğu ve orada gönüllü kaydedilen efrada verdiğini ifade ediyor. Böyle istimale gayri salih Eslihanın efrada verilmesi caiz olmayacağından hemen eslihanın ilk vasıta ile buraya gönderilmesi.

No: 57

7 Teşrinievvel 1335

Uluborlu Heyet-i Milliyesi ve Jandarma Kumandanlığına,

Mevkufların Dede Efe tarafından bırakıldıkları Isparta Müdde-i umumiyelerinden bildiriliyor. Efe Isparta Mücahidi Reisi Olmakla beraber hiçbir sıfat-ı resmiyeye haiz değildir. Anın öyle mevkufiyeti tahliye etmek, Hükümetin umuruna müdahale demek olacağından hemen tahliye edilenlerin yakalanması ile cihet-i adliyelere teslimleri ve zinhar kimse tarafından umuru hükümete müdahale edilmemesi selâmet-i vatan namına ehemmiyetli.

No: 60

8 Teşrinievvel 1335

Uluborlu ve Senirkent Heyet-i Milliyelerine,

Küçük Efe'nin Heyet-i Milliyelerin malumat ve muvafakati haricinde istimali nüfuz salahiyetine haiz değildir. Buradan kendisine bir vazife verilmemiştir. Talimat-ı lâzime almak üzere hemen Isparta'ya hareket lüzumunun kendisine tebliği ehemmiyetle.

No: 65

9 Teşrinievvel 1335

C: 358 Tele

intihap-ı Mebusart hakkındaki hazırlık derecesinin bildirilmesine dair emirleri tebliğ edilmemiştir. Binaenaleyh defatir-i esasiyenin tetkik ve ikmal-i kuvve-i karibe gelmiş olduğundan teşrii intacı için takibatı mütemadiyede bulunmaktadır. Neticeyi fasıla peyder-pey arz kılınacaktır.

No: 81

16 Teşrinievvel 1335

Konya'da Sivas Murahhası Refet Bey'e,

Madde: 1- Namuslu bir kumandan idaresinde noksan mevcutlu altmış sekizinci alayın üçüncü taburu vardır.

2- Mevcudundan başka tüfeği yoktur.

3- Esbak Ankara Mebusu Talât Bey'dir.

4- Karaağaç ve Yalvaç Kaymakamları bidayet-i İnkılâpta harekât ve galeyan-ı millî esnasında Beyşehir'den gelen kuvvet tesiriyle mahallerince tebdil edilmiştir. Jandarmalardan yoktur.

5- Livanın asayişî Lehülhamd son derece mahfuzdur, Cepheden tehdit edilmemek ve Hasan Hüseyin'in tedibi şartı ile.

6- Emirleri veçhile Burdur mutasarrıflığına tebligat yapılmıştır.

7- Hepimiz sair Kumandanların da metaneti muhafaza eder.

8- Gönderilecek tüfeklerin Alman tüfekleri olmasını istirham eder ve muvaffakiyet kumandanlarını Eltaf-ı İlahiyeden dileri.

No: 82

17 Teşrinievvel 1335

Uluborlu Heyet-i Milliyesine,

Memuren gönderilen Şube Reisi Nurullah Bey orada iken gerek Heyet-i Aliyyeleri ve gerekse Kaymakam Bey tarafından Şube aile maaşatının tesviye edileceği vahap buyrulmuştur. Halbuki elan tesviye edilmediği Şube riyasetinden mevcut 16 Teşrinievvel 1335 tarih, 964 numaralı telgrafnamede işar adılmış olduğundan zâbitan ailelerinin

mağduriyetine meydan verilmemesi ve badehu iade edilmek üzere tavizen meblağ-ı mezburun itası hususuna delalet buyurulması.

No:83

17 Teşrinievvel 1335

**Sivas'ta Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Heyet-i Temsiliyesi Riyasetine,**

Ankara Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Merkeziyesine,

Birinci ve ikinci Devre-i intihabelerin Ankara mebusluğunda sözünün ve özünün doğruluğu ile iştihar-ı ateşin beyanat ve müdafaa vatanperverânesiyle ve vükelâ-yi millet arasındaki temayüzü vesair mezâyat ve mehâsin-i ahlâkiyesi malum olan ve burada bulunduğu müddetçe fartı istikameti ulûm himmeti ve hulus-i niyeti ile en müşkil zamanlarda hüsn-i idaredeki rû'yet ve muvaffakiyetle bütün liva halkına kendisini müşfik bir peder gibi sevdiren inzibata fevkalade dikkatli ve bilhassa Burdur'a kadar gelen İtalyanları katiyyen memlekete sokmamak hususunda gösterdiği maharet ve metaneti ile hakikaten nam kazanan ve bidayeti inkişafından sonra icmali milliyeyi terviç teşkilatımızı tezvil ve heyetimize fikren ve fiilen iştirak ve müzaheret etmek suretiyle merkez vilayetine ve civar livalara bir şeref ve numune-i hamiyet ve hamaset gösteren muhterem mutasarrıfımız Talât Beyefendi memlekete daha vâsi mikyasta arz-ı hizmet etmek üzere Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti namına Ankara mebusluğu için bu kere de namzedliğini koymuş olduğunu heyetimize bildirmiş olmakla bu babda oraca lazım gelen muamele ve müzaherenin ifasını heyet-i muhteremelerinden istirham ve bilvesile teyiden arz ve istirham eyleriz efendim.

No: 85-86

17 Teşrinievvel 1335

Yirmi üçüncü Fırka Kumandanlığına,

Konya murahhası Refet Bey Efendiye,

Burdur'da Altmış sekizinci Alay Kumandanlığına,

Vâsıtayı âlileri ile fırkadan verilen emir üzere Dinar'a hareket etmek üzere hazırlığını ikmal etmek üzere Nizamiye Taburu buranın

umur-u inzibatiyesinde yegâne hami olduğu ve hareketi halinde memleketçe bir su-i tesir hasıl edeceği memul olduğundan bir zaman için Dinar'a gönderilmesinin tehirine delalet buyurulması.

No: 89

18 Teşrinievvel 1335

Yirmi Üçüncü Fırka Kumandanlığına,

Dinar'a hareket edecek bulunan taburun yerine kaim olmak üzere Burdur'dan bir Nizamiye bölüğünün Isparta'ya gönderilmesi suretiyle ibraz buyurulan teveccühatı âlilerine bilhassa Heyetimiz namına teşekkür olunur efendim.

No: 95

18 Teşrinievvel 1335

Yalvaç Heyet-i Milliyesi vasıtasıyla Afşar'da Hafız Bey'e,

Hastalığınız teessüratımıza mucip oldu. Şifayı acil temenni eder, hava-yi tebdil etmek için bir an evvel avdetinizi rica ederiz.

No: 98

19 Teşrinievvel 1335

Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

Şimdilik tedarik edilen kırk takım çadır, altı at, üç yüz çift pabuç, iki yüz sekiz çift çorap, beş yüz kile buğday, bin kile arpa, bin lira nakit hazırlanmış ise de maalesef bu günkü trene yetiştirilememiştir. Buğday ve arpa Baladız istasyonunda olup diğerleri iki güne kadar Dinar Heyet-i vasıtası ile gönderilecektir. Çuval tedariki yapılamadığından buğdayları döküm suretiyle göndermek üzere trenin bit-tahrik ve keyfiyetini ışarı.

No: 104

19 Teşrinievvel 1335

Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

Livamızın varidatı öşriyesi: Üç milyon sekiz yüz seksen bir bin yüz elli kuruşla,
Ağnam Rüsumu : Yedi yüz otuz beş bin yüz yedi kuruş,
Müsakkafât, arazi, temettü vergileri : Yedi yüz sekiz bin doksan iki kuruş,
Livanın nüfusu : On sekiz bin yüz sekiz erkek,
 Yirmi bin yirmi iki kadın ki ceman otuz sekiz bin yüz doksan nüfustan ibaret olduğu

Emir Sureti:

18/10/1335

Konya'dan:

1-Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Nizamnamesi mucibince,Vilayet ile müstakil Livalara birer Heyeti Merkeziye ve bilcümle mülhak kaza ve nahiyelerde ve köylerde birer idare heyeti mevcuttur.

2- İdare Heyetleri aledderecat yekdiğerine ve en sonra da heyet-i merkeziyelere, Heyet-i Merkeziyeler de doğrudan doğruya Heyet-i Temsiliye'ye merbuttur.

3- İş bu teşkilat bütün muamelat ve muhaberatında silsileyi meratibe riayet etmek suretiyle ancak kendi mahalli heyetine müracaat edecektir. Tecavüz-ü merci muamelatın intizamını ihlal ve karışıklığa mucip olur.

4- Heyet-i Merkeziye ve İdare Heyetleri mensup oldukları heyetten aldıkları emirleri kendilerine bağlı olan heyeti idarelere tebliğ ve idare heyetlerinden vuku bulacak müracaatları da aledderecat mafevk heyetlere iblağ edecektir. Mafevk Heyetlerin tekessürü ona tabi olan heyetin esbab-ı tecavüzü açıkça beyan etmek şartı ile bir derece mafevk heyete müracaatı caizdir.

5- İdare Heyetleri her hafta pazartesi ve perşembe günleri olmak üzere iki defa teşkilat ve teşebbüsat-ı milliye hakkında mühim malumatı havi olmak üzere heyet-i merkeziyeye bir rapor göndereceklerdir.

Konya Heyet-i Merkeziyesi Reisi: Vehbi

No: 129

24 Teşrinievvel 1335

Suret

Isparta Heyet-i Müliyesine,

Söke kazasının Kotça Ormanı namındaki mahallinde Aleko Kaptan"ın teşkilatıyla alakadar iki yüz kişilik bir Rum çetesi zuhur ederek vuku bulan müsademedede bunlardan bir kısmı canlı olarak elde edildiği ve bizden üç Jandarma şehit olup dört jandarmanın kaybolduğu ve bizimle birlikte müsademeye iştirak eden İtalyan müfrezesinden bir çavuşun maktul ve dört neferin mecruh düştüğü gönderilen raporlardan anlaşılmıştır. Bu vukuattan Hükümet-i mahalliye'nin de haberdar edilmesi ile beraber mülhakata da tamimi.

Umum Kumandan Demirci

Mehmed Efe

Uluborlu, Yalvaç-Karaağaç, Eğirdir Heyet-i Milliyelerine,

Aydın ve havalisi Kumandanı Demirci Mehmed Efe'nin ışırtı telgrafiyesi yukarıya çıkarıldı. Malumat husulüyle beraber tedbir ittihazı ehemmiyetle.

No: 131

24 Teşrinievvel 1335

Isparta Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Riyasetine,

Hükümet-i sabıka zamanında harekât-ı milliyeye muhalefet ettiğinden dolayı mevkuf memur varsa esbab-ı tevkiflerine dair vesaikle cihet-i adliye'ye teslimleri ve ışırtı

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i

Hukuk Cemiyeti Reisi

Mustafa Kemâl

Uluborlu, Yalvaç, Karaağaç, Eğirdir Heyet-i Milliyelerine,

Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesinden mevrut Konya Heyet-i Merkeziyesinden tebliğ edilen telgraf sureti yukarıdadır. Bu gibi Harekât-ı Milliyeye muhalefet eden memur varsa haklarındaki vesaikler beraber mahkemeye verilmesi maktudur.

No: 135

24 Teşrinievvel 1335

Uluborlu, Yalvaç, Eğirdir, Keçiborlu, Senirkent Heyet-i Milliyelerine,

An'asıl Ispartalı olup elyevm Harbiye Nazırı muhteremi Küçük Cemal Paşa hazretleri ile dayısı Mirliva Hamdi Paşa'nın öteden beri bütün milletçe müsellemler olan gayreti diniye ve hamiyet-i vataniye dolayısıyla Isparta ahali-yi muhteremesince doğrudan doğruya Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-yi Hukuk Cemiyetleri namına Isparta Mebusluğuna namzet gösterilmiş ve zevat-ı müşarün ileyhin her veçhile hepimizce şayanı kabul buyurulmuş olduklarından ve durumları ayrıca Sivas Kongre-i Umumiye Heyet-i Temsiliyesine arz edilmiş bulunmakla intihap-ı hazırada bilhassa nazar-ı dikkatimizi celp ve delalet-i Vatanperverânenizi selamet-i Memleket namına rica eyleriz efendim.

No: 136

21 Teşrinievvel 1335

Sivas'ta Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Temsiliyesi, Riyaset-i Âliyesine,

An'asıl Ispartalı olup elyevm Harbiye Nazırı Muhteremi Küçük Cemal Paşa Hazretleri ile Dayısı Mirliva Hamdi Paşa'nın Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti namına ve hepimizin kararı ile Isparta Mebusluğuna namzetlikleri tespit ve ilan edildiği maruzdur efendim.

No: 158

1 Teşrinisani 1335

Bu tarihte Burdur kalem reisi ile icra edilen Muhabere,

Sual 1- Nazilli Heyet-i Merkeziyesi 290-309 tevellüdüne kadar efrat istiyor. Karahisar Kuvâ-yi Umumiye Kumandanlığı'na yaptığımız istizanda henüz cevap gelmedi. Mezkur efradın celp ve şevki tekarür ettiğinde ne surette muamele olunacak, bunların içinde firari, bakaya, ademi icabet olanlar yine hükümet-i mahalliye'nin muavenet ve muzaheret-i her halde lazımdır. Çünkü yarın firar edenlerin şakavete başlamaları ihtimali vardır. Bunların takibi ne suretle olacak, kuva-yi milliyedeki efradımız buna kafi değildir. Efradımızı fazlalaştırırsak mevcut paramız kifayet etmez. Meselenin ehemmiyetine binaen fikr-i âlilerin öğrenmeye lüzum hissettik. Ve arz ediyoruz.

Cevap 1- Nazilli Heyet-i Merkeziyesinin talebi meşrudur. İnfazı lazımdır. Hakimiyet-i Milliye her şey yaptırabilir. Cephenin takviyesi şiddetle lazımdır. Mezkur efradın defteri şubeden alınarak celp ve sevk edilmelidir. Firari ve bakaya efrat Kuvâ-yi Milliye'ye karşı hiç mesabesindedir. Hükümet-i Mahalliye ve muavenet ve müzaheret etmiyor mu? Şakavete başlamaları ihtimali olanlar Kuvâ-yi Milliye'nin emrindeki efrat, Jandarma ve bölük efradıyla ve mülhakatın Kuvâ-yi Milliyeleri ile teşriki mesai edilerek tenkilleri kabil olunabilir. Mamafih Köy, kaza ve mahal lata kadar nasihat heyetleri gönderilmesi ve halkın gafletten uyandırılması lazımdır. Maazallah ufak bir tesamüh neticesinde vatanın muhafazası noktayı nazarından matlup hasıl olmaz. Azim ve metanet lazımdır. İtimat kitlesini elden bırakmayınız. Hayat ve memnat arasında bulunuyoruz. Kuvvetinizi tezyide çalışınız. Para meselesi kolaydır. İşe ve zahireye el koyunuz. Bunlarla masrafınızı temin etmiş olacaksınız.

Sual 2- Şu halde Karahisar Kuva-yi Umumiye Kumandanlığının cevabına intizar etmek lazım değildir. Hükümet-i mahalliye bu bapta henüz müracaat edilmedi. Zannederseniz muavenet eder. Yalnız bu hususta makam-ı âlilerinden bir işar vuku bulmadığı mazhariyetiyle dereceyi muzaheret-i ihtimalini düşündüm. Mezkur efrat hakkında kabul edenler olursa bedel de alınacaktır. Burada işe malı yoktur. Sabıklar ahaliye tevzi etmiştir. Hali hazır aşar da bedele satılmıştır.

Cevap 2- Cevap intizar etmek fazladır. Umum millet ve ordular bir gaye ve bir maksat takip etmektedirler. Aradaki ihtilaf halledilmiştir. Evvelki gün Nazilli Heyet-i Merkeziyesinden Sivas'a murahhaslar gönderilmiştir. İşin gecikmesi vukuunda cephe zayıflayacaktır. Hükümet-i mahalliye'nin muaveneti bence muhakkaktır. Mutasarrıfımız âlicenap bir zattır. Bedel meselesi talimat mucibince kabulü zaruridir. İşenin ahaliye iade edilmeyen bir çok aksamı vardır. Defterini muhasebeden alırsınız. Çünkü gün Avrupa ahvaline dair size ve makamı mutasarrıflığa şifre ile malumat vermiştim. Aldınız mı? Peyder-pey malumat aldıkça fikrinizi

temrine çalışacağım. Cephemiz her yerde muavenet görmektedir. Teğhizat her taraftan yetiştirilmektedir. Akşam yine size malumat vereceğim. Say-u gayret ve sabr-ı metanet devrindeyiz. Tesadüf edeceğimiz müşkülât için bana malumat veriniz.

Sual 3- Şifre-yi âlilerini halletmek üzeredir. Bilhassa teşekkür ederiz. Şimdi mutasarrıf Bey'le temas edeceğim. Muhaberatımızı kendisine gösteririm. Efradın künyelerini serian hazırlamaları hususunu şubeye resmen yazarız. Mülhakata da emir vereceğim, efkar ve harekatımızı tenvir hususundaki lütuf ve himmetinize bilhassa teşekkür ederim. Isparta'nın öteden beri olduğu gibi bir azim ve metanetle ve lûlûs-i niyetle çalışacağını kemal-i iftiharla arz ederim. Ve tavsiye-i âliyelerinin bekasını istirham eyleriz efendim.

Cevap 3- Neticeden bana malumat veriniz. Miralay Refet Bey çünkü gün Dinar'a teşrif buyurmuşlardır. Ve bu gün tren-i mahsus ile Nazilli'ye hareket buyurmuşlar, maiyetinde yaveri ve sabah gazetesinin muhabiri bulunmaktadır. Oraya teşrif buyurmuşlar mı? Etmedi ise avdetinde her halde oraya uğrayacaktır. Buraya geldiğinde size malumat veririm. Müşarün ileyhe son derece hürmetkar ve misafirperverliğinizi gösteriniz. Umum arkadaşlara ihtiramının tebliğini rica ederim. Ve sıhhatte olduğumu da aileye malumat veriniz. Başka bir şey var mı efendim?

Hulasaten Refet Bey Efendi buraya teşrif buyurmadılar. Teşriflerinde gerekli himmet ve samimiyet ifa edileceği tabiidir. Şifre-yi âliyelerini şimdi makine başında hallettik. Bilhassa teşekkür eder, ihvanı kiramımız bil-mukabele arzı teşekkür ve ihtiram ederler efendim.

No: 164

5.11.1335

Uluborlu, Yalvaç, Karaağaç, Eğirdir Heyet-i Milliyelerine,

Madde I- Millî efradın celp ve toplanması hususunda mevadd-ı mühimme aşağıda gösterilmiştir.

a- Celp ve şevkleri kuva-yi hükümet ve milliye ile temin edilmekle beraber kendilerinin pek mühim ve meşru bir vazifeyi diniye ve vataniye ile mükellef olduklarını bir takım irşat heyetleriyle Müslümanlara anlatılmalı.

b- Muamelata vakıf mütekait zabitan ve zevat-ı saire ile ve heyetinizin kontrolü altında evvela askerlik şubesi, sevk ve işe

komisyonları teşkili her komisyona birer reis ikişer aza miktarı kâfi yazıcı ve bir katip.

c- Muhitinizin kabiliyetine göre 309'dan aşağıya doğru üçer veya beşer senelik olarak tedrici bir surette 1290 tevellüdüne kadar ikmal edilmeli.

d- Şubelerde alacağınız künyeleri tahkikata istinaden silâh altı defteri tanzimi hak ve silintiden ari olarak bedel-i nakdi, tecil, mezuniyet, tebdil-i hava ile kayıtları ve hitam müddetlerinde şevkleri hizmeti muvazzafasına mukabil mukaddema bedel verenler 6 sene muafiyetten istifade edemeyeceklerinden emsaliyle muamele ifası.

e- Gerek efrat ve gerekse hayvanatı tesellüm edilecek mahallerinden musaddak sevk defteri ve tasellüm faturaları lâzımdır.

f- Tabip raporu olmaksızın bir fert geriye bırakılmayacak silahsızlığı şube kaydıyla bâ-rapor musaddak olsa da sû-i istimale uğramaksızın tekrar muayeneleri.

g- Heyetin etibba tarafından musaddak muayene defteri tanzimi ve terk edilenlere heyetinizin resmi mühürü ve riyasetten musaddak vesika verilmesi.

h- Muamelât-ı umumiyenizde müsellah ve gayr-i müsellâh sınıflar muktedir yazıcı istihdamı ve şube yazıcılarının muaveneti.

ı- Efrat ve saire için şayan-ı itimat ve heyetiniz emrinde sevk memuru istihdamı, firari ve bakaya için takip müfrezeleri teşkili, yalnız lüzumundan fazla olmaması.

k- Bedel-i nakdi emri ahir mucibince bir defaya mahsus olarak 200 liradır. Bedel için asker alma komisyonunuz muameleli evrakını yapar parayı heyetiniz alır. Makbuzunu vezne verir, hesabını ayrı tutarsınız.

Madde II- Mesail-i mühimmenizde jandarmanın muavenetini temin için takım kumandanlarını heyetiniz emrinde muntaka kumandanı sıfatıyla tavgif ediniz.

No: 164

5.11.1335

**Uluborlu, Yalvaç, Eğirdir, Senirkent, Keçiborlu, Karaağaç
Heyet-i Milliyelerine,**

İslâmiyetin safvet-i ahlâkiyesini hüsn-ü muhafaza, asayiş ve inzibatın temini noktasından şer'an ve kanunen de yasak olan işret, kumar, fuhşiyat ve diğer sefahatler heyetimizin kararıyla men edilmiş bulunduğundan bu gibi halata aleni cüret edenleri pençe-i kanuna teslim ve heyetinizin kararıyla ceza-i nakdi alınması lâzımdır.

No: 170

7 Teşrinisani 1334

Isparta Belediyesi Riyaset-i Aliyesine,

Merbut telgrafname münderecatına nazaran Aydın felâketzedegânı hakikaten şayan-ı merhamet bir surette perişan oldukları tahakkuk etmekte bulunduğundan bu gibi zavallılara desd-i muavenet yapmak umum Müslümanlara farzı ayındır. İcabeden müzaheret-i dindarane ve muktezi komisyonun teşkili hususunda himmetleriniz rica olunur.

No: 173

7 Teşrinisani 1334

**Sivas'ta Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
Heyet-i Temsiliyesi Riyaset-i Aliyesine,**

Bu gün posta ile çıkan 26 Teşrinievvel 1335 tarih ve 2615-314 numaralı Alemdar Gazetesi, Hürriyet ve İtilâf Fırkası'nın makam-ı sadarete takdim ettiği muhtırayı neşrediyor. Bir gûna ihtirasat-ı siyasiye ve itiraza tâbi olmayarak sırf hukuk-u mukaddese-yi diniye ve vataniyemizin emr-i muhafazası noktasından halisen hidemat-ı diniyeye ahdetmiş kuvâ-yi mücahidinimizi adeta bir şekavet çetesi sıfatıyla büyük bir iftirada bulunuyor. Haiz-i ehemmiyet değilse de artık Müslümanlar arasında tefrika sokarak muazzez topraklarımızın pây-i mat edilmesine sebebiyet veren erbab-ı ihtirasın bu harekât ve melanetine nihayet verilmesini ve kendi muhitimizde de vücudu muhtemel olanlar hakkında muktezi muamelenin yapılacağını kemali samimiyetle arz ederiz.

No: 175

8 Teşrinisani 1335

Sivas Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Heyet-i Temsiliyesi'ne,

Isparta Livası Sivas kongresinin mukarreratını tevfikân teşkilâtını icra etmiştir. Nazilli'de toplanan Kongrede Nahiye ve kaza Heyet-i Milliyeleri müstakil olarak doğrudan doğruya Nazilli Heyet-i Merkeziyesine merbut olmaları kabul edilmiş bu meyanda Isparta livasını da Nazilli kendisine bağlı addederek muamele ve muhabere etmektedir. Elcümle:

1- Bu gün heyetimizin hesabatını teftiş için Nazilli'den bir heyet gelmiştir.

2- 290-309 Tevellüttü efradın ve alelumum ihtiyaç zabitanının celp edilerek Nazilli cephesine şevki musrren talep edilmektedir.

3- Cephe ihtiyacatına mukabil azim bir muavenet talep edilmektedir. Gerçi cephenin ihtiyacı şedidesi nazarı itibara alınarak şimdiye kadar muavenet icra edilmekte ise de mercimiz olmadığından hesabatımızın teftişine müsaade edilmemiş ise de ancak ihtiyaç zabitanıyla 290-309 tevellüttü efradın celbi gibi mesail-i mühimine hakkında pek büyük bir tereddüt içinde bulunduğunuzdan olunacak muamelenin açıkça emir buyrulması ve bundan başka badema cephe ihtiyacatına mukavim efrat vesair muavenet hususunun umumi bir şekilde kabulü ve bir usul ve merciye raptı ile bu hususta Nazilli Heyet-i Milliyesine de tebligat icrası ve cevabı ehemmiyetle muntazır bulunduğumuz maruzdur.

No: 178

10.11.1335

Uluborlu, Yalvaç, Karaağaç, Eğirdir, Heyet-i Milliyelerine,

(Esasen kavâid-i hukuka ve şerâit-i mütarekeye muhalif olarak işgal edilmiş olan Ayıntap, Urfa, Maraş bu kere de İngilizlerin tahliyesiyle Fransızlar tarafından işgali üzerine Hükümet-i seniyye harekât-ı baka-yi İtilaf devletleri nezdinde protesto etmiş ve memalik-i mezkûre ahalisinden muazzam mitinglerle Osmanlı vatani gayri kabil fek icrasından bulunduklarını cihana ilân etmeğe başlamışlardır. Binâenaleyh bil umum müdafaa-i hukuk heyet-i merkeziye ve idareleri ve belediye riyasetleri memleketimizin bir parçası olan bu yerlerin bu defa da

Fransızlar tarafından işgal edilmekte olmasını telgrafnmenizle İtilaf devletleri mümessilliğine, Avrupa ve Amerika efkar-ı umumiyesine iblâğ ile protestolarda bulunulması ve bu haksızlığın tashihini suret-i katiyyede talep eylemesi lüzumu tamir olunur.)

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin 6.11.1335 tarihli telgrafnameyi âlileri sureti yukarıya çıkarılmıştır. Isparta'da yapıldığı gibi oraca da lâzım gelen mahallere protestoda bulunulması ehemmiyetle rica olunur.

No: 179

10 Teşrinisani 1335

Dersaâdette İtilâf Devletleri Mümessillerine,

Hariciye Nezareti Vasıtasıyla Avrupa ve Amerika Matbuatına,

Bu gün umum Osmanlılar ezzai memalikinin en mühim aksamını hukuk ve kavaid-i milel hilafına olarak Avrupa işgal-i askeriyesi altında görmekle müteessirdir.

Bütün milletlerin hakk-ı hakimiyet ve istiklallerinin mevzubahis olduğu bir devr-i medeniyet ve insaniyette bu gibi hâlat-ı müessifeye karşı galeyen ve icabında vatanını silâhla müdâfaaya Kıyam etmesi her milletin bir hakkı meşruudur.

Bu haktır ki: Ehl-i İslâmı bir rabıta-i diniye ve medeniye ile yekdiğerine bağlamış ve mübarek topraklarının emir ve muhafaza ve müdafaası için her türlü ihtirasat-ı siyasiyeden azade bir surette hayatını fedaya amade bir kütle-yi muazzama halini iktisap etmiştir.

Kahir bir İslâm ekseriyetine haiz olan Ayıntap, Urfa ve Maraş'ın İngilizler tarafından tahliye edildiği halde Fransızların işgali altına girmesi umum âlem-i İslâmiyet'e büyük bir hakaret telakki ve mugayir-i hukuk ve insaniyet olan hareket-ı mezkûreyi biz Ispartalılar bütün kuvvetimizle ret ve protesto eder ve memleketimizin her türlü tecavüz ve taarruzdan masuniyeti esasen Vilson prensipleriyle Düvel-i muazzamanın teminatı kaviyesiyle kabul edildiği halde tatbikat hususunda pek acıklı ve gizli emellerin beslenmekte bulunduğu kanaati hasıl olmakla umum âlem-i İslâmiyet! dilhun ettiğini, Mamafih artık Düvel-i Muazzamanın makam-ı hilâfetiniz hakkında mukarreratı âdilânesine şiddetle intizar eyleriz.

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

Isparta Heyeti İdaresi.

No: 183

10 Teşrinisani 1335

Dersaadette Makam-ı Sadaret Penâhî'ye,

Harbiye Nezaret-i Celilesine,

Bu gün makamı hilâfet-i kübra ve namusu vataniyesi uğrunda fedâ-yi cana amade ve her türlü ihtirasat-ı siyasiye ve hıyanet-i vataniye de tamamen masum bir kitle-yi muazzame-i İslâmiyeyi Hürriyet ve İtilaf Fırkasını hainane bir nazarla tahkir ve adeta eşkıya derecesinde bir sıfatla göndermesi umumumuzu müteessir etmiştir.

Bin türlü fırladıkları ümmet-i İslâmiyenin ahlâk ve hayat-ı siyasisini ayaklar altında ezmek isteyen bu gibi zevat emin olsunlar ki inayeti Hakka istinaden Anadolu'nun pak kalbinden doğan bir tecelliyat ve maneviyenin tesirâtı kutsiyesi kendilerini her halde zebun ve kudreti celâletini yakında âleme ispat edecek bir mahiyette olduğunu arz ve isnadâtı vakalarını saffet-i kalbimizle kendilerine ret ve protesto ederiz. Ve hukuku milliyemizin her türlü tahkir ve taarruzdan masuniyetini inayeti devletlerinden istirham eyleriz.

No: 188

17 Teşrinisani 1335

Uluborlu, Yalvaç, Karaağaç, Eğirdi, Senirkent, Keçiörlü Müdafaa-i Hukuk İdare Heyetlerine ve Ağros Heyet-i Milliyesine,

İngilizlerle Fransızların 1916 senesi akdetmiş oldukları muahedeyi esas itihaz ederek seneyi hâliyâ Eylülünün 15 inci günü Suriye itilafnâmesi namıyla tarih-i millîye yeni bir sahifeyi gadri tecavüz daha ilave eylediler. Milletimiz, Erzurum ve Sivas kongreleriyle hukuk-ı mukaddesi ve meşruiyeti müdafaa etmek gibi azim ve kararını cihana ilan eylemişti.

Binaenaleyh bu ve bi gibi mevcudiyet ve istiklâl-i meşrutiyete kast eden hainane mukarrerata asla boyun eğmeyecektir. Mezkur itilafnamenin vatan ve milletimizi alakadar eden mevaddmı vahdet ve teşkilat-ı milliyemizin nazarı dikkat ve intibahına arz eyliyoruz:

1- Vatanımızda İngilizlerin haksız işgal etmiş oldukları ve bu defada tahliye eyledikleri manatukı Fransızlar haksızlık olmak üzere işgal ile işe başlayacaklar.

2- Haleb'i hârice bırakarak şehri mezkurun garbindan geçmek Urfa, Ayıntap ve Maraş ile Adana vilayetimiz gibi en kesret-i kahireyi

İslâm ve Türk teşkil eden en zengin topraklarımızı havza-yi zulüm ve emirlerine dahil eden ve şimale doğru ta.. Harput ve Sivas'a kadar uzanıp bu mübarek şehirleri de içine alarak badehu Sivas'tan çıkıp Mersin garbına kadar uzayan bir hudut ile şarki Anadolu ile garbi Anadolu'yu yek diğerinden ayıran mıntıkalar Fransız nüfuz idaresine gireceği.

3- İtilafnamenin Suriye'ye ait kısmının tekmiil Beyrut vilâyetinin Fransızlar tarafından işgal edilmek suretiyle dindaşlarımızın en zengin bir sahil aksamından mahrum edilmek istenildiği ve güya garpte kalan Şam, Hama, Humus, Halep mıntıkalarında Fransızların iktisadi ve sanayi nîtf „cın altına sokulması takarrür eylediğini zikir ile iktifa ederim. Bircümle heyet idareleriyle tamim ve gazetelere itası rica olunur.

Anadolu ve Rumeli Heyet-i Temsiliyesi namına

Mustafa Kemâl

No: 189

18 Teşrinisani 1335

Dersaâdette Düvel-i İtilafiye Mümessillerine,

Tamamiyeti mülkiye ve istiklâlimiz hususunda düveli muazzamanın namus ve teminatı kaviyesine itimaden silahını terk eden biz Müslümanlar bu gün kahir bir İslâm ekseriyesine haiz ve Anadolu'nun en mühim ticaretgâhı olan İzmir vilâyetimizi hiç bir sebep olmayarak Yunan gibi ebedi ve tarihi bir düşmanın ebedi mezalimine terk ve bundan mütevellit binlerce Müslüman kardeşimizin namus ve hayatları Yunanlıların kanlı bıçakları altında perişan edilerek imha edilmesi her veçhile sabit ve vilayeti mezkûreye gönderilen Beynelmilel heyet-i tahkikiyenizin resmi raporlarıyla sabittir. Elyevm binlerce İslâm muhacirlerinin meskensiz bir surette sefâletleri ve kışın yakınlaşması sebebiyle maruz kalacakları vahamet ve akıbet yalnız biz Müslümanları değil düveli muazzamanın efkârı adilânesini de rencide edeceği tabiidir. Artık bu zavallıların çektiği mezalim ve ızdırabata çare-yi yegane olmak ve bu gün hukuk-u meşruiesinin emir ve muhafazasına namusuyla azmeden kuva-yi İslâmiyenin galeyanını ve seyfi meşruunu teskin için Yunanlıların bir an evvel İzmir'den def ve ihraç edilmeleri hususunda Düvel-i Muazzama nezdihde lazım gelen teşebbüsât-ı insaniyetkâranelerinin dere edilmemesini zati asilanelerinden bilhassa istirham eyleriz efendim.

No: 192

19 Teşrinisani 1335

Sivas Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesine,**Rapor**

Mülhakat ve kasaba teşkilâtı milliyesi ikmal edilmiş esliha ve mühimmata ihtiyaç görülmüştür. İtalyanların Antalya ve Burdur da nüfuz-u siyasiyelerini takviye ediyorlar. Daha fazla kuvvetleri yoktur. Her iki sancakta esaslı bir tertibat lâzımdır. Bazı hususat-ı mühimme babı âli şifresiyle arz edilecektir.

Livanın müntehibi seniyeleri taayyün etti. İntihabatın derdesti netice bulunduğu başka şayan-ı işar bir şey olmadığı maruzdur.

No: 194

19 Teşrinisani 1335

Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliye Riyasetine,

C: 349 sayılı tel'e (Babîâli şifresiyle keşide edilmiştir)

Düveli itilâfiyenin hakkımızda perverde ettiği emeller, gizli verdiği hükümler tezahür etmekte ve hatta tatbikine koyuldukları görülmektedir. Burdur'a kadar işgal etmiş ve saha-yı işgallerini Livamıza kadar tevsi ve teşmil niyetinde iken mümanaamız üzerine teşebbüs etmeyerek gizli gizli hazırlıkla beraber fırsat bekleyen İtalyanların Fransız ve İngilizlerin şu son hareketlerine karşı vaziyetleri ne olduğunun ve bu mıntıkayı nüfuz ve taksimatta İtalyanların dahil olup olmadığı hakkında muhitimizi tenvir buyurunuz. Dahil olduğu halde bunlar Isparta ve sair mahallere tevsi-i işgaline tekrar başlayacaklarından biz ise esasen mukavemete karar vermiş olduğumuzdan bunlara karşı mukavemet hakkında Heyet-i Temsiliyenin nokta-yı nazarı ve heyet-i muhterem in irce mukavemet kabul edildiği halde şimdiden yapılacak îedâbir ve istihzâratın emir ve irsaliyle beraber işgal altında bulunan ve ehemmiyeti derkâr olan Antalya, Burdur livâlarındaki teşkilât-ı milliye ve ahvali ruhiyeyi tetkik ile ona göre ittihazı tedâbir eylemek üzere bir zatın gönderilmesinin muvafık olacağı mütâlâasında bulunduğumuzu arz ve ahvali mümasile hakkında talimat gönderilmesi müsterhamdır efendim.

NO: 211

29 Teşrinisani 1339

4. Kolordu Ahzı Asker Heyeti Reisliğine Sivas Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesine,

Alılâk-ı İsfâmiye ve hayatı ictimaiyemizde sui tesiri müsellemler olup şer'an memnu olan kumar ve fuhşiyatı bâ husus asayiş ve inzibat nokta-yı nazarından heyetimiz kararıyla men ettik. Mütecasirleri hakkında takibatta bulunan milli devriyelerimiz ciheti adliyece ağır ceza ile v.ahkum oluyor. Bu ise her veçhile hakimiyet ve haysiyet-i milliyemizin inhilâliline badi olduğundan olunacak muamelenin ehemmiyetine binaen sürati işarı müsterhemdir efendim.

No: 212

29 Teşrinisani 1335

Sivas Müdâfaa-i Hukuk Heyeti Temsiliyesine,

Nizamnamemiz mucibince heyetimize merbut olan bazı kazalar malumatımız olmaksızın hodbe hod Nazilli Divan-ı Harbine şahıs sevk ediyor. Bu hal ise gazez ve mağduriyete sebep olarak ahali beyninde vahdeti amali sektedar edeceğinden tebligatı lâzimesi müsterhemdir efendim.

No: 213

29 Teşrinisani 1335

Karaağaçta Hasan Hüseyin Efe'ye,

Isparta Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti hiç bir tesire tâbi olmayarak vazifesinin derecei emniyet ve kutsiyetini takdir ve kimsenin mağduriyetine meydan vermemek üzere lüzum ederse her türlü fedakarlıktan çekinmez. Vatan haini olanları tedip ve tenkil hat-ı amalimizdir. Yalnız bu gibi mesâil-i mühimmede merbutiyetiniz hasebiyle heyetimizi haberdar etmeniz vezaifî asliyenizdendir. Mamafih jandarma müfettişi Miralay Baha Bey'in teminatı ile mevkuflarınıza Kuleönü istasyonunuzdan müsade edilmiş ve memuru vasıtasıyla cepheye sevk olunmuşlardır.

No: 214

29 Teşrinisani 1335

Aydın Havalisi Umum Kumandanlığına,

Dünkü hareket eden tren Kuleönü'ne vagon bırakmadığından 40 takım yatak, 85 çuval erzak, 200 kıyye sadeyağı takımlarıyla beraber 5 süvari hayvanı sevk edilememiş istasyonda kalmıştır. Miktarı kâfi vagonun süratle gönderilmesi rica olunur efendim.

No: 215

30 Teşrinisani 1335

Aydın Havalisi Umum Kumandanlığına,

Eseri iğbar olarak Karaağaçtan zevçlerinin divanı harbe sevk edildiğine, çoluk çocuklarının feryadı figan içinde bulunduğu dair Sadire imzasıyla Yalvaç'tan acıklı bir telgraf aldık. Tavzihi mesele için Karaağaçla muhabere etmek istemiş isek de bulunamaması hasebiyle görüşülememiş, ve o sırada mevkufinin Eğirdire geldikleri haber alınarak şevklerine memur Refik efendiden evraklarıyl'a beraber merbutiyeti hasebiyle heyetimize tevdi talep edilmiş idi. Teslimden imtina gösterilmesi ve mevkufıların da gitmek arzusunun ısrar etmeleri üzerine ses çıkarılmamış ise de şu halin devam ve tekerrürü uygun görülememektedir. Çünkü mülhakatı saireye de sirayet ederek bir takım haksızlığı badi olacağı şüphesizdir. Binâenaleyh Karaağaç'ta şimdiye kadar 8 bin lirayı mütecaviz iane toplandığı halde cepheye bir şey gönderilmemekle beraber bütün gün leh ve aleyhte imran-ı vakit edilmesi zamanın ehemmiyet ve nezaketiyle gayri mütenasip olmasına binaen zatı âlilerince de tecviz buyrulmayacağı cihetle bu gibi mesailin evvel emirde merbutiyetleri hasebiyle liva heyeti idaresine müracaat etmeleri ve mesele bir de hakikaten mucibi töhmet bir hal görülüyorsa iktizâsının der-piş edilmesi selâmet-i muamele nokta-i nazarından daha münasip olacağı muvafık mütâlâa görülmekle haklarında tahkikat yapılmak ve neticesi arz kılınmak üzere mevkufinin evraklarıyla beraber iadelerine müsaade buyrulması.

No. 216

30 Teşrinisani 1335

Aydın ve Havalisi Umum Kumandanı Demirci Mehmed Efe Hazretlerine,

C. 1540 sayılı Tel'e,

Cephenin ihtiyâcâtı hakkında pek cüz'i ve naçizane hizmetimizden dolayı takdiri âlilerinize mazhariyetimiz her veçhile mucibi mefharettir. Bu gün millet-i İslâmiyenin hayat ve saadetine kaniyla, canıyla ve celaletle hizmet eden mücâhid-i kiramımıza yardım etmek vecibemizdir. Muzafferiyetle hitam bulan cihadınızdan dolayı bilhassa tebrik ve takdiri ihtiramata eyleriz efendim.

No: 219

30 Teşrinisani 1335

Rapor

Şifre

Sivas'ta Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Temsiliyesine,

Isparta'nın bu gün mebus intihabı hitam bulmuştur. Harbiye Nazırı Cemal Paşa Hazretleriyle Konya Polis Müdürü Ispartalı Seyfullah Efendi ihraz-ı ekseriyet etmişlerdir. Başkaca şayanı arz bir şey olmadığı maruzdur.

No: 220

30 Teşrinisani 1335

4. Kolordu Ahz-ı Asker Heyeti Riyasetine,

Vahdet ve teşkilatı milliyeye aleyhinde hiss-i ibranın izhar eden Isparta ceza reisi Ferit Bey hakkındaki evrakın yarın süvari-yi mahsusla takdim edileceğini.

No: 221

30 Teşrinisani 1335

Aydın ve Havalisi Umum Kumandanlığına,

Harbiye Nazırı Cemal Paşa'nın istifasını Isparta ahalisi kabul etmeyerek bu günkü son intihapta ittifakla mebus ve refakatine de Konya Polis Müdürü Ispartalı Seyfullah Efendi intihap olduğunu arz ederiz.

No: 224

8 Kanunuevvel 1335

Uluborlu, Eğiridir, Yalvaç, Karaağaç, Senirkent, Keçiborlu, Ağros Heyet-i Milliye'lerine,

Aydın ve havalisi umum kumandanı Demirci Mehmed Efe'den alınan emir aşağıya çıkarıldı, münderecatının tamamen tatbiki işbu beyannamenin köy ve kaza ahalisine tebliği ehemmiyetle.

MADDE: 1- Efradı ahali yedinde mahfuz bulunan esliha ve cephanenin tarihi ilânından itibaren 10 gün zarfında mensup bulundukları heyeti milliyelere teslimleri,

MADDE: 2- Isparta sancağına merbut kaza ve nahiyeler dere ve cem edeceği eslihayı Isparta heyet-i milliyesine teslim etmeye mecburdurlar.

MADDE: 3- Mücahidinin cem'i hakkındaki talimat Isparta heyet-i milliyesi tarafından tebliğ edilecektir.

MADDE: 4- Isparta Heyet-i Milliyesinin bu husustaki vereceği emri Isparta sancağına merbut kaza heyeti milliyeleri infaza mecburdur.

MADDE: 5- Efradı ahali nezdinde gizli olarak mevcut bulunan esliha ve cephaneye hakkında verilen mehil ber kaza nahiye ve köy için tarih-i ilândan itibaren 10 gündür.

MADDE: 6- İşbu 10 gün zarfında yedindeki eslihayı mensup bulundukları heyeti milliyeye teslim etmeyerek gerek taharriyat ve gerek ihbarat neticesi elde edilirse cephece en ağır ceza ile tecziye edilecektir.

İmza

Aydın ve Menteşe Havalisi Kuvâ-yı Milliye

Umum Kumandanı

Demirci Mehmed Efe

No: 226

10 Kanunuevvel 1335

Sivas'ta Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesine,

Şifre

Mebusan intihabı hitam bulmuştur. Isparta namına Cemal Paşa ve Konya Polis Müdürü Seyfullah Efendi intihab olunmuştur. Cemal Paşa'nın Harbiye Nazırı olması itibarıyla bu babtaki mütalaa-i şahsiyeleri ayrıca kendisinden sorulmuştur. Diğer mebusumuz Seyfullah Efendinin imzası tahtında mütâlâaları aşağıda arz edilmiştir.

Sivas'ta müteşekkil Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyet-i Temsiliyesi namına Mustafa Kemâl Paşa hazretleri tarafından tebliğ edilip heyet-i âliyeleri tarafından bir nüshası gönderilen işbu telgrafname münderecatına tamamen ittila hasıl olmakla aşağıdaki cevabımı gönderiyorum.

1- Telgraf name-i mezkurun münderecatı amali milliyeye hadim ve muvafık ve nefsül emir olduğu cihetle harfiyyen kabul eylerim.

2- Bu havalı mebuslarının İstanbul'a varmadan güzergâhta bulunması itibarıyla Eskişehir'de içtima ederek mülk-ü milletin kurtarılması ve istiklâli hususunda bil-müzakere ittihaz olunacak karar dairesinde hareket olunması rey ve mütâlaasındayım.

3- İttihazı lazım gelen tedâbir hakkında Sivas Heyet-i Temsiliyesinin bu bapta tanzim ettiği ve edeceği program esas ittihaz olunarak Eskişehir'de vuku bulacak içtimada ona göre müzakere ve müdavele-yi efkâr olunması fikrindeyim.

4- Meclis-i mebusanın içtimai zaruret-i kanunîsine karşı bir şey denemez ise de ezheri cihet melhuz ve mevcut olan mehazır nazar-ı dikkate alınarak masuniyet-i ictimaiyenin taht-ı temine alınması için en ziyade bu cihetin Hükümet-i Merkeziye ile muhabere edilerek İstanbul vilayeti dahilinde ve salim bir noktada içtima olunması mütâlaasındayım.

No: 227

16 Kanunuevvel 1335

Şifre

Sivas'ta Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesine,

Rapor

MADDE: 1- 5.11.1335'te Demirci Mehmed Efe 131 binek ile Isparta'ya gelmiş 2 gün sonra Burdur'a hareket oradan da Nazilliye avdet etmiştir.

MADDE: 2- Maksat-ı seyahati ihtiyat zabitanını ve 1000 kadar mücahit ayrıca da ahali yedinde bulunması melhuz olan eslihanın toplanarak cepheye gönderilmesidir.

MADDE 3- Talep vakii ve ısrarı üzerine ihtiyat zabitanı ve efrat için şimdilik 307 ve 309 tevellütlüler davet ve sevk olunmak üzeredir. Bu babtaki emirleri.

MADDE 4- Başkaca şayan-ı işar yoktur.

No: 252

20.12.1335

Makamı Mutasarrıfiye ve Uluborlu, Yalvaç, Karaağaç, Eğirdir Müdâfaa-i Hukuk Cemiyetlerine,

Sivas Heyeti Temsiliyesinin 24 Kanunuevvelde Ankara'ya muvâsalet edeceği Mustafa Kemâl Paşa'nın tebligatına atfen beyan olunur efendim.

No: 253

21 Kanunuevvel 1335

Kolordu şifresiyle,

C: 11.12.1335 tarih ve 429 saydı tei'e

Isparta Mebusu Seyfullah Bey, gerçi amali millîye hadim olacağına dair teminat vermiş ise de mumaileyhin azim ve idare ve gruba muktezî evsâf-ı ruhiye ve fikriyeyi hâiz olmadığı heyet kararıyla maruzdur.

No: 261

27 Kanunuevvel 1335

Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

Mukadderat ve istiklâl-i Osmaniye'nin temini hususunda Londra'da toplanacak olan sulh konferansının nazar-ı dikkatini celp etmek üzere Isparta'da umumun iştirakiyle akdedilen miting mukarreratı icabeden mahallere tebliğ edilmiştir efendim.

No: 267

27 Kanunuevvel 1335

Yalvaç, Karaağaç, Eğirdir, Uluborlu Heyet-i Milliyelerine,

Umum kumandanlığının emrine tevfikân Liva namına ayrılan 1000 mücahitten 200 Yalvaca 150 Karaağaç, 150 Eğirdir'e, 100 Uluborluya tefrik edilmiş olduğundan intizamı muamele, için 307-309 tevellütlülerden ayrılması ve 200 bedel-i nakdî ve mücahidinin hiç olmazsa nısfının silahıyla şevkleri lâzimedenden bulunmakla bir haftaya kadar ikmalî muamele ve celpleri bilhassa istirham olunur efendim.

No: 268

27 Kanunuevvel 1335

Ankara'da Müdâfaa-i Hukuk Heyet-i Temsiliyesine,

1- 24.12.1335'de Isparta Müdâfaa-i Hukuk dairesi meydanlılığında aktedüen umûmî mitingde mukadderatı Osmaniye'nin Londra'da mevzubahis olması ve murahhaslarımızın daveti ihtimaline karşı hakkı hakimiyet ve istiklalimizin emr-i muhafazası hususu taht-ı karar alınmış sulh konferansına matbuat-ı ecnebiyeye ve mümessillerine ve darsaadete malumat verilmiştir.

2- Teşkilâtı daha muntazam ve esaslı bir surette tahkim için bu defa heyet kararıyla ayrıca teşkilat müfettişliği ihdas ve kemalî faaliyetle işe mübaşeret edilmiştir. Yalnız esliha ve levazımı sairenin teinini hususuna inayet buyrulması.

3- Başkaca şayanı işar bir şey yoktur.

No: 284

5 Kanunusani 1336

Ankara'da Heyet-i Temsiliye'ye,

Demirci Mehmed Efe Isparta ve mülhakatından 1000 mücahidin şevkine emir vermişti. Bir taraftan muayene ve celp için teşebbüsatta bulunduğumuz gibi müteaddit defa da Heyet-i Temsiliyeden istifası keyfiyet edilmişti. Şimdiye kadar bir emri cevaplarının zuhur etmemesi nezaket-i ahvale binaen bizi gayet müşkül mevkide bırakıyor. Aydın cephesinin mühim ihtiyacı yalnız Nazilli heyeti merkeziyesinin daireyi nüfuz ve hükmünde olan mahallerden temin edilmesi memleketimizi bir bâr-ı azim altında bulunduruyor. Yunanistan'ın tehdit-i işgali altında bulunan bizler son fedakârlığı yapmağa hazırız. Heyeti Temsiliyenin de aynı fikirde olduğuna eminiz. Gerçi cepheye gidecek mücahitlerimiz dahi sevinçle icabet etmekte iseler de Demirci Mehmed Efe'nin emri mucibince 500 kişiyi silâhlandırmaya kâfi silâhımız yoktur. Civar kıtât-ı askeriye müracaatlarımız bir netice vermedi. Silahsız efrat göndermek ahaliyi umumiyenin inkisarına yol açacaktır. Hususat-ı maruza hakkında evamiri serianıza intizarda bulunduğumuz kemali ehemmiyetle arz olunur.

No: 293

7 Kanunusani 1336

Dersaadette İngiltere, Amerika, Fransa, İtalya mümessillerine, Dahiliye ve Hariciye Nezaretlerine ve Matbuât-ı Osmaniye Müdüriyetine,

Atina Hükümet-i mesuliyet-i kendisine tevcih etmemek üzere İzmir'in Yunanistan'a ilhakını tazyik ve temin maksadıyla sene başına müsadif 14 Kanunusani 1336 tarihinde yerli Rumlar tarafından müstakil bir hükümet-i millîye vücuda getirilmesine gayret ve bil-umum Müslümanları hicrete icbar için yerli ve Yunan kıtâtından mürettep kuvvetlerin hükümet-i mil üyeye iltihak ederek katliamlar teminini ihzar ve bu gayeyi başarmak için İzmir ile Atina arasında faaliyetle çalışmakta oldukları mevzuken haber alınmıştır. Böyle bir hareketin bizzarure tevlid edeceği aksülamelden nâşi Türk anasının katiyen mesuliyet kabul edemeyeceğini sulh konferansına ve alem-i medeniyete iblağına delalet buyrulmasını rica eyleriz efendim.

No: 302

6 Kanunusani 1336

**Eğiridir, Yalvaç, Karaağaç, Uluborlu, Senirkent, Keçiborlu
Heyet-i Milliye Riyasetlerine,**

(Bazı mebuslarımızın amal ve makasâtı milliyemiz hilafında olarak istifa edecekleri görülmekte amal ve esastan ari olması icap eden bu havadisın vukuuna ihtimal vermemekle beraber mukadderât-ı milliyemiz uhde-i samimiyetlerine tevdi ettiğimiz mebuslarımıza hitaben milletimizin kabul eylediği ve cemiyet namına eşkal ve hudud-u esasiye hilafına hareket etmemelerini ve herhangi bir sebep ve bahane ile azmi millîye müstenit olan iradelerinin hırsı görülen ve istifaya kıyam eden mebuslarımızın hemşehrilikten hem de evlat ve ıyâlinden mücerret emval ve emlâklarının milletçe haciz ve diğerlerinin imhinan olunacağı rey ve muvafakatin ayı ile Sivas Heyet-i Merkeziyesince tekarrür eylediğinden liva ve merkezlerde bulunan müntehib-i saniyelerin imzalan ile mahfuz ve suretleri matbuat vasıtasıyla neşri ve ilan edilen bu beyanname-i telgrafi muktezasının bilumum vilayet ve müstakil livalara diğer merkez ve heyet-i idare tarafından teşebbüsât-ı lâzımede bulunularak icrası ve tarz-ı müracaatta Sivas Heyet-i Merkeziyesinin haberdar edilmesi selâmet-i milliye ve vataniye namına arz ve istirham olunur.)

Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Milliye Hukuk

Cemiyeti Heyet-i Merkeziyesi Namına

Halis Turgut

No: 305

11 Kanunusani 1336

**Amerika, ingiliz, italyan, Fransız Mümessil-i Siyasileriyle
Matbuat müdüriyetine,**

İlhakı tacil makasâtı ile Yunanlıların İzmir'de zalimane ve gaddarâne tertibatlar yapmakta oldukları katiyen te'yid ediyor. Bilhassa işgalden evvel vilayetimizin asayîşi mükemmel iken bilâsebep asayîşin temini bahanesiyle Yunan işgalinin arz ettiği manzara bütün medeniyeti ve insaniyeti titrettiği ve Yunanlılar tarafından mazlum Müslümanlara ika edilen ve elyevm devam etmekte bulunan yağma, yangın, taarruz ve katliamlar tahkik heyetlerinin tahtı ihtirafında bulunduğu halde hâlâ bu vahşetlerine nihayet verdirilmedi. Bunca mazlumâne feryatlarımız kale

alınmadı. Milletin bu haksız işgale, bu vahşi ve hunhar Yunan'a karşı meşru olarak başladığı mücadeleye devamı tabii ve insani olup bu halin tevalisi halinde adil ve mutlak olan Cenâb-ı Hak'a istinaden her türlü vesaitle mücadeleye göğüs germeye azmettik. Binâenaleyh selâmet-i cihan için tehlikeli olan bu hale nihayet verilmediği takdirde mesuliyetin doğrudan doğruya işgali kararlaştıran ve tertip edenlere râci olacağını bir kere daha arz eder bu haksızlığın bir an evvel tashihi ile işgalin hemen kaldırılmasını şiddetle intizar ederiz.

No: 329

22 Kanunusani 1336

Yalvaç Heyet-i Milliyesine,

21 Kanunusani 1336 tarih ve 19 sayılı tel'e,

307-308-309 tevellüdü olanlardan mâda efrad ile gönüllü teşkilatlı Heyet-i Milliyeler ve Eşraf vasıtasıyla melbusat ve ailelerinin iaşelerinin temini muvafıktır. Buraca umum mücahitlere mahallatdan elbise behiyetten pabuç ve harçlık verilerek sevk ediyoruz. Mücahidinin sevk ve teçhizleri hususunda vazife-i İslâmiyemizi ifa ve biran evvel şevkleri hususunun temini bilhassa müsterhamdır efendim.

No: 333

26 Kanunusani 1336

Mahremdir.

Ankara'da Müdâfaa-i Hukuk Heyet-i Temsiliyesine ,

Burdur'da 12. Ahz-ı Asker Kalemi vasıtasıyla Keşide Edilmiştir,

Demirci Mehmed Efe'nin Isparta'ya geldikleri 17.1.1336 Cumartesi günü şüphe üzerine polis komiserliği ve heyetimiz memuru tarafından taharri edilen bir halı dengi içerisinde zuhur eden mektup tercümesi ehemmiyeti siyasiye nakli aşağıda arz edilmiştir:

Mehmet Efe buraya geldi. Ahaliden zorla para toplamakda, gönderilen asker firar ediyor. Her gün adamlarımız ahaliye kati veriyor. Ateş alev alıyor lavlar nerde kaldı. 150 tane. . . . Bizde hazırız Mehmet'le Alinin arası pek fena. Korkudan buraya gelmiştir. Manen pek fenadır. Latan hükümetle anlaştı. Bu iş 300 liraya mal olmuş, ne zarar verir? daha gelmedi. Anahtarı bu hafta_gönderiniz.

- 1- Bu babbaki evrak heyeti adliyeye tevdi edilmiştir,
- 2- Mehmed efe emriyle Hristiyan mahallesinde umumi arama yapılmış netice elde edilememiştir,
- 3- Hükümete bahusus, heyet-i adliyeye itimadımız kat-iyen yoktur. Rüesayı hükümet ve umum muvacehesinde heyetimiz tahkiri hedef alıyor. Atide tahaddüs edecek buhranın endişesi ile meşgulüz. Vaziyet ve harekâtınızı kat'î olarak tayin buyurunuz.

No: 344

29 Kanunusani 1336

Dersaâdette İtilaf ve Amerika Mümessillerine,

Hariciye Nezareti Vasıtasıyla Avrupa ve Amerika Matbuatına ve Sulh Konferansına,

Maraştaki Müslüman kardeşlerimizin Fransız ve Ermeni top ve mitralyöz ateşi altında perişan edilerek zavallı kadın ve çocukların şehir haricine çıkamayarak üç gündür devam eden kan ve ateş, tufanı önünde ve şehrin kamilen mam/edildiğini mevsuken istihbar ettiğimizden bu harekâtları bütün kudretimizle protesto ederiz. Artık Âlem-i İslâmiyet ve Türklüğe reva görülen bu kadar fecayi' ve 20. asır medeniyetinin ruh ve efkârı insaniyetkârânesiyle kabili telif olmayan her türlü harekât-ı zalimane ve hunharlığa kafi bir surette nihayet vererek 600 senelik bir tarih-i siyasiye malik ve hukuk-u meşruasını harika-i kahramânisiyle âlem-i beşeriyete tanıtmaya muvaffak olan biz Osmanlıların hukuk-u hükümrânı ve istiklâlini tamamen tanınması ve bîçare dindaşlarımızın akıbet-i mahrumânelerine nihayet verilmesini kati bir lisanla beyan ve istirham eyleriz efendim.

No: 358

31 Kanunusani 1336

Sarayköy'de Isparta Mücahitleri Kumandanı Mahmut Çavuş'a,

Mücahitlerimizin gözlerinden öperim. Vatan aşkı ile yüreklerinin çarptığını ve hiçbir firar vuku bulmadığını iftiharla işitiyorum. Memleketim namına teşekkür ve dua ederim.

Memur olanların ailelerine tamamen maaşları verildi. Diğer mücahitlerin de ailelerine erzak vermek üzereyiz. Ayrıca Isparta havalisi mücahitleri namına atlastan bayrak hazırladım. Gönderiyorum. Başlarından ayrılmayınız. Sizi memnun edeceğiz. Buraca hizmetleriniz varsa telgrafla yazınız. Isparta'nın maddi ve manevi şeref ve şanını îlâya son derece çalışmanızı bekler muvaffakiyetinizi cenabı Allah'tan temenni ederim.

No: 359

31 Kanunusani 1336

Uluborlu, Eğirdir, Yalvaç, Karaağaç, Keçiborlu, Heyet-i Milliyelerine,

Mülhakatıyla beraber Isparta mücahitleri Sarayköy'de içtima ediyor. Alâmet-i Nusret olmak üzere Liva namına atlastan sancak-ı şerif ihzar ediyorum. Kazalarla beraber nihayet bir haftaya kadara sevkıyatı ikmal ettikten sonra kendim de Sarayköy'e iltihak edeceğim ve beraber olarak tren-i mahsusla cepheye azimet olunacaktır. Sevkıyata ihtimam buyurularak kazanıza tefrik edilen mücahitleri süratle celp ve şevkine gayret ve himmetleri bilhassa müsterhemdir. İslâmiyet'in şeref ve şevketine matuf olan hizmet-i diniye ve vataniye mucibi mübâhattır. İnayet Cenab-ı Hakkındır kardeşlerim efendim.

Isparta Mücahitler Reisi

Hafız İbrahim

No: 374

4.2.1336

3 Şubat 1336 Tarih 347 Sayılı Tel'e,

Karaağaç Mevki Kumandanı Nazını Bey'e,

Heyete kati emir verilmiştir. Teşriki mesai ederek ne kadar vesait varsa derhal milli ve Jandarma marifetiyle vaz-ı yed ederek süratle şevkleri ehemmiyetle rica olunur.

No: 375

4.2.1336

Karaağaç Heyet-i Milliyesine,

Dakika Tehiri Mucibi Mesuliyettir.

Beyşehir'den vürud eden esliha ve cephanelerin süratle Hüyük iskelesine şevki için mevki kumandanı Nazım Bey'le teşriki mesaiyi ve ne kadar araba ve sair vesait var ise hemen vaz-ı yed ederek 24 saata kadar temini ve neticesinin işarı ehemmiyetle.

No: 378

4.2.1336

Nazilli'de Refet Bey'e,*Mahremdir*

Ceza reisi ve müdde-i umuminin 3 Şubat 1336 tarihli Çarşamba gecesi Hristiyan büyükleri ile Panayot Efendi hanesinde hafi içtimada bulundukları komiserliğin telgraf-ı mahreminden maruzdur.

No: 459

17.2.1336

Dersaadet Düveli İtilâfiye Mümessillerine,**Matbuât-ı Umumiyye,****Hariciye Nezareti Vasıtasıyla Sulh Konferansına,****Dersaadette Bitaraf Hükümetler Mümessil-i Siyasiyesine,**

17 günden beri Maraş'ta devam eden âlem-i insaniyetin tüylerini ürpertecek taş yüreklielerin bile kalplerini çarpacak feci vakaiye nihayet verilmediği ve bunca mazlumâne feryatlarımız, eninlerimiz bir makes bulmadığı hâlâ devam etmekte olan vahşetle sabittir. 20. asır medeniyetinde vukua getirilen ve bir türlü ardı arkası gelmeyen bu vahşeti tarihin âlem-i insaniyete leke olarak göstereceği tabii ise de tahammül fersah olan bu vahşete artık nihayet verilmesi için teşebbüsât-ı ciddiye ve insaniyede bulunulmasını bir kerre daha kemal-i yeis ve hüznle dileriz efendim.

No: 460

17.2.1336

Dersaadet Sadaret-i Azime,**Hariciye Nezareti'ne,****Meclis-i Mebusan Riyaseti'ne,****Matbuât-ı Osmaniye Müdüriyetine,**

Akbaş meselesi münasebetiyle 5 Şubat 1336 tarihinde bir İngiliz müfreze-i askeriyesi tarafından Gelibolu mutasarrıfı ile memurin-i hükümet ve ahaliden 10 kişinin tevkif ve süngülü muhafızlarla Hıkına sevk ve vapura ırkâben bir mahal-i meçhule nakledildikleri ve ahalinin tehdit edilmekte olduğu hayretle haber alınmıştır. İzzet-i nefsi millimize indirilen böyle mühim darbeleri şiddetle protesto eder, derhal şeref-i hükümet iadesi hususunun teminiyle neticeden malumat icrasını sabırsızlıkla beklemekte olduğumuzu arz eder işbu protestomuzun düvel-i muhtelif mümessillerine, sulh konferansına ve bitaraf devletler süferasına iblâğım temenni eylerin efendim.

No: 468

18.2.1336

Senirkent Heyet-i Milliyesine,

Şimdiye kadar cepheye mücahit sevkıyatında tekasül gösterilmesi her veçhile mucib-i mesuliyettir. Uluborlu kazasında diplomalı doktor ve aynı zamanda muamelât-ı askeriyemizin Uluborlu'ya merbut olması sebebiyle bundan böyle sevkıyatın suret-i muntazamada ceryanı için Uluborlu Heyeti Milliyesiyle müştereken ifa-i muamele edilmesi ve bir an evvel mücahitlerin ikmal ve şevkine ehemmiyetle.

No: 501

28.2.1336

Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

1335 senesi aşarından Karaağaç methallerinde 195.620 kile buğday ve 22.208 kile çavdarlı buğday ve 68.765 kile çavdar, 161.488 kile arpa ve 28.509 kile melez mevcut bulunduğu kaza-i mezkur heyet-i merkeziyesinin işarına binaen ve Karaağaç aşarına ait olarak Eğirdir

ambarında elyevm mevcut ve kabil-i sevk 58.000 kile buğday olduğu mevsuken haber alınmakla bu babda 57. Fırka namına sened-i mahsusla bir zabitin Eğirdir'e gönderilmesi maruzdur.

No: 503

29.2.1336

Keçiborlu Heyet-i Milliyesine,

Oradan Nazilli Heyet-i Merkeziyesine gönderilecek 250 kile nohut için bu günkü trenle vagon bırakılacaktır. Hemen yüklenerak buradan evrakıyla birlikte hareket edecek olan memurumuza teslim ve neticenin süratle yapılması ehemmiyetle.

No: 504

29.2.1336

Eğirdir Heyet-i Milliyesine,

27.2.1336 tarih ve 138 sayılı Tel'e,

Her kaç yaşında olursa olsun muhtacı muavenet mücahit efradın aile ve ebeveynine beher nüfus için mahiye bir şinik melez ve cephe'deki efrada mahiye beher nefere 200 kuruş maaş verilmekte olduğundan ol suretle muamele ifasının muvafık olacağı.

No: 521

3 Mart 1336

Eğirdir, Yalvaç, Karaağaç, Uluborlu Heyet-i Milliyelerine,

3 gün evvelki ajan neşriyatında, Konya ahali-yi muhteremesi kuva-yi milliyeye aleyhtar olarak işare edilmiş, halbuki vilayeti mezkûre heyet-i merkeziyesinden aldığımız telgrafta Valii sabık Cemal Bey tarafından 5 ay evvel cebren imza edilmiş bir telgrafın bir takım âmâli habise ve rezileye binaen şu sırada neşredilmesi dolayısıyla umum Konya ahalisi Belediyede içtima ederek icabeden makamata protestoda bulundukları işare edilmekle tebliğ olunur.

No: 529

3 Mart 1336

Konya Heyet-i Merkeziyesine ve 12. Kolordu Kumandanlığına,

Aydın cephesinin bize olan kurbiyet ve münasebeti hasebiyle Her suretle muavenet-i mecburiyete ve müdafaa-i vatan için teşekkül etmiş bulunan cephe vazifesinin hüsn-i neticeye iktiranına kadar bu muavenetin devamı zarureti binaen mal nevi varidat tedariki tabii görülmekle cepheyi mezkûre Heyet-i Merkeziyesiyle umum kumandanlığın işarı üzerine ithalat ve ihracatın yapıldığında (teberruat-ı milliye) namıyla resim alınacağı, heyet-i âliyelerine arz edilmiş ve muvafık görülerek alınmasına devam edilmiş idi. Mahdut düşünceli bir veya iki kimsenin müracaatı üzerine bu resmin men'i vilâyetten emredilmektedir. Lâfla müdâfaa-i vatanın imkânsızlığına ve mütevaliye halktan iane toplanması muvafık olamayacağı düşüncesiyle resmi mezkûrun alınması zaruri bulunmakla keyfiyetin ve vaziyeti siyasiyemizin lâıyğı veçhile Vali beyefendiye ihsası ısrar edildiği takdirde doğacak vaziyetten dolayı mesuliyet kabul edemeyeceğimizi arz ile irade-yi cevabiyelerine intizar eyleriz efendim.

No: 532

5 Mart 1336

Uluborlu, Senirkent, Eğirdir, Yalvaç, Karaağaç Heyet-i Milliyelerine,

Mustafa Kemâl Paşa'dan alınan telgrafname aynen aşağıya çıkarılmıştır. Ber-mucibi emir buraca teşebbüsatta bulunulduğundan oraca da hemen iktizasının itası ile malûmat verilmesi.

İtilâf devletlerinin tahammül fersâ bir şekle gelen müdahalat ve tazyikatından dolayı kabine 3 Mart 1336 dünkü gün istifa etmiştir. İstilaat-ı mevsukeye nazaran kabinenin iskati Ferit Paşa'nın veya emsalinden birinin mevki-i iktidara gelmesi ve İstanbul'da, ecnebi amaline hadim bir Şûra-i hilafet teşekkülü esasları üzerinde harici düşmanlar tarafından idare edilen ve muhalif fırkaların tavassutu ile vücuda gelen bir komitenin netice-i faaliyetidir. Yani komitenin faaliyetine zemin hazırlamak için itilâf devletleri evvelâ kabineyi istifaya mecbur edecek tazyikat icra etmişlerdir. Vaziyetin bu vahameti karşısında meclisi mebusan bittabii icabeden teşebbüsâtı müessire de devam etmektedir. Ancak teşebbüsât-ı mezkûrenin fiilen teyidi için acilen amal-i beldeyi tatmin edemeyecek bir kabine reisine milletin tahammül edemeyeceği gayet şedit bir lisanla mabeyn-i hümayuna,

Meclisi Mebusan Riyasetine ve matbuata bildirmek lâzım gelir. Bu telgrafın vusulünde dakika fevt edilmeyerek bu şekilde telgraflar hazırlanması ve bu gece bilmaal keşidesi esbabının istikmaliyle buraya da yarın sabaha kadar malûmat verilmesini ehemmiyetle rica ederim.

Mustafa Kemâl

No: 533

5.3.1336

Mâbeyn-i Hümâyûna, Meclis-i Mebûsan Riyasetine,

İkdam, İfham, Tasfiri Efkâr, Yeni Gün, İleri Gazeteleri İdarehanelerine, Bir Sureti Ankara Heyet-i Temsiliyesine ve Miralay Refet Bey'e,

Amâl-i milliyeyi tamamiyle temin eden meclisi millîmizin bir ekseriyeti azime ile müzaharet-i tâmmesine hâiz ve memleketin en muhterem ve müibeccel şahsiyetlerinden teşekkül ederek şu anı vahim tarihi de vatanımızın selâmetini temine hasr-ı mesâi eden faal ve zî-iktidar kabinemizin bazı müdahalâtı gayri kanuniye ve hariciye tesiratiyle istifaya mecbur olduğu ve bunu irade-i milliye'nin hükümrân olduğu böyle bir zamanda arzuyu milliyeye ve efkârı ümmete tevafuk etmeyecek bir kabine ile bazı teşkilâtın istihlâf edeceği istihbar olundu. Evvel ve ahir muamelâtı fiiliyesiyle irade-i meşruasını izhar etmiş ve edecek olan ve hukuku sarihasını kanının son damlasına kadar muhafazayı azamî kavisinde bulunan millet kendi temayülâtına rağmen yapılmak istenilen her türlü harekete karşı nasıl bir kuvve-yi kâhira ile mukabelede bulunulacağına halâ kani olunamayacak derecelerde eser-i tegâfûl ve tecahül göstermekte vuku bulan ısrar ve inada kemali nefretle teessüf eder ve milletin galeyanını takdirde ihmal edenlere bilhassa Fransa ve İngiltere vakayi-i inkılâbiye-yi tarihiyesini ihtar eyler. Bu gün milletin yegane medar-ı istinadı makamı mukaddes hilâfetle meşru ve kanuni meclis-i millisi ve ona müstenit bulunan hükümetidir. Bundan başka hiç bir kuvvet ve hakimiyet-i gayr-i meşruanın Anadolu'da milleti mukadderatına izafetle icraatta bulunabilmesi ve esma-i meram eylemesi ihtimali yoktur. Vatanın ve memleketin şu buhranlı zamanında zerre kadar hamiyeti olanların .bu muhterem toprağın bir daire-yi ateş ve felaket olmasına cevaz vermeyecekleri derkâr olduğundan şimdilik amali şahsiyetlerini milletin sırtında arayan vatansız eşhası az bir zamanda Allah'ın gazabına uğratacağını kudret-i hamdâniyenin sihâm-ı kahırî celâdetine tevdi ile iktifa eder ve hakk-ı meşruiyeti inkâr etmiş olanlara

karşı muhafaza için milletin mecbur olacağı her türlü harekât-ı ihtilâliyenin her türlü mesuliyetini gerek huzûr-u bâlîde ve gerekse enzârı âlemde müsebbiplerine havale eyleriz.

No: 552

12.3.1336

Nazilli Umum Kumandanı Mehmed Efe'ye,

Tevziattan sonra şimdiye kadar Nazilli Heyet-i Merkeziyesine 2500 lira nakden gönderildi. Heyet-i mûmaileyhimânın emriyle ve nâm-ı hesabına olarak 4 bin küsur lira da erzak ve levazım mubayaasına ve ihtiyat zabitanına sarf ve tesviye edildi. 3500 lira da önümüzdeki posta ile bizzat getirip takdim edeceğim. Heyet-i mûmâ ileyhimânın emriyle de her ay 2500 lira nakden veyahut aynen gönderilecektir. Muhterem Efem.

No: 611

17 Nisan 1336

Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

10 Nisan 1336 tarihli Tel'e

Kilesi 14 kuruş 15 paradan 7500 kile fasulye, 11.5 kuruştan 6.000 kile börülce, 9 kuruştan 7000 kile nohudun tedarik edilebileceği,

Kuruş

50.000	16 Mart 1336 tarih ve 34 numaralı makbuzu alınan nakit
65.600	12 Mart 1336 tarih ve 342 numaralı yazıyla gönderilen börülce be
34.220	14 Mart 1336 tarih ve 344 numaralı gönderilen sade yağın bedeli,
28.000	28 Mart 1336 tarih ve 361 numaralı gönderilen üç astar bedeli
177.820	TOPLAM

No: 612

11 Nisan 1336

Nazilli Heyet-i Merkeziyesi Riyaset-i Aliyesine,

Mahiye kasabamıza tahsis buyrulan 2.500 liradan Mart ayı için 16 Mart 1336 tarih ve 35 numaralı makbuzla nakit olarak 2.500 lira tamamen teslim edildiği gibi Nisan ayı içinde müfredatı yukarıda gösterildiği üzere nakit ve ayniyat olarak 177.820 kuruş irsal edilmiş ve mütebaki 72.180 kuruş borcumuz kalmış olmakla talep edilen makine ve erzak dahi derdeste irsal bulunduğundan ay nihayetine kadar başkaca küsurat kalırsa ayrıca nakit olarak gönderilecektir. Ayniyattan hariç olarak mahiye 2.500 liranın irsalı talep buyruluyorsa da bu miktarın kasabamızdan irsalinin zor olduğu 6.4.1336 tarh ve 1315 numaralı telgrafnameyi âliyelerine cevaben arz olunur efendim.

No: 634

18 Nisan 1336

Uluborlu, Yalvaç, Karaağaç, Eğirdir Müdâfaa-i Hukuk Cemiyetlerine,**Dakika Tehiri gayri caizdir:**

Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti nizamnamesi teşkilât faslının 6. Maddesi mucibince Vilâyet kongresini teşkil etmek üzere kazanızdan intihab edilecek bir azanın kongrenin toplanacağı tarih olan Nisanın 22. Perşembe günü Konya'da bulunmak üzere gönderilmesi ve neticenin süratle işarı ehemmiyetle rica olunur.

No: 643

20 Nisan 1336

Uluborlu Heyet-i Milliyesine,

Vilâyet kongresine intihab edilen azanız yarın hareket edecektir. Heyetinizden intihab edilen azanın Yalvaç'ta azamızla birleşmesi hususunun temini ve bu babta vuku bulacak tehirden mesul olunacağı.

No: 644

20 Nisan 1336

Karaağaç Heyet-i Milliyesine,

Vilâyet Kongresine intihab edilen azamız yarın hareket edecektir. Heyetinizden intihab edilen azanın Akşehir'de azamızla birleşmesi hususunun temini ve bu babda vuku bulacak tehirden heyetiniz mesul olacağı.

No: 645

20 Nisan 1336

Eğirdir Heyet-i Milliyesine,

Vilâyet kongresine göndereceğimiz Hüseyin Efendi'nin cepheden gelmesine kadar kongre beklemez buradan tayin edilen azamız yarın Eğirdir'e varacaktır. Heyetinizden başka bir zatın intihab ve mumaileyhle beraber yola çıkarılması hususunun temini ve vuku bulacak tehirden dolayı heyetiniz mesul olacağı.

No: 656

7 Mayıs 1336

**Eğirdir, Yalvaç, Karaağaç, Uluborlu, Senirkent, Keçiborlu
Müdâfaa-i Hukuk Cemiyetlerine,**

Mustafa Kemâl Paşa hazretlerinden alınan telgrafname aşağıya çıkarılmıştır. Tebliğ olunur.

Dava-yı halas ve istiklal ile kıyam eden tek mil Anadolu'nun bu mukaddes davayı temsil ve müdâfaa için vücuda getirdiği Türkiye Büyük Millet Meclisi 336 senesi Nisanının 23. günü açılmıştır. Yeni ve ulvi bir tarihe başlangıç olan bu mübeccel günü hatıra-i millette ebediyen yaşatmak üzere meclisimiz bu gün 23 Nisan tarihinin milli bayram akdini bir kanunu mahsusla kabul etmiştir. Bu mukaddes mebd-i tarihi vücuda getiren mücâhidân-ı milliyenin en canlı ve fedakâr amili bulunan Anadolu ve Rumeli müdâfaa-i Hukuk heyetlerini kemal-i samimiyet ve hararetle tebrik eder ve bu tebrikatımın bil-unum kaza, nahiye ye mahallâta da iblâğını rica eylerim efendim.

T.B.M.M. Reisi

Mustafa Kemâl

II. KISIM*

No: 1

21 Eylül 1335

Ahz-ı Asker Şubesi Riyaset-i Aliyesine,

Şube-i âliyeleri bölük zabitanından yüzbaşı Enver Efendi lisana âşinâ bulunması dolayısıyla posta ve telgraf sansür memurluğuna intihabı tensip kılınmakla vazifeyi mezkûrede istihdamına müsaade buyurulması maal ihtiram istirham olunur efendim.

No: 2

26 Eylül 1335

Isparta Mutasarrıflığına,

Nazilli Heyet-i Milliyesi tarafından bil-mubâyaa gönderilmesi talep olunan 5 adet süvariye elverişli hayvanın esmanı heyet-i milliyeden ita kılınmak üzere mubayaaya müsaade buyurulması arz olunur.

Birinci Cihan Harbinden sonra mağlup olan Osmanlı İmparatorluğu Mondros Mütarekesiyle galip devletler tarafından yer yer işgal edilmiş ve 15 Mayıs 1335 tarihinde Yunan ordusunu da İzmir'e çıkartmışlardı. Galeyana gelen Anavatan halkı teşkilatlanmalarısürdürülmüş bu arada Hafız İbrahim Demiralay Isparta Mücahitleri Reisi sıfatıyla teşkil ettiği Isparta Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti'nin çalışmalarının birinci kısmı belgeler olarak nihayetlenmiştir. Bu kısımda teşkilatlanma çalışmalarına ait yazışmaların Kuvâ-yı Milliye adına tespit edilen belgelerine de inilmiştir.

Şimdi arz edeceğimiz yazışmalar II. Kısım olarak adlandırılmıştır. Bu kısımda daha çok Mahallî teşkilat arasında malzeme, para ve yiyecek maddeleriyle, asker alma silah ve cephane hususları yer almakta, teferruata kaçılmadan mühim olanlar bu kısıma aktarılmaktadır. (Tevfik AKÖZ)

No: 5

26 Eylül 1335

23. Fırka ve Kuvâ-yi Milliye Kumandanlığına,

Isparta hapishanesinde gerek mevkuf gerekse mahkum bulunan erbâb-ı cerâimin miktar ve derece-i mahkumiyetlerini icra eden bir kıt'a cetvelin rapten takdim kılındığı ve cerâim-i siyasiye esbabından mahkum bulunmadığı maruzdur efendim.

No: 9

27 Eylül 1335

Isparta Jandarma Kumandanlığına,

27 Eylül 1335 tarih ve 8 numaralı tezkeremize lâıhtadır.

Üserâ-i meşhûreden Kaz Ahmet Çetesi'nin Burdur Jandarma Bölük Kumandanı Hakkı Efendi nin mazhar-ı himayesi olmakta bulunduğu mevsuken istihbar kılınmakta olduğundan tabur ailelerinden müstahdem zabitanın münasebetin Burdura izâmı ile mumaileyhin buraya celbine ehemmiyet-i mahsusları ricasıyla teyid-i hürmet olunur efendim.

No: 10

27 Eylül 1335

Mıntika Kumandanlığına,

Şimdiye kadar tevkif edilmiş ve mütebakisinin de halli muktezi bulunmuş olan ne kadar fahişe ve sû-i ahlakıyla memlekette meşhur olmuş kadın varsa tevkif edilerek haklarında bir karar verilmek üzere listesinin heyete itası hususu rica olunur.

No: 11

27 Eylül 1335

Isparta Muhasebeciliğine,

Isparta ahz-ı asker şubesi zabitan ve efradıyla zabitan ailelerinin ve 68. Alay 3. tabur zabitanının in Temmuz, Ağustos, Eylül maaş ve istihkaklarının tesviye edilememesinden dolayı ihtiyaçlarının şiddetlendiği anlaşılmış olmakla maaş ve istihkaklar nispetinde mebalığın

itasını ve bu suretle zaruri ihtiyaçlarının temin muvâfik-ı maslahat olduğu heyetçe tahtı karara alınmış olduğundan iktizasının ifası rica olunur.

No: 27

30 Eylöl 1335

Isparta Belediyesi Riyâset-i Aliyesine,

Elyevm heyet-i milliyelerinde ifa-i vazife etmekte bulunan milis efradının ihtiyacatı mübreme ve zaruriyeleri olan malzemenin ihzârı hususunda 28 Eylölde yazdığımız 16 numaralı takrirle bildirilmiştir. Bu ana kadar neticesi hakkında malumat edilemediğinden 50 adet yorganın bu gün serian ihranna ve mütebakisinin de Cuma gününe kadar tedariki hususuna bilhassa gayretinizi bekler ve takdimi ihtiramat eylerim efendim.

No: 32

1 Teşrinievvel 1335

Ağros Nahiyesi Heyet-i Milliyesi Riyaset-i Aliyesine,

Heyeti milliyenize merbut nefis-i Ağros nahiyesi ile 9 köye Alaşehir kongre nizamnamesinin 7. maddesi ahkâmına tevfikân heyetimiz ve tahsis ve tenbih edilen 700 kıyye buğday 1700 kile arpa ve 57.000 kuruş ianenin defteri memuren taraf-ı alilerine gönderilen Müderris Hacı Hüsnü ve Akkaşzâde Süleyman Turgut ve tahsildarı efendiye verilmiştir. Heyet-i Milliye azasından bir iki zat da heyetle teşrik-i mesai etmek suretiyle her köyü dolaşarak her şahsın kudret-i maliyesi nazar-ı dikkate alınmak suretiyle tevziatın hak ve adalet dairesinde icrasına ve her köy idare heyetleri heyet-i milliye'nin bir şubesi olduğunun anlatılmasına memur efendiler mahiyetinde bulunan milis efrat vasıtasıyla neşir olunan beyanname veçhile ne kadar şaki, firari, bakaya efrat varsa derdest ve ahz-ı asker şubesine teslimlerine ve tevzih edilen mebalighin heyet-i ihtiyariyeye lüzum süratle tahsil ve mazbata mukabili heyet-i milliye kasasına irsal edilmesi hususuna bezl-i himmet ve gayret olunması selâmet-i vatan namına rica olunur efendim.

No: 33

4 Teşrinievvel 1335

Keçiborlu, Nahiyesi Heyet-i Milliye Riyaseti Âliyesine,

Heyet-i Milliye'nize merbut nefsi Keçiborlu nahiyesi ile 23 köye Alaşehir kongre nizamnamesinin 7. maddesine tevfikân heyetimizce tahsis ve tensib etmeden 475 kile buğday, 2830 kile arpa ve 648.500 kuruş ianenin defteri memuru taraf-ı âlilerine gönderilen Hamamcızâde Ethem, Müneccimzâde Hacı Hakkı, Ezanzâde Şükrü ve tahsildar Yusuf Efendilere verilmiştir. Heyet-i Milliye'niz arasında bir iki zat da mumâileyhile teşrik-i mesai etmek suretiyle köyler dolaşarak her şahsın kudret-i maliyesi nazar-ı dikkate alınmak suretiyle tevziatın hak ve adalet dairesinde icrasına ve her köy heyet-i ihtiyariyelerinin de Heyet-i Milliye'nin birer şubesi olduğunun anlatılmasına memur efendiler mahiyetinde bulunan milis efrat vasıtasıyla neşr olunan beyanname veçhile ne kadar şakî firari, bakaya, efrat varsa der-dest ve ahz-ı asker şubesine teslimlerine tevzi edilen mebâliğin heyet-i ihtiyarîlerinin süratle tahsil ve mazbata mukabili heyet-i milliye kasasına irsal edilmesi hususuna bezl-i himmet ve gayret olunması selâmet-i vatan namına rica olunur.

No: 34

4 Teşrinievvel 1335

Emir Alizâde Hacı Arif, Kaçkınızâde Hacı Ahmet ve tahsildar Mustafa Efendilere,

Merbuten takdim kılman defterde esamisi muharrer dört köye 105.000 kuruşla 100 kile buğday 400 kile arpa 135 kile börülce Alaşehir kongre nizamnamesinin 7. Maddesi ahkâmına tevfikân heyetimize iane tensip ve tahsis edilmiş olduğundan mezkur köy heyet-i ihtiyarîleriyle teşrik-i mesâ-i edilerek tevziatın kimseye kadredilmeyerek mali kudretleri nazar-ı dikkate alınmak suretiyle adalet ve hakkaniyet dairesinde ihtiyar heyetleri marifetiyle mazbata mukabilinde heyet-i milli kasasına teslimleri hususunun tebliğine memur tayin kılınmanız heyetçe tensip edilmiş olmakla bin an evvel mezkûr köylere gidilerek muktezi tebligatın icrasına ve maiyetlerine verilen milis efrat vasıtasıyla evvelce neşredilerek bütün köylere tebliğ edilen firari, bakaya ve şakî efradın da derdest ve şubeye gönderilmelerinin sağlanmasını selâmet-i vatan namına rica olunur efendim.

No: 38, 39, 40, 41, 42

4 Teşrinievvel 1335

Lağus, Deregümü, Kayı, Çiinür, Ali, Diyedini, Hacılar(Büyük), Hacılar(Küçük), Sav, Gönen, KızılAşireti, Senirce, İğdecik, Fandas, Baladız, Darıvıran, Kışla, Geyran köyleri ihtiyar heyetlerine ve Ağros nahiyesi adına Müderris Hacı Hüsnü, Süleyman Turgut ve köy ihtiyar heyetlerine,

Merbuten takdim kılınan cetvellerde yazılı heyetlerle vatanın tahlis-i gayesine matuf olarak teşekkül eden kongrelerin mukarreratı veçhile cephedeki mücahitlerin iâşe, ilbas vesair masârif-i mübremelerine sarf edilmek üzere heyetimizce köylerinize tefrik edilen ianenin her şeyden evvel tahsili selâmet-i vatan nokta-i nazarından mühim ve elzem olmakla ve aynı zamanda heyetimizin bir şubesi olduğunuz nazar-ı dikkate alınarak ona göre say'ü gayret ve kimsenin mağduriyetini ilzam etmemek suretiyle miktar-ı mezkûrun sûrati tahsil ve mazbata mukabilinde heyet kasasına teslim olması ve evvelce neşrolunan beyanname veçhile gizlenmekte olan şaki, bakaya ve fırari efradın da gönderilen milis efrat vasıtasıyla derdest ve şubeye teslimleri kemali ehemmiyetle ve selamet-i vatan namına matluptur.

No: 69

24 Teşrinievvel 1335

Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

17 Teşrinievvel 1335 tarihli Tel'e cevap.

Matlup 30 çadır yerine 40 çadır hazırlanmış ve hazırlanan diğer malzeme ile birlikte gelecek trenle gönderilecektir. Burada kumaş bulunamadığından kaput ve elbise imali imkânı bulunamadığını arz olunmakla beraber başka yerde kumaş bulunması mümkün ise esmanının bildirilmesi.

No: 70

24 Teşrinievvel 1335

Isparta Belediyesi Riyaset-i Aliyesine,

Kasaba derununda ve mahalle arasında kasapların açıkta et satmakta ve etlere bir çok sinekler konarak telvis ve mezkûr etler günlerce kalarak telessüh etmekte olduğu ve kasapların et astıkları

ağaçların köpekler tarafından yalandırılmamasını teminen muhafazalı mahallere konulması ve satılacak etlerin üzerleri ince bir bezle örtülmesi hususu heyet-i sıhhiye kararından bulunmakla bu babta muktezi tedbirin ittihâzı hususunda lâzım gelenlere emir evamiri şedide verilmesi rica olunur.

No: 71

24 Teşrinievvel 1335

Isparta Belediye Riyaset-i Vâlâsına,

Memlekette umumi mezbaha bulunmamasından kasapların rast geldikleri mahallerde mevaşi kesip satmakta ve bu meyanda sıhhat-i umumiye aykırı hasta ve dişi hayvanât kesilmekte olduğu heyet-i sıhhiye tarafından bildirilmektedir. Her memlekette olduğu gibi Isparta'da da umumi bir mezbaha tesisi ve kesilip satılacak etlerin yenilip yenilmeyeceğinin muvafık olup olmadığı baytar tarafından muayene edilerek belediye tarafından damgalandırdıktan sonra satılmasını damgasız ve muayenesiz ötede beride satanların etlerinin müsaderesi sıhhat-i umumiye nokta-i nazarından belediyenin cümle-i vezâifinden bulunmakla hilâfında hareket edenlerin şiddetle tecziyeleri yoluna gidilmesi ehemmiyetle matluptur.

No: 75

25 Teşrinievvel 1335

Tüccardan Şedanzâde Mehmed Ali Efendi'ye,

Aydın cephesi mücahidini için yarın gelecek olan trene Isparta'ca hazırlanıp Kuleönü'ndeki şef trene teslimen Nazilli Heyet-i Merkeziyesine gönderilmesi gereken 49 kıl çadır, 6 adet takımıyla beraber süvari hayvanı, 3 sandık içinde 501 çift yemeni, bir sandıkta 205 çift çorap ve yine Nazilli Heyet-i Merkeziyesine verilmek üzere posta seyyarına teslimi iktiza eden 1000 liranın makbuz mukabili Kuleönü'nden teslimine ve Baladız istasyonuna bırakılacak bir açık vagona Fandas, Baladız, İğdecik köylerinden teslim ve tahmili hususunda Baladız sevk memurluğuna yazılmış olduğundan vagona yüklenen mezkûr zahirenin miktar ve cinsini mübeyyin makbuzun şef trenden veyahut trende bulunması muhtemel olan memur-u mahsusundan alınmasına heyetimizce memur tayin edilmiş olduğundan trenin

vürûdundan evvel işbu eşyaların teslim ve tesellümü için mahall-i mezkûre hemen azimetleri rica olunur.

No: 76

25 Teşrinievvel 1335

Baladız Sevk Memurluğuna,

Baladız ve İğdecik köylerindeki Heyet-i Milliyeye ait zahirenin Nazilli Heyet-i Merkeziyesine gönderileceği haber alınmıştır. Emrinize iki süvari jandarma gönderilmiş olduğundan tren gelir gelmez mezkûr köylerdeki buğday ve arpaları zâtı âlileri ölçerek teslim ve vagona yükletilmesine memur tayin edilmeniz heyetimizce tensih edilmiş olduğundan Eğirdir'den trenin avdetine kadar mezkûr vazifenin ikmâliyle bundan memur olarak gönderilen Mehmed Ali Efendi'ye makbuzunun verilmesi hususunun teminini rica ederiz.

No: 78

25 Teşrinievvel 1335

Huzur-u Âli Mutasarrıf Makamına,

An asıl Ispartah olup elyevm Harbiye Nazırı muhteremi Küçük Cemal Paşa hazretleriyle dayısı mirliva Hamdi Paşa'nın öteden beri bütün milletçe müsellemler olan gayret-i diniye ve hamiyet-i vataniyeleri dolayısıyla Isparta ahali-yi muhteremesince doğrudan doğruya Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk milletleri namına Isparta mebusluğuna namzed gösterilmiş ve bu zevat her veçhile heyetimizce de şayan-ı kabul görmüş olduklarından vukû-u hal ayrıca da Sivas kongre-i umûmiyesi heyet-i temsiliyesine arz edilmiş bulunmakla kaza kaymakamlıklarına işâr-ı keyfiyet bildirilmesi hususu arz ve istirham olunur efendim.

No: 79, 80, 81

26 Teşrinievvel 1335

Tüccardan Hacı Ahmed Efendi'ye,**Hacı Kadirzâde Doktor Abdi Bey'e,****Akkaşzâde Süleyman Turgut Efendi'ye,**

Heyet-i Milliye azalığına tayin ve bu günden itibaren vazifeye mübaşeretiniz heyetimizce taht-ı karara alınmış olduğundan teşrifleri rica olunur efendim.

No: 89

28 Teşrinievvel 1335

Ağros (Atabey) Heyet-i Milliyesine,

Nahiyeiniz ve köylerine ait tevdi ve heyetçe tasdik edilen nakit, arpa ve buğdayın miktarı merbut pusulada yazılıdır. Şu vakte kadar elan heyeti milliye veznesine hiç bir köyden nakit gelmemiştir. Nazilliden sipariş edilen ve 10.000 lira kıymetinde bulunan eşyanın mubayaası oradan gelecek paraya mütevakıf olduğundan hemen meblağı mezburun süratle tahsil ve irsali ve kuvve-i muaveneye ihtiyaç var ise serian işarı ehemmiyetle rica olunur.

No: 90 -

28 Teşrinievvel 1335

Mıntika Kumandanlığına,

Ağros nahiyesine tevzi edilip evrakı heyet-i milliyeye gönderilen iane tevziatından şimdiye kadar vezneye beş para gelmemiştir. Teyiden Heyet-i Milliye tahrirat yazılmış olduğundan mezkûr tahriratın Ağros Heyet-i Milliyesine gönderilmesine ve oradaki mevcut ihtiyat zabitanının 24 saat zarfında Isparta heyeti milliyesine müracaatlarını ve şayet iane tahsilatında müşkülâta maruz kalırlar ise muktezi kuva-yi muavenenin izamına müsaderelerini arz ederim efendim.

No: 95

29 Teşrinievvel 1335

Aydın ve Havalisi Kuvâ-yi Milliye Unum Kumandanlığına,

Livamıza merbut Ağros(Atabey) nahiyesinde 500'ü mütecaviz silah mevcut olduğundan toplattırılarak gönderilmesi hakkındaki 23 Teşrinievvel 1335 tarih ve 122 numaralı emri telgrafileri üzerine mevcut eslihanın derdest edilerek hemen gönderilmesi ehemmiyetle Ağros Heyet-i Milliyesine yazılmıştı. Cevaben varit olup merbuten aynen takdim kılınan tezkerede matluba muvafık silah bulunmadığı beyan edilmiş ve heyetimizce harice yapılan tahrikatta heyetin işarı doğru bulunmuş olduğundan maal ihtiram arzı keyfiyet olunur efendim.

No: 128

16 Teşrinisani 1335

Isparta Mutasarrıfı Cânib-i Alisine,

Felâketzede zavallı Aydın muhacirinin acil ihtiyaçlarına dalâlet olunması bu kerre de Nazilli Heyet-i Merkeziyesinden varit olup merbuten takdim kılınan telgrafnamede talep edilmektedir. Bu zavallıların ihtiyaçlarının temini için süratle teşkili 9 Teşrinisani 1335 tarih ve 115 sayılı tezkire-i âcizânemizle istirham olunan komisyonun şimdiye kadar teşkil edilmiş olacağı cihetle mezkûr komisyon ile teşrik-i mesai edilmek üzere isimlerinin işar buyurulması temennisiyle teyid-i hürmet eyleriz efendim.

No: 133

28 Teşrinisani 1335

Aydın ve Havalisi Umum Kumandanlığı Cânib-i Alisine,

Göhlisar nahiyesi müdürü sabıkı olup Eğirdir'e top ve cephan nakline memuren gelen maiyeti âlileri efradı meyanında bulunan Memduh ve rûfekasınrn harekât-ı nâ-laika ve tecavüz-kârâneleri istihbar kılınmakla vaka-i mezkûrenin tahkikine memuren Eğirdir'e hükümet tarafından gönderileceği haber alınan jandarma tabur kumandanının yanına heyetimizden bir zatın verilmesi heyetçe takarrür etmiş ve reisimiz gönderilmişti. Leffen takdim kılınan rapor ve evraktan da öğrenileceği veçhile maalesef ihbarat-ı vakia tahakkuk etmiş ve halka karşı fena tesir bırakan bu halin tekrarının men edilmesi ve müsebbibinin

cezalandırılması hususu zâtı âlilerine tevdi edilmesi kararlaştırılmış olmakla arz-ı keyfiyet olunur efendim.

No: 139

25 Teşrinisani 1335

Teşkilatı Milliye Komisyonu Riyasetine,

14 zattan ibaret olmak üzere liva heyet-i idaresinin bir an evvel ve acilen teşkili lâzimedden olmakla gerek mahallât ve gerekse köylerde teşkil edilen ve üç kişiden mürekkep olan heyetler liva heyeti intihab edecektir. Yalnız vezâif-i vataniye ve amali milliye hadim ve aynı zamanda fırka-i siyasiye ile elyevm alakadar olmayan erbâb-ı hamîyyet nazarı teemmüre alınmalıdır. Şerâit-i marazayı hâiz olan 14 zatın esamisini intihab edecek zevat veyahut kendilerince mutemet bulunanlar bir kağıt üzerine yazarlar ve zîrini her üçü tasdik eder. Mezkûr evrak mazrufen ve heyetiniz tarafından mühürlenmiş bir sandık derununa vaz olunarak bilahare heyet-i umumiye muvacehesinde açılır ve ekseriyeti ihraz eden zevat taayyün eder. Umumi bir mazbata yapılarak vesaik mekanında hıfz edilir.

No: 144

28 Teşrinisani 1335

Nazilli Heyet-i Merkeziyesi Riyâset-i Âliyesine,

Heyetimizce satın alınıp gönderilen aşağıda cins ve miktarı yazıl; 9 kalem eşya erzak ve hayvanatın alındığına dair mazbatasının memuru bulunan Ispartalı tüccardan Kölezâde Hamid Efendi'ye verilmesi maruzdur efendim.

Cinsi	Miktarı	Bedeli
Fasulye	34 Kile	10165 Kuruş
Börülce	81 Kile	24250 Kuruş
Buğday	5 Kile	1000 Kuruş
Mısır Melezi	20 Kile.	1500 Kuruş
Patates	608 Kıyye	3101 Kuruş
Sadeyağı	200 Kıyye	22525 Kuruş
Hayvanât	5 Baş	32000 Kuruş (2baş hayvan semeriyle beraber mubayaa edilmiştir)

Semer 3 adet 2250 Kuruş
2000 Kuruş (Cephaye gönderilen Dr.
Abdi Bey'in kistelyevm parası)

No: 145

28 Teşrinisani 1335

Nazilli Heyet-i Merkeziyesi Riyaset-i Âliyesine,

Isparta ahalisi tarafından cepheye ve hastahaneler için teberru edilen aşağıda miktarı yazılı 6 kalem eşyanın alındığına dair mazbatasının memuru bulunan Kölezâde Hamid Efendi'ye verilmesi hususu maruzdur efendim

Cinsi	Miktarı
Yorgan	48 adet
Yatak	44 adet
Yastık	51 adet
Çarşaf	34 adet
Kazma	14 adet
Kürek	12 adet

No: 148

29 Teşrinisani 1335

Makam-ı Âli-i Mutasarrıfıye,

Merkez livanın hastahaneden mahrum bulunması sebebiyle fukara ve muhacirin hastalarının tedavi ve bakımsızlık yüzünden sıhhat ve hayatlarını kaybetmekte olduklarını her an meşhut olmaktadır. Bir memleket için en mühim müessesat-ı hayriyeden olan hastahane inşaatı sıhhat-i umumiye namına ihmal edilemeyecek bir hizmet olduğu makâm-i âliyelerince de aşîkar bulunduğundan derdest-i ikmâl bulunan hastahane binasının varidat-ı hususiyece mevcut olan 250 lira nakit ile müzayedede bulunan arsa bedelinin sarfı suretiyle bir an evvel inşaatına mübaşeret edilmesi ve bakiye inşaatının da peyderpey ikmaline çalışılması için teşebbüsât-ı lâzîmede bulunulmak üzere lâzım gelen emrin verilmesi maruzdur efendim.

No: 150

30 Teşrinisani 1335

Isparta Mutasarrıflığı Huzur-u Alisine,

Seferberlik esnasında idadi binası derununa teraküm eden Müdâfaa-i Milliye eşyasından bakiye olarak mektep derununda ve müdür Salih Efendi'nin yedinde yatak yüzünden kılıflar içinde 3000 okka kadar halı kırpığı ve 500 okka kadar halı ipi ve 100 parça kadar dikilmiş don-gömlek ve 1.5 top kaput bezi ve bunları sarmak için kaneviçe kalmış olduğuna dair heyetimize vukuu bulan ihbarat şayanı dikkattir. Cephede yeniden teşkil edilen hastahaneler için şiddetle talep edilen yatak ve yorganların imali için mezkur eşyalara lüzumu kat'i bulunduğundan maateferruat sinema makinasının da heyetimize teslimine müsaade ve emir buyrulması müsterhamdır.

No: 154

10,12.1335

Burdur'da 4. Kolordu Ahz-ı asker Heyeti Reisi ve Mıntıka Kumandanlığı Canibi Alisine,

Öteden beri Kuvâ-yi Milliye ve Heyetimiz hakkındaki hissiyatınızı izhar ve hiçbir veçhile itimat edemediğimiz Isparta bidayet Ceza Reisi Ferit Bey efrâd-ı milliyemizin vazifeleri esnasında harekâtını kendi amal-i fasidesine alet ittihaz ederek en şedit bir ceza ile tahakkümlerini ihzar ve hepimizin nüfuz-u siyasi ve hâkimiye-i milliyemize darbe vurmak istiyor. Efradı Milliye'nizden Gökçeoğlu Mehmed hakkındaki sadır olan hükmün sureti musakkasını ehemmiyetine binaen nazar-ı devletlerine arz ediyoruz Mezkûr ilâmın münderecatına nazaran:

Madde 1- Efradı Milliyemizin hiç bir sıfat ve salâhiyeti haiz olmadığı tasdik ediliyor bu ise doğrudan doğruya heyet ve hakimiyeti milliyemizin inhilâline sebep olacağı varest-i arzı beyandır.

2- Cezanın en sonunu tatbik ediyorlar. Esbabı müşeddide olarak efrad-ı milliyenin müsellah olmasını ve erbab-ı namus dan addettikleri efendileri ellerinden rakı şişeleri almaları serd ediliyor. Halbuki bu efendiler cami civarında ve efrad karargâhının bitişiğinde aleni bir surette ve asayiş ihlal edecek derecede işret ve çalgı çalmaları üzerine devriyelerimiz başlarında jandarma olduğu halde harekâtı vakalarının memnu olduğu ihtar ve bu suretle mezkûr Meclis-i süfesai dağıttıkları ve

baptaki zabıt varakası mahkemeye tevdi edildiği halde mahkeme hariçten şahit ikamesine bile lüzum görmeyerek ilk muhakemede mahkum ediliyor. Milletın istiklâl ve saadetine hizmet etmek gaye-i ulviyesi ile Heyetimiz tarafından teslim edilen ve hükümetin müsaadesi ile her daim taşıdıkları silâhı ateş-i şekavet addederek teşdid-i hükme esbab gösteriyor.

Hülâsa: Bu gün heyet-i adliye üzerindeki nüfuz ve tesirâtı mühim hissiyatına mağlup ufak bir mesele ile büyük anarşiler zuhuruna sebebiyet vereceği varestede bulunan ceza reisi Ferit Beyin tecziyesi olamadığı surette Isparta'dan aldırılması selâmet-i memleket namına mühimdir. Aksi halde selâmet-i fikir ve emniyet ile ifayı umur edemeyeceğimizi arz ve takdim eyleriz efendim.

No: 158

12.12.1335

Mıntika Kumandanlığı Canibi Alisine,

Demirci Efenin Isparta'ya teşriflerinde ilân ettikleri beyannamenin bir sureti musaddıkası rabten takdim kılındı. Mezkûr beyannamenin bilumum Isparta'ya mülhak köy ve mahallâta tebliğ edilerek ve bütün köy mahallât ahalisinin mezkûr beyanname münderecatının muttali olduklarına dair köy ve mahallât ve heyet-i ihtiyareleri ile heyeti milliyelerinden musaddak birer ilmühaberın Heyetimize gönderilmesi hususunda lâzım gelenlere emir buyurulması maruzdur efendim.

No: 159

12.12.1335

Mıntika Kumandanlığı Canib-i Alisine,

Firar eden efradın affı hakkında Aydın ve havalisi umum Kumandanı Demirci Mehmet Efeden alınan telgrafi ve suretini rabten takdim kılınmıştır. Mezkur telgraf münderecatının bütün köy ve mahallât heyeti ihtiyariyeleri ile heyeti milliyeleri vasıtası ile ahaliye ilânı ve ilân edildiğine dair köy ve mahallâttan ilmühaber alınması hususunda lâzım gelenlere emir buyurulması maruzdur efendim.

No: 163

13.12.1335

4. Kolordu Ahz-ı asker heyeti Reisi ve Mıntıka Kumandanlığı Canibi Alisine,

13.12.1335 tarih ve 308 numaralı Isparta Şube Riyasetinden gelen tahrirat cevabıdır.

Teşkilât faslının birinci maddesi mucibince Köy Heyet-i Milliyeleri teşekkül etmiştir. Yalnız Liva heyeti İdaresi iki güne kadar derdest intihap bulunduğundan 5.maddeye tevfikân Vilâyet heyeti Merkeziyesini teşkil edecektir. Ahzı asker Şube riyasetinin heyeti idare ve Merkeziyeleri Müdürü Nazım ve amil olması ise milletin hakimiyet ve idare-i mutlakasını temsil ve aynı zamanda aza-yi umumiye ile müntehap heyetini kontrol demek olacağından hususu mezkûre muvafakat etmekte Heyetimiz mazurdur. Yalnız meşâil-i mühimmede şube reisleri ile tenvir-i hakikat hususunda istişare edebilir. Sivas heyet-i temsiliyesi ile vuku bulacak muhaberat için heyeti temsiliye ile ayrıca şifre tanzimi imkânı yoksa Kolordu şifre anahtarının bir suretinin heyetimize tevdiine müsaade buyurulması hususu müsterhamdır efendim.

No: 165

16.12.1335

Isparta Ahz-ı Asker Riyaseti Aliyesine,

C. 15.12.1335 tarih ve 310 numaralı tahrirat cevabıdır.

1- Hasan Hüseyin Efe yüz otuz müsellah cepheye sevk etmiştir. Ve bakiye yüz efradını da sevk etmek için Karaağaç'a üç gün evvel avdet etmiş ve kendisi de beraber olarak gideceğini burada iken heyetimize beyan etmiştir.

2- Süvari kumandanı Cemil Bey maiyetinde on beş süvari efrad gelmiştir. Gerek Isparta ve gerekse Burdur'dan cepheye gönderilecek efradı sevk ve celbe memuren heyeti Milliye emrine olarak muvakkaten geldiklerini ifade etmişlerdir efendim.

No: 168

21.12.1335

Makâm-ı Âliyi Mutasarrıflığa,

Bilumum Milel-i gayri müsliminin beş yaşından itibaren ailelerinin tespiti defter edilip sūratle heyetimize teslimi ve aile rüesasının akşam ve sabah heyetimizde ispatı vūcut etmeleri ve katiyen harice çıkmamaları Aydın ve Havalisi Umum Kumandanlığının 13.12.1335 tarih ve 1926 numaralı emri iktizasından olmak üzere icap edenlere emir ve tesrih-i muamele buyurulması maruzdur efendim.

No: 169

21.12.1335

Makamı Âli-yi Mutasarrıfı Ekremîye,

Ahvalin nezaket ve ehemmiyetine mebni bilumum mektuplar ve muhaberatı hususiye sansüre tabi bulunduğu ve bu hususta icabeden tedabirin iktizâsı umum kumandanlığı emri iktizasından bulunmakla icabedenlere tebligat icrası ve sansür edilmeksizin derdest edilecek muhaberatın heyetimize teslimi için vazifedar olanlara emir ve havale buyurulması maruzdur efendim.

No: 176

24.12.1335

Isparta Mutasarrıfı Canib-i Alisine,

Yarın alaturka saat sekizde Hükümet önünde tamamıyet-i mülkiyemizin muhafazası için miting akdedileceğinden devâir ve müessesat rüesa ve müstahdeminin hazır bulunmaları hususunda tebliğat-ı lâzime icrasına emir buyurulması maruzdur efendim.

No: 179

25.12.1335

Mıntıka Kumandanlığına,

Kasabanın İslâm mahallâtı Heyet-i Milliye rüesasının yarın saat 3'de heyeti Milliyyede ispatı vūcut etmelerini tebliği hususunda icabedenlere emir buyurulması maktudur efendim.

No: 184

27.12.1335

**Isparta Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Azasından Yüzbaşı
Mustafa Bey Efendi'ye,**

Teşkilâtı Milliyeyi daha esaslî ve muntazam bir surette tahkim için ayrıca teşkilât müfettişliği ihdasına zatı âlinizin arzu ve itimat ettiğiniz iki zatı aza ve bir kâtip tefrikine salâhiyeti kâmiliniz olduğuna heyetimiz karar vermiş ve gerek mahallât ve gerekse köy teşkilâtı millîye rüesa ve azalarının esamisini mübeyyin defterde takdim kılınmış olmakla ifayı muktezası hamiyeti vataniyelerinden istirham olunur efendim.

No: 185

28.12.1335

Isparta Polis Komiserliği Canibi Alisine,

Darbazzâde Hacı Vasfî Bey'in Dersaâdet'e gitmesine müsaade edilip edilmeyeceği Nazilli Umum Kumandanlığından sorulmuştur. Alınan emr-i cevabide şimdilik gidemeyeceğinden bir müddet daha intizar eylemesi işar kılınmakla ol veçhile mumaileyhe tebliği mütemennadır efendim.

No: 186

28.12.1335

Ali Köyü heyet-i Milliye ve heyet-i İhtiyariyesine,

Arpa	Buğday	Umumi İcmal
150 kile	50 kile	16050 kuruş

Köyünüzde mevcut 150 kile arpa ile 50 kile buğday ve mütebaki kalan 16050 kuruşun derhal Isparta'ya gönderilmesi ve buğday ve arpanın herhalde salı günü akşamına kadar kendi vesaitinizle Isparta'da bulundurulması ehemmiyetle hamiyeti vataniyelerinden beklenir efendim.

No: 187

28.12.1335

**Büyükhacılar Köyü Heyeti Milliye ve Heyet-i İhtiyâriyesine,
Kuruş/20000**

Bakiye matlubatınız olan 20000 kuruşun 3 güne kadar heyetimize getirilmesi ehemmiyetle hamiyet-i vataniyelerinden bekleriz efendim.

No: 191

30.12.1335

Harekât-i Harbiye Riyaseti Aliyesine,

Silah altına davet edilen 307-309 tevellütlü efradın muayeneleri için heyet-i sıhhiyenin her gün saat 8'den 10'a kadar dairede içtima eylemeleri heyetimizce takarrür eylemiş olduğundan heyet-i mezkûrenin vakt-i muayenede dairede hazır bulundurulması rica olunur efendim.

No: 192

30.12.1335

Nazilli Heybeti Merkeziyesine,

250 kile bürölce, 300 kıyye sahtiyan, 2 adet ayaklı makine Kuleönü İstasyonuna ihzar edildi. Muktezi vagon ve ayrıca 100 adet boş çuval un süratle gönderilmesi arz.

No: 193

30.12.1335

Konya Heyet-i Merkeziyesine,

C. 28.12.1335 tarih ve 143 sayılı tele,

Heyet-i Temsiliye azalığına Müftü-i sabık Hacı Hüsnü Efendi'nin intihap edildiği maruzdur.

No: 196

30.12.1335

<u>Fiyatı</u>	<u>Miktarı</u>	<u>Tutarı</u>
250	250 kile	62500 kuruş börülce
4000	2 adet	8000 kuruş ayaklı singer dikiş makinası
		100.000 nakden gönderilen
		170500

Nazilli Heyet'-i Heyet-i Merkeziyesine,

Mubayaa edilen iki kalem eşya ve erzak ile 1000 lira nakit mücahit memur Aziz Efendiye teslimen gönderilmiştir. Vusulünde işbu iki kalem eşya ve erzakın miktar ve esmanını ve nakit mevcudunda miktarını gösterir makbuzun irsali ve sipariş buyurulan üç yüz kıyye sahtiyanın trene yetiştirilememiş olduğundan ilk gelecek trenle gönderileceği ve yeniden yapılacak mübayaat için mevzuat olarak yüz adet boş çuvalın memur efendi ile gönderilmesi rica olunur efendim.

No: 202

3.1.1336

Ağros Nahiyesi Heyet-i Milliyesi Riyaset-i Aliyesine,

Mücahitlerimiz derdest sevk bulunduğundan bu vakte kadar Heyetinizce dere ve cem' edilen bilumum eslihanın (fişekleri ile beraber) tarafınıza gönderilen süvari efradından Çünür'lü Mehmeffe teslimen miktar ve cinsini gösterir mazbatası ile beraber irsali rica olunur efendim.

No: 203

3.1.1336

Yalvaç Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti heyeti İdaresine,

Aldan oğlu Hacı Mehmed Ağa'dan alınmak üzere 44750 kuruşluk havale buyurulan senet muhteviyatı tamamen tahsil edilmiş olduğundan kasaya konulduğuna dair mukabilinden tanzim edilen makbuz ilmühaberinin rabten takdim kılındığı maruzdur.

No: 204

3.1.1336

Uluborlu Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti İdare Heyetine,

Posta ile gönderilen 40.000 kuruşluk havale namenin kasaca alındığına dair tanzim kılınan makbuz ilmühaberinin rabten takdim kılınmış olmakla heyetinize muhasses mütebaki meblağın da derhal tahsil ve süratle irsali hususu maruzdur efendim.

No: 207

5.1.1336

Ağros Nahiyesi Müdâfaa-i Hukuk Cemiyetine,

Gerek Merkez Nahiye ve gerekse mülhak köylere ait 307 ve 309 tevellüdü mücahitlerin künyeleri merbuten takdim kılınmıştır. Bir an evvel köy heyeti milliye riyasetlerine lâzım gelen tahrirat yazılarak mezkûr tevellütlülerin nihayet 3 güne kadar heyeti milliyemiz de başta olduğu halde Isparta'da ispatı vücut etmeleri ve her kasaba ve köye mevcut mücahitlerinin elbise ve kaputlarının ehli servet ve erbabı hamiyetten tedarik etmesi memleketimizin şerefi namına ehem ve elzemdir. Isparta mücahitleri 3 güne kadar ihzar ve sevk ediliyor. Harçlıkları, ailelerinin iaşeleri ve kendilerinin ayrıca maaşları heyetimizce temin edilmiştir. Bu suretle tebligat icrası rica olunur efendim.

No: 208

5.1.1336

Isparta Mutasarrıflığına,

Isparta'ya gerek Antalya ve gerekse Karahisar tariki İzmir'den gelecek her nevi emtia-yi ticariye ve eşyayı sairenin her kime ait olursa olsun taharrisi ve içerisinden çıkacak eslah-i memnua ve kaçak eşyaların müsaderesi heyetimizce taht-ı karara alınmış olduğundan bu babda muktezî tedabiri lâzime ittihazı hususunda lâzım gelenlere emir buyurulması maruzdur efendim.

No: 209

5.1.1336

Bilumum Mahallât Heyet-i Milliyelerine,

- 1- Jandarmalıktan çıkarılmış olanların derhal hey'ete celpleri,
- 2- Mücahitlerin noksanları derhal ikmal ve umumi olarak perşembe günü sabahleyin heybetimize ispatı vücut etmeleri,
- 3- Umumun şevkini artırmak için başta mahallenin ulema ve eşraf zevatı sairesi olduğu halde Bayrak ve beygirleri ile getirilmesi,
- 4- Mahallenizde her kimde silâh varsa itirazına bakmayıp derhal alınız.

Hülâsa Demirci Mehmed Efe ile bu gün makine başında vuku bulan muhaberemizde mücahitlerimizin 3 güne kadar Kuleönü önünde ispatı vücut ettirilmesi aksi takdirde pek ağır mesuliyetleri intaç edileceği kati olmakla selâmet-i umumiye ve şeref-i İslâmiye namına gece ve gündüz çalışarak ikbali namus etmeğliğimiz farzı ayın olduğunu arz eylerim.

No: 210

5.1.1336

Bilumum köy ve heyeti Milliyelerine,

- 1- Vazifeyi vataniyeye davet edilen mücahitleri derhal harekatı milliyet komisyonuna toplu olarak teslimi,
- 2- Bunlar meyanında fakir olanlarına mahalleniz erbabı servetinden palto, çorap vesair elbiselerinin temini,
- 3- Her mahalle lâakal hep mücahide silâh tedarik edecektir. Silâhı olan her kim olursa olsun hemen teslim etmesi lâzımdır. Aksi halde mahfuzen Nazilli Divan-ı Harbine kati olarak sevk olacaklarını kendilerine tefhim ediniz. Ve bütün kuvvetinizle çalışınız.
- 4- Derhal icabet eden mücâhitlere hem harçlık ve hem de münasip maaş vereceğim ve buradaki fakir ailelerini iâşe edeceğim. İmtina veyahut firar edenler olursa şiddetle tecziye edileceği gibi maaş ve iâşeden mahrum kalacaklardır.

5- Bugün İslâmın şerefi namına hepimiz nasıl hararetle çalışıyorsak beraber olduğumuz halde umum ehl-i İslâmın birlikte çalışması lâzımdır. Yoksa tekasülden tevellüt edecek mesuliyeti kabul

edemeyeceğim. Bu suretle alakadarâne anlatılmasını rica ederim efendim.

No: 219

9.1.1336

Dedezâde Hilmi Efendi,

Çakmakçızâde Hilmi Efendi,

Bölükbaşzâde Raşit Efendi,

Isparta'dan 4 ihtiyat zabitanın cepheye gönderilmesi heyetimizce karar verilmiş olup bu gün saat 10'u 10 geçe heyet ve 5 ihtiyat zabiti huzurunda 26 ihtiyat zabitanına çekilen kurada zatı âlinize isabet etmiş olduğundan pazartesi günü cepheye sevk edilecek 307-309 tevellütlü efradın başında olarak hareket etmek mecburiyetinde bulunduğunuzdan müddet-i mezkureye kadar hususât-ı zatiyenizin tesriye ve merbusâtınızın hazırlanarak harekete müheyyan bulunmanız rica olunur efendim.

NO: 221

13.1.1336

Nazilli Heyet-i Merkeziyesi Riyâset-i Âliyesine,

Müfredatı aşağıda arz ve irade kılındığı üzere 7 kalem 114500 kuruşluk eşya takdim kılınmış olduğundan makbuzlarının gönderilmesine inayetleri maal-ihtiram rica olunur efendim.

	Krymeti	Miktarı	Beheri	Cinsi
	Kuruş	Kıyye/dirhem	Kuruş	
Uluborlu'dan	13600	320 çift	40	Çorap
Isparta'dan	8000	2 adet	4000	Dikiş makinası
Isparta'dan	12540	104.2 kg.	120	Sahtiyan
Isparta'dan	14000	7 adet	2000	Çadır
Isparta'dan	160	4 adet	40	Urgan
Isparta'dan	62500	250 kile	250	börölce (Trenle se edilmiştir)
Isparta'dan	900	1200 adet	—	Beyaz kâğıt
Isparta'dan	2800	6 adet	150	Defter (19 kilo)
Yekûn	114500	—	—	

No: 234

19.1.1336

Isparta Polis Komiserliği Canib-i Alisine,

1- Hangi tevellüdü olursa olsun bilumum ihtiyat zabitleri cepheye 3 ay ifâ-yi hizmette bulunacaklardır.

2- Memurin-i Hükümetten olanlar mezun addedilerek cepheye sevk edilecekleri mutasarrıflığa yazılmıştır.

3- Muallimin sarıh bir emir tebliğine kadar müstesna addedileceklerinden mektep müdüriyetinden veya müfettişlikten muallim olduklarına dair vesaik ibraz etmeleri lâzımdır.

4- İşbu listede esamisi muharrer efendiler çarşamba günkü trenle cepheye hareket edeceklerinden ona göre hazır bulunmalarının sureti katiyede kendilerine tebliğini ehemmiyetle rica olunur efendim.

No: 239

20.1.1336

Isparta Mutasarrıflığı Canibi Alisine,

Harekât-ı Askeriye hakkında Isparta'daki Rum komitesinin İzmir'e göndermiş olduğu mektubun meal ve münderecatının tetkik ve tamik ile bu babda ifadelerinin alınması ve meselede methaldâr olanların gerekli muamelesi için memurîn-i hükümet ve heyeti milliyeden müteşekkil bir heyeti tahkikiye teşkili hakkında Efe hazretleri tarafından emir buyurulmuş olduğundan mezkûr komisyonda ifâ-yi vazife etmek üzere muktedir 2 zatın tayin ve vazifeye mübaşeret etmek üzere süratle heyetimize bugün gönderilmesi ehemmiyetle istirham olunur efendim.

No: 240

20.1.1336

heyet Azasından Ali Dede Efendiye,

Rum Komitesinin amal ve mefasedi hakkında İzmir'e yazılıp bu kerre taharriyat neticesi elde edilen mektubun maal ve münderecatı hakkında tamik-i tahkikat için hükümet-i mahalliye azasından 3 ve heyetimizden de 3 zattan müteşekkil bir heyet teşkili Efe hazretleri tarafından emir buyurulmuş olduğundan mezkûr heyeti tahkikiye riyasetinden zatı alileri ve azalıklarına da Turgut Süleyman ve Ali Rıza

Efendiler tayin edilmiş olduğundan hemen vazifeye mübaşeretleri ehemmiyetle rica olunur efendim.

Heyeti Tahkikiye azalığma aşağıda isimleri yazılı zevat tayin edilmiştir.

Heyet-i Milliye azasından	Mevlevi Ali Dede Efendi
Heyet-i Milliye azasından	Tahir Paşazade Hüsnü Bey
Tahrirat Müdürü	Nuri Efendi
Aza Mülazımı	Bekir Efendi
İcra Memuru	Abdullah Efendi
Heyet Azasından	Turgut Süleyman
Heyet Azasından	Ali Rıza Efendi

No: 250

21.1.1336

Kuruş/1000

Tahir Paşazade Hüsnü Bey Mahdumu Abdullah Efendi,
Doğumu: 1311 İSPARTA

Bâlâda künyesi muharrer ihtiyat mülâzımı sani Abdullah Efendiye maaşına mahsuben bervechibâlâ 1000 kuruş tasviye edilmiştir. Mumaileyhin 24.1.1336 tarihinden itibaren müstehak maaş ve tarihi duhulünden itibaren de müstehak tayin bulunduğunu mübeyyin ilmühaberdir.

Kâtip

Heyet-i Milliye Reisi

Ali

Hafız İbrahim

- 1- Şeyh Yusuf oğullarından Mehmed oğlu Hüseyin Hüsnü Efendi. Zabit vekili (307)
- 2- Macar oğullarından Hasan oğlu Ahmet Hamdi Efendi Mülâzım-ı sani (313)
- 3- Kayın oğullarından Mustafa oğlu Mülâzım-ı sani (310)
- 4- Bölükbaşı oğullarından Mehmed oğlu Raşit Efendi Zabit namzedi (310-A)

5- Hacı Ethemzâde Mehmed Ağa Mahdumu Hüsrev Efendi Mülazımı sani (315)

6- Hacı Ethemzâde Ali Bey Mahdumu Raşit Efendi Baytar Zabıt Ve. (314)

7- Abdülbaki oğullarından İsmail oğlu Ali Efendi zabıt namzedi (309)

8- Mühürçüzâde Mehmet oğlu Osman Nuri Efendi mülazımı sani (315)

9- Hacı Bekirzâde Osman Nuri Efendi Hesap Memur Vekili (307)

10- Develizâde Abdülkerim oğlu Mehmed Efendi Hesap memur vekili (299)

11- Dedeizâde Hilmi Efendi oğlu Mehmed Mülâzımı sani (315)

12- Mühürçüzâde Arif oğlu Arif Efendi hesap memuru namzedi (311)

Balada künyeleri muharrer 12 efendiye maaşına mahsuben 1000 kuruş tesviye edilmiştir. Mumaileyhimin 21.1.1336 tarihinden itibaren maaşa müstehak ve tarih-i suhulinden itibaren de tayine müstehak bulunduğunu mübeyyin ilmühaberdir.

No: 255

26.1.1336

Dinar Heyet-i Milliyesi Riyâset-i Alisine,

Şarkıkaraağaç efradından olup, silahları ile beraber cepheden firar eden on yedi şahıs Demirci Mehmed Efe emri ile derdest ve Isparta'ya mahfuzen izam edilmişler ise de kendilerinin Divan-ı Harpçe halli iktiza eder. Mesâil-i mühimmeleri olmakla ayrıca da 3 Alman silâhı ve 3 kasatura ve 59 fişek ile derdest ve heyetimize teslim edilen Tefenni Kazasından 3 firari ki, ceman 20 neferdir. Bunların firarlarına meydan verilmeyerek doğrudan doğruya cepheye ve mahfuzen şevkleri hususunun teminini istirham ve teyidi ihtiram olunur efendim.

No: 256

26.1.1336

Şarkikaraağaç Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Riyasetine,

Heyetinizin henüz nizamname dairesinde teşekkül etmediği anlaşılmış ise de, teşekkülüne kadar heyetiniz tarafından kemâfissâbık tedrini umur edilmesi emr-i iktizasından olmakla bu suretle muamele buyurulması ve biran evvel de teşkilâtınızı esasa rabt, ve intihabı süratle yapılmasına gayret ve hamiyetleri istirham olunur efendim.

No: 258

28.1.1336

Makamı Âli-yi Mutasarrıfı-i Ekremiye,

Her ne suretle olursa olsun vaki olan ahvali müessifeden heyetimiz tamamen müteberrîdir. Her daire mensubından olduğu gibi efrad-ı milliyemiz, tarafından vukuu iddia edilen harbin netice-i âdilesini tahakkuk ettiği takdirde mesuliyeti mütecasirlerine ait olacağı müstağnî-i arzıdır. Umum inzibatiyede devriyelerimizin jandarma ile müştereken hareketleri bidayetden beri usul ittihaz edilmiş ve bu .usul dairesinde hareket edilmekte bulunulmuştur. Mamafih ahvali daima şüpheli olan milli efrad bilâ müsamaha tasviye ve kayıtları terkin edilmektedir. Binaenaleyh vazifesini müdrik bir heyetin hüsn-i hizmetine kanaat buyurulmaları maal ihtiram rica olunur efendim.

No: 261

1.2.1336

Nazilli Heyet-i Merkeziyesi Riyâset-i Âlisine,

İlk trenle mubayaa edilerek cepheye yetiştirilmesi 28, 19.1.1336 tarih ve 357 ve 369 numaralı telgrafnameyi aliyeleri üzerine cephe ihtiyacı için derhal mübayaat edilen aşağıda miktarı yazılı 3 kalem fasulye, bürölce ve sadeyağı memuru olan Ispartalı Kölezâde Hamid Efendiye verilerek gönderilmiş olmakla muktezi makbuzunun irsali hususu rica olunur efendim.

Cinsi	Miktarı			Tutarı		
	Fiyatı	Kilo	Kile	Kuruş	Para	
Loby Fasulye	350		14	4900		(5 çuval)
Karnıkara Fasulye	255		261	66555		(91 çuval)
Sadeyağ	125	165.5		20887	20	(1 sandık)
				92342	20	

No: 264, 265

3.2.1336

Polis Komiserliğine,**Jandarma Kumandanlığına,**

Şimendiferin itlaf ettiği hayvanâtın sahibinden birer lira cezai nakdî alınması hakkında gelen emir sureti berâ-yi malûmat arz olunur efendim.

No: 266 Telefon

4.2.1336

Kuleönü İstasyon Memurluğuna,

Cephenin ihtiyacına mebni tüccar malı olarak fasulye, börülce, patates, soğan vesâir erzakın harice çıkması men edilmiştir. İstasyonlarda mevcut bu gibi erzak var ise sevk etmeyip bedeli heyetimizce tesviye edilmek üzere miktar ve cinsinin bildirilmesi rica olunur.

No: 268

5.2.1336

Sarayköy'de Isparta Mücahitleri Kumandam Mahmut Çavuşa,

Aşağıda künyesi yazılı efradın İslâmköyünde Hafız Süleyman oğlu Paşa'da 400 kuruş alacağı olduğunu iddia ederek sevk edilmezden evvel heyetimize müracaat etmiş ve derhal tahsili için Ağros Heyet-i Milliyesine emir verilmiş idi. Bu kerre merhumun alacağı 400 kuruş

olmayıp 280 kuruş olduğundan bu gara tahsil edilmiş mazrufen gönderilmiş olmakla mezkûr paranın sahibi olan mücâhide verilmekle makbuz alınarak heyetimize gönderilmesi hususu rica olunur efendim.

No: 271

6.2.1336

Mıntıka Kumandanlığına,

Cepheye sevk edilen mücahidinin burada muhtaç-ı muavenet kalan ailelerine zahire itası heyeti milliyenin kararı iktizasından olmakla her mahalle ve köylerden sevk edilen bu kabil mücahit ailelerinin nüfus miktarı ile hakikaten muhtaç-ı muavenet olup olmadıklarına dair musaddak birer cetvelin tanzim ve hemen heyeti milliyeye gönderilmesi hususunun mahallât ve köy heyeti milliye rüesasına tebliği keyfiyet olunması ehemmiyetle arz olunur efendim.

No: 276

8.2.1336

Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

Cinsi	Adedi	Miktarı	Kuruş
	Çuval	Kile	
Fasulye	40	159	45320
Loby Fasulye	16	56	20100
Toplam	56	215	65420

Miktarı yukarıda yazılı olduğu veçhile 56 çuval içinde ve 65420 kuruş kıymetinde 215 kile fasulye Turgut Efendi marifetiyle gönderilmiş olduğundan vücudunda muktezi ilmühaberın lütfen iadesi istirham olunur efendim.

No: 281'

9.2.1336

Heyet-i Milliye Levazım Riyaset-i Âliyesine,

Heyetimizce cepheye sevk edilen 303-305 tevellütlü efradın muhtacı muavenet ailelerine beher nüfus için aylık bir şinik melez itası 8

Şubat 1336 tarih ve 80 numaralı karar ahkamından bulunmakla ol veçhile muameleyi ifası için hususu mütemennadır efendim.

No: 282

9.2.1336

Heyet-i Milliye Varidat Memurluğuna,

Kuruş

2000	Memur Handanzâde Aziz Efendi
1500	Kâtip Sillelizâde Hamid Efendi
1250	Kantarıcı ve Takip Memuru Fenercizâde Abdullah Efendi
1250	Kolcular, Hasan Hoca oğlu Ali Çavuş, Şeyh Şaban oğlu Hasan Efendi

Yukarıda isimleri yazılı zevatın isimleri hizasındaki tahsisat-ı maliye ile heyet-i milliye varidat memurluğuna, kâtipliğine, kantarcı ve takip memurluğuna ve kolculuklarına tayin ve tavzifleri ve bu babda suiistimalleri görülenlerin cephe divanı harbe sevk edilecekleri hususu 8.2.1336 tarih ve 80 numaralı karar iktizasından bulunmakla zevat-ı mumaileyhlerin vazife-i mevdularının hüsn-ü ifasına bezl-i himmet buyurmaları rica olunur.

No: 292

12.2.1336

Makam-ı Ali-i Mutasarrıf-ı Ekremî'ye,

13 günden beri Isparta kasabası ile köylerindeki mektepler umurnen mesdutâ(kapalı) ve evlâdı vatan şurada burada sefil ve perişandır. Buna sebep muallimîn-i mevcudenin müterakim maaşât ve zammiyâtının verilememesidir. Livamız aşar ve müsakkafatından tahakkuk edip tahsil ve mal sandığına teslim olunan mebâliğ bu babdaki masraf-ı muktezi meblağın birkaç mislidir. Milletın maarif-i umûmiye nâmına kesesinden çıkan meblağın meşrud lehine verilmeyerek evlâd-ı vatanın mektepsiz, maarifsiz kalması umumun ye'sini bâdîdir. Burada bakaya olarak defterlerde görülen varidat-ı maarif adeta mevhum değil madun hükmündedir. Mahiye bu derecede olan bakayanın muallimin

istihkakına, karşılık gösterilmesi halkın fütürünü teşkil ediyor. Mekâtibin açılması ve muallimin tedrise devamı aşardan maarif hissesi olarak alınan mebâliğden tefrik ve havalesinin itasına vabestedir. Yoksa bundan başka tarik-i tesviye aramak muhaldir. Makâm-ı Devletlerince seri tedbirler ittihazı ile muallimin maaşâtı müterakime ve zammiyatma kâfi meblağ için havale celbi hususuna inayet buyurulmasını tekrar arza mücâseret eyledik efendim.

No: 300

18.2.1336

176. Alay 1. Tabur Kumandanlığı Cânib-i Alisine,

Emr-i âliniz veçhile aşağıda yazılı 14434 kuruş 30 para kıymetinde 4 kalem yiyecek, memur-u mahsusumuzla gönderilmiştir. Alındığında çuvalı ile muktezi makbuzunun memuruna teslimen iade buyurulması rica olunur.

Cinsi	Çuval	Kilesi/Fiyatı	Miktarı	Kuruşu
Loby Fasulye	8	400	16	6400
Sadeyağ	1		45.100	5656.10
Soğan	3		9.20	978.20
Patates	3	8	150	1400
Toplam				14434.30

No: 312

29.2.1336

Nazilli Heyet-i Merkeziyesi Riyâset-i Alisine,

C.8.2.1336 tarih ve 484 sayılı telgrafname ile talep edilen kundura kalıplarından beheri 100 kuruştan 27 çift kalıp memurumuzla gönderilmiştir. Bir çuval içinde olan kalıplara ait bir kıta makbuzunun memuruna teslimen gönderilmesi rica olunur efendim.

No: 319

29.2.1336

Nazilli Heyet-i Merkeziyesi Riyâset-i Alisine,

Emriniz veçhile 46600 kuruş kıymetinde 233 kile nohut satın alınarak 60 çuval içinde memurumuz marifetiyle gönderilmiştir. Alındığında makbuzunun memuruna teslimen iadesi hususu rica olunur efendim.

No: 339

13.3.1336

Mıntıka Kumandanlığına,

Umum Kumandan Demirci Mehmed Efe 12.3.1336 tarih ve muhtelif numaralı 3 kıta telgrafı ile mukaddema Isparta'ya tevzi edilen 20000 liranın 3 güne kadar süratle tahsili ve vermekten imtina edenler olursa doğruca cepheye gönderilmeleri katiyen ve şediden emredilmekle ashabı servetimize ve muhallik borçlularına meselenin ehemmiyetini anlatarak 50 liradan fazla taahhütte bulunanlar nısfını ve 50 liradan aşağı olan umumun 2 güne kadar ifa etmeleri ehemmiyetle rica olunur.

No: 360

26.3.1336

Mıntıka Kumandanlığına,

1- Ahvalin nezaketini nazar-ı dikkate alarak efradın toplu olarak bulunması ehemdir.

2- Adabı umumiye ve İslâmiyet'e muhalif ufak bir suni hareket mesuliyeti şedidi intaç edecektir.

3- Efradın çarşı, pazar vazife harici olarak dolaşması veyahut kendi hususâtına müteallik işlerle iştigal etmesi memnudur.

4- Umum efrad akşamları karargâhta yatması lâzımdır. İcabı hâlinde aranıldığı veya teftiş vuku bulduğu vakit ebat-ı vücut etmelidir, ispatı vücut etmeyenler derhal sevk olunacaklardır.

Hülâsa zabtı rapta ahlâk vazifesi hüsnü ifa ehemmi-i umurdan olmakla umum efradı bir tarafa toplayarak icap eden tenbihatın icrası ehemmiyetle rica olunur.

No: 361

26.3.1336

Polis Komiserliğine,

Mıntıka dahilinde oturan Rum, Ermeni, Musevî zükûr ve anasır alelesâmi bir kıt'a defterinin mahrem olarak heyet-i merkeziyeye gönderilmesi işar buyurulmakta olduğundan ber-mûcib-i işar bir kıta defterinin yarın akşama kadar dairemize teslimi hususu rica olunur.

No: 362

27.3.1336

Makam-ı Âli-i Mutasarrıf-ı Ekremî'ye,

Heyet-i Temsiliye Riyasetinin emirleri veçhile salâhiyet-i fevkalâdeyi haiz olarak Ankara'da teşkil edecek olan Meclise aza olmak için heyetimizce Tahir Paşazade Hafız İbrahim, Belediye Reisi Nadir ve Müfti-i sabık Hacı Hüsnü Efendi'lerin namzed gösterilmesine karar verilmiş olmakla ifayı muktezası maruzdur efendim.

No: 363

27.3.1336

Mutasarrıflık Makamına,

Heyetimin evvelce almış olduğu emir mucibince müstesna ve müeccel memuriyeti olan ihtiyaç zabitanını şu vakte kadar sevk etmekte idi. Gerek heyet-i teftişiyeye gerekse umum kumandanlıkla Heyet-i Merkeziyeden almış olduğumuz emr-i kat'ide bilâ istisna şevklerinin bildirilmesine, derhal sevk etmek ısrarında bulunduğumuzdan müslim ve gayri müslim müstesna, müeccel ihtiyat zâbitânının tecil-i şevkleri için umum kumandanlıkla Nazilli Heyet-i Merkeziyesince bil muhabere heyetimize emir itası hususuna delâletleri maruzdur efendim.

No: 364

27.3.1336

Mektep-i İdadi Müdüriyetine,

Mektep-i idadi kısmı iptidâi muallimi Hilmi Efendi'nin heyetimizce levazım kitabesinde istihdam edilmekte olduğundan mumaileyhin imtihan-ı umumi nihayetine kadar mezun addedilerek sülûsan maaşla vazifesinin bir vekille idare ettirilerek sülûs maaşının mumaileyhe verilmesi hususu rica olunur efendim.

No: 365

27.3.1336

Mahremdir

Mevki Kumandanlığı Canib-i Alisine,

300-304 tevellüdüne kadar olan efradın mevcudu 620 olduğu yoklamada tahakkuk etmekle 290 tevellüdüne kadar olanların yoklaması derdest icra bulunduğundan tahakkukunda ayrıca arz edilecektir. Şu hesaba nazaran nefis-i kasaba ve mülhakatı ve Ağros Nahiyesi dahil olarak 1500 mevcudu olabilir. Teşkilât-ı Milliye itibarı ili Isparta'ya merbut bulunan Keçiborlu nahiyesi dahil-i hesap değildir. Şu halde yekûn-u umumiyenin 2000 olacağı tahmin edilir. Memleketin vaziyet-i siyasiyesi nazara alınarak her ihtimale karşı milleti müsellaah bir halde ihzar etmek zaruri ve muvafıktır. Nefs-i emir olmakla muktezi eslihâ ve mühimmatın acelece ve hazırlanması hususunda tedabiri acile ittihaz buyurulması hususu ehemmiyetine binaen maruz ve müsterhamdır efendim.

No: 368

28.3.1336

Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

Hastanemizde bulunan mücahidinin istirahatlarına medar olmak üzere bu kerre memuru mahsusla 20 adet yatak, 20 adet yastık, 20 adet yatak çarşafı gönderilmiş olmakla alındığında mazbatası ile lüzumunda tekrar kullanılmak üzere kanaviçeleriyle organlarının memuruna teslimen iadesi rica olunur efendim.

No: 369

28.3.1336

Kuleönü İstasyon Memurluğuna,

Köşk hastanesine teslim edilmek üzere gönderilen yatak, çarşaf ve yastıkların ilk trenle istasyonunuzdan yüklenerak Köşk'e kadar trenle sevk etmeniz tavsiye olunur.

No: 375

28.3.1336

Mıntıka Kumandanlığına,

Heyeti Milliye namına Ali Köyü ahalisi tarafından teberru edilen arpa, buğday ve tahsil edilen parayı muhtar-ı evvel Hüseyin Çavuş tarafından ihtilas edildiği mezkûr köyden Mahmut Çavuş tarafından vaki olan şikayetnameden anlaşılmış olmakla muhtar-ı evvel Hüseyin Çavuş'la köy heyet-i milliye reisi ve azalarının hakkında tahkikat-ı lâzime icra edilmek üzere süvari çıkartılarak celpleri hususu rica olunur efendim.

No: 378

1.4.1336

Mıntıka Kumandanlığına,

Milis efradından Ağroslu Ali oğlu Hafız Mahmut Kuleönü istasyonunda tekâüd kaymakam Rıza Bey, kayınbiraderi Hakkı Bey emrine ve İğdecik'li Hüseyin Çavuş oğlu Şevket'de Baladız karakol kumandanı Sami Efendi emrine verilerek gerek firari ve gerekse varidatı milliyeye ait resmin toplanması hususunda muavenette bulunacağından bu babda muktezi evrak ve defatir de gönderilerek künyesine de o suretle şerh verilmesi rica olunur.

No: 379

3.4.1336

Levazım Riyâset-i Âliyesine,

Heyet-i Milliye emrinde bulunan süvari milis efradı ile 3 arabacı hayvanatının ihtiyacı için 1.3.1336 tarihinden itibaren süvari efrad hayvanatına mahiye ikişer ve arabacı hayvanatına mahiye beşer kile arpanın itası heyetin 3.4.1336 tarih ve 80/8 numaralı kararı iktizasından bulunmakla ol veçhile muamele-i ifası rica olunur efendim.

No: 380

3.4.1336

Harekatı Milliye Komisyonu Riyaseti Âliyesine,

Harekâtı Milliye Kalem odasında müstahdem gayri müslim üç yazıcıya 1.4.1336 tarihinden itibaren yevmiye 30'ar ve posta neferine yevmiye 20'şer kuruşun itası 3.4.1336 tarih ve 80/8 numaralı heyetin kararı iktizasından bulunmakla arz-ı malumat olunur efendim.

No: 381

3.4.1336

Mıntika Kumandanlığına,

Emsali henüz silah altına davet edilmemiş efraddan silâh ve cephanesi de milis efrad meyanına gönüllü olarak kaydolunmak isteyenlerden Yunan gırası olanların ademi kabulü başka silahlı olarak müracaat edenlerin kayıtlarının icrası heyetin 3.4.1336 tarihli karar-ı şifahi iktizasından bulunmakla o suretle muameleyi ifasına itina olunması rica olunur efendim.

No: 385

5.4.1336

Levazım Riyâset-i Âliyesine,

Memleketin asayiş ve inzibatı hususunda kasaba dahilindeki karakollarda ve jandarma dairesinde müstahdem bulunan şubenin kadro haricinde bulunan 30 nefere itası lâzım gelen yevmiye birer tek tayinin taraf-ı alilerinden tensip kılınacak bir memur tarafından efradı merkuma

tek tek tevzii hususunda 3.4.1336 tarih ve 80/8 numaralı kararı iktizasından olduğu arz olunur efendim.

No: 387

6.4.1336

Heyet-i Milliye Azasından Mevlevi Ali Dede Efendi'ye,

Acizlerinin Ankara'da teşekkül edecek olan fevkalâde meclise Isparta ve mülhakatınca aza olarak intihab edilmekliğim dolayısıyla münhal kalan reisliğe vekaleten ifâ-yi umur eylemeniz hususu heyetimizin 6.4.1336 tarih ve 80/9 numaralı kararı iktizasından bulunduğu ve keyfiyet ayrıca da Nazilli Kuvâ-yi Milliye Kumandanlığı'na arz edildiği cihetle vazifeyi mezkûrenin derece-i ehemmiyet ve kutsiyeti ve babta heyetin zatı alilerine olan itimadı nazarı teemmüle alınarak yarından itibaren vazifeyi mevduanıza mübaşeretleri selâmet-i memleket namına hassaten rica olunur efendim.

No: 389

6.4.1336

Kaçkınızâde Hacı Ahmet Efendiye,

Heyet Reisi Hafız İbrahim Bey'in infakakı ve azadan bank muavini Mehmed Efendinin kesret-i vezâifi heyete devam etmeye mani teşkil etmesinden heyetçe müstavfî addedilmesi cihetiyle mukaddema yapılan evrakı intihabı yapılan ekalliyette bulunduğunuzdan noksan kalan aza yerine tayininiz heyetçe tensip edilmiş olduğundan yarından itibaren vazifeye başlamanız rica olunur.

No: 391

7.4.1336

Senirkent Nahiyesi Heyet-i Milliyesine,

İhtiyat zabıt vekili olup nahiyenizde cepheye sevk edilen Bekir Sıtkı Efendi'nin heyetinizce ailesinin temin-i maişetine kâfi gelmediğinden bahisle mumaileyh heyetimize bir mektup göndermiştir. Heyetimizce tatbik edildiği üzere bu gibi muhtaç-ı muavenet zabitan ailelerinin beher nüfusu için 15 şinik melez itası münasip görülmüş ve ol vechile tatbik edilmekte bulunulmuştur. Şu sırada gerek efrat ve gerekse

zabitânı şikayet ve ademi hoşnudisini mucip olacak ahvâle selâmet-i memleket namına meydan verilmemesi ve kabilse heyetinizce de yukarıda arz edilen hususâtın tatbiki ile zaruret içinde bulunduğu bildirilen ailesinin sefaletten kurtarılması ve cephe-yi harbde ifayı vazife etmekte olan mumaileyhin şevk ve gayretinin tezyidini mucip olacağından bu babda muktezi muamelenin ifası rica ve bu vesile ile takdimi ihtiramât olunur efendim.

No: 394

9.4.1336

Mıntika Kumandanlığına,

Ankara'da fevkalade meclise intihab ediliyor. Yarınki gün hareket edecek olan zevatın refakatına 2 milis süvari efradının ayrılması hususuna delaletiniz rica olunur efendim.

No: 400

10.4.1336

Gönen'in Cami, Pazar, Kasap, Alacamescid, Musalla Mahallesi Heyet-i Milliyesine,

Heyet-i Milliye süvarilerinden olup, 15 gün mukaddem bera-yi vazife gönderildikleri esnada sarhoş olarak haysiyet-i milliyeyi lekedâr edecek bir takım uygun olmayan hareketlerde bulundukları icra kılınan evrakı tahakkuku üzerine cürümleri meşhud olan Çünür'lü Palaz oğlu Ömer ve yine aynı köyden Hasan oğlu İbrahim ve Lağus'lu Yörük Halil'in şimdiki hal ve memuriyette bulunduklarından dolayı memuriyetinden avdetlerinde her üçünün de heyet-i milliyece kayıtları tetkik edilerek mazbut evrakı tahkikiyeleri ile beraber mahkemeye tevdi edilmesi heyetin 10.4.1336 tarih ve 80/10 numaralı kararı iktizasından olmakla malumat husulü ile bâdemâ vuku bulacak bu gibi yolsuzlukların heyetimize bildirilmesi rica olunur.

No: 412

17.4.1336

Nazilli Heyet-i Merkeziyesi Riyâset-i Alisine,

C. 14.4.1336 tarihli tele

Bu babda cereyan eden muhabere neticesiz kalmış ve nihayet heyetimizi berâ-yi ziyaret Nazilliyeye muvazaletinden heyet- âliyeleriyle bil-istihraç Mart 1336 ayı iptidasına kadar gönderilen eşya ve erzak dahil hesap edilmemek ve şehri mezkûrdan itibaren mahiye 2500 liranın nakden ve aynen irsali takarrür ederek Mart tahsisatı 2500 ve Nisana mahsuben 500 lira nakden ita kılınarak makbuzu alınmış idi şu hesaba nazaran heyeti merkeziyenin Nisan yani şehri hâl tahsisatından 2000 lira istihkakı kalmış olup, mezkur meblağı mahsuben dahi muhtelif tarihlerde(127820 kuruşluk) erzak gönderilmiş olmasına nazaran gerek nakden ve gerekse aynen gönderilen mebalığın (177800 kuruşa) balığ olduğu bit tetkik anlaşılmış ve listesi de mevsuken takdim kılınmıştır. Şu hesaba nazaran heyeti merkeziye veznesinin şehri hâlden (72180 kuruş) matlubu kalmıştır. Bundan başka bu hafta zarfında talep edilen fasulye, börülce, nohut, balta vesaire esmam her halde matlubâtınızın pek fevkinde olmasına ve hesabat ve tahsilatınızda bu esas ve hesap üzerinden bina edilmiş ve esasen kasabamızın kudret-i maliyesi nazara alındığı takdirde fazlası da alınamayacağına binâen şu bariz hesaba göre muamele ifası ile fuzûlî muhaberata meydan verilmemesi esbabının dikkate alınmasını inayetlerinden bekleriz efendim.

No: 413

17.4.1336

Heyet-i Merkeziye'de Isparta Murahhası Turgut Efendi'ye,

Heyet-i Merkeziye'ye cevaben yazılan tahrirat sureti aynen yukarıda çıkarılmıştır. Mütâlâa edildiğinden keyfiyet anlaşılacağı üzere fuzûlî muhaberata meydan verilmemesi ve neticeden malumat itası ile beraber buraya ait muamelâtın daima takip edilerek bu gibi muamelâtın mer'i tekerrürü esbabının istikmâli ve tekerrür ettiği takdirde vukuu bulacak siparişât nazarı dikkate alınmayarak mahiye taahhüt edilen 2500 liranın takdim kılınacağına lisanı münasiple icabedenlere iblağı lüzumu ehemmiyetle muntazırdır efendim.

No: 414

18.4.1336

Nazilli Heyet-i Merkeziyesine,

C. Emri âliniz veçhile beher kilosu 14 kuruş 10 paradan 2485 kilo fasulye ve kilosu 11.5 kuruştan 5152 kilo b r lce mübayaat edilerek 2249 numaralı vagona yüklenerek gönderilmiştir. V rudunda tesellüm mazbatas  ile bedeli olan 94969 kuruşun hesabımıza mahsubunun icrasından sonra muktez  makbuzunun gönderilmesine inayet buyurulması rica olunur efendim.

Cinsi	�uvalı	Kilosu	Kuruşu
Fasulye	25	2485	35721
B�r�lce	50	5152	59248
		Toplam	94969

III. KISIM*

Ş. Karaağaç Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Reisliğine,

25 Eylül 1336

Efradın şevki hususundaki mazereti şayanı eseftir. Afşar muhitinden şevkleri mümkün değilse Yalvaç Gençali üzerinden kayıklarla Eğirdir'e sevk ediniz. Mezkur tevellüdü efraddan Jandarmaya kayıt ile memlekette alıkoymak katiyen olamaz. Adem-i icabet ve firarilerin hanelerini ihrak ve ailelerini teb'it edeceğim. Her memleketin eşrafı firarileri derdest ve teslim ile mükelleftir. Olamazsa teb'it edilecektir. Mezkur efradın bütün kuvvetinizle nihayet bir haftaya kadar kamilen ihzar ve sevk ediniz. Nevafislerini de ikmâl ediniz. Aksi, takdirde maiyetimden göndereceğim müfreze bütün vezaifi yapacağı maruzdur.

Timur Alayı Kumandanı

Hafız İbrahim

(İmza)

* 1336 (1920) Yılında Büyük Millet Meclisi (23 Nisan, 1923'de) açıldıktan sonra Isparta Mebusu olan Hafız İbrahim Aynı Zamanda Mücahitlerden teşkil ettiği Timur Alayı Komutanlığı görevini de bırakmadan bu alayın gerek esliha gerekse diğer lüzumlu teçhizatını ikmal etmek için azami gayret sarfetmiş ve bir an evvel Denizli Cephesine hareket ederek Yunan kuvvetleri ile çarpışmasını sağlamıştır.

Bu bölümde Timur Alayının Noksanlarını ikmal ve harekâtını kolaylaştıracak emirlerinin kendi el yazısı ile olan defterdeki münderecat yeni Türkçeye çevrilmiştir. Bu yazılar 25. Eylül 1336 (1920)'den başlamaktadır.

III. Kısım olarak tasnif ettiğim bu bölümden sonra ayrı ayrı bulunan bazı mühim vesaik IV. kısım olarak yazılacaktır. (Tevfik Aköz)

Uluborlu Milî Bölük Kumandanı İbrahim Efendiye,

25 Eylül 1336

1- 308-309 tevellütlüleri bir nefer bırakmayarak nihayet beş güne kadar celp ve şevkinden malûmat itası ve teşhizatlarının ikmâli,

2- Ademi icabet ve firarilerin ve bunlara iltimas ile hanelerinde hıfzedenlerin hanelerini ihrak ve ailesini teb'it edeceğim.

3-310-315 tevellüdünde olup, silâhı ile yahut hayvanı ile iltihak edenleri kabul ediniz.

4- Uluborlu Heyetine ihtiram eder, 20 hayvan Uluborlu'dan 20 hayvan Senirkent'ten hemen ihzar ve Isparta'ya göndersinler 4 gün sonra bende varıyorum.

5- Bu vezâifi her halde ifâ ve neticesinden malûmat itası.

Timur Alayı Kumandanı

Hafız İbrahim

GAYET ACELEDİR

25 Eylül 1336

Yalvaç Vasıtası ile Gelendos'ta Mestan Ağa'ya

Topladığın süvari ve piyade kuvvetleri ile hemen geliniz. 310-315 tevellütlülerden silâhı ile yahut hayvanı ile dehalet edenler olursa kabul ediniz. Mehmet Bey ile birlesiniz. 308-309 tevellütlüleri hemen, toplayınız. Firar ve adem-i icabet olursa bunları evlerinde muhafaza edenler kim olursa olsun hanelerini yakınız. Ailelerini Isparta'ya gönderiniz. Emrimde kusur ederseniz mesulsünüz. Nihayet 5 güne kadar bütün vezâifi ikmâl ve umum efradınızı Isparta'ya getiriniz.

Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

(imza)

25/26 Eylül 1336

12. Kolordu Kumandanlığına,

308-309 tevellütlü efraddan yalnız 40 Isparta, 9 Uluborlu şubesi gönderdi. Eğirdir, Karaağaç, Yalvaç henüz sevk etmedi. Bunların celp ve şevklerinde mahalli vazifedarlarında betaat görüyorum. Vazifeyi süratle ikmâl için bir haftalık Isparta'ya geldim. Adem-i icabet ve firariler ve bunları siyanet edenler hakkında biraz şiddet lâzımdır. Müstehak olanlardan birkaç hane ibret için yakacağım ve ailelerini civar kasabalara teb'it lâzımdır. Karşınızda kaçırmaya müheyya ve düşmanı topraklarımızdan tart etmeye kâfi birçok eli silâh tutanlar vardır. Buralarda henüz galeyan-ı umumi uyanmamış bu hususta evamir ve tedabir-i hakimanelerine intizar eyleriz efendim.

Isparta Mebusu ve Timur Alayı Kumandanı

Hafız İbrahim

25/26 Eylül 1336

ACELEDİR**Fırka 57. Telefon ile Eyüp Bey'e,**

1- Telgrafınızı aldım ve tarifatinızı muvafık buldum. İcabına bakıyorum.

2- 308-309 tevellütlüleri kamilen celp ediyorum. Diğer nizamiye efraddan silâhı ile yahut hayvanı ile dehalet edenleri kabul ediyorum.

3- Nefsi Isparta 100 süvari ihzar ediyor. Kaput, elbise, ayakkabı vesair nevakısimız ikmâl olunuyor. Beraber getireceğim. Derdest olan 4 süvari efradı mahfuzen tarafınıza gönderilmiştir.

4- Ciddi tertibat ve muvaffakiyeti hareketinizin tebşiratını bekler, ve cümlenize selâm eylerim kardeşim.

Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

28.Eylül.1336

Fırka 57. Telefonu ile Eyüp Bey'e,

1- Raporunuzu aldım, inşallah bir iki güne kadar düşman-ı melunumuzdan büyük bir intikam ve muzafferiyete mazhar olursunuz. Mücahitlerimin gözlerinden öperim. Cenabı Hak cümlemizin yardımcısı olsun. Mümkün ise yaralıları Isparta'ya gönderiniz.

2- Avn-i Hak ile bir haftaya kadar 100 süvari ve 300 piyade ile varırım. 100 kaput tedarik ettim, daha da ediyorum. Diğer nevakısları da ikmâl ediyorum. Fevt lüzum olursa şimdilik Çal'da efeden talep ediniz.

3- Eğer takımı Isparta'dan mümkün değil Burdur'a gidip tedarik edeceğim. Doktor gönderilmesini fırkaya ehemmiyetle yazdım. Zatı aliniz de yazınız.

4- Birçok fedakârlıkla dinine hizmet ve milletin yüzünü ağardan umum Gazilerimizin ve zatı alilerin gözlerini öper, Cenabı Hakkın himaye ve nusretine havale ederim efendim.

Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

30 Eylül 1336

Fırka 57 Kumandanlığına,

Fabrika alâtını Maarif Fabrikasına Vasfı hakkındaki emr-i alilerini telâkki ettim. Halbuki evvelce Denizli'den gelen Mühendis ile bütün Isparta Fabrikalarını ve değirmenlerini keşfettik. Mezkur Alayın istihap ve tahrik edici münasip bir mahal yoktur, ancak yeniden inşasına lüzum gördüğümüz beş değirmen fevkaladedir. İnşası ise nihayet 3 ayda ikmâl olacaktır. Yalnız muktezi kereste taraf-ı âlilerinden inşaat işi Eğirdir'den celp olunacak usta ve amelelerle mutasarrıf beyin ve eşraf-ı mahalliyyenin vaatleri -ve gayretleri ile bu işi hitama erdireceğimize kaviyyen ümitvar bulunduğumu arz eylerim efendim.

Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

2 teşrinievvel 1336

Fırka 57.Telefonu ile Eyüp Bey'e,

1- Efrad ve hayvan ve ihtiyacı sairimiz için Uluborlu'ya bu gün geldim. İşlerimi süratle ikmâl ediyorum.

2- 200 kaput tedarik ettim. 300 ayrıca hazırlanıyor. Gelirken bir doktor veyahut iyice bir sıhhiye memuru getireceğim.

3- Ağros (Atabey) ahalisi tarafından Heyet-i Milliye'ye teberru edilen 40000 kilo tütüne alayımız namına el koydum. Memur tayin ederek ahaliye fûruhd ediyorum.

4- Yevmiye raporlarınızı Isparta'ya göndermenizi vaziyetten haberdar etmenizi rica ederim. İşleri tesviye için 10 gün daha kalmak icap ediyor. Cepheden vücudum lazımsa hemen beyan ediniz. Hemen hareket edeyim. Umumunuzun gözlerinden öperim.

Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

3 Teşrinievvel 1336

Burdur Heyet-i Merkeziye Riyasetine,

Heyeti Merkeziye Şifresi

Heyet-i Merkeziye'nin lağvı yalnız Demirci'yi değil hepimizi müteessir eder. Ali Fuat Paşa bu gibi icraat-ı mühimmede bira;': da bizlerin reyine müracaat etse Memleketin ahengini daha salim bir.suette tanzim etmiş olur. Mamafih hesabatm devrinden ziyade bu vaziyeti ıslâh lâzımdır. Uluborlu'da 2 günlük mühim teşkilâtım vardır. Müsâde ederseniz Çarşamba günü ziyaret edebileceğimi arz ve cevabırazi beklerim efendim.

Muvafık olmadığını Ali Fuat Paşa hazretlerine ehemmiyetle yazdım.

Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

2/3 Teşrinievvel 1336

Büyük Millet Meclisi Şifresi

**Garp Cephesi Umum Kumandanı Ali Fuat Paşa
Hazretlerine,**

Ahval-i maliyemizin adem-i müsaadesi münasebetiyle cephe ve kuva-yi milliyemizin lâıyık veçhile ihtiyacatının temin için Milletin keseline ve servetine ihtiyacımız zaruridir. Bu ise her memleketin eşrafından Mürekkep olan müdafaayı hukukların inşat ve faaliyeti ile mümkündür. Her mıntika müdafaayı hukukuna bir Merkezin lüzumunu vacibeden addediyorum. Bu Merkezlerin lağvından ziyade ıslâh ve tanzimini vaziyet-i harbiyemiz itibariyle daha salim ve zamana ufak bir şekke idare telakki ediyorum. Hususa Burdur Heyet-i Merkeziyesinin vücudunu Demirci ve efelerin ruhiyat ve irtibatları mülahazası ile biraz daha ihmal edilmelidir.

Husus-ı mezkuru besalet-i askeriyeinizden ve o nispette yüksek olan kıyasat-i harikanızdan hassaten ve ehemmiyetle istirham eylerim efendim.

Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

3 Teşrinievvel 1336

Büyük Millet Meclisi Şifresi

Ankara'da Dahiliye Vekil-i Muhterem Refet Beyefendiye,

Berâ-yi vazife cepheden avdetimde deruhte buyurdıkları vazifeyi cedideden haberdar oldum. Bunu azim ve kifayeti celilelerinin icabı tabiyesi addederek vatani aziminize kıymetli hizmetlerinizi temenni ve arzı tebrikat eylerim efendim.

Isparta Mebusu ve Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

4 Teşrinievvel 1336

Garp Cephesi Umum Kumandanlığına,

Timur Alayı'nın ihtiyacat-ı mübreme ve zaruriyesine karşılık olmak üzere tahsisat talebine havi olarak Kemal Paşa Hazretlerine vuku bulan müracaatın 1630 numara ile zatı alilerine tebliğ kılındığı Erkanı Harbiye Umumiye Riyasetinin ışarından anlaşılmakla mezkur tahsisatın nerede ve ne miktar alınacağıının emir ve irade buyurulmasını istirham eylerim efendim.

Isparta Mebusu ve Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

4 Teşrinievvel 1336

Fırka 57 Telefonu ile Eyüp Beye

Teşkilât ve hayvanatı ikmal için Uluborlu'dayım. Yarın Isparta'ya avdet edeceğim. İşlerimiz lehülhamd iyidir. Alayımızın tahsisatı için Ali Fuat Paşa'ya yazdım. Cevabını bildiririm. Efradın ve umumunuzun gözlerinden öperim. İnşallah yakında muvaffakiyetli raporlarınızı almakla mesrur olurum kardeşim.

Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

9/10 Teşrinievvel 1336

Fırka 57 Telefonu ile Eyüp Beye,

1 - Firarilerden bir çokları derdest ve şiddetle muamele olunuyor. Hayvanatını hanesini tahrip emrini verdim. İdam için birkaçı Divan-ı Harptedir.

2- 150 nefer 50 hayvan için ilk kfile olarak Kuleönü'ne tren gönderilmesini fırkaya yazdım. Birçok ihtiyacat için Burdur'a gidiyorum. Bütün ihtiyaclarınızı temin etmeye çalışıyorum.

3- Merkezi Isparta olmak üzere biraderiniz İstiklâl Mahkemesi azalığı sıfatıyla yarın geliyor. Vürudunu ayrıca beyan ederim. Salâhiyetleri pek yüksektir.

4- Bedeli alayımızın ihtiyaçlarına karşılık olarak sağlanmak için Ağros'da 60000 kilo tütüne vaziyet ettim ve derhal memur gönderdim.

5- Vaziyetinizden malûmat ve cümlenizin gözlerinden öperim.

Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

9/10.10.1336

Mustafa Kemâl Paşa Hazretlerine,

GAYET ACELE VE MÜHİMDİR

Garp Cephesi Umum Kumandanı

Bizzat açılacaktır.

Paşa Hazretleri:

Bu günkü vaziyet ve hareketin icrası en meşru ve muvafık olarak samimi ve halisane bir suretle feda-i nefse ve azm-i imana atılmış bazı Kuva-yi Milliye'yi nazar-ı hamiyetinizden dür etmemelisiniz. Biz vatanın selâmeti namına bir neferin emrine şer'an itaate mecburuz. Ve Ankara'daki icma-yi ümmetin kararları bizim için kıymetlidir. Dört aydır emrime tevdi buyurulan kuvvetleri az ve çok hüsn-i istihdam ederek bhusus fedakâr Isparta ve mülhakat ahalisinin gayretiyle pek az zamanda 100 süvari ve 200 piyade ile derhal cepheye azimet ve Yunanın kuvvetlerine karşı harp ederek karşı koyan ve inayet-i hakla efradının kahramanlığı ile müdafaa ve birçok telefata verdirdik. Elyevm Sarayköy tepesindeki az ve çok muvaffakiyetler Demir Alayından başka bir şey değildir. Bu defa teşkilâtı takviye için hamiyetkâr memleketime geldim. Bir hafta zarfında nefis-i kasaba Uluborlu, Senirkent, Ağros ve Keçiborlu'dan 100 süvari 200 piyade daha alarak avdet ediyorum. Yalnız bu efradın teçhiz ve ilbasını derhal ihzar ve izam için âteşin ve azimkar eller lâzımdır. İhtiyacın nısfını Isparta'dan temin ettim. Bakiyesi için Burdur'un hamiyetine dehalet ettik. Ve 200 kaputluk kumaş için bedelini vermediler. Kasalarından 4 misli para vardır. Bu vatan menafii müşterek

bir maldır. Bu Isparta'ya farz Burdur'a haram olmaz. Kadiman Isparta ile mevcut hiss-i münafereği bütün acizleri ile izhar etmeleri kendilerine mazarrattır. Şimdiye kadar gerek asker gerekse nakden hiç muavenette bulunmadılar. Allah'ı bırakarak İtalya nüfusuna dayanmış ve bu memleketin fukaranın hayatını zalimane bir surette emel-i gayri meşru olan fedaiden ve fikren lüzumunda muhalefetten geri kalmayan eşrafi ezmek memleketin selâmeti namına vaciptir. Hassaten istirham ederim. Bu mesele hem vatan ve hem de haysiyet meselesidir. Hiç bir tarafa sarf edilmeyen kasa mevcudunu alayımıza hemen terk eylemelerini veyahut mübayaat ettiğim kumaşın bütün teçhizatın 2000 liraya mal olan bedelinin her nereden alacaksa emir buyurmanızı.

Isparta Mebusu ve Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

20 Teşrinievvel 1336

Fırka 57 Kumandanlığına,

Alayınıza ayrıca tahsisat itası hususundaki Mustafa Kemâl Paşa Hazretlerine vaki müracaatınızın nazar-ı ehemmiyete alındığı gerek Erkan-ı Harbiye Umumiye Riyasetinden ve gerekse Ali Fuat Paşa Hazretlerinden vuku bulan işardan anlaşılıyor. Meclis-i Millinin kararı mucibince efrada 4 er lira maaş itası lâzımeden olup, mevcuda nazaran mahiye 200, zabitanı 540 masarif-i saireye 560, mecruh ve fedakârlık edenlere ikramiye 500 ki, ceman mahiye masrafımız 4000 liradır. Ve 4 aylık müteraki alacağımız vardır. Lütfen Eyüp Bey'e emrederek bu hesaba göre Alayın tahsisatını tefrik ve ona göre tanzimi muamele buyurarak havalesinin itasına emir ve müsaade buyurmanızı hassaten istirham eylerim efendim.

Isparta Mebusu ve Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

SURET

17.10.1336 tarih ve 5009 numaralı şifre mahlûlûdür.

İşarât-ı âlileri ehemmiyetle dikkate alınarak nevâkısınızın ikmâli müdafaa-i milliye vekaletine emredilmiştir. Mıntıkada bulunan en büyük Kumandan ile de muhabere edilmesi ve neticeden malûmat itası,

12. Kolordu Kumandanlığına,

23.10.1336

Mustafa Kemâl Paşa Hazretlerinin acizlerine hitaben keşide ettiği 17.10.1336 tarih ve 5009 numaralı şifre bâlâyâ çıkarılmıştır. Nezd-i Devletlerince bekası ve hüsn-i hizmeti mültezim bulunan Alayımızın en mübrem ihtiyacı evvelce arz ettiğim veçhile mahiye 4000 liradır. Ve 4 aylık müterakim makbuzlarını ifâ lâzımdır. Artık bu istirhamatımın ishafım ve havalesinin süratle irsalinin icabeti fitriyelerinden ehemmiyetle niyaz eylerim efendim.

Isparta Mebusu ve Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

Heyet-i Merkeziye Şifresi ile

Akseki'de Kuvâ-yi Tedibiye Umum Kumandanı Kardeşim Mehmet Efe'ye,

C. 26/27 10.1336 tarihli tele,

Bir haftadır haberinizi alamadığımı müteessir idim. Cenabı Hak vücudunuza sıhhat ve cümle ehli İslâm'a nusret ihsan buyursun. Ethem beyin uşağı istirdat ve düşmandan bir alay süvari bütün teçhizatı ile esir aldığı ve esirlerinin Isparta'ya sevk olmak üzere bulunduğu şayi ise de Burdur'da henüz resmen teyid etmemiştir. Zat-ı alilerinin gayubeti üzerine bizim alay Çal cephesine gidiyor. Ahmetli civarını fırka teslim alacaktır. Eğirdir asileri eski halinde ise de avdetinizde kökünden temizleriz. Halihazır 70 süvari, ve 100 piyadem vardır. Bir hafta evvel 80 süvari ve 100 piyade sevk ettim. 400 silâha ihtiyacım vardır. Lutfunuzu sabırsızlıkla bekliyorum başkaca şayan-ı işar bir havadis yoktur.

Hürmetle ellerinizi sıkarak muvaffak olmanızı Cenabı Haktan tazarru eylerim kardeşim.

Timur Alayı Komutanı

Hafız İbrahim

10 Temmuz 1336

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Baş kitabet Evrak Kalemi

Adet 161

Isparta Mebusu Hafız İbrahim Bey,

Mumaileyhin mahalli Müdafaa-yi Hukuk ve Memurin-i Mülkiye ve Askeriye Kumandanları ile beraber hidamât-ı Vataniyede çalışmak üzere bilâ müddet mezun olduğunu natık vesikadır.

Büyük Millet Meclisi

Reis-i Sanisi

Celâleddin Arif

ASLININ AYNIDIR.

TELGRAFNAME

12.ci Kolordu Komutanlığı Vasıtası ile Isparta Mebusu ve Timur Alayı Komutam'na,

Mahreci

Tarihi

Erkân-ı Harbiye Umumiye

30

Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemâl Paşa Hazretlerine hitaben yazılan ve tahsisat talebine dair olan telgrafnameniz aynen garp cephesi Kumandanlığına tebliğ kılınmıştır. Bu telgraf 1630 numaralıdır.

29 Eylül 1336

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi

İsmet

Garp Cephesi: 336

Isparta'da Mebus ve Timur Alayı Komutanı

Hafız ibrahim Bey'e

Mütemadiyen ibraz buyuruları mesainize teşekkür ederim. Halen Müdafaa-i Hukuk Teşkilatının sarfiyatı o muntıkada en büyük Askeriye Kumandanının emrinde olduğundan matlubunuzun işarı için 12. Kolordu Kumandanlığına emir verilmiştir. Bil-müracaa ahzı, neticeden de malûmat itası 10 Teşrinievvel 1336

Garp Cephesi Komutanı

Ali Fuat

Fırka 57 Komutanlığı

Adet: 1164

Isparta'da Mebus Muhterem Hafız İbrahim Bey'e,

Bir kaç defadır avdetlerini rica ettiğim halde teşrif buyurulmadı.

Telâkki olunan emre nazaran Timur Alayı ile diğer bazı kıtaat birleştirilerek bir mürettep alay teşkil edilmiş ve kadrosuna bir çok zabitan ve memurin ilâve olarak fırka nizam-ı harbiyeye alınmıştır. Kumandan vekâletine Hakkı Bey tayin edilmiş ve Kumandanlığı yine zatı âlileri uhdesinde bırakılmıştır. Mürettep alayda silâhsız efrad çok olduğundan gönderilecek efradın behemehal müsellah olmasına himmet buyurulmasını rica ederim. 4. Teşrinisani.1336

Fırka 57 Komutanı

Nazmi

ASLININ AYNIDIR

Mürettep Alay Kadrosu

Mürettep Fahri Alay Kumandanı Isparta Mebusu İbrahim Bey
 K. Vekili Binbaşı Hakkı Bey
 Muavini Ahmet Eyüp Bey
 Yaveri Mülâzımı evvel Kemâl Efendi
 Hesap Memuru Hesap Memuru Vekili Mehmet
 Ali Efendi
 İaşe Zabiti Mülâzım Numan Efendi
 Sıhhiye Memuru Cerrah Abdülaziz Efendi
 Baytarı Mülâzımı evvel Ali Tevfik Efendi
 Ağırlık Komutanı Zabıt Vekili Osman Saip
 Efendi

I. Bölük Abdullah Efendi

II. Bölük Hidayet Efendi,

III. Bölük Sadık Efendi

IV. Bölük Bahri Efendi,

V. Bölük Yusuf Kenan Efendi

VI. Bölük Mümtaz Efendi,

Makinalı Bölük Nafı Efendi,

I. ve II. Bölükler Isparta bölüğünden

III. Bölük Tavas bölüğünden

IV. ve V. Bölükler sabık Demiralay atlılarından,

VI. Bölük Acıbadem atlılarından,

VII. Bölük 175. Alay Makineli tüfek takımından, teşekkül edecektir.

Hatıra: Alaydaki Silâhsız efrad bölükler mevcudunun tesviyesi için seyyanen tevzi edilecektir.

TELGRAF SURETİ

ANKARA : Adet 5285

Isparta'da Mebus İbrahim Bey,

Alayın 39. Demiralayı namı ile te'siminin tensip ve icap edenlere tebliğ edildiği arz olunur. 27.11.1336

Müdafaayı Milliye Vekili

Namına Kâzım

ASLININ AYNIDIR

Isparta Demiralay Kumandanlığına,

Denizli-Karahayıt'tanı 22.9.1336

Akşam raporuna zeyildir.

1- Bu gün Tepeköy Nazlı köy, Dereköy istikâmetine çıkarılan keşif kolumuz mezkûr Dereköy'deki siperlerdeki düşman kuvvetlerini ve mevzilerini şu suretle tespit etmiştir.

b- Köy pınarında tabur karargâhı,

h- Tokucu suyundaki bir bölüğü,

1- Güzel Pınar Çukur tarlada, Dereköy köprüsünün 150 metre garbında bir bölüğü

k-Kargılık civarında bir bölüğü, eşek deresinde ileri karakolları

d- Zeytinlidere'de bir bölük kuvveti görülmekte olan ileri karakolu

2-v- Düşmanın bir taburu yel değirmeni mevkiinde bir topu,

s- Yenice karyesinde bir bölüğü,

Ahmetli karyesi civarında suyun garbında 6 çadırı bir takım kuvveti ile 15 süvarisi,

Dereköyünde Yenice karyesi arasında bizim tarafımızdan hiç bir karakola tesadüf olunmamıştır. Yalnız Dereköyünde 5 nefer efelerden süvari görülmüştür.

3- Dereköyünden Kuva-yi Milliye kumandanı Necip imzası ile ve vesika ile bir takım muhacirler Buldan cihetine gitmekte iken derdest olunmuşlardır. Necip Efendi her hafta kendi değirmenine ait külliyyetli miktarda Buldan'a un sevk ettiği ve Dereköy karakol efradı vesika olduğundan dolayı bir şey demediklerini ifade eylemişlerdir.

4- Her vakit Buldan'a gidip gelen yumurtacı Halil İbrahim ile 3 hane vesikalı muhacir ve Çal kiracılarından 3 nefer karargâha getirilmiştir. Tahkikat neticesini arz eylerim.

5- Tepeköy civarından geçerken Ahmetli'deki düşman süvarileri keşif kolumuza taarruz etmek istemişlerse de keşif kolumuz müdafaa hazır bir vaziyet alınca düşman cesaret edememiştir.

Isparta Demiralay Kumandanlığı

Demiralay Erkanı Harbi

Ahmet Eyüp

22. 9. 1336 Badezzeval saat 6.30

57. fırka ve 175.ci Alay Komutanlıklarına malûmat verilmiştir.

Mücahedât-ı vataniye uğrunda ihraz-ı rütbeyi şahadet eden ümera ve zabitan ve efrad-ı Askeriyyenin ailelerine bir derece mafevklerine mahsus maaş tahsisi hakkında Trabzon Mebusu Hayri Bey tarafından vaki olan teklif tayini esami ile reye vâz edilerek 10 müstenkif 21 redde karşı 110 reyle heyeti Umumiyece kabul edilmiş olduğu arz olunur. Büyük Millet Meclisi'nin Müdafaa-i Milliye Vekaleti'nden işaretine atfen K. 4 heyeti Riyasetinden tebliğ edilen telgrafhame baladadır.

Huzuru Ali-yi Mutasarrıf-ı Ekremi'ye,

5/921

müdafaayı Milliye Vekâletinin işarına atfen Kalem Riyaseti Aliyesinden tebliğ edilen telgrafname sureti aynen yukarıya arz edilmiştir. Efendim.

7. Teşrinievvel. 1336

Isparta Şube Reisi Binbaşı

İmza

Tamimi ve heyet-i Milliye'ye

Demiralay Kumandanlığı Canib-i Vâlâsına 7 Teşrinievvel 1336

Refet

ASLININ AYNIDIR

Burdur'da Isparta Mebus ve Demiralay Kumandam,

Yunan Kuvvetleri İzmir'i işgal ederek garba doğru tecavüzlerinde teşekkül eden cephelerde iâşe ve idarenin temini zarureti ile vusule getirilmiş olan İzmir Cenup Mıntıkası heyeti Merkeziyesi şimdiye kadar şayanı şükran olan bir çok hidamat-ı perverânede bulunmuştur. Fakat halen münakasa-yi Vatan esas vazifesi olan Büyük Millet Meclisi teşekkül etmiş ve Kuva-yi Milliye'nin iâşe ve idaresi de Müdafaa-i Milliye Vekalet-i Celilesince temin edileceğinden Müdafaa-i Hukukların esas teşkilâtında olmayan cenubi mıntıkası heyeti Merkeziyenin ibkasında zaruret kalmamıştır. Bununla beraber Kaza ve Sancakların Müdafaa-i Hukuk Teşkilâtı baki kaldığından Milletin teberrükatta ve Vatan emrinde sarfta alakadarına yazılmıştır. Müdafaa-i Hukuk Teşkilâtı Riyasetine Mülkiye müessesinin bulundurulması ile nüfuz-ı Hükümetin takviyesi ve tesirini ilzam buyuran Büyük Millet Meclisi'nin emirleri de bu merkezde bulunduğundan arz eylerim.

7. 10. 1336

Garp Cephesi Kumandanı

Ali Fuat

SURETİNİN AYNIDIR

Fırka 57

206/685

945

**Isparta'da
Kumandanlığına,****Demiralayı**

Kuva-yi Milliye'nin de iâşesi misillü teçhiz ve ilbasta fırkaca temin kılınacağından heyet-i Merkeziyelerden Levazım talep edilmemesi Kolordudan bildirilmiştir. 13.10. 1336

Fırka 57 Kumandanı

Nazmi

Fırka 57

208/686

Demiralay Kumandanlığına,

1- Dün düşman Göremez'deki ileri karakollarımıza taarruz etmiş ve Kahraman mücahitlerimizin mukavemeti sayesinde bir gün devam eden müsademedен sonra gece karanlıktan bilistifade düşman çekilmiştir.

2- Zayıyatımız yoktur. Düşman telefâtı meçhuldür.

3- Kuvvetlerimizin hareket edip etmediğinin ışıarı,

13. Teşrinievvel. 1336

Erkân-ı Harp

Ahmet Eyüp

Fırka 57

209/757

950

Isparta**Mebusu Hafız İbrahim Beye,**

C. Zuhur eden hadiseyi bertaraf etmeye her taraftan sevk olunan kuvveler kâfidir. Tedarik olunan Piyade ve Süvari efradının buraya şevki ve zat-ı alilerinin de teşrifleri rica olunur. 14. Teşrinievvel. 1336

Fırka 57 K.

Nazmi

4092

Demiralay Kumandanlığı Canib-i Alisine,

Alay-ı Alilerinden Eğirdir'e gönderileceği Mutasarrıf Bey'e vaat buyrulan müfrezenin şimdi yola çıkarılmasını istirham ediyorlar. Ne kadar kuvvet sevk edileceğinin işaretine himmet buyurulması müsterhamdır. 14/15. Teşrinievvel 1336

Isparta Jandarma Tabur Kumandanı Binbaşı

Konya isyanı üzerine Karaağaç ve Yalvac'ın Iskatı ve asilerin Pavlu tarafından zuhur etmesi ile Eğirdir'i kurtarmak muhafaza etmek için derhal kayınbiraderim Mehmet Bey 80 Süvari ile irsal ve asiler tart edilmiştir.

Fırka 57 K.

Adet

1573 **Isparta'da Timur Alayı Kumandanlığına,**

C.20.10.1336 tele.

Bilumum Kuva-yi Milliye efradının teşrinievvel iptidasından evvel işlerinin cihet-i nizamiyece temini ve muvazzaf ve ihtiyat zabitanından maaşlarının itası emri bil-vürud mucibince muamele olunmaktadır. Efrada 4 er lira maaş itasına dair henüz emir gelmemiştir. Efendim. 22.10.1336

57. Fırka Kumandanı

Nazmi

Isparta'da Timur Alayı Kumandanlığına,

Karahavıt: 22.10.1336

1- Hastalığınızdan fevkalade müteessirim.

2- İşarınız veçhile 57. Fırkaya müracaat ettim. Alacağım cevabı yazarım.

3- Silâh almak imkânı yoktur. Karaağaç vesair mahallerde âsilerden alınacak silâhlar ile şubelerde müsellâh olarak yakalanan firarilerin silâhlarını vaziyet ediniz. Silâhsız nefer katiyen göndermeyiniz.

4- Paraca müzayakadayım, 3 kuyruklu koyun göndermenizi rica ederim.

5- Yağ tedariki mümkün ise 50 teneke kadar gönderin.

6- Afiyetinize dua eylerim.

Timur Alay Erkân-ı Harbi

Ahmet Eyüp

Isparta Sancağı Mutasarrıflığı

Tahrirat Kalemi 343

SURET

19. 10. 1336 tarih ve 1022 numara, Kıtaat-ı Nizamiyeye tahsis edilen esnan erbabının Kuva-yi Milliyeye verilmeyeceği ve bu hususta telakki edileceği evamir hangi makamın olursa olsun ifa edilmeyeceği Garp Cephesi Kumandanlığının 13.10.1336 emridir. Vürudu anlaşıldığı bildirilecektir. Geceli gündüzlü mesai talep ederim.

Demiralay Kumandanı Hafız İbrahim Beye,

Burdur Kalem Riyasetinden tebliğ edilen K. 4 Ahz-ı asker heyeti Riyasetinin 19.Teşrinievvel. 1336 tarih ve 1022 numaralı şifre telgrafnamesi mahlulü bâlâyâ naklen tebliğ olunur efendim. 23.Teşrinievvel. 1336

Isparta Mutasarrıfı

REFET

ASLININ AYNIDIR

57. Fırka Kumandanlığı Şube I, 1122

Denizli 31.10.1336

Demiralay Kumandanı Eyüp Bey,

1- Merkezi Karahayıt'da bulunmak üzere Demiralayın, Tavas bölüğü, Acıbadem atlılarının birleştirilmesi ile bir mürettep alayı teşkil edilmiş ve fırka nizam-ı harbine alınmıştır.

2- Mürettep alay 3 piyade, 3 atlı ve biride 2 tüfekli makineli ⁺tüfek takımından ibaret olmak üzere 7 bölüklüdür. Atlı bölükler numaraları ile ve atlı namı ile yad edilecektir. Mesela 4 atlı bölük,

3- Alay karargâhı ve bölükler kadrosu merbuttur. Bölüklerdeki zabitan halen mevcut ve müstahdemdir. Alay karargâhına ait zabitanın da vazife-i memurelerine iltihak ettirilmeleri için Merkez Kumandanlığına emir verilmiştir.

4- Eski Demiralayından Piyade ve atlı bir müfreze (Tirebol), (Yenice) istikâmetlerini setir ve tarassut etmek üzere bırakılarak mütebakisi Karahayıt'a celp edilecektir.

5- Makineli tüfek bölüğünün Karahayıt'ta alaya iltihak ettirilmesi için 175. Alay Kumandanlığına emir verilmiştir.

6- Hakkı Bey 2. 11. 1336 öğleden evvel Karahayıt'a hareket etmiş bulunacaktır.

7- Mürettep Alayı Zabitan ve efrad künyelerini muntazam tutacak ve zabitaninkileri de fırkaya gönderecektir.

8- İşbu emir mürettep Alay Kumandanı Binbaşı Hakkı Bey't* • Demiralay Kumandan Vekili Eyüp beye yazılmıştır.

9- Eyüp Bey Binbaşı Hakkı Beye Muavin olarak kalacaktır.

57. Fırka Kumandanı

Nazmi

ASLININ AYNIDIR

Isparta Şube Reisliği

Sayı: 5/405

Isparta'da Demiralayı Kumandanlığı Canibi Alisine,

Garp cephesi Kumandanlığının Burdur Kalem Riyasetinden tebliğ edilen emirname sureti aynen aşağıda arz edilmiştir. Ber-muceb-i emir teşrinievvelden beri kaydedilmiş olan efradın şubeye iadesine müsaade buyurulması maruzdur.

Isparta Şube Reisi

Binbaşı

Elyevm cephede hal-i teşkilde bulunan Müdafaa-i Milliye vekâletince kabul edilmiş olan milli kıtaatın ikmâli için emsali silâh altında bulunan efradın dahi verilip verilmeyeceği ahzı askerlerden istizan edilmektedir. 307, 315'liler bilâ istisna kıtaatı nizamiyeye mürettep olduğundan ve yalnız Eylül kayesine kadar bu sınıflardan akdemce cephedeki kıtaatı Milliyeye verilmiş olanların mezkur kıtaatta ipka ve istihdamları kabul edilmiş bulunduğundan Teşrinievvel 1336 iptidasından itibaren 307'li ve 315'lilerin kamilen kıtaatı nizamiyeye hasr ile 307'lilerden aşağı ve 315'lilerden yukarı sınıfların ikmâli suretiyle kıtaatı Milliyeye verilmeleri takarrür ettirilmiş ve keyfiyet cephe vekâletinden bilumum ahzı asker şuaabatına bu yolda tebliğ edilmiş olmakla kıtaatı milliye kumandanlarının o yolda haberdar edilmesi mercudur. Garp cephesi kumandanlığı emridir. K. 4 Heyetinden tebliğ edilmiştir. 24 Teşrinievvel 1336.

Isparta Sancağı Mutasarrıflığı

Tahrirat Kalemi: 381

Demiralay Kumandanı Hafız Bey'e,

Kasaba ihtiyacı için köylerden gelen odun ve kömür yüklerinin vüruduna meydan bırakmayarak kasaba haricinde bazı efelerle bunların peşine takılan bir çok ahalinin yükleri beş on kuruş mukabilinde alıp sahiplerini defettikleri işitiliyor ve görülüyor. Bu hal kasabaya mahrukat vüruduna mani olarak ihtiyacı-ı umumiyei memleket temin edilememekte ve ahalice sızıltıyı mucib olmakta olduğundan mahrukatın

doğrudan doğruya pazara celbini ve herkesin ihtiyacını pazardan temin eylesesini teminen Merkez Memurluğu maiyetine Demiralayından 10 süvari neferinin terfikini rica ederim efendim. 1 İTeşrinisani 1336

Süvari Kumandanlığına emir verildi. 1 İTeşrinisani 1336

Isparta Mutasarrıfı

ASLININ AYNIDIR

185

Telgraf

Isparta Mebusu Hafız Bey'e ve Demiralay Erkânı Harbi Edip Bey'e,

Mahsus selâm ve ellerinizden sıkırım. Cümlelizin hal ve ahvaline dair malûmat veriniz. Burdur'dan Milli bir müsella Alay tarafınıza hareket etmiştir. Vürudlarında işar ile vaziyet hakkında izahat verilmesini rica ederim.

10 Teşrinisani 1336

Demirci Mehmet Efe

Ağros'da Biraderim Rüştü Çavuş'a,

Ağros zürrai tarafından geçen sene heyet-i Miiliyeye lebe' > edilip bu defa Demiralayının her suretle vaki ihtiyacına binaen vaziyet edilen ve mezkûr alayın kumandanlığı tarafından furuhduna memur edilmiş olduğunuza memnun oldum. Bu tütünlerin rejiye hiç taalluku yoktur. Arzu ederse bu günkü satılan fiyatı peşinen verilsin, ona veriniz. Yoksa beş kuruş bedelle esasen hükümette ziyan ediyor. Hiç müdahale tanımayınız. Hükümete ait öşrü temin edilmiştir. Muktezi budur vazifenize devam ediniz kardeşim. 11 Teşrinievvel 1336

Demirci Mehmet Efe

Çal Kuva-yi Seyyare Umum Kumandanı Demirci Mehmet Efe,

Telgrafınızı şimdi aldım. Lâkin infaz için elimde bir tek kuvvet yoktur. Eyüp Bey, evvelce tayin ettiğimiz mıntıkadadır. Elyevm Sarayköy'e avdet etmemiştir. Yarın gelmesi için emir verdim. Binâenaleyh ikinci işarınıza intizar ediyorum kardeşim.

Timur Alay Kumandanı

İmza

TELGRAF

Isparta'da Demiralay Kumandanı Hafız İbrahim Bey Kardeşime,

Mahsus selâm ellerinizden sıkarım. Bu gün Eğirdir'e vasil oldum. Şu halde harekât-ı tedibiye nihayet buldu demektir. Sandık emini sabıkı Şükrü Efendinin beraberimizde olduğunu istihbar ettim. Merhum harekât-ı isyanına müşevviklerinden olup, af müddeti zarfında iltihak etmediğinden takibat-ı kanuniyede bulunulmak üzere silâhı alınarak kendisini hükümete teslim ediniz kardeşim. Ben de yarın Isparta'ya geleceğim. 20/21 Teşrinisani 1336

Kuvâ-yi tedibiye Kumandanı

Demirci Mehmet Efe

TELGRAF

Eğirdir: 191

Gayet Aceledir

Cevabı da Aceledir

Isparta Mebusu Hafız Bey Kardeşimize,

Mahsus selâm ellerinizden sıkarım, inşallah keyifsizliğiniz kesb-i afiyet etmiştir. Yarın alessabah maiyetimle beraber Isparta'ya hareket ediyorum. Isparta'da bulunan maiyetiniz efradının umumunu sabah saat on birde Fandas köyüne gönderiniz. Maiyetimde yeni dehalet eden ve

karışık efrad yoktur. İki müfrezenin arasında suiistimal olmak ihtimali vardır. Tabii esbabı bizim memleketimizdir. Bu gibi fenalığa meydan kalmamak üzere alessabah saat on birde Fandasa göndereceğinizin şimdi işarını makine başında intizardayım, vardığımda uzun boylu görüşürüz kardeşim. Cevabını şimdi bekliyorum.

20 Teşrinisani 1336

Demirci Mehmet Efe

Telgraf

Fırka 57

Adet: 1248/232

Isparta'da Mebus Hafız İbrahim Bey'e,

C. 17.11.1336 Şifreye.

Mürettep Alay Müdâfaa-i Milliye Vekâletinin emri ile (39) numarasını alarak nizamiyeye kalb edilmiştir. Üç tabur halinde teşekkül etmiş ve kadrosu ikmâl edilmiştir. Hattı nizamisine iblağ için mevcudu doldurulmaktadır. Binâenaleyh alay başka bir isimle tevsiine sebep kalmadığını arz ederim. 18.11.1336

57. Fırka Kumandanı

Nazmi

TELGRAF

İğdecik 195

Isparta'da Hafız Bey'e,

Burdur ve Isparta havalisinde bulunan bilumum umum efradınızı toplayıp hemen cepheye sevk edin. Zira gerek namınıza ve gerekse namıma bir çok noksan işler olduğunu haber alıyorum. Bunlara mani olunmak için bu suretle hareket edilmesini münasip görüyorum kardeşim. 11 Kanunuevvel 1336

Kuvâ-i İnzibatiye Kumandanı

Demirci Mehmet Efe

Not: Bu telgrafın saiki Demirci Mehmet Efe tenkil edilmek zamanının yaklaştığını anlamakla Timur Alayını uzaklaştırmak istiyor idi. Telâşı o idi. Bir hafta sonra firar etmiştir.

Hafız İbrahim

ASLININ AYNIDIR

İstiklâl Mahkemesi Reisliği, 84/20

Isparta'da Timur Alay Kumandanlığına,

Firari Heyeti vüruduna değin mevkuf tutunuz. Aileleri firarilerin teslimini taahhüt ettirmek şartıyla serbest bırakınız efendim. 17.11.1336

İstiklâl Mahkemesi Reisi

Hamit

Jandarma Tabur Kumandanlığı Canibi Alisine,

Elyevm müsellahan halâ firarda bulunan Sav ve Kışla neferleri hakkında olup, bera-i malûmat maruzdur. 9.11.1336

TELGRAF

Denizli Karahayıt Köyü

97/98

Isparta'da Mürettep Alay Kumandanı Mebus Hafız Bey'e,

Alay mıntıkasının bir kısmından bir kısmına kar düştü. Bir taraftan da yağmur yağıyor. Nöbetçilerin muhafazası için 4 adet Yörük çadırı, 15 adet kepenek, 50 adet erzak çuvalı ve 50 adet dahi fişenklik tedarik ve temin ile alayın şu sırada vaki olan nevakısını ikmâlini müsellemler olan zatı vatan perverânelerinden temenni eylerim. 11.11.1336

Mürettep Alay Kumandan vekili

Hakkı

TELGRAF

İğdecik: 208

Demiralay Kumandanı Hafız Bey'e,

Fehmi Çavuş namında birisi Burdur'da Yörüklerden 9 silâh almış ve bir demirciyi 5 lira dolandırmış olduğu ve kendisine Demircinin adamıyım süsü vermekte olduğu haber veriliyor. Kendisinin şiddetle tecziyesi ile silâhların hükümete iadesi ve dolandırılan demircinin parasının iadesi. 13 Kanunuevvel 1336

Kuvâ-yi Takibiye Kumandanı

Demirci Mehmet Efe

Mebusu Muhterem Hafız Beyefendiye,

Mektubunuzu kemâli ihtiramla aldım. Arz-ı teşekkür ederim. Lütfedilen derileri de aldım, minnettarınız oldum. Isparta'ya gelip sizi ziyaret etmek isterdim, Maatteessüf meşguliyet bırakmadı. Abdullah Bey'in toplayacağı süvarilerin süvari fırkasına alınmasına imkân kalmadığından efradın silâh ve hayvanları ile şubeye teslimi iktiza eder. Hükümet malı olan hayvanların bana Dinar'a gönderilmesini rica ederim. Abdullah Bey'in toplayacağı piyadelerin dahi silâhlarıyla ahz-ı asker şubesine teslimleri emir iktizasında bulunduğundan o suretle hareket etmesini mumailayhin tefhimine rica ederim. Zaten hem ahz-ı askere hem Abdullah Bey'e telgraf çekmiştim. Baki arz-ı hürmetle teyid-i samimiyet eylerim efendim. 20.12.1336

Menderes Grubu Kumandanı

I. Süvari Fırkası

Nazmi

290

İbrahim Hafız Bey'e,

Maiyetinizde bulunan ve alelhusus Fandas'ta içtima ettirilen efradın şubeye teslimini cenup cephe kumandanlığının emri iktizasındandır. Mevcut efrad hayvanat ve silâhlarla cephanenin nerelerde kalmış olanlar var ise şubeye teslimini kemâli ehemmiyetle rica ederim. 22 Kanunuevvel 1336

Isparta Kalem Reisi

Kaymakam

ASLININ AYNIDIR

MÜRETTEP ISPARTA DEMİRALAYININ 1336 YILI TEŞRİNİEVVEL VE TEŞRİNİSANİ AYLARINDA SARAYKÖY, DENİZLİ VE MENDERES HAVALİSİNDE YAPTIĞI HAREKÂTA AİT RAPORLAR:

57. Fırka Kumandanlığına,

Gayet Müstacel Harp Raporudur

1- 24/25 gecesi Menderes'te mürur eden müfrezelerimiz Gönyeli şimalinde düşmanın tahkim edilmiş takriben bir bölük kuvvetindeki ileri Karakol mevkiini basmışlardır.

2- Saatlerce devam eden müsademedede düşman iki mitralyöz ve bir top ile akıncılarımızı şiddetle ateş altına almış müteaddit tenvir maytapları atarak civar karakollardan istimdat eylemiştir.

3- Bir şehit bir mecruh ile 7 neferimiz kayıptır.

4- Düşman zayıyatı tahmin edilememektedir.

5- Gündüz düşman arazisinde casusların kesretinden barınamayan akıncılarımız düzlere avdet eylemişlerdir.

6- Sair düşman karakollarına taarruz etmek üzere Cendere köyüne karargâhın nakledildiği maruzdur.

Demiralay Erkân-ı Harbi

Ahmed Eyüp

Güzler karyesi: 25.10.1336 saat badezzeval 4

Demiralay Kumandanlığına,

Cendere

27.10.1336

1- Dereköy istikâmetinden saat alaturka sekiz raddelerinde birkaç el silâh sesi işitilmiştir.

2- Bugün Abdullah Efendi ile kırk kişi aldık ve emriniz veçhile bir keşif taarruzu yapmak üzere köprüye iki yüz metreye kadar takarrub edip düşmanın orada bulunan kuvvetlerini keşif ve üzerlerine ateş baskını yapılmıştır,

3- Düşmanın köprü muhafazasına memur ve köprüye seksen metre kadar mesafede kaim hakim bir mahalde bir makinalı tüfikle mücehhez on beş kişi kuvveti vardır.

4- Köprüden başka düşman içerisine geçilecek hiçbir mahal olmadığından ve köprüden kuvvetli bir kıtanın bile geçmesi gayri kabil olduğundan köprüden ileri hareket, sarfınazar edilmiştir.

5- Düşman ateşimiz esnasında derhal siperlerine girip hareketimizi tetkik etmekte idiler.

6- Bundan başka bugünkü tarassudatımız neticesinde düşmanın üç geçit mahalline siperler kazarak üçer dörder çadırı karakollar yerleştirmiştir.

7- Bugünkü hareket ve tarassudatımız bundan ibarettir. Bu rapor saat alaturka on birde yazılmıştır.

Mülâzım

Gülemez İleri Karakoluna,

1-Düşman Gülemez'e girmiş midir?

2- Düşman nerededir? Şimdi malumat itası,

27.10.1336

Demiralay K. Ahmet Eyüp

Gülemezli'den, 28.10.1336

Demiralay Kumandanlığına,

Düşman Sulu mezarlığına kadar gelmiş ve akşam üzerine Ahmetli'ye çekilmiştir. Rapor Yürüklerle gönderilmiştir. Hüseyin Efe kaldı. Kumandana 175. Alay ikinci tabur 2. Bölük mülazımı kavuşacaktır.

İmza

Demiralay Kumandanlığına,

Cendere/1.11.1336

1- Bu gece mıntıkamızda sükûnet vardır.

2- Dün berâ-i teftiş Doğanlı köprüsüne gittim.

3- Mehmet Efe ile beraber Çal'a giden kuvvetler gelmişlerdir. Şimdi her köprüde onlardan onar kişi vardır.

4- Tarassudât neticesinde bir şey gözüküyor.

Bu rapor 1.11.1336 tarihinde ve saat alaturka ikide yazılmıştır. 5- Rapor için muktezi bir parça kağıdın lütfen irsali.

İmza

Mülâzım

57. Fırka Kumandanlığı,

175. Alay Kumandanlığı,

1- Dün Cendere ve Dereköy köprülerinden mürur ederek düşman karakollarına taarruz için gönderilen akıncı müfrezelerimiz köprü başlarında düşmanın ileri karakol kıtaatı ile müsademeye girişmişlerdir. Arazinin müdâfaaya fevkalade kabiliyetli bir halde bulunmasından köprülerden geçmek mümkün olamamıştır. Düşman geçitleri siperler ve makineli tüfeklerle müdafaa edilmektedir.

2- Düşmanın Buldan cihetindeki kuvvetlerini kamilen Alaşehir istikâmetine sevk ettiğini köylüler ifade etmektedir.

3- Gülemez ve Kocaalilere dün taarruz eden düşmanın tekrar Ahmetliye avdet eylediği gönderdiğimiz keşif kuvvetleri tarafından anlaşıldığından, o cihete taarruzdan sarfınazar edilmiştir.

4- Bugün Alayın bütün kuvvetleri ile Turupan'da toplu bulunmaktayım. Muhtelif istikametlere keşif kollan göndererek düşmanın mevazi ve ahvalini keşif ile meşgulüm.

5- İşbu rapor 28.10.1336 tarihinde alafranga saat sekiz evvelde Turupan karyesinden 175. Alaya ve 57. fırka Kumandanlıklarına süvarile yazılmak üzere Karahayıt'a gönderilmiştir.

İmza

Demiralay Erkânı Harbi

Ahmet Eyüp

Demiralay Kumandanlığına,

Cendere/28.10.1336

1- Bu akşam sükunetle geçmiştir. Göremez istikametinden piyade ve makineli tüfek sesleri işitilmiştir.

2- Dün hava bozuk olduğundan tarassut edilemedi.

3- Bu rapor 28.10.1336 tarihinde ve saat alaturka ikide yazılmıştır.

Mülâzım

Hayvanât için yarın arpa lâzımdır. Yemek için tuz göndermenizi rica ederim. Bugün efradın ekmeği yoktur. İki de ağır hastamız vardır. Ne yapalım?

Fırka 57 Erkânıharbi Riyasetine,

1- Alaturka saat 5 de Karahayıt'a geldim 20 kişilik bir müfreze Göremez karakolunu teslim almak üzere hareket etti.

2- Cephane ihtiyacımız çoktur. Efradın üzerinde 30'ar fişek vardır. Dörde üçü Alman olmak ve mütebakisi Rus ve Osmanlı olmak üzere kâfi miktar cephanenin sabahleyin irsali mercudur. 22/23.10.1336

Tavas Milli Birlik Kumandanı

Mülâzım

Sadık

Fırka 57 Kumandanlığı, Alay 175 Kumandanlığı,

1- Düşmanın 30 kadar süvarisinin bugün Ahmetli'ye gelerek suyun garbında keşfiyatta bulundukları ve badehu avdet etmişlerdir.

2- Çiftlik'teki tepelere bir adet top tabya edildiğini Göremez karakolundan görüldüğü bildirilmiştir.

3- Ahmetliye bir binek otomobili gelmiş bir müddet sonra çıkıp gitmiştir.

4- İşbu rapor Karahayıt'tan 22.10.1336 saat beş sonrada yazılmıştır.

22.10.1336

Demiralay Erkânıharbi

Ahmet Eyüp

Gayet Müstacel

Fırka 57 Komutanlığına,

Göremezdeki ileri karakol takımının Tavas bölüğü ile geceden tedbiri lâzım olduğundan mezkur bölüğün gece yarısından evvel Karahayıt'a vasıl olup olmayacağı işarı mütemennadır. 22.10.1336

Demiralay Erkânı Harbi

Ahmet Eyüp

Gayet Müstacel

Demiralay karargâh zabiti Numan Sabit Efendiye,

1- Yarın alay Çal istikâmetine hareket edecektir. Siz hastalar ve ağırlıklar ile orada işarı ahire kadar kalacaksınız.

2- Yaver Bahri, Mülâzım Hidayet Efendilerle Yusuf Çavuşun hareket edip etmediklerini şimdi haber vereceksiniz. Hareket etmediler ise şimdi hareket etmelerini tebliğ ediniz. 22/20/10/1336

Demiralay Erkânı Harbi

Ahmet Eyüp

175. Alay 2. Tabur Komutanlığına,

1- Alaturka saat beşte Karahayıt'a geldim. Yirmi kişilik bir müfrezemiz Gülemez karakolunu teslim alarak hareket etti.

2- İaşemiz taburunuzla mevdu olduğundan mevcudumuz altmış kişidir. Ne suretle ve ne vakit alacağımızı işarı mercudur. 22.23.10.1336

Tavas Milli Bölük Kumandanı

Mülâzım Sadık

Gayet Müstacel

Fırka 57. Kumandanlığına,

1- Güney karyesinin bir buçuk saat ilerisinde Gürzün karyesine alayla beraber geldim bu istikamette düşman karakolları yoktur.

2- Doğanlı köprüsünden bu gece alaydan birer zabıt kumandasında ellişer kişilik üç akıncı müfrezesi sevk eyledim. Akıncılar İnegöl, Buldan şimalde Ayneyi istikâmetinde akınlar eyleyeceklerdir.

3- Elde edilecek netayic peyderpey bildirilecektir.

4- (Güneyden) Yenice'ye kadar bütün geçitleri elde bulundurmak için burada Mehmet Efe kumandasında bir müfreze buldum. Onları da geçitlere yerleştirdim.

5- Taht-ı Kumandanda bulunan bilumum kıtaata mevcut cephaneyi tevzi eyledim. İhtiyat bir tek fişengim kalmadı dört sandık Alman, iki Osmanlı cephanesi için Goncalı'ya üç mekkare ile bir memur gönderdim. İtasına emir buyurulması müsterhamdır.

Demiralay Erkânı Harbi

Ahmed Eyüp

Demiralay Erkânı Harbi Eyüp Bey Efendiye,

Güzler: 25.10.1336

1- 24/25 akşamı saat dokuz buçukta Güney'in şimali şarkı sırtlarına düşmana yapılan baskın maalesef aleyhimize cereyan etmiştir.

2- Isparta Milli bölüğünden bir şehit bir yaralı dört de kayıp ile Yusuf Çavuşun takımından iki kişi kayıptır. Zayıyatımız bundan ibarettir.

3- Mütebaki efrad ile Güzler karyesine geldik. 0 civarda barınmamız ademülimkân idi.

Mülâzım

imza

Demiralay Kumandanlığına,

Cendere: 27.10.1336

1- 26/27 gecesı sükûnetle geçmiştir.

2- Akşam raporunu yazdıktan bir saat sonra Ahmetli istikâmetinden top sadaları geldiği ve yine gece saat alaturka ikide aynı istikametten tekrar top sadaları gelmiştir.

3- Tarassudâta devam olunuyor. Bu rapor sabah birde yazılmıştır.

İhtiyaç listesi:

Miktarı kâfi tuz, un, nohut, arpa gönderilmesi rica olunur.

imza

Mülâzım

Turupan karyesinden,

27.10.1336 saat sekiz evvel

175. Alay Kumandanlığına,

1- Bugün Dereköy, Güney düşman karakollarına akıncı müfrezelerimiz tarafından taarruz olunacaktır. Neticeyi bildiririm.

2- Ben Turupan karyesinde bulunuyorum. İkinci tabur kumandanının Göremezden düşman hakkında malumat vermesini ve tesisi irtibat eylemesini emir buyurmanızı rica ederim.

Demiralay Erkânı Harbi

Ahmet Eyüp

Cendere: 30.10.1336

Demiralay Kumandanlığına,

1- Güney'in şimal istikâmetinden uzak bir mesafeden fasıllı bir surette top sesleri işitilmektedir.

2- Bu gün öğleden sonra Dere köprüsü istikâmetinden makineli tüfek ve piyade ateşi edildiğini işittik. Bunun üzerine gönderilen bir süvari üzerine köprünün Bahri Efendi tarafından ihrak edildiğini anladık. Berâ-yi malumat arz olunur efendim.

3- Bundan başka mıntıkamızda hiç bir vukuat olmadı. Bu rapor 30.10.1336 tarihinde ve saat alaturka on buçukta Demiralay Kumandanlığına bildirilmiştir.

4- Akşam üzeri top sesleri kesilmiştir.

İmza Mülâzım

Gayet Acele: 1124

Demiralay Kumandanlığına,

1- Çal mıntika Kumandanlığı tarafından Akçapınar'a 70 kişilik bir müfreze gönderilmiştir. Bu müfrezenin Akçapınar'a muvasalatlarını müteakip o civardaki müfrezelerinizi topladıktan ve yalnız tren yolu ve Yenice istikâmetlerini setir ve tarassut etmek üzere atlı ve piyade birer

müfreze terk ettikten sonra mütebaki kuvvetlerimizde Karahayıt'a avdetimiz lâzımdır.

2- Terk edeceğiniz müfrezelerin sol cenahlarındaki Akçapınar müfrezeleri ile tesisi irtibat etmeleri lüzumunun temini mütemennadır.

1 Teşrinisani 1336

Fırka 57 Kumandanı

Nazmi

Demiralay Kumandanlığına,

1- Çubuklu dağındaki keşif kolundan alınan raporda (6.5 alaturkada) yazılmış düşmanın bir süvari bölüğü, iki piyade taburu, iki ağır makineli tüfek bölüğü ve bir batarya toptan mürekkep bir kuvvetinin Ortakçı, Feslek civarında yürüyen Emniyet kademesini muhafaza etmek şartıyla Kuyucak-Ortakçı yolunun tarafeyninde ağaçlıklar altında istirahat etmekte olduğu bildirilmiştir.

2- Düşmanın mehtaptan bil-istifade geceleyin ilerleyerek alessabah taarruza geçmesi muhtemeldir.

3- Demiralayının piyade ve süvari kuvvetinin yarın (27.8.1336) öğleden evvel saat dörtte istasyonda ambarın şimâlindeki hal-i mahalde içtimainin temin buyurulması mercudur. 26.8.1336

175. Alay Kumandanı

imza

ASLININ AYNIDIR

Denizli: 145

Isparta'da Timur Alay Komutanı Hafız İbrahim Bey'e,

Önünü almak için ber-veçhi ati tedabir tatbik ediniz.

1- Firarileri gizleyen köy imamı ve muhtarları aileleri ile beraber teb'it olunmak.

2- Firarileri gizleyen velilerini akraba ve taallukâtlarını keza nef edilmek ve firarinin hanesini ihraç etmek,

3- Firarileri imaz-ı ayn eden ve şiddetli takibat etmeyen Kaymakam, jandarma zabitanı azledilmek ve divan-ı harbe gönderilmek,

4- Firarileri işe eden haber vermeyen derdest etmeyen köy muhtarları ve deştêbân keza tecziye olunmak,

5- Mîrî esliha ve cephaneyi gizleyen ve haber vermeyenler aileleri ile beraber teb'it olunmak,

6- Asker ve askerlik aleyhinde eşraftan her kimin propaganda yaptığı veyahut tefessudatta bulunduğu tebellüğ ederse derhal esnanı askeriyesine bakılmayarak cepheye sevk olunmak,

7- Isparta Mutasarrıflığı ile görüşerek kati ve azimkar kararlar almak Allah'tan başka hiç bir kimseden korkmayarak vatani hizmet buyurmanızı ve icap ederse Dahiliye Vekâleti vesairler ile görüşülerek tedabiri şedide ittihaz buyurmanızı kemâli ehemmiyetle teklif eylerim. Ve icraatınızdan bendenizi de haberdar buyurmanızı rica eylerim.

24.9.1336

Demiralay Erkânı Harbi

Ahmet Eyüp

Fırka 57/35

Isparta'da Demiralay Kumandanı Hafız İbrahim Bey'e,

1- Bu gece Ahmetli Karyesi basıldı. Karyenin şimal ve şark ve cenup cihetlerinden köyü muhasaraya alan mücahitlerimiz düşmanın Ahmetli civarında inşa ettiği siperlere ve bir kısmı da karye mevziine kadar ilerlemeye muvaffak olmuşlardır. Düşman efradı ve makineli tüfekleri ile aralarında şiddetli bir muharebe başladığı sırada topçumuz

başında bulunarak top ateşi ile efradın maneviyatını takviye eyledim. Karye dahiline ve civarına 11 mermi endahât edilmiştir. Köy dahiline girmeye muvaffak olan Isparta Millî efradından iki neferden biri ayağından hafif, diğeri arkasından ağır, keza Demirci Efe efradından Rumeli muhacirlerinden Muhacir Ali hayvanı telef ve bacağı üç yerinden ağır surette mecruh olmuştur. Mecruhlar düşmanın bir makineli tüfek efradını kamilen imhaya muvaffak olmuşlardır. Ve tüfeğini çaldırmışlardır. Muhabere ve müsademe kırk beş dakika kadar devam etmiştir. Bilahare düşman köprü tarikinden kuvvet alarak karye dahiline faz!" miktarda kuvvet ve makineli tüfek şevkine başlayarak efradımızı ve muhabere hatlarının arkasını ateş altına almaya başladığından kıtaatımız geri çekilmeye mecbur olmuştur. Bu müsademeye Isparta Uluborlu gönüllü birlikleri, Ankara Milli bölüğü kamilen Demirci Mehmet Efe süvarilerinden kırk kişi iştirak eylemiştir. Karye dahilinde düşman telefâtı pek fazladır.

2- Düşman Ahmetli karyesini muhkem bir surette tahkim eylediği ve dört beş makineli tüfek bulunduğu orada takriben bir tabur kuvveti olduğu anlaşılmıştır. Baskın esnasında karye dahilinde bulunan bir cebel topunun korkusundan köprünün garbına kaçmıştır.

3- Bu müsademede alay yaveri (ikinci tabur) mülazım Fahri Efendi fevkalade tehlikelere giriftar olmak ve şecaat ibraz etmiştir. Millî Isparta Bölüğü kumandanı Abdullah Bey Ankara müfrezesi efradından Osman Fikri ve Yusuf Çavuş'ların fevkalade şecaatleri görülmüştür.

4- Mecruhlarımız neşe ve sürür içindedir. Bu gün Goncah'ya sevk ediyorum. Bir Doktor ile sargı ve müalece gönderilmesini rica ederim.

5- Bir kısmı efrad ve bir kısmı Göremezi! istikametinden ricat eden kıtaatımızdan henüz bir kısmı alay merkezine vürud etmediğinden miktar-ı zayıyatımız hakkında kati bir malumat yoktur. Bilâhare arz edeceğim.

6- İşbu rapor kablezzeval saat sekizde 175. Alay Kumandanlığı, 57. Fırka Kumandanlığı, Isparta Demiralay Kumandanlığı ve Demirci Mehmet Efeye yazılmıştır. 27.9.1336

Karahayıt'ta Demiralayı Erkânı Harbi

Ahmet Eyüp

Dinar: 564/60

Isparta'da Demiralay Kumandanı İbrahim Bey'e,

C. Bahsettiğin icraat lâzımdır fakat bunun için sahibi salâhiyet olmak icabeder. Bu sebeple Burdur Mıntıka Kumandanı Miralay Vahit Beye emir verdim. Oraya gelsin bir fırka Kumandanı salâhiyet-i kanûniyesiyle lâzım gelen icraatta bulunsun. Alayınızın dün gece Ahmetler köprüsündeki düşmana yaptığı baskında gösterdiği şecaat şayanı takdirdir. 27.9.1336

12. Kolordu Kumandanı

Fahrettin

Karahayıt: 182/1814

Isparta'da Demiralay Kumandanı İbrahim Bey'e,

Zeyildir:

Dün gece Ahmetli karyesine yapılan baskında Isparta Millî Bölüğünden yalnız bir nefer kayıptır. Şehadetine hüküm olunmaktadır. Başka zayıyatımız yoktur.

27 Eylül 1336

Demiralay Alay Erkânı Harbi

Ahmet Eyüp

Burdur: 4373

Isparta'da Demiralay Kumandanı Muhterem Hafız İbrahim Beyefendiye,

Rahatsızlığınızı elem ve teessürlerle haber aldım. İktisabı afiyet ve iadeyi sıhhatleri için bilumum umum rüfekamın temenni-yi halisânede bulunmakta olduklarının arzına ve heyeti umumiyenin hürmetlerinin takdimine memurum efendim. 27.9.1336

Heyet-i Merkeziye Reis Vekili

Ali Zühtü

Burdur: 26

Isparta'da Demiralay Kumandanı Hafız İbrahim Beye,

Zatı alileri ile görüşmek üzere bugün geliyorum. 28 Eylül 1336

Vahit

Demiralay Kumandanlığına,

Isparta'da Mebus Hafız İbrahim Beye,

Fırka 57/975

16.9.1336 Tarihli tele.

Keçiborlu'ya teslim kılınacak oduna mukabil kereste itası mümkündür. Hemen odunun tedarik ve ithaline tevessül ediniz. Ancak fabrika için yeni bir binanın ikmâl ve inşasında zamana mütevakkıf bulunduğundan bu işe elverişli olduğu ve halen metruk bulunduğu tahkik kılınan eski muharif fabrikasının binasına alet ve edevatın yerleştirilmesi daha muvafık olur fikrindeyim.

28.9.1336

57. Fırka Kumandanı Nazmi

Isparta Müdâfaa-i Hukuk Riyasetine,

Karaağaç: 207

C. 25 Eylül 1336 tele,

308-309 tevellüdü efradın celp ve cem'i için son derece gayret edilmekte olup derdest edilenler ahzı asker şubesine teslim ve Akşehir üzerinden Denizli'de Timur Alayına sevk edilmekte bulunduğu, 28.9.1336

Şarkikaraağaç Müdâfaa-i Hukuk Reisi

Refik

Eğirdir: 18

Isparta'da Demiralay Kumandanı Hafız İbrahim Bey'e,

C. 27 Eylül 1336 tele.

Efradın esasen iâşe ve ibateleri temin edilmiştir. İstihkaklarından fazla para almak için ihtiyaç sahipleri şahsıma hakaret ettiklerinden başka şikâyetlerde şitaban oldukları anlaşıyor. Kendilerini terbiyeye davet buyurmanızı rica ederim efendim. 28 Eylül 1336

Heyet-i Milliye Reisi

Hakkı

Lâzımı veçhile cevap verildi.

Fırka: 57/32

Isparta'da Mebus muhteremi ve Demiralay K. Hafız İbrahim Bey'e,

Ne vakit avdet buyurılacağını ve nezdinizde fırka ile muhaberenize mahsus olan şifre miftahının olup olmadığının işaretini rica ederim.

29.9.1336

57.Fırka K. Nazmi

Cevap verildi

Burdur: 2000

Timur Alayı kumandanlığına,

9.10.1336 tarihli tezkereyi vâlâları cevabıdır.

Garp cephesi Kumandanlığı vekaletinin emri ahiri mucibince 308-315 tevellütlü efrad kamilen Eskişehir'e sevk edilmekte olduğu cihetle işara âlilerinin tervici bendenizce gayri mümkün olduğundan bu babta vekâlet müşarünileyhin emir istihsali zaruridir efendim. 9.10.1336

Burdur Kalem Reisi

Miralay Vahit

Karahayıt: 115

Isparta'da Demiralay Kumandanlığına,

Karı oynatmak ve hayvan hırsızlığı cürümünden dolayı süvari Osman Çavuş mecruihen firarda iken Isparta Milli Bölük Kumandanı Abdullah Bey tarafından derdest olunarak bilâ-merhamet ibret-i müessire olmak üzere kurşuna dizilmiştir. Efendim. 11 Teşrinievvel 1336

Demiralay Erkânı Harbi

Ahmet Eyüp

Fırka 57/915

Isparta'da Demiralay Kumandanlığına,

13.10.1336 Çarşamba günü kanatları altında beyaz ve kırmızı renkte murabbâyı havi bir Osmanlı tayyaresi Çine istikâmetinden gelerek Karahisar'a doğruca uçacaktır. Üzerine yanlışlıkla ateş edilmemesi bilumum karakollara tebliği, 11.10.1336

57. Fırka Kumandanı

Nazmi

Uzunpınar: 236

Demiralay Kumandanlığına,

23.10.1336 cumartesi akşam raporudur:

1- Düşmanın 30 kadar mekkâresi bugün saat dokuz evvelde Kızıldere'den Karataş'a gelmiştir.

2- Saat on kırk evvelde Hasköy karşısında Demirköprü başında ray nakletmekte olan sekiz neferin üzerine edilen piyade ateşine müteakip karayolu karşısında demiryolu kenarında mevzide bulunan düşmanın cebel topçusu tarafından Hasköy yakınındaki postalarımızı mevziine Hasköy'deki taburun ihtiyat bölüğüne ve merkezi üstüne

endahat edilerek bilâ-tesir 16 mermi atılmış bunlardan dördü patlamamıştır.

3- Düşman Tosunlar köprüsü karşısındaki mevziinize saat sekiz evvelden itibaren saat üç sonraya kadar fasıla ile makineli tüfek ateşi icra etmiş ve tarafımızdan ara sıra mukabelede bulunulmuştur.

4-Karataş'ın şimâlindeki düşman topçusu saat üç sonradan itibaren Sarayköy ve Tosunlar şosesinin şarkındaki mevziinize 18 mermi endahat etmiştir. Zayıt olup olmadığı henüz malûm değildir.

5- Bugün Karataş karyesi civarında düşman hayvanatı otladıkları görüldüğü ve on beş kadar piyadenin çiftliğin tepesindeki mevzilere bir müddet tarassudattan sonra geriye çekildikleri saat bir yirmi beş sonrada dört süvarisinin Buldan istikametinden çiftliğe geldikleri görülmüştür.

6- Düşmanın bu gün ve tarafımızdan müsademat ateş küşadına müsait oldukları görülememiştir.

7- Bu gün ikinci taburdan silâhsız üç nefer firar etmiştir. Aynı tabura firar ve mezunen 17 nefer gelmiştir.

8- İşbu Rapor 23.10.1336 cumartesi günü saat dört sonrada 236 numara ile fırka 57 Kumandanlığı telgrafı ile Demiralayına ve ikinci Tabur Kumandanlıklarına telefonla yazılmıştır. 23 Teşrinievvel 1336

175. Alay Kumandanı

Mehmet Murat

Fırka 57/1024

Çal Mıntıkâ Kumandanı vasıtası ile Demiralay Kumandanlığına,

Çal mıntıkasına ait olup, Akçapınar'da bulunan kuvveti Kaymakam Mustafa Bey emrine gönderiniz. Mir-i mumailayhle temini muhabere ediniz. Raporlarınızı Çal vasıtası ile göndermek mümkündür. Onu da nazarı dikkate alınız. 24 Teşrinievvel 1336

57. Fırka Kumandanı

Nazmi

Denizli: 23.10.1336

Demiralay Erkânı Harbine,

1- Irak ahali İslâmiye ve aşairi İngilizler aleyhine kıyam etmiştir. Irak ihtilalinde İngilizlerin dört yüze mütecaviz zayıat verdikleri ve takviye için gönderilen taburun avdete mecbur edildiği gibi dümdar muharebesine de icbar edilmiş bir Hintli zabitle yedi Hintli neferi telef, 14 İngiliz zabiti ile 22 İngiliz neferi mecruh olmuş bir İngiliz zabiti ile altı İngiliz yaralı ve kayıptır. 15 zabitle 200 İngiliz neferi ve 81 Hintli Araplar tarafından esir edilmiştir. Bir sahra topu 89 nakliye arabası 120 mitralyöz 7 cephane arabası Araplar tarafından itina edilmiştir. Hanri Vilson Harb-i Umumi esnasında 900.000 gibi azim bir yekûn teşkil eden askerimizin bu civarlarda mahvolduğu gibi emrolonursa milyonlarca liralara sarf ettiğimizi hâlâ düşünen yok ki el'an Arap ve aşair üzerine asker sevk ediyoruz. Bir kere düşünmek lâzım bunları ayaklandıran Türk paralan değil birazda dahilinde aramak lâzımdır. Bunun esbabı fazla miktarda Araplar üzerine tarh olunan vergilerdir. En doğru çare Arapları serbest bırakmaktır.

2- İcra ve şekavetle meluf Boşnak Ömer Kuva-yi Milliye'nin Adapazarı'nı tahlisi üzerine fırsattan istifade ederek başına topladığı Rum ve Ermeni çeteleri ile birlikte Adapazarı'na girmiş ve hatta 100.000 lira talep etmiş bu sırada 50 kişilik bir Kuva-yi Milliye Kuvveti getirerek bu melunları bilâhare şehir haricine atmışlardır. Boşnak Ömer'de maktuller arasında görülmüştür.

3- Bütün Irak ihtilâl içinde olup, Kuva-yi Milliye teşkilâtının gittikçe vüs'atlenmesinden İngilizler sevkıyat yapamazlar ise Irak'tan el çekmek mecburiyetinde kalacaklardır. Bağdat'tan Samara'ya giden bir zırhlı trenini Araplar zaptetmiştir.

4- İstanbul'dan gönderilecek Yunan kuvvetine iştirak eden Kazak Süleyman Paşa'ya Arifiye İstasyonu civarında tesadüf olunmuş ve neticeyi müsademede perişan edilmiş bir kaç refiki ile birlikte esir edilerek Geyve'ye getirilmiştir.

5- Arifiye istasyonundaki müsademede perişan olan Yunan askeri Adapazarı'na firar oradakileri de telâşa düşürerek cümlesi firara başlamışlardır.

6- Sadettin Bey Kumandasındaki Kuva-yi Tedibiye Konya'ya girerek Vali ve Kumandanı tahriş etmişlerdir.

7- Adapazarı'nda kimseler yoktur. Gelen haberlerde Halaskar Kuva-yi Milliye'yi davet etmektedirler.

8- Eşkîya yatağı olan bu kadar İslâm kardeşlerimizi zulüm ve vahşet ifâ eden Rum ve Ermeni çetelerinin rehberi bulunan Yeniköy isminde bir Rum köyü Eşkîya ile yapılan müsademedede yanmıştır.

9- Esir edilen Kazak Süleyman Paşa üzerinde İstanbul Hükümetini idare eden Ferid'in hıyanet ve melanetesini gösteren bir vesika bulunmuştur.

10- Zalim düşmanın hıyanetlerine tekrar maruz kalmamak üzere Geyve ahalisi silâha sarılmıştır.

İstihbarat Müdürü

Necip Ali

57. Fırka Kumandanlığı,

175. Alay Kumandanlığına,

1- Güney şimalindeki müsademe Cendere ve Dereköy köprülerinden müfrezelerimizin mürur teşebbüsü üzerine düşman bütün kuvvetlerini geçitlere indirmiştir.

2- Geçitler bilmukabele tarafınızdan takviye edilmiştir.

3- Geçitlerde ufak müsademelerden başka vukuatımız yoktur.

4- İşbu rapor 29.10.1336 tarihinde saat sekiz evvelde Turupan karyesinden Karahayıt'tan telefonla fırka 57 ve alay 175 Kumandanlıklarına yazılmak üzere süvari-yi mahsusla gönderilmiştir. 29.10.1336

Demiralay Erkânı Harbi

Ahmet Eyüp

Fırka 57/1059

Demiralay Kumandanlığına,

Yurdumuzun en güzel kısmını haksız olarak işgal ve dinimizi ve mukaddesatımızı tahkirle dindaşlarımıza her türlü mezalimi icra eden korkak ve din düşmanı üzerine minallahi kerim 24.10.1336 tarihinde alessabah ordumuzun bir kısmı tarafından başlatılan taarruz inayeti hakla muvaffakiyetle devam etmektedir. Şöyle ki, Gediz şimalinde bulunan mevazi-yi müstahdemdeki düşman Kuva-yi Mühimmesine firkalarımız tarafından tevcih edilen ve firkalarımız tarafından şiddetli taarruzlar neticesi olan düşmanı mevzilerinden sürülerek mağlup edilmiştir. Aynı zamanda Kuva-yi Seyyareye mensup kıtaatımız cenuptan taarruzla en mühim olan vukuatı tutmuş ve düşmanı şimdiye kadar Gediz ve şimal istikametindeki hattı ric'atini kesmiş bir çok esir ile üç binek otomobilini itina etmiştir. Pek müşkül vaziyette bulunan Gediz'deki 13. Yunan firkasının kamilen esir olması muhtemeldir. Bir çok zalimler altında inleyen kardeşlerimizi istihlas maksadı ile giriştiğimiz şu mübarezede şimdiye kadar geçirilen kara günler Milletimizin gösterdiği fedakârlıkla ve halen silâh ve hamiyetini elinden bırakmayarak düşmanla pençeleşen mücahitlerimizin hayır ve sürurlu günlere inkılâp etmeye başlamıştır. Keyfiyetin umuma tebliği ve tebşiri. 26.10.1336

Fırka 57 Kumandanı

Nazmi

Alay Karargâh Kumandanlığı,

Fırka 57/1042

Demiralay Kumandanlığı Erkân-ı Harbi Ahmet Eyüp Bey'e,

1- Levazımdan beş dana alındı. Bunlardan birisi buradaki efrad için bırakıldı.

2- İki sığır da buradaki sığırlardan tefrik edilerek cem'an yekun altı sığır gönderildi.

3- Maaş için levazım riyasetine müracaat ettim. İkinci şubede zabitan künyelerinin verilmesini söyledi. Onun için ikinci şube alay zabitanının künye nüshalarını istiyor.

4- Fırka alayımız zabitanına bir teşrinievvel 1336 dan itibaren maaş verecek Eylül maaşının Heyeti Merkeziye'den alınacağını söylediler.

5- Hafız Bey'den telgraf telâkki ettiğim emir üzerine karargâhın mevcut 92 top alaca kısa kollu pamuklu diktirmek üzere Denizli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine teslim edildiği maruzdur efendim.

26 Teşrinievvel 1336

Karargâh Zabiti

Numan Sabit

Cendere: 26.10.1336

Demiralay Kumandanlığına,

1- Bu sabah hareketinizden yarım saat sonra Düzler karyesinden hareket edip Cendere'ye geldim. Emriniz veçhile 10 kişi Doğanlı Köprüsüne gönderdim.

2- Bu gün efradın yemeklerini pişirtiyorum. Yalnız arpamız yoktur. Bir de ekmek için yarın sabah un isterim, eğer nohut var ise bir miktar göndermenizi rica ederim.

3- Cendere köprüsüne de on kişi gönderdim. Yalnız burada bulunan dört efe köyün içerisinde oturuyorlar ve köprüye gitmiyorlar. Bizim Mehmed Efe'den aldığımız emir böyle diyorlar.

4- Efrad güzelcene yerleşmiştir ve ben akşam Cendere köprüsüne gidip efradı kontrol edeceğim.

Tarassut Raporu

1- Düşman harekâtına dair mühim bir şey yoktur. Yalnız Güney'in içerisinde dolaşıp duruyorlar.

2- Köylüler tarafından düşman karakollarının bulundukları mahallere dürbünle tarassut ediliyorsa da hiçbir şey göremedik. Bundan anlaşılıyor ki geceleri tepeleri çıkıp gündüzleri dereler içinde gizleniyorlar.

3- Emrinize muntasırım, başka bir şey yoktur. Bu rapor saat 10'da yazılmıştır.

Mülazım

Turupan Köyü: 26.10. 1336

Demiralay Kumandanlığına.

Doğanlı geçidine kadar bir tabur düşman kuvveti bir makinalı bölüğü ile bir cebel topu vardır. Topun kıtaatımız üzerine icra ettiği ateşten anlaşılmaktadır.

Cephemizdeki Menderes vadisi gayet derin ve dik kayalıklardan müteşekkil ve yalnız tadat eylediğim üç geçitten maada geçitleri olmadığından gerek düşman ve kıtaatımız için mezkûr mahallerden geçmek müşküldür. Düşman geçitler gerisinde mevzilerini kamilen tahkim etmiştir.

Bu tarihe kadar yalnız Güney şimalindeki kuvvetine taarruz edilmiştir. İki şehidimiz üç kayıbımız tahakkuk eyledi. Evvelce arz eylediğim kayıpların bir kısmı avdet eylemiştir.

Cendere ve Dereköy cihetlerinden bu gün taarruz olunacaktır. Dün gece ve bugün devam eden yağmurlardan kaputsuz ve ayakkabıları noksan olan askerimiz fena halde ıslandılar ve elyevm kuvvetimin kısm-ı külliyesi ile Turupan karyesinde bulunuyorum. Karahayıt'a iki buçuk saat mesafede olan mezkûr köyden telefonla muhabere etmek kabil olduğunu ve cereyan edecek sair vukuat-ı harbiyeyi oradan malumat vereceğim. Arz olunur efendim.

Demiralay Erkânı Harbi

Ahmet Eyüp

Denizli: 27/28.10.1336

saat badezzeval iki sonrası

Karahayıt vasıtası ile Demiralay Kumandanlığına,

1- Düşman iki bölük kadar piyade ve bir bölük süvari ile taarruz ederek. Göremez garbındaki Kocaali damlarını işgal etmiştir. Muharebe devam etmektedir.

2- Bir kısım kuvvetinizle Tepeköyü üzerine mezkur düşmanın gerisine düşmek üzere derhal hareket ediniz. Düşmana sezdirilmeden idare edildiği halde bu hareketinizle büyük muvaffakiyetler temini düşmandan bir çok esir alınması ihtimali kabildir

Fırka 57 Kumandanı

Nazmi

Göremezden: 27/28.10.1336

saat badezzeval 9.30 sonrası

Turupan Karyesinde Demiralayı Erkân-ı Harbi Eyüp Bey'e,

1- Bu gün öğleden evvel saat on bir sonrada düşman üç yüz kadar piyade ve elli kadar süvari ile Kocaaliler'e taarruz ederek top ve makineli tüfek ateşlerine rağmen yalnız Kocaalileri ele geçirmiş bilâhare ilerlemeye muvaffak olamayarak geri çekilmiştir.

2- Düşmanın cephemizdeki harekâtı takip edilerek edilen istikşafat neticesinden gerek Kocaaliler ileri ve gerekse Tepeköy ilerisinde düşmanın olmadığı yine Ahmetli'ye çekildiği anlaşılmıştır.

3- Şimdi tekrar Kocaalilerin Mersindeki hakim mevaziyi sol cenap kuvvetlerimle işgal ettim. Vaziyet ıslâh edilmiştir. Alayınızla temini irtibat için iki süvari ile vaziyete dair işbu rapor takdim kılınmıştır.

175. Alay II. Tabur ve Mürettep

Müfreze Komutanı

Edip

Fırka 57 K.

Fırka 57 Kumandanlığına,

Alay 175 Kumandanlığına,

1- Dün Dereköy köprüsü mukabilinde bulunan düşman Karakoluna Menderesi vürud ederek taarruz eden müfrezemiz düşmanın piyade ve makineli tüfek ateşi ile karşılaşmış ve sürekli bir müsademe icra olunmuştur. Düşman takviye kuvvetleri getirdiğinden Dereköy köprüsü müfrezemiz tarafından derhal tahrip edilmiş ve geriye çekilmişlerdir. Zayıyatımız yoktur.

2- Dün şimalden akşama kadar sürekli top sesleri işitilmiştir.

3- İşbu rapor Turupan karyesinden 31.10.1336 tarihinde saat yedi evvelde fırka 57 ve Alay 175 Kumandanlıklarına Karahayıt'tan telefonla yazılmak üzere süvariye mahsusla gönderilmiştir. 31.10.1336

Demiralay Erkanı Harbi

Ahmet Eyüp

Denizli: 129/298

Müstaceldir

Isparta'da Mürettep Alay Kumandanı Hafız İbrahim Bey'e,

1- Alayımızın unvanı mürettep alaya tebdil olunmuştur.

2- Fırka tarafından Topçu Binbaşısı Hakkı Bey Alaya Kumandan Vekili olarak gönderilmiştir. Zatı-alileri de Mürettep alayın fahri kumandanısınız. Bendeniz Kumandan muavini sıfatı ile alayda ibra edilmek isteniyor isem de bu yeni vaziyet hakkında görüşmek üzere hareketinizi tacil ediniz. Bir hafta mezuniyetle Denizli'ye geldim, Fırka sadeyağ vermediğinden zabitan için bir kaç teneke yağ getirmenizi rica ederim.

3- Güney'den Yeniceye kadar olan mıntıkada müteaddit geçitlerden Menderesi geçerek muharebeler yaptık. Güney'de dört şehit

üç kaybımız vardır. Bittabii düşmana da zayıat verdirildi. Cümle asker arkadaşlar selam ederler ve ellerinizden öperler. Tarih-i hareketinizi Denizli'den karargâhta bendenize işar etmenizi rica ederim ve gözlerinizden öperim. 4.11.1336

Mürettep Alay Komutan Muavini

Ahmet Eyüp

Denizli: 75/39/433

Isparta'da Mebus Hafız İbrahim Bey'e,

Geçenlerde gönderdiğiniz 308 ve 309 doğumlu ve işlerinde bir kaç adet de esnan erbabı bulunan Uluborlu'lu, Isparta'lı ve Afşar'lı Milis Süvari efratlarından cem'an 40 nefer Ahmetli'den düşman karşısındaki mevkiden firar etmişlerdir. Künyeyi muvazzafaları ait oldukları şubelerine gönderilmiştir. Derdestlerinde esliha ve elbiseleri alınarak tarafıma gönderildiği halde buraca alayınıza muntazam bir kıta hediye edeceğim. Ve şimdiye kadar yüzünüzü kızartan bazı hadiseleri de bertaraf ederek şerefınızı ilâ eyleyeceğim. Ve bu suretle zat-ı alilerini de ve milleti birçok füzuli masraflardan kurtaracağım merkumunun sözlerine itimat edilmemesini rica ederim. 5/6 Teşrinisani 1336

Mürettep Alay Kumandan Vekili

Hakkı

Fırka 57/1900/ 23/434

Isparta'da Mebus Hafız İbrahim Bey'e,

Alay ihtiyacatı için Müdafaa-i Hukuklardan alınan nakit ve ayniyat teberruatının imbası lüzumu kolordudan bildirilmiştir. Teşrinievvel bidayetinden teslim edilen para erzak ve eşya miktarının işarı. 6 Teşrinisani 1336

Fırka 57 Kumandanı

Nazmi

Isparta'da Demiralay Kumandanlığı Canibi Alisine,

İzzetlü efendim hazretleri,

Isparta'dan hareketinizden beri Keçiborlu Nahiyesi köylerinde ifayı vazife etmekteyim. Şimdiye kadar teraküm eden kaput ve yağmurluklar Senir köyüne depo edilmektedir. Kendimiz de Kılıç karyesinde bulunuyoruz. Yaka karyesinden bir adet Rus Bombası tüfek elde edilmiş olduğundan yedimizde mevcuttur. Bir adet de Aydoğmuş karyesinden elde edilmiştir. Şu halde iki tüfek vardır. Bunlar ise biri Beltarla karyesinden Ahmet oğlu Osman, diğer biri Kuyucak karyesinden Hacı Mahmut oğlu Ali'ye verilmiştir. Bunlarda bizimle beraber ifayı vazifede bulunuyorlardır. Ali Kahya oğullarından Hasan oğlu Hüseyin hayvanı ile müfrezemize sekiz gün mukaddem iltihak etmiştir. Oraca kaydının icrası ile buradan gönderilen posta ile emrinize muntazırım. Merbut zabıt varakası neferler ise Yandağı ve civarından tedarik edilen kaputların başında mahsus bırakılmıştır. Şimdi mezkûr kaputlar Senir karyesine tevdi edilmek üzeredir. Şu bir kaç gündür bazı firarilerin bu havalide bulundukları haber alınmaktadır. Bunlar hakkında ne gibi muamele yapılacağını emir ve işarı mütemennadır efendim.

7 Teşrinisani 1336

Demiralay Müfreze Kumandanı

Süleyman

Isparta'da Mürettep Alay Kumandanı Hafız İbrahim Bey'e,

Alayımızın nam ve haysiyetinin lekedâr olması ve lüzumu derecede zabtı rabta malik olmaması yüzünden malumu âlileri mürettep haline kalbedilmiştir. İktidarca ve cesaretle şöhret olan Topçu Kumandanı İsmail Hakkı Bey alayın kumandasını deruhte etti. Mumailayh alayın intizam ve inzibatını tamamı ile yerine getirmiş ve bu gün o suretle tanzim ve düşmanla cansiperane çarpışacak bir hale kalbetmiştir. Alaya verilen iki makineli tüfek ile alayın kuvveti tezyit edildi. Alayın bir kısım efradı sırf yanlış telkinat yüzünden maatteessüf firar etmiş ise de bunun bütün mesuliyeti efrada maksadı anlatamayan biz zabıtana ait olduğunu zannederim. Alayın mansup kumandanı olmak dolayısıyla müterakki Milletlerde olduğu gibi Fahri Kumandanı olarak Alayın her veçhile muavenet ve müzahiri olarak Denizli'de karargâhınızda kalınacağını Fırka Kumandanı Bey de pek ziyade arzu

ediyorlar. Bir müddetten beri gaybubetinizle hemen kendisini öksüz kalmış gibi gören efrad firar etmekten rücû edip sevinecek ve hem de bu suretle hepimize mevdu vazifeyi en müsellemler bir amili olarak vatana hizmet etmiş olacağınız bedihidir. Bu alayın isminin değişmesi vazifeyi vataniyeyi unutmayacağınızı bilmekle beraber pek emin bulunduğunuz kimselerden yapılacak tesirat ve telkinata katiyen atfi ehemmiyet etmeyerek sizi sabırsızlıkla bekleyen bütün alay zabitan ve efradının başına gelmenizi ve izahatı maksat vereceğimi arz ederim efendim.

8 Teşrinisani 1336

Mürettep Alay Piyade Bölük Kumandanı

Birader zadeniz

Abdullah

Şarkikaraağaç Kaymakamlığı, Tahrirat Kalemî No: 521

Afşar'da Isparta Mebusu Muhteremî Hafız ve Biraderleri Salih Beyefendilere,

Afşar mıntıkasının asayişini ihlâlde devam eden köpekçi Mevlüt ve Arkadaşlarına dehaletlerine delalet buyurulması bittabi bâdî memnuniyet olmuştur. Bendeniz bu kazada bulundukça bunları hayyen veya meyten ele geçirmekliğime imkân yoktur. Her halde tenkil edileceklerdir. Nitekim tertibatımızın ne suretle cereyan etmekte olduğuna bittabi muttali olmuşsunuzdur. Arak'lı şakii meşhur Mevlüd'ön akıbeti de bu iddiamızı teyid eder. Ancak, bu adamların tariki şekavette heder olup gitmektense cepheyi harbde düşmanlarla çarpışmaları hususundaki mütalaa-yi âlileri pek varit olduğundan bunların dehaleti?;" halinde hükümetçe tevkif edilmeyerek mahallî ahzi asker şubesince mahalli müretteplerine şevkinden temin edilmiştir. Ancak bir dahi kıtalarından firar etmemelerinin hususunun da tarafı alilerinden tem- t lazımdır. Çünkü şevkinden sonra tekrar firar etmelerini bittabi Hükümeti müşkülâta ve yeniden takibata sevk eder. Artık müzahereteye imkân yoktur Dehaletleri halinde baladaki şekilde haklarında muamele edilmek üzere tahriratı alileri ile birlikte doğruca kazaya şevklerini rica ve arzı ihtiram ederim efendim. 4 Temmuz 1337

Şarkikaraağaç Kaymakamı

İmza

Millet Meclisi: 323/1124

TELGRAF

Isparta Mutasarrıflığı vasıtası ile Mebus Hafız İbrahim Beye,

Davayı İstiklâl ile vücut bulan mücadele

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi

Mustafa Kemâl

Dahiliye Vekâleti Celilesinden mübella 250 numara, ve 1 Ağustos tarihli telgrafnamenin aynıdır.

Büyük Millet Meclisi Riyasetine,

Başkumandan Kemâl Paşaya,

Gazve-yi Bedrin Kulûbi İslâmiyede nâ-kâbil-i zeval olan hüsnü mübahatı Sakarya Meydan muharebesinde hak ve İstiklâli Millet için harbeden kahraman ordumuzun inayet-i hak ile ihraz eylediği muvaffakiyet azmiyle teceddüt etmiş olduğundan bu zafer-i azîmin idrak buyuran heyeti Celileleri ile Başkumandan muhteremine, ümera ve zabitan arkadaşlarımıza, asker kardeşlerimize zati ve vatani selam ve hürmetlerimizi arz ve ıblâğ ile beraber tebşirat-ı vakadan heyecana gelen livamız halkı bozulan düşmanın en son neferine varıncaya kadar cümlesini türab-ı vatanda mahv ve imha etmek için gönüllü olarak cephelere koşmak arzusunda bulunduğundan irâde-yi aliyelerinin işarını hürmetle arz eyleriz. 12 Eylül 1337

Isparta Mebusu

Mutasarrıf Vekili

Hafız İbrahim

Nuri

TELGRAF

Büyük Millet Meclisi: 488/60

Isparta Mutasarrıflığı vasıtası ile Mebus Hafız İbrahim Efendi'ye,

İşbu telgraf tarihinden itibaren tenvir ve irşat ve asker celp ve şevki için hükümete muavenet hususunda zatı âlilerine tevdi edilmiş olan vazifeye hitam verilmiştir. Mezuniyetiniz de esasen hitam b"İrnuş olduğundan biran evvel Meclise iltihak etmeniz teyiden mercudur efendim. 17.9.1337

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi

Başkumandan Mustafa Kemâl

SURET

39. Alayı Isparta Mebusu Hafız İbrahim Bey hidamât-ı mesbukalarını görmek ve elden gelen muaveneti ifa etmek istiyorlar. Alay Kumandanını yarın sabah Akşehir'e münasip bir vasıta ile gönderilerek Akşehir Mebusu Hacı Bekir Efendinin hanesinden mumaileyhe mülaki olmasını ve beraberce alaya gelip ziyaretten sonra kendilerinin yine Akşehir'e avdetlerinin teminini rica ederim. Alaya size bazı eksik teçhizat ikmâli için meşin ve kösele vesair gibi şeyler hediye ve tedarik etmek arzu ediyorlar. Kendilerine lâzım gelen muavenetin ifav münasiptir efendim. 17.5.1338

I. Ordu Kumandanı

Ali İhsan

39. Alay Kumandanlığına,

Ordu Kumandanlığının emirleri sureti balâdadır. Milis teşkilâtı zamanında Alayın fahri Kumandanı olan mumaiyleh ile görüşmek üzere yarın sabahleyin Akşehir'e giderken fırka karargâhına uğramaları fırka kumandanı bey arzu ediyorlar. Mumaileyhin alaya gelmek arzu edeceğine nazaran rükubu için bir binek hayvanının gönderilmesi rey-i âlilerinden olduğu maruzdur. 17.5.1338

I. Şube Müdürü

Hüsnü

DereiciKöyü: 18.5.1338

I. Ordu Kumandanı Ali İhsan Paşa Hazretlerine,

Delâleti emir devletleri ile bu gün 39. Alay kumandanı ile Dereici köyüne gelerek Demiralayını ziyaret ettim. Bu vesile ile Kuvâ-yi Milliye'nin ilk tesisi olan, buhranlı ve en muhrık günleri dakikaları hatırladım. Bundan dolayı zat-i kumandanlarına bilhassa arzı hürmet ve teşekkür eylerim. Alayda gördüğüm intizam inzibat zindelik her şeyin fevkindedir. Bu da sırf en büyük kumandandan en küçüğüne kadar bilumum heyeti zabitanın gayret ve fedakârlıkları eseri olduğuna asla şüphem yoktur. Buna binaen gerek şahsım ve gerekse vekili bulunduğum Isparta namına tekrar arz-ı tazimat ile muhterem ordunuz erkân, ümera ve zabitan ve mensubinini hürmetle selâmlar muzafferiyat-ı celilelerini ertafi ilahiyeden tazarru eylerim efendim.

Isparta Mebusu

Hafız İbrahim

imza

Kemâl Paşanın Gaziliğini tebriktir.

**Büyük Millet Meclisi Reisi ve Başkumandan Muhteremi
Gazi Mustafa Kemâl Paşa Hazretlerine,**

(.....) ayeti kerimesi musaddakınca bu asrın bilâ-yi baseni olarak alem-i İslâmiyet'e minindillâh bahşedilen gaza-yi ekberin zât-ı celadetlerinde tecelli eden unvana mahferetini ara-yi şaibesi ile izhar ve ilân eden icma-yi ümmetimize ve zat-ı devletlerine arz-ı tebrikat ile muvaffakiyet-! aliyeye nailiyetlerini cenabı Haktan tazarru eylerim efendim.

İmza

Isparta Mebusu

Hafız İbrahim

Ankara: 9488/20

Isparta'da Mebus Hafız İbrahim Beye,

C. Tebrikatınıza teşekkür ve bilmukabele tebrik eylerim.
30.5.1338

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Başkumandan

Gazi Mustafa Kemâl

Numara: 2652

Dereiçi Köyü 18/19 Mayıs 1338

Isparta Mebusu Muhteremi Hafız İbrahim Beye,

Başında bulunmakla İftihar ettiğim 39. Alayın 1336 senesinde ilk temel taşlarını kuran ve takriben altı ay kadar emir ve kumandanızda Yunanlılara karşı vatani koruyan zatı âlilerine alay namına arz ve teşekkür ederim. Bunca yorgunluklara rağmen buraya kadar teşrifleri ve alay efradına riayetleri efrad ve zabitan namına 120 lira ihtar ve

Bu ayet-i kerime metninin, transkribe eden Tevfik Aköz tarafından okunamadığı belirtilmiştir.

Isparta'dan dahi alay efradı namına kabalak, tozluk vesaire gönderileceği hakkındaki vâd-ı samileri ayrıca minnettarlığımıza mucip olmuştur. Bu husustaki şükran ve lâyezal hürmetlerimizin muhterem Isparta ahalisine de iblağına delalet buyurulmasını arz ve rica eyler süngülerimiz parlayarak zafere doğru yürürken sizi de hürmetle selâmlarız efendim.

39. Alay Kumandanı

imza

Matlup eşya fazlası ile Ispartalılar tarafından ihata ve irsal olunmuştur.

Dereici Köyü: 5 Temmuz 1338

Muhterem Mebus Hafız İbrahim Bey'e,

Efendim,

25 Haziran 1338 tarihli lütufnamelerini 4 Temmuz 1338 günü zevalinde aldım. Pek ziyade mesrur oldum, selâm ve hürmetlerimi cümle silâh arkadaşlarıma tebliğ etmekle ayrıca bahtıyarım. Alayım namına zat-ı sâmilere arzı hürmet ve arzı teşekkür eylerim. Mağdur zâbitan arkadaşlarım hakkındaki teşebbüsâtı âlileri minnet şükranımızdır. Var olunuz Beyefendi. Mehmetçikleri başlıklarının gönderileceği işar buyuruluyor bu husustaki büyüklüğünüze zaten alayın mevcudiyeti bir nişanedir. Millet ve memleket sizin gibi azimkar sahipler ile iftihar ediyor. Teşekkür sizlerden muavenet bizden vazifeyi vataniyeyi ifâ etmek elzemiyeti vardır. Meşguliyetinize mani olmamak için hürmetle selamlar ve susarım.

39. Alay (Isparta Demir) Alayı Kumandanı

İmza

Mümtaz Bey Ankara'ya hareket etmiştir. Isparta Müdafaa-i Hukuk Heyeti muhteremesiyle Belediye Heyeti Kiramına arzı hürmet eylerim.

57. Fırka Kumandanı Mümtaz Beyefendiye,

Bugün Dereçi köyünde 39. Demiralayını ziyaret ettim. Bu alayla mazinin en elemli günlerinde geçirdiğim muazzap dakikalar yerine şimdi en mesut anlar kaydolmuş olduğunu maal şükran gördüm. Bu hususta mesai ve fedakârlığı meşhut bulunan zât-ı âlileri ile bütün alay ümera ve zabitanına gerek şahsım ve gerek vekili bulunduğum Isparta halkı namına çok teşekkürler eder ve ati-i kriptede muzafferiyat-ı nihaiye intizaren bütün fırka alilerinin asker ve zabitanını hürmet-i mahsusa ile selâmlarım efendim. 18.5.1338

Isparta Mebusu

Hafız İbrahim

ASLININ AYNIDIR

25 Ağustos 1338 tarihli taarruzumuz Karahisar ve bilâdı sairenin istirdadı münasebetiyle çekilen telgraf sureti:

Ankara'da Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine,

Sureti Gazi Mustafa Kemâl Paşa Hazretlerine,

Biizni teâlâ bir azmi kâhirane ve servet-i gazanferâne ile düşmanlarımızı mâkhur Millet ve Memleketimizi mansur, ruhu Peygamberîyi mesrur eden bu günkü seyf-i mülukumuzun 300 senelik mağsup hukuku islâmiyemizi istirdadına kâfi olmasını Cenâb-ı Haktan tazarru ve gaza-yi ekberimizi tebrik ederim efendim. 2 Eylül 1338

Isparta Mebusu

Hafız İbrahim

Büyük Millet Meclisi: 485/80 Resmidir.

Adet 1449

İsparta Mebusu Hafız İbrahim Efendiye,

Kahraman Ordumuzun zaferi mesudu tebrikatına havi telgrafnameleri heyet-i umumiyyede kıraat olundu. İzhar buyurulan ihtisasatı vatanperverâneye teşekkür olunur. 5.9.1338

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Reisi sanisi Adnan

TELGRAFNAME

İsparta'da Mebus İbrahim Beyefendiye,

Ankara: 15915

Kurban ve Sulh bayramını tebrik vesilesiyle izhar buyurulan hissiyata arzı tebrik ve bilmukabele takdimi tebrikat eylerim efendim. 25 Temmuz 339

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi

Mustafa Kemâl

Eğirdir, Uluborlu, Yalvaç, Karaağaç Müdâfaa-i Hukuk Cemiyetlerine ve Müftü Efendilere,

Gazayı ekberimiz tecelli etmiştir. Perişan bir surette inhizamı külliye uğrayan düşmanı bir tek nefer bırakmamak üzere topraklarımızdan tart ve imha etmek fırsatını Cenabı Hak bize bahsetmiştir. Bizzat gazaya tebaiyat ettim. Mükellefiyet haricinde olup, eli silâh tutan umum Müslümanlardan silâhı olanlar bizzat silâhı olup ta kudreti olmayanlar silâhını hizmete amade olanlara muvakkat bir surette terk etsinler askeri elbisesi olmayanlar milli kıyafetleriyle ve 5 günlük erzakıyla ve zatî hayvanları ile silâhları ile iştirak edecektir. İşbu beyannamenin neticeyi hasenesi memurini mülkiye ve askeriye ulema ve eşrafı mahalliyyenin hamiyeti millîye l erinden ehemmiyetle rica ve 24 saat zarfında cevaplarına intizar ederim. 30.8.1338

İbrahim

**Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti Kalem-i Mahsus
Müdüriyeti,**

Ankara: 1339

Isparta Mebusu Hafız İbrahim Hazretleri,

Not: İşbu belge Büyük Millet Meclisi ile Isparta Mebusu Hafız İbrahim Bey arasında yazılacak şifrelerin anahtarıdır.

Fırka 57 Kumandanlığı,

Demiralay Kumandanlığına,

Demiralayının ve numune taburunun fırka ile ve 175. Alay Kumandanlığı ile muhaberesine mahsus şifre miftahıdır.

57. Fırka Kumandanı

Nazmi

TBMM

Azasına Mahsus

İstanbul Milliyet Gazetesine,

Şahsen dahi tanıdığım Kazım Karabekir Paşa'nın on gündür devam eden münakaşasını okuyup iç yüzünü anlamakta müşkülât çekmediğim mektuplarını manasız bulmakla beraber yüreğimden kopan bir hakikati cihan efkarına arz ve izahını namus borcu telakki ederim.

İzmir ve Antalya işgal mıntıkalarıyla yakından alakadar olan biz Ispartalılar bilhassa ilk zamanlarda millî kahramanların şerefli cidal safları arasında bulunarak istiklâl ve namusumuzu kurtarmak için bütün mevcudiyetimizle uğraşırken büyüklüklerini zannettiğimiz pek çoklarının menfaatlerinden padişah ve avenesinin saltanatlarından mahrumiyet kaygusu ile karşıdan baktıklarını esefle müşahede ve istikbal endişesi ile sabahlara kadar uykularımızı uçurarak (Yâ rabbî bu millete sâhib-i hak eyle) diye yalvardığımız günlerde o zaman şahıs ve hüviyetini tanımadığımız ve bazılarının hala tanımak basiretinden mahrum bulunduğu bir Mustafa Kemâl dünyanın rütbe ve âlâyişinden tecerrüt ve bütün varlığını vatanın istihlasına hasrederek ve büyük bir aşk ve iman ilhamı ile milletini selâmet ve saadet ışığına kavuşturmuştur.

Onun âb-ı zülâlinden coşan hayat suları Türk topraklarına akmış güller ve gülistanlar vücuda getirmiş, yarının cennetini de bizlere müjdelemiştir.

Güneşleri, ayları, yıldızları da vardır. Lâkin insaf edelim ki: Mustafa Kemâl'in emsalsiz şahsiyetinin vücuda getirdiği lâyetmût varlıklar arasında kendi mevcudiyetimi düşünmekten haya ederim.

Milletimizin bi-hakkın timsali tevazu ve mahvını kendisine şiar edinmiş olan o âlî zâtı yâd ederken kalplerimizi samimiyetine bağhyarak hepimiz yok olmalıyız. 20.5.1933

Isparta Mebusu

İbrahim

Ashının Aynıdır

İNDEKS

A

Abbaszâde Hasan Efendi, 143
 Abdiloğlu Süleyman Ağa, 137
 Abdizâde Edhem Efendi, 89
 Abdullah Bey, 255, 266, 270
 Abdullah Demiralay, 103
 Abdullah Efendi, 214, 219, 242, 257
 Abdullah Paşa, 18
 Abdurrahim, 18
 Abdülhamid'in oğlu, 18
 Abdurrahman oğlu Ramazan Ağa, 135
 Abdülğani oğlu Molla Abdullah, 138
 Abdülhalim Çelebi, 82
 Konya mebusu, 82
 Abdülkadir oğlu Hüseyin Ağa, 138
 Abdülmelik, 3
 Acıbadem, 242, 249
 Adapazarı, 151, 272, 273
 Adile Hanım, 40
 Afrika, 3
 Afşar, 19, 20, 34, 35, 36, 37, 41, 65, 66, 67,
 74, 77, 89, 91, 102, 104, 119, 152, 159,
 230, 281
 Afşar'lı Bozbeyzâde Hasan Bey, 77
 Afyon, 10, 15, 17, 42, 86, 89, 96, 99, 100,
 111, 114, 115, 117, 119, 120
 Afyonkarahisar, 41, 80
 Ağa Mahallesi, 132
 Ağalar, 105
 Ağazâde Ramazan, 52
 Ağazâde Ahmed Ağa, 137
 Ağazâde Mehmed Ağa, 137
 Ağıl Köyü, 133
 Ağlasun, 14, 15
 Ağlasos, 14
 Ağros, 128, 130, 154, 169, 175, 194, 196,
 199, 200, 209, 210, 217, 223, 234, 237,
 251
 Ağros Nahiyesi, 128, 194, 209, 210, 223
 Ahi Hoca Mahallesi, 137
 Ahmed Kahya oğlu Molla Ali, 138
 Ahmed Şükrü
 Hafîlâf Kadırzâde Ali Efendi
 mahdumu, 67
 Ahmet Ağa, 133
 Ahmet Ağazâde Hasan Efendi, 128

Ahmet Ali Ağa, 127
 Ahmet Efendi, 127
 Keçiborlu Hakimi, 127
 Ahmet Eyüp, 242, 244, 246, 248, 257, 259,
 260, 261, 263, 265, 266, 267, 270, 273,
 274, 276, 278, 279
 Timur Alayı Erkânı Harbi, 244
 Ahmet Eyüp Bey, 242
 Ahmet oğlu Durmuş Ağa, 134
 Ahmet oğlu Osman, 280
 Ahmetağazâde Nuri Efendi, 128
 Ahmetli, 102, 239, 243, 244, 262, 265, 266,
 267, 277, 279
 Akağa oğlu Hasan Ağa, 138
 Akçapmar, 263, 264, 271
 AkçaşarKöyü, 135
 Akdağ, 15
 Akhisar, 19
 Akıncılar, 261
 Akkaşzâde Süleyman Turgut, 21
 Akkaşzâde Turgut, 42
 Akkaşzâde Süleyman Turgut, 194, 199
 Akkaşzâde Süleyman Turgut Bey, 77
 Akmescid, 97
 Akmescit Mahallesi, 137
 Akpınar, 134
 Akseki, 106, 107, 110, 111
 Akşehir, 15, 16, 17, 25, 28, 42, 74, 90, 106,
 107, 116, 117, 191, 268, 283, 284
 Alaca Mescid Mahallesi, 127
 Alanya, 104, 106, 107
 Alanyalı Deli Mehmed, 107
 Alanya'lı Deli Mehmed, 111
 Alaşa'nın Mehmed Çavuş, 32
 Alaşehir, 150, 194, 195, 259
 Alberalboti, 48
 Aldan oğlu Hacı Mehmed Ağa, 209
 Aleko Kaptan, 161
 Alemdar Gazetesi, 166
 Alemşâhzâde Vasıf Efendi, 140
 Ali, 196
 Köyü, 196
 Ali Çetinkaya, 83
 Ali Dede, 29, 31, 33, 42, 44, 58, 77, 80, 110
 Mevlevi, 29
 Ali Efendi, 127
 Keçiborlu Belediye Reisi, 127

Kışla Köyü İmamı, 127
 Ali Efendi'nin Abdullah Ağa, 138
 Ali Fuat, 153, 234, 235, 236, 238, 241, 245
 Garp Cephesi Komutanı, 241
 Ali Fuat Paşa, 100, 153, 234, 235, 236, 238
 Ali Hoca, 134
 Ali İhsan Paşa, 117
 Ali Kemal, 30, 31, 89, 104
 Dahiliye Nazırı, 30
 Ali Kethüda oğlu İsmail, 136
 Ali Köyü, 207, 224
 Ali oğlu Hüseyin Ağa, 135
 Ali Rıza, 15, 18, 27, 58, 61
 Fransızca Muallimi, 15
 Sadrazam, 18
 Ali Rıza Efendi, 214
 Ali Rıza Efendi, 214
 Ali Ulvi, 27, 28
 Ali Ziya, 144
 Ali Zühtü, 267
 Heyet-i Merkeziye Reis Vekili, 267
 Alimoğlu Hacı Osman Ağa, 127
 Alman, 157, 215, 260, 262
 Almanyaya, 10
 Altmova, 16
 Amerika, 5, 27, 78, 168, 179, 180, 182
 Anadolu, 14, 19, 151, 153, 154, 155, 158,
 160, 161, 162, 166, 168, 170, 171, 176,
 180, 188, 190, 191, 198
 Anadolu ve Rumeli MUDâfaa-i Hukuk
 Heyeti Temsiyyesi, 152
 Anadolu ve Rumeli MUDâfaa-i Hukuk
 Heyet-i Temsiyyesi, 51
 Anafantalar, 7, 13, 22, 122
 Anızoğlu Flacı Süleyman Ağa, 135
 Ankara, 8, 34, 53, 54, 55, 58, 77, 78, 79, 80,
 81, 83, 85, 86, 87, 88, 89, 93, 98, 99,
 110, 112, 113, 114, 116, 120
 Ankara müfrezesi, 266
 Ankara Müfrezesi, 87
 Antalya, 15, 17, 20, 21, 25, 39, 47, 51, 52,
 57, 62, 78, 83, 85, 106, 107, 108, 113,
 148, 171, 210, 290
 Arabacı Emin, 32
 Arabistan, 7
 Arap Beşir'in Abdullah Çavuş, 32
 Arap Ebû-Zülf Mustafa Efendi, 20
 Antalyalı, 20
 Arapdoğlu Musa Çavuş, 133
 Arapzâde Şükrü Efendi, 126

Arıburnu, 7
 Arifiye İstasyonu, 272
 Anıavud Kerim, 108
 Arnavut Haydar, 104
 Asya, 1, 2, 3, 4
 Aşağı Gökdere, 135
 Aşçı İsmail, 80
 Atatürk, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 33, 35, 78,
 81, 82, 87, 93, 104, 109, 110, 112, 113,
 114, 115, 116, 117, 118, 119, 121
 Atina, 179
 Atırlar, 15
 Avrupa, 1, 5, 10, 27, 151, 163, 168, 182
 Avukat Abdülmuttalip Efendi, 20
 Ayanoğlu Süleyman Ağa, 133
 Aydın, 8, 20, 26, 30, 32, 36, 61, 94, 146,
 150, 161, 166, 173, 174, 175, 179, 187,
 197, 200, 204, 206
 Aydoğmuş, 24, 128, 280
 Aydoğmuş Köyü, 128
 Ayıntap, 167, 168, 169
 Aynevi, 261
 Ayşe, 44
 Ayvalı Köyü, 139
 Ayvazoğlu Hafız Efendi, 132
 Aziziye, 117

B

Bâb-ı Âlî, 75
 Badap Köyü, 139
 Bağlı Köyü, 134
 Bahçivanoğlu Ali Ağa, 133
 Bahri Efendi, 242, 263
 Bahtiyar Çavuş, 32
 Bakırcı Gökmen'in Mehmet, 32
 Bakırcı Safir, 125
 Baklan Köyü, 135
 Baladız, 159, 196, 197, 198, 224
 Balçı Çiftliği, 14
 Karaağaçda, 14
 Balıkesir cephesi, 83
 Balkan, 14, 17
 Ballı Yanko, 55
 Bank di Roma, 40
 Bank Di Roma, 47
 Bank Muavini Ali, 125
 Banus Köyü, 133
 Barakoğlu Hacı İsmail Ağa, 37

- Barbaros, 89
 Bardakçızâde İsmail Ağa, 143
 Barla, 136
 Barlalı Şerif Efendi, 30
 Baş Mahalle, 137
 Başköyliioğlu Hafız Mehmed Efendi, 125
 Başmakçı, 24
 Başviran Köyü, 133
 Başyığıtzâde Durmuş Efendi, 142
 Başyığıtzâde Süleyman Efendi, 141
 Başyığıtzâde Süleyman Sami, 144
 Batçioğlu Harlanıbos, 33
 Batçioğlu Sirtos, 8
 Isparta Rumlarından, 8
 Bayazitzâde Mustafa Ağa, 143
 Bayraktar oğlu Mustafa Ağa, 135
 Bayramoğlu Ali Onbaşı, 127
 Bayramoğlu Hacı Mehmed Ağa, 127
 Bedre Köyü, 137
 Behçet Bey, 85
 Burdur mutasarrıfı, 85
 Bekir Ağa oğlu Mustafa Ağa, 139
 Bekir Ağa oğlu Ömerali, 139
 Bekir Ağazâde Molla İbrahim, 137
 Bekir Efendi, 214
 Bekir Hoca oğlu Yusuf, 139
 Bekir oğlu Eşref Ağa, 135
 Bekir Sami, 82, 83
 Bekir Sıtkı Efendi, 226
 Bekiroğlu Mustafa Ağa, 133
 Bektaş oğlu Hafız Mehmed Zühdü Efendi, 135
 Bel Tarla, 24
 Belediye Reisi Nadir, 222
 Bellelizâde Ahmed Efendi, 125
 Bekarla, 128,280
 Berber oğlu Veli Efendi, 135
 Beslek oğlu Mehmed Çavuş, 135
 Bestilcizâde Osman Efendi, 131
 Bey Camii, 18
 Beydilli Köyü, 139
 Beyşehir, 8, 15,72, 107, 157, 184
 Beyyazı, 89
 Bezirgânzâde Hacı Hafız, 42
 Bezirganzâde. 32
 Bezirgânzâde Hacı Hafız İbrahim, 20
 Bezirganzâde Ali Efendi, 141
 Bezirgânzâde Ali Ziya, 144
 Bezirgânzâde Hacı Hâliz ibrahim, 42
 Bezirganzâde Hacı Hafız İbrahim Efendi, 125
 Bıçakzâde Cevdet Efendi, 136
 Bıtrakzâde Hacı Süleyman, 125
 Binbaşı Hakkı Bey, 242, 249
 Mürçteç Alay Kumandanı, 249
 Bingazi, 7, 40
 Binlizâde Mehmed Efendi, 137
 Bodurzâde Hacı Hasan, 20, 42
 Bodurzâde Hacı Hasan Efendi, 125
 Bodurzâde Hacı Mehmed, 125
 Bolu, 62, 85, 87, 151
 Bolvadin, 117
 Boncukzâde Hasan Tahsin Efendi, 142
 Boşnak Ömer, 272
 Şaki. 272
 Boyacıoğlu Ali Ağa, 143
 Boyacıoğlu İbrahim Efendi, 132
 Boz Ahmed oğlu Molla Ahmed, 134
 Boz Bey, 20, 40
 Bozkır, 52, 56, 72, 74, 106
 Bozkırlı Koca Mustafa, 108
 Böküzâde Hacı Mustafa, 46, 113
 Bölükbaşoğlu Ahmet Ağa. 125
 Bölükbaşoğlu Mehmed Efendi, 126
 Bölükbaşzâde Raşit Efendi, 212
 Bucak Köyü, 134
 Bucakdere Köyü, 140
 Buhurcu Uşakları, 41
 Buldan, 96, 99, 101, 244, 259, 261, 271
 Bulgar Ahmet Efe, 41
 Burdur, 15, 17, 18, 21, 23, 25, 26, 36, 38, 39, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 56, 58, 60, 63, 66, 74, 85, 89, 107, 144, 146, 148, 150, 157, 158, 159, 162, 171, 177, 181, 193, 203, 205, 233, 234, 235, 236, 237, 239, 245, 248, 250, 251, 253, 255, 267, 268, 269
 Burhaniye dağları, 96
 Burhanzâde İsmail Efendi, 131
 Bursa, 16,61,82,83
 Büyük Millet Meclisi, 62, 82, 87, 191, 230, 235, 240, 244, 245, 282, 283, 285, 287, 288, 289
 Büyükhacılar, 208

Cami Mahallesi, 127, 137, 138
 Cami-i Atik Mahallesi, 125
 Can adası, 37
 Cebel Nahiyesi, 16, 105
 Cedid Mahallesi, 126
 Cedit Köyü, 128
 Celal Bayar, 109
 Celaleddin Arif, 82
 Erzurum mebusu, 82
 Celâleddin Arif, 240
 Büyük Millet Meclisi Reis-i Sanisi, 240
 Cemal Bey, 24, 29, 36, 60
 Konya Valisi, 24
 Cemal Kaptan, 44
 Cemal Paşa, 15, 23, 25, 53, 55, 117, 119
 Esbak Isparta Mebusu, 15
 Cemaleddin Çelebi, 82
 Kırşehir mebusu, 82
 Cemil Bey, 205
 Cemil oğlu Molla Ali, 134
 Cemil oğlu Osman Ağa, 134
 Cemiyet-i İlimiye, 21, 22, 28
 Cemiyet-i İlimiye, 20
 Cendere, 256, 258, 259, 262, 263, 273, 275, 276
 Cerrah Abdülaziz Efendi, 242
 Sıhhiye memuru, 242
 Cifri, 24
 CifriKöyü, 128
 Ciğerzâde Hacı Ali Efendi, 125
 Ciğerzâde Hacı Mustafa, 77
 Cinoğlu Ali Ağa, 138
 CireKöyü, 135

Ç

Çakır Efe, 44
 Çakırcalı, 44
 Çakırzâde Hacı Mustafa, 20, 31, 42
 Çakmakçızâde Hilmi, 43
 Çakmakçızâde Hilmi Efendi, 212
 Çal, 15, 100, 102, 106, 233, 239, 244, 252, 258, 261, 263, 271
 Çaldıran, 89
 Çalpur'un Kâmil, 29
 Çanakkale, 7, 12, 13, 22, 60, 122
 Çanakkale Boğazı, 12
 Çandır Köyü, 138
 Çankaya, 11, 119

Çapalı, 67
 Çatmaoğlu Mustafa Ağa, 127
 Çavuş Ömer Ağa, 35
 Çavuşun Osman, 39
 Çay, 45, 117
 Çay Köyü, 133
 Çelebiler Mahallesi, 27, 59, 126
 Çeltikçi, 108
 Çeltikçi, 25
 Çerçin, 39, 47
 Çerkeş Ethem, 87
 Çerkeş Rüştü Bey, 60
 Isparta Jandarma kumandanı, 60
 Çeşmeyi Kebir Mahallesi, 142
 Çıkrıkçızâde Hüsnü Efendi, 140
 Çırakoğlu Hasan, 139
 Çiftlik, 260
 Çiği!, 119
 Çiğil(tepe), 119
 Çillioğlu Zühdü, 41
 Çillioğlu Zühtü, 32
 Çimsin, 153
 Çine, 270
 Çivril, 15, 100, 102, 106, 150
 Çivril'li Mustafa, 154
 Çoban oğlu Veli Ağa, 139
 Çoban Yusuf oğlu Mehmed Ağa, 136
 Çobanisa Köyü, 139
 Çönnezzâde Hacı Ali Ağa, 132
 Çömezzâde Mehmed Efendi, 125
 Çubuk Boğazı, 21
 Çubuklu, 264
 dağı, 264
 Çukur Köyü, 135
 Çünür, 24, 32, 39, 47, 60, 111, 196
 Çünür'lü Mehmet, 209
 Çünürlü Palaz oğlu Ömer, 227

D

Dabakhane Mahallesi, 125
 Damad Ferit, 78
 Damat Ferit Paşa, 151
 Damgacıların İzzet, 32
 Darbazoğlu, 38, 56, 59, 60
 Vasfı, 56
 Darbazoğlu Vasfı, 38, 60
 Burdur mutasarrıfı, 38
 Darbazzâde Hacı Vasfı Bey, 207
 Daribükü Köyü, 138

Darıviran, 196
 Debbâğhâne Mahallesi, 44
 Dede Efe, 156
 Dedeoğlu Hacı Hüseyin, 127
 Dedezâde Hilmi Efendi, 212
 Dedezâde Hilmi Efendi oğlu Melîmed, 215
 Değirmenci oğlu Mehmed Ali Ağa, 138
 Değirmencioglu Hacı Tahir, 125
 Deli Arif, 52
 Deli Osman, 97
 Delibaşı, 52, 104, 107, 115
 Delibaşı isyanı, 104
 Delibaşı İsyanı, 52
 Delibaşı Mehmed, 104
 Demir Köprü, 100
 Demirci, 8, 26, 32, 38, 41, 43, 44, 45, 46,
 52, 53, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 70, 77, 84,
 85, 89, 93, 94, 98, 100, 102, 106, 107,
 108, 110, 111, 112
 Mehmed Efe, 32
 Demirci Efe, 8, 26, 38, 41, 70, 77, 84, 93,
 100, 106, 109, 110, 112
 Mehmed Efe, 8
 Demirci Mehmed Efe, 26, 59, 100, 106,
 179,211
 Demirkapı Mahallesi, 131
 Demirköprü, 270
 Denizli, 15, 26, 27, 77, 84, 85, 90, 92, 93,
 96, 98, 100, 102, 103, 104, 230, 233,
 243, 249, 254, 265, 268, 272, 275, 277,
 278, 279, 280
 Dere, 125,263
 köprüsü, 263
 Dere Mahallesi, 125
 Dereboğazi, 107
 Deregümü, 24, 32, 127, 196
 Deregümü Köyü, 127
 Dereiçi Köyü, 284, 285, 286
 Dereköy, 243, 244, 257, 258, 263, 273, 276,
 278
 Dereli Eşkiya Hafız, 29
 Dereli Hacı Şükrü, 29
 Derelizâde Hafız Ali, 30
 Derviş Bey, 52, 85
 Derviş oğlu Musdan Efendi, 133
 Develizâde Abdülkerim oğlu Mehmed
 Efendi, 215
 Dinar, 15, 16,38,41, 100, 102, 106, 111,
 115, 124, 146, 147, 149, 150, 158, 159,
 164, 215, 255, 267

Dinar Reddi İlhak Heyeti, 124
 Dinek, 104
 Diresgene Köyü, 134
 Divan-ıÂli, 10
 Diyarbekir'li Hacı Şükrü, 32, 41
 Diyedin, 196
 Doğancı Mahallesi, 68, 125
 Doğanlı, 258, 261,275, 276
 köprüsü, 258
 Doktor Alaminyon, 55
 Dokuzuncu Depo Alayı, 7, 17
 Dömeke, 22
 Kalesi, 22
 Dömeke Kalesi, 122
 Dualar, 26, 112
 Dualar Köyü, 26
 Dumanlı Mehmed Ağa, 106
 Dumlupınar, 119
 Durakzâde İbrahim Efendi, 140
 Durmuşzâde Mehmed Efendi, 142
 Durmuşzâde Mehmed Tefvik, 144
 Durmuşzâde Tefvik Efendi, 141, 142
 Düvel-i hilâfiye, 78
 Düzler, 275
 karyesi, 275

E

Ebced Beli, 47
 Eber, 24, 128
 Ebu'l-Fâruk, 89
 Eczacı Brekiye, 55
 Eğirdir, 14, 16, 22, 25, 36, 37, 38, 64, 65,
 66, 67, 68, 71, 73, 89, 103, 105, 106,
 107, 119, 123, 131, 140, 145, 153, 161,
 162, 164, 166, 167, 177, 178, 183, 185,
 186, 187, 190, 191, 198, 200, 230, 232,
 233, 239, 247, 252, 269, 288
 Eğirdir Gölü, 16
 Ekmekçi Hacı Mustafa, 125
 Ekmekçi Hacı Şükrü, 125
 Ekmekçi Süleyman Çavuş, 32
 Ekmekçi Yahyazâde Hacı Mustafa, 113
 Ellialtızâde Musda Efendi, 126
 Elvanoğlu Molla İbrahim, 139
 Emilton Duryani, 39
 Emir Alizâde Hacı Arif, 42
 Emir Ali-zâde Hacı Arif, 20
 Emir Alizâde Hacı Avni, 42
 Emir Alizâde Hacı Arif, 195

Emirzâde ismail Ağa, 143
 Emirzâde Alimed Çavuş, 143
 Endülüs, 3, 89
 Enver, 7, 42, 58
 Paşa, 7
 Enver Efendi, 192
 Ereğli, 151
 Erenler Mahallesi, 137
 Ermeni, 18, 45, 182, 222, 272, 273
 Erzurum, 82, 116, 155, 169
 Erzurumlu Hacı Ali, 39
 Erzurumlu Rıdvan, 32
 Eskişehir, 4, 54, 88, 89, 114, 153, 176,269
 Ethem Bey Efendi. 80
 Afyonkarahisar mutasarrıfı, 80
 Ethem Efendi, 25
 Eyüp Bey, 232, 233, 234, 238, 249, 252,
 262, 274, 277
 Timur Alayı Erkân-ı Harbi, 234
 Eyüp oğlu Hasan Efendi. 135
 Ezanzâde Hacı Ahmet Efendi, 29
 Ezanzâde Şükrü, 195

F

Fahreddin Paşa. 50, 102
 Fahrettin, 267
 12. Kolordu Kumandanı, 267
 Fahri Efendi, 266
 Faik Bey, 27, 60
 Denizli Mutasarrıfı, daha sonra
 Tekirdağ Meb'usu, 27
 Fakızâde Faik Efendi, 140
 Faliş Rıfkı, 11
 Fandas, 196, 197, 252, 256
 Fandas Köyü, 47
 Fatih, 89
 Fatin Bey, 89
 Eskişehir mutasarrıfı, 89
 Fehmi Çavuş, 255
 FERAHİ CAMİİ, 34
 Ferik Cemal Paşa, 130
 İkinci Ordu Müfettişi, 25, 130
 Ferit Bey, 174,203
 Isparta Bidayet Ceza Reisi, 203
 Isparta Ceza Reisi, 174
 Ferit Paşa, 151, 153, 155, 187
 Feslek, 264
 Fevzi, 18,36,52,72,87,88, 117, 121

Paşa (Mareşal Fevzi Paşa Degildir),
 18
 Fevzi Paşa, 82, 83
 Feyzullah Mahallesi, 125
 Filistin, 7
 Flemenk, 78
 Fokoroğlu Hacı Osman Ağa, 126
 Fransa, 78
 Fransız, 51
 Fransızlar, 167, 169, 170

G

Galip Bey, 151
 Trabzon Valisi. 151
 Gani oğlu Osman Ağa. 134
 Garip Köyü, 143
 Gariplizâde Hafız Ali Efendi, 137
 Gazi Ata Bey, 14
 Gazi Mustafa Kemal, 7
 Gediz, 274
 Gelendos, 14,41,96,97
 Gelendos'lu Şaban Ağa, 42
 Gelendost, 36, 91
 Gelendost Çayı, 36
 Gelendostlu Mestan Ağa müfrezesi, 37
 Gelibolu, 185
 Genişoğlu Ömer Efendi, 132
 Geresin Dağı, 111
 Germiyan Mahallesi, 125
 Geyik dağı, 97
 Geyran, 196
 Geyve, 272, 273
 Girid'li Enver Bey, 42
 Girid'li Enver Bey, 57
 Giritli Ali Rıza
 Müdde-i Umûmi, 27
 Goncalı, 262, 266
 Gökçeoğlu Mehmed, 203
 Gök hüseyin oğlu Süleyman. 138
 Gökmenin Mehmed, 41
 Gölbaşı, 47. 108
 Gölhisar, 200
 Gönen, 14,24,56,61, 127, 196,227
 Gönen Kasabası, 127
 Göreme Köyü, 143
 Göremez, 246, 259, 260, 277
 Gülemez, 257, 259, 261
 Güleşoğlu İsmail, 139
 Gümrükçü Mustafa Efe, 44

Gündilzoğlu Hafız Osman, 125
 Güney, 261, 262, 263, 273, 275, 276, 278
 Güneyce Köyü, 135
 Gürzon, 261
 karyesi, 261
 Güzel Pınar, 243
 Güzler, 257, 262
 Karyesi, 257

H

Hacı Abdullah, 106
 Hacı Ahmed, 42, 77, 87
 Arslan Hane Hatibi, 87
 Hacı Ahmed Efendi, 199
 Hacı Ahmed Kahya oğlu Molla Hasan, 138
 Hacı Ahmed oğlu Molla Süleyman, 140
 Hacı Ahmet, 26, 29, 52, 63
 Hacı Ahmetler Köyü, 139
 Hacı Ali Çavuş'un Osman, 21
 Hacı Ali Çavuşun Osman. 32
 Hacı Ali oğlu Hacı Osman Ağa, 136
 Hacı Alinin Muhammed, 128
 Hacı Arif, 31, 33, 42, 44
 Hacı Bayram Camii, 81
 Hacı Bekir, 15, 117
 Akşehir'li, 15
 Hacı Bekirzâde Osman Nuri Efendi, 215
 Hacı Bey, 82
 Dahiliye nazırı, 82
 Hacı Burlanzâde Hacı Ali Ağa, 131
 Hacı Cumaoglu Hacı Halil, 126
 Hacı Cuniazâde Hacı Halil, 44
 Hacı Efê, 52, 74
 Hacı Elfe Mahallesi. 126
 Hacı Emin Efendi, 41
 Senirkentii, 41
 Hacı Eminzâde, 33
 Hacı Emirzâde Yakup Efendi, 140
 Hacı Esat, 128
 Hacı Eşref Ağa, 105, 106
 Hacı Etemzâde Ali Bey, 215
 Hacı Etemzâde Mehmed Ağa, 215
 Hacı Ethem oğlu Mustafa Ağa, 139
 Hacı Eyyüb Efendi, 139
 Hacı Güzel oğlu Mahmud Ağa, 136
 Hacı Hafız, 20, 32
 Hacı Hafız Mehmed Efendi, 127, 134
 Hacı Hafız Salih Efendi, 132
 Hacı Hafızâde Mahmud Efendi, 138

Hacı Halil oğlu Musdan Ağa, 134
 Hacı Hasan Efendi, 55
 Hacı Hasan Efendi oğlu Nuri Efendi, 134
 Hacı Hasan oğlu Molla Mehmed, 133
 Hacı Himmet oğlu Ahmed Ali, 139
 Hacı Himmetoğlu Ömer, 127
 Hacı Hüseyin Ağazâde Hacı İbrahim, 128
 Hacı Hüseyin oğlu Osman Onbaşı, 136
 Hacı Hüseyinoğlu İbrahim, 127
 Hacı Hüsnü Efendi, 32, 35, 41, 42
 Hacı İbiş Ağa, 80
 Hacı İncezâde Hacı Hafız Hasan Efendi, 132
 Hacı İsa oğlu İbrahim Ağa, 135
 Hacı İsmail Ağa, 105, 106
 Hacı İsmail Efendi oğlu Molla İsmail Ağa, 136
 Hacı İvaz Mahallesi. 125
 Hacı Kadirzâde Ahmet, 128
 Hacı Kadirzâde Doktor Abdi Bey, 199
 Hacı Kamil, 8
 Hacı Kelahmetoğlu Ahmet Ağa, 131
 Hacı Kelahmetoğlu Tahir Ağa, 132
 Hacı Mahmud Efendi, 138
 Hacı Mahmud oğlu Mehmed Ağa. 139
 Hacı Mahmut oğlu Ali, 280
 Hacı Mehmed Ağa, 133
 Hacı Mehmed Efendi, 125. 140
 Dere İmamı, 125
 Hacı Mehmed Efendizâde 1 lafız Ömer Efendi, 139
 Hacı Mehmed oğlu Eşref Ağa. 137
 Hacı Mehmed oğlu Molla Osman Ağa. ! 35
 Hacı Mehmed oğlu Molla Ömer Ağı; ! 36
 Hacı Mehmed oğlu Musa Efendi, 139
 Hacı Mehmed oğlu Mustafa Çavuş, 139
 Hacı Mehmed oğlu Osman Efendi. 13"
 Hacı Mehmedzâde Osman Efendi, 133
 Hacı Mehmet Ağa, 32
 Hacı Mustafa oğlu Molla Emin, 133
 Hacı Mustanzâde Mehmed Efend'. 143
 Hacı oğlu Abdullah Çavuş. 138
 Hacı oğlu Mustafa Ağa, 137
 Hacı Osman oğlu Ali Ahmed Çavuş, <
 Hacı Osman oğlu Hüseyin Efendi, E4
 Hacı Osman oğlu Molla Hüseyin Mahdumu ArifOnbaşı, 134
 Hacı Osmanoglu Hacı İbrahim Çavuş, 127
 Hacı Ömer Ağa, 136
 Hacı Ömerzâde Yusuf, 20
 Hacı Ömerzâde Yusuf Efendi., 125

- Hacı Ramazanzâde, 52
Hacı Ramazanzâde Musda Efendi, 125
Hacı Rüştü Efendi, 33
Hacı Süleyman oğlu Osman Ağa, 137
Hacı Şerifoğlu Halil Efendi, 132
Hacı Şih Mahallesi, 132
Hacı Tahir, 80
Hacı Tanaşoğlu, 156
Hacı Yusuf oğlu Melmed Çavuş, 136
Hacıaliler Köyü, 139
Hacıbabazâde Hakkı Efendi, 142
Hacılar, 196
Kövü, 196
Hacıoğlu Veli Onbaşı, 127
Hacıosmanzâde İbrahim Efendi, 131
Hacızâde Hasan Hüseyin Efendi, 142
Hacızâde Nakil Efendi, 128
Hafız Abdullah Efendi, 127
Hafız Abdurrahman Efendi, 131
Hafız Ahmed Ağa, 135
Hafız Hüseyin, 11
Hafız İbrahim, 125, 130, 183, 192, 214, 222, 226, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 246, 248, 252, 253, 254, 265, 267, 268, 269, 278, 279, 280, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289
Hafız İbrahim Bey, 87
Hafız İbrahim Efendi, 88
Hafız Mehmed Efendi, 135
Hafız Nuri, 19
Yenice Köylü, 19
Hafız Ömer, 125
Hafız Sabrı Efendi, 106
Hafız Süleyman Efendi, 142
Hafız Süleyman oğlu Paşa, 217
Hafızazâde Ömer Efendi, 131
Hakkı, 126, 131, 140, 142, 193, 224, 241, 242, 249, 254, 278, 279
Heyet-i Milliye Reisi, 269
Hakkı Behiç Bey, 82
Hakkı Bey, 224, 241, 249, 278
Hakkı Çavuş, 60
Bölük yazıcısı, 60
Haleb, 169
Halep, 20, 170
Halıcı Abdizâde Ethem Efendi, 45
Halid Efendi, 146
Halil Efendi, 26, 127
Halil İbrahim, 52, 56, 70, 142, 147, 244
Halil İbrahim Efendi, 142
Halil İbrahim Efendi, 56
Halil oğlu Molla Ahmed, 138
Halil oğlu Osman Ağa, 134
Halil oğlu Ömer Efendi, 139
Halilzâde Musda Efendi, 137
Halim oğlu Ramazan Ağa, 134
Halis Turgut, 180
Hâlit Efendi, 38
mülazım, 38
Halkalızâde Hakkı Efendi, 74
Hallaçoğlu Hafız Osman Efendi, 126
Hallaçzâde Hacı Hakkı Efendi, 126
Hallaçzâde Osman Efendi, 77
Hama, 170
Hamam Mahallesi, 131
Hamamcı Hacı Hafız, 125
Hamamcızâde Edhem, 38
Hamamcızâde Ethem, 27
Hamamcızâde Ethem, 126, 195
Hamamcızâde Ethem Efendi, 126
Hamdi, 26, 29, 41
Denizli'de komiser, 26
Hamdi Efendi, 128
Ağros Nahiye Müdürü, 128
HamidBey, 91
Hamidiye, 128
Hamidiye Mahallesi, 142
Hamidoğlu, 15
Hamit, 125, 254
İstiklâl Mahkemesi Reisi, 254
Hamit Bey, 113
Isparta İstiklal Mahkemesi Reisi, 113
Hammer, 89
Hamza oğlu Alı Ağa, 134
Hamzazâde Mehmed Efendi, 136
Handanzâde Aziz, 43
Handanzâde Yakup, 44
Handanzâde Hacı Hafız Efendi, 125
Handanzâde Zühdü Efendi, 125
Hanri Wilson, 272
Harb-i Umumi, 272
Harbiye Nazırı Cemal Paşa, 174, 175
Harmancı, 104, 106
Harmancı Ali Çavuşoğlu, 104
Harput, 170
Hasan Ali Efendizâde Osman Efendi, 137
Hasan Avni Efendi, 19
Hasan Fikri, 19

Nahiye Müdürü, 19
 Hasan Hüseyin Efe, 52, 56, 70, 71, 72, 73, 172,205
 Çankaralı, 52
 Hasan oğlu Almed Ağa, 135
 Hasan oğlu Ahmet Hamdi Etendi, 214
 Hasan oğlu İbrahim, 135, 227
 Hasan Onbaşı, 133
 Hasan Paşa, 7
 Hasan Ziya Paşa, 89
 Hasankalezzâde Şükrü Efendi, 125
 Hasanoglu Hasan Ağa, 133
 Hasköy, 270
 Hatapçı Hasan Hüseyin, 45
 Hatip Halil Efendi, 135
 Hatip Hasan Efendi, 133
 Hatip Mehmed Ali Efendi, 138
 Hatip Mehmed Efendi, 135
 Hatip Osman Efendi, 138
 Hatipoğlu Mehmed Çavuş, 127
 Hatipoğlu Molla Süleyman Ağa, 136
 Hatipoğlu Mustafa Ağa, 127
 Hatipoğlu Süleyman Çavuş, 127
 Hatıpzâde Hacı Behçet Efendi, 132
 Hatıpzâde Nuri Efendi, 131, 132
 Hatıpzâde Rıfat Efendi, 131
 Hatip Hüseyin Efendi, 133
 Hatıpci Osman, 111
 Havutlu Köyü, 133
 Haymana, 116
 Hayri Ahmet Oğlu Mustafa, 44
 Hayri Bey, 244
 Trabzon Mebusu, 244
 Hayta, 97
 Aşireti, 97
 Haytaoğlu Nuri Efendi, 63, 69
 Hazreti Adem, 1
 Hazreti Danyâl, 2
 Hazreti Dâvud, 2
 Hazreti Havva, 1
 Hazreti İbrahim, 2, 16
 Hazreti İbrahim, 2, 3
 Hazreti İdris, 2
 Hazreti Mesîh, 2
 Hazreti Muhammed, 2, 3
 Hazreti Nuh, 1
 Hazreti Nûh, 2
 Hazreti Süleyman, 2
 Hazret-i Yusuf, 2
 Heyet-i Temsiliye, 6, 43, 50, 51, 54, 55

Hıraca oğlu Osman Ağa, 135
 Hızır Bey, 15
 Hızırçelebi Mahallesi, 142
 Hicaz, 3
 Hidayet Efendi, 242
 Hikmet Bey, 105, 127
 Keçiborlu Nahiye Müdürü, 127
 Hilmi Efendi, 127,223
 Gönen kasabası müderrisi, 127
 Himmət oğlu Hasan Ağa, 139
 Himmət oğlu Mehmed Ali, 140
 Himmət oğlu Süleyman, 147
 Hindistan, 40
 Hintli, 272
 Hisar Efendi Mahallesi, 125
 Hitit, 14
 Hitler, 10
 Hoca Hacı Süleyman, 26
 Hoca Mustafa, 20
 Hoca oğlu Süleyman Ağa, 135
 Hoca Şükrü Efendi, 86
 Afyon mebusu, 86
 Hoca Vehbi, 102
 Hoca Vehbi, 10
 Hocaazâde
 Mahallesi, 18
 Hocaazâde Ali Rıza Efendi, 137
 Hocaazâde Mahallesi, 125
 Hocaazâde Sadık Efendi, 141
 Hocaazâde Tahir Efendi, 137
 Honaz, 101
 Horaz Ali, 36
 Horazoğlu Ali, 46
 Horoslu Bey, 108
 Horozoğlu Ali, 32
 Hoyran, 105
 Hulusi Efendizâde Mustafa Çavuş, 137
 Humus, 170
 Hurşit Bey, 89
 Beyyazı Kaymakamı, 89
 Hüdâvendigâr, 89
 Hürriyet İtilaf, 29
 Hürriyet İtilaf Fırkası, 29
 Hürriyet ve İtilâf Fırkası, 166
 Hüseyin oğlu Mehmed Onbaşı, 138
 Hüseyin Ağa, 135, 138
 Hüseyin Ağa oğlu İsmail Ağa, 135
 Hüseyin Atuf, 128
 Hüseyin Çavuş oğlu Himmət Ağa, 136
 Hüseyin Çavuş oğlu Şevket, 224

Hüseyin Efe. 258
 Hüseyin Efendi, 132
 Hüseyin Hüsnü Bey. 21
 Hüseyin Hüsnü Efendi bin Emin Efendi, 68
 Hüseyinzâde Murat Efendi, 143
 Hüstre Efendi, 215
 Hüyük, 14, 37, 66, 67, 68, 184

I

İlgın, 106, 107
 Irak, 272
 Ispart-. 1. 6, 7, 8, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 32, 34, 36, 37, 38, 39, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 55, 56, 57, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 73, 75, 76, 78, 79, 83, 85, 86, 87, 89, 90, 91, 92, 94, 98, 100, 102, 104, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 113, 115, 117, 118, 119, 121, 122, 123, 124, 129, 130, 131, 141, 143, 145, 146, 147, 148, 150, 152, 155, 156, 159, 161, 162, 164, 166, 167, 168, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 181, 182, 183, 192, 193, 194, 196, 197, 198, 199, 200, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 210, 212, 213, 215, 217, 219, 221, 223, 226, 228, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 262, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290
 Isparta İstiklâl Mahkemesi, 106
 Isparta Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, 161
 Ispartalı Şevki Ağa, 137
 İbişler Köyü, 138
 İbişzâde Ali Efendi, 142
 tbradı. 29
 İbrahim, 16, 23, 25, 32, 35, 42, 49, 51, 56, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 75, 79, 88, 110
 Mütekâid mülazım, 35
 İbrahim Ahmedavuş, 139
 İbrahim Çavuş, 126
 İbrahim Efendi, 32
 Mütekâid Mülazım, 32
 İdriszâde Alı Efendi, 141
 İdriszâde Ali Rıza, 144

İdriszâde Mehmed Efendi, 142
 İfham, 188
 İğdecik, 108, 110, 111, 196, 197, 198, 224, 253, 255
 İğneci Mahallesi, 125
 İhsan Bey. 9, 41
 Esbak Bahriye Vekili, Cebel-i Bereket Meb'usu, 9
 Senirkent Nahiye müdürü, 41
 İkdâm, 188
 İleri, 188
 İlhanzâde Ali, 128
 İlme (İlama) Köyü, 137
 İlyas, 145, 146
 Karyesi, 145
 İmam Kâmil, 125
 İmam Mehmed Ali Efendi. 125
 İmanı Murat Efendi, 132
 İmam Süleyman Efendi, 127
 İmamzâde Tahir, 31
 İmanzâde Ali Efendi, 125
 İmamzâde Hafız Mehmed Efendi, 143
 İmaret Mahallesi, 132
 İnce oğlu Hafız Ahmed Efendi, 135
 İncedere, 138
 İnegöl, 261
 İngiliz. 147, 153, 180, 185, 272
 İngiliz Hüseyin, 32, 36, 46
 İrfan Efendizâde Hikmet, 52
 İskender, 16
 İskender Mahallesi, 125
 İslâm Hilâfeti. 79
 İslamköy'lü Hacı Abdil Ağazâde İzzet Ağa, 39
 İsmail Efendi. 127
 İsmail Hakkı, 25, 26, 60, 78, 140, 280
 Topçu Binbaşısı, 26
 İsmail Hakkı Bey, 26, 60, 78
 Kalem Reisi, 26
 İsmail oğlu Ali Efendi, 215
 İsmail Usta oğlu Hüseyin Ağa, 138
 İsmet İnönü, 12, 89, 109, 117, 121
 İspanya, 3, 78
 İstanbul, 7, 14, 16, 19, 20, 21, 24, 30, 53, 54, 78, 79, 82, 83, 89, 105, 115, 151, 176, 187, 272, 273, 290
 İstanbul Divan-ı Harbi, 24
 İsveç, 78
 İş Bankası, 21
 İşçi İsmail. 32

italya, 10, 25, 27, 34, 39, 40, 45, 47, 50, 78,
79,84,85, 179,238
İttihat ve Terakki, 7
İzmir, 5, 6, 8, 17, 19, 22, 26, 27, 28, 30, 33,
52, 55, 57, 65, 83, 88, 109, 114, 115,
118, 122, 156, 170, 179, 180, 192, 210,
213,245,290
İzmit, 151
İzzet Efendi, 72

J

Jandarma Çavuşu Rıza Efendi, 141
jandarma Kumandanı Tahsin Bey, 73
Japonya, 78

K

Kâzım Özalp
Millî Müdafaa Vekili, 19
Kabaca Köyü, 143
Kabe, 2, 4
Kaçgınzâde Hacı Ahmed Efendi, 125
Kaçkızâde Hacı Ahmed, 20, 42
Kaçkızâde Hacı Ahmet, 195, 226
Kadı Bey, 97
Kadıköy, 94, 95
Kadioğlu Ahmed Çavuş Ağa, 127
Kadioğlu İbrahim Çavuş Ağa, 127
Kadioğlu Mustafa, 125
Kadızzâde Ali Efendi, 141
Kadızzâde Hafız Osman Efendi, 143
Kadızzâde Hafız Ömer Efendi, 137
Kadızzâde Hurşit Çavuş, 137
Kadızzâde Musdu Efendi, 137
Kadiroğlu Abdullah Ağa, 132
Kahramanoğlu Yordanâki, 57
Kahvecizâde Ömer Ali Ağa, 137
Kâhyaoğlu, 156
Kâhyaoğlu Minya, 55
Kale İmamzâde Hafız Ali Efendi, 132
Kale Mahallesi, 131
Kalenderoğlu, 16
Celâli eşkiyası, 16
Kallaşzâde Ali Efendi, 137
Kâmil Paşa, 89
Kanunî, 4
Kantaroğlu Muhsin Efendi, 133
Kanunî, 89

Kanun-u Esasî, 154
Kapıcızâde İzzet, 52
Kara Anız oğlu Mehmed Ağa, 135
Kara Erkek Müfrezesi, 11 1
Kara Şar, 89
Müfrezesi, 89
Kara Yorgi, 27, 28, 55
Karaağaç, 13, 14, 22, 36, 52, 56, 64, 65, 66,
67, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 89, 104, 106,
107, 119, 123, 125, 145, 147, 153, 157,
161, 162, 164, 166, 167, 169, 173, 175,
177, 178, 180, 183, 184, 185, 186, 187,
190, 191, 205, 230, 232, 247, 248, 268,
288
Karaağaç Mahallesi, 125
Karaağı Köyü, 136
Karabağlar, 37
Karacahisar, 136
Karaçolak Abdullah, 96
Karadiken Köyü, 138
Karahayıt, 247, 249, 254, 260, 267, 270,
273, 276, 277, 278
Karahisar, 144, 148, 150, 152, 153, 156,
163.210,270,287
Karakaşzâde Ali Efendi, 126
Karaman, 106, 107
Karamoliazâde Mehmed Efendi, 143
Karataş, 270, 271
karyesi, 271
Karazâde Tevfik Efendi, 142
Karazor İbrahim, 107
Karbuzbazan Çeşmesi, 28
Kargılık, 243
Kartoz Köyü, 138
Kasap Mahallesi, 127
Kasap Osman, 106, 107
Kasapzâde Mehmed Efendi, 137
Kasımlar Köyü, 139
Katırcıoğlu Hacı Ali Ağa, 127
Katip Ahmed Efendi, 127
Katip Mahallesi, 131
Kâtipzâde Hafız Ahmed, 125
Kavaf Kadızzâde Ali Efendi, 125
Kavalâi İbrahim Paşa, 16
Kavasoglu Süleyman Efendi, 132
Kavukcuzâde Mahmut, 29
Kavukcuzâde Mahmud Efendi, 126
Kayı, 24, 32, 196
Köyü, 24
Kayıhan, 4

- kabilesi, 4
 Kaymakam Midhat Bey, 98
 Kaymakam Mustafa Bey, 271
 Kaymakkapı, 29
 Kayseri, 116
 Kayyubi Mustafa Ağa, 125
 Kaz Ahmet, 146, 193
 Kaz Ahmet Çetesi, 193
 Kazak Süleyman Paşa, 272, 273
 Kâzım, 243
 Kazım Hüsnü, 102
 Kazım Karabekir Paşa, 290
 Keçeci Mahallesi, 67, 125
 Keçiborlu, 16, 24, 25, 26, 41, 64, 65, 67, 68, 115, 127, 128, 130, 141, 145, 146, 149, 153, 156, 162, 166, 169, 175, 180, 183, 186, 191, 195, 223, 237, 268, 280
 Kelahmetoğlu Ahmed, 139
 Kemal Atatürk, 6, 81
 Kemal Turan, 80, 83
 İhtiyat zabiti, daha sonra mebus, 80
 Kereli oğlu Hüseyin Ağa, 139
 Kerim Paşa Hanı, 20, 50, 57
 Kerimoğlu Veli Efendi, 133
 Kesik Baş, 14
 Kesme Köyü, 138
 Kılıç, 280
 karyesi, 280
 Kılloğlu İbrahim, 96
 Kırk Minareli Cami, 30
 Kırıkkale, 120
 Kışla, 24, 127, 196, 254
 Kışla Köyü, 127
 Kızıl
 Köyü, 196
 KızılAşireti, 196
 Koca Ali oğlu Mehmed Ağa, 135
 Koca Halil oğlu Ali Ağa, 133
 Koca Musa oğlu Mustafa Ağa, 133
 Kocaaliler, 259, 277
 Kocaoğlu Molla Ömer, 139
 Koçular, 136
 Koçurzâde Hacı Tahir Efendi, 140
 Kolcu oğlu Ali Çavuş, 143
 Konuroğlu Nuri, 57
 Konurzâde Nuri Ağa, 60
 Konya, 15, 17, 23, 24, 25, 29, 30, 36, 37, 38, 50, 56, 57, 62, 72, 75, 76, 82, 86, 102, 104, 105, 106, 108, 110, 111, 115, 151, 157, 158, 160, 162, 174, 175, 176, 186, 187, 190, 208, 247, 272
 Konyalı Mustafa, 127
 Kosova, 89
 Kotça Ormanı, 161
 Kozluca Köyü, 128
 Kölezâde Hamid, 201, 216
 Kölezâde Hamid Ağa, 43
 Kölezâde Hamid Efendi, 201
 Kölezâde Hamit Ağa, 125
 Koni Bey, 94, 101
 Köprübaşı, 37
 Köprülü Hasan Efendi, 89
 Köse oğlu Yusuf Mahdumu Ali Ağa, 136
 Köşk, 26, 32, 63, 69, 77, 97, 146, 150, 224
 Köşk Cephesi, 26
 Kubbeli Mahallesi, 132
 Kuburzâde Hafız Süleyman Efendi, 132
 Kuleli, 14
 Lisesi, 14
 Kuleönü, 15, 44, 61, 63, 69, 71, 73, 91, 172, 197, 208, 211, 217, 224
 Kuloğlu Hacı Mustafa Ağa, 139
 Kuloğlu İbrahim Ağa, 139
 Kundakçızâde Kemal, 31
 Kundakçızâde Rıza, 125
 Kurtcebe Bey, 94, 96
 Kusâd, 105
 Şaki çetesi, 105
 Kuş Hoca Hasan, 106
 Kuşbaşzâde Hasan, 125
 Kuvâ-i Miliye, 7
 Kuvâ-i Milliye, 6, 8, 53
 Kuva-yi Seyyare, 252
 Kuydur Ali, 32
 Kuyucak, 264, 280
 Kuyucak Ağası, 40
 Kuzca Köyü, 139
 Küçük Cemal Paşa, 23, 162
 Küçük Cemâl Paşa, 198
 Küçük Dede, 156
 Küçük Dede Efe, 41
 Küçük Efe, 156
 Küçük Hamdi, 41
 Küçük Mehmed oğlu Hasan Ağa, 135
 Küçük oğlu Mehmed Efendi, 143
 KüpcU Hasan Hüseyin, 106
 Kürdoğlu Mehmed Çavuş, 135
 Kürtoğlu Hüseyin, 21, 32
 Kütahya, 16, 86, 150

Kütüküzâde Ali Bey, 87

L

Lağus, 127, 196, 227

Lağus Köyü, 127

Lagus'lu Yörük Halil, 227

Lağuslu Hacı Hasan Ağa, 32

Lagus'lu Hacı Hüseyin, 24, 41, 74

Lâlelioğlu Mehmet Çavuş, 32

Latan, 55, 58, 70, 181

Lenin, 9

Livatya, 14

Lokman, 2

Londra, 178

M

M. Alizâde Musda Efendi, 136

Madanoğlu Mehmed Çavuş Ağa, 127

Mahmud Çavuş, 135

Mahmud Efe, 60, 61, 62, 77, 78, 85, 106,

111

Mahmut, 7, 16, 18, 21, 29, 46, 91

II. Mahmud, 16

Mahmut Cevat, 18

Mahmut Çavuş, 182, 224

Isparta Mücahidleri Kumandanı, 182

Mahmut Şevket, 7

Paşa, 7

Maksud Çavuş müfrezesi, 100

Malta, 78, 83, 117

Maltepe, 14

Lisesi, 14

Manavgat, 106, 107

Manisa, 16

Maraş, 167, 168, 169, 184

Martinli Paşa, 97

Marzızâde Mehmed Efendi, 142

Meclis-i Mebusan, 54, 185

Meddah Serûrî, 15

Mehmed Ali Efendi, 64, 198

Mehmed Çavuş, 127, 134

Mehmed Efe, 146, 161, 174, 175, 177, 179,

181, 189, 215, 221, 275

Demirci, 146

Mehmed Efendi oğlu İbrahim Ağa, 136

Mehmed Hoca oğlu Ahmed Çavuş, 134

Mehmed oğlu Hüseyin Hüsnü, 214

Mehmed oğlu Raşit Efendi, 215

Mehmed oğlu Veli Efendi, 134

Mehmed Sipahi oğlu Hacı Ahmed Ağa, 138

Mehmed Zühdü Efendi, 141

Keçiözü Nahiye Müdürü, 141

Mehmet, 21, 27, 31, 32, 34, 36, 37, 40, 42, 44, 58, 61, 83, 94, 120

Telgraf müdürü, 31

Mehmet Ali, 31

Belediye sandık emini, 31

Mehmet Ali Efendi, 242

Mehmet Bey, 231, 247

Mehmet Efe, 38, 58

Mehmet Efendi, 27, 42, 94

Posta Müdürü, 27

Mehmet Murat, 271

175. Alay Kumandanı, 271

Mehmet Pehlivan, 36

Mehterzâde Mehmed Efendi, 125

Menderes, 96, 98, 99, 101, 102, 255, 256, 276

Menderes nehri, 96

Mersin, 170

Mestan Ağa, 126

Meşecizâde Hacı Hafız Efendi, 132

Meşrutiyet, 20

Mevlevi Ali Dede, 20, 42, 125, 226

Mevlevi Ali Dede Efendi, 214

Mevlüt Efendi, 135

Meydanzâde Hafız Mehmed Efendi, 141

Meydanzâde Mehmed Arif, 144

Meydanzâde Osman Efendi, 142

Mısır, 16

Mısır Ordusu, 16

Mısır'lı Mehmed Ağa, 106

Milli Banka, 13

Millî Isparta Bölüğü, 266

Mirahur Köyü, 133

Miralay Baha Bey, 172

Miralay Bahâ Bey, 71

Jandarma müfettişi, 71

Miralay Cevdet Bey, 36, 38

68. alay kumandanı, 36

Miralay Hamdi, 29

Miralay İsmail Hakkı Bey, 25

Burdur Kalem Reisi, 25

Miralay Ömer Lütfü Bey, 42

Mirliva Hamdi Paşa, 162

Mohaç, 89

Molla Ahmet oğlu Süleyman Ağa, 134

Molla Burhan, 138

- Molla Halil Ağa, 136
 Molla Hasan oğlu İbrahim Ağa, 135
 Molla Hüseyin oğlu Ali Molla, 136
 Molla Hüseyin oğlu Molla Osman, 136
 Molla Mehmed Efendi, 133
 Molla Mehmed oğlu Musa Ağa, 139
 Molla Mevlûd, 107
 Molla Muhsin Ağa, 136
 Molla oğlu Başçavuş, 134
 Molla Osman oğlu Bekir Ağa, 134
 Molla Ömer oğlu Halil Ağa, 134
 Mollagaripzâde Atımed Efendi, 125
 Mollaismailoğlu Ali Ağa, 127
 Mollaosmanzâde Ahmet Ağa, 132
 Montrö, 12
 Mösyö Jiro, 46
 Muhâceret-i Umûmiye, 14
 Murat, 15
 11. Murad, 15
 Murat Çavuş, 138
 Musa Ali oğlu Mehmed Ağa, 136
 Musa bin Sakafî, 3
 Musa Efendizâde Ahmed Efendi, 142
 Musa Kâzım, 15
 Musa Kazım, 102
 Musa Kethüda oğlu Ali Ağa, 138
 Musa Kethüda oğlu Musda Efendi, 138
 Musa Onbaşı oğlu Mehmed Ağa, 138
 Musaoğlu Hacı Hüseyin Ağa, 127
 Musaoğlu Kasım Ağa, 133
 Musda Efendi, 125
 Musdan Kahya oğlu Molla Kerim, 134
 Musevî, 222
 Musolini, 10
 Mustafa Bey, 21,42,44,53,88, 113
 Jandarma Bölük Kumandanı, 21
 Tokat mebusu, 113
 Mustafa Çavuş oğlu Mustafa Ağa, 134
 Mustafa Çavuş oğlu Veli Ağa, 134
 Mustafa Efendi, 195
 Mustafa Fehmi Efendi, 82
 Bursa mebusu, 82
 Mustafa Kemal, 5, 6, 7, 8, 36, 53, 54, 55, 58,79,80,83,87, 114, 115
 Mustafa Kemâl, 152, 154, 161, 170, 176, 187, 188, 191,237,240,282,283,285, 287, 288, 290
 Mustafa Kemal Bey, 7
 Hareket Ordusunda Erkân-ı Harbiye Reisi, 7
 Mustafa Kemal Paşa, 7, 168
 Mustafa Kemâl Paşa, 177, 238, 239
 Muştan Ağa, 92
 Muştan Kethüda oğlu Ali Ağa, 138
 Muştan oğlu Musa, 134
 Mutaf Hamî t Ağa, 58
 Mutasarrıf Talat, 73
 Mutasarrıf Talat Bey, 24, 86
 Muzaffer Ali Efendi, 21
 Müdafaa-i Milliye Vekaleti, 244
 Müderris Hacı Arif Efendi, 127
 Müderris Hacı Hasan Efendi, 127
 Müderris Hacı Hüsnü, 194, 196
 Müderris İsmail Efendi, 137
 Müderris Musda Efendi, 133
 Müderris Şerif, 20
 Müezzînler Köyü, 139
 Müezzinzâde Halil İbrahim Efendi, 142
 Müezzinzâde Süleyman Ağa, 143
 Müftî Şâkir, 23
 Müftü Hacı Ahmed Efendi, 77
 Müftü Hacı Ahmet
 Denizli ve Nazilli'de ilk teşkilatı kuran, 26
 Müftü Halil, 26, 63
 Müftü Hüseyin Hüsnü Efendi, 131
 Müftü oğlu Osman Ağa, 135
 Müftü oğlu Osman Çavuş, 139
 Müftü Şâkir, 20, 29, 42, 86
 Müftü Şâkir, 27, 31
 Müftü Tâhir, 29
 Müftü Tahir Efendi, 140
 Müftüzâde Hacı Mehmet, 29
 Müftüzâde Mehmed Efendi, 125
 Müftüzâde Tevfik Efendi, 125
 Mühürçüzâde Arif oğlu Arif Efendi, 215
 Mühürçüzâde Mehmet, 215
 Mülâzım Halil İbrahim Efendi, 52
 Mülâzım Hasan Bey, 37
 Mülâzım Numan Efendi, 242
 Mülâzım Refik, 70
 Mülâzimievvel Ali Tevfik Efendi, 242
 Baytar, 242
 Mülâzimievvel Kemâl Efendi, 242
 Mümen oğlu Molla Ahmed, 139
 Mümtaz Bey, 119
 Mümtaz Efendi, 242
 Müneccimzâde Hacı Hakkı Efendi
 Isparta'lı, 25
 Müneccimzâde Hacı Hakkı, 126, 195

Müneccimzâde Hacı Hakkı Efendi, 126
 Münir, 72
 MUnir(efendi)
 Katip, 72
 Müslim Mahallesi, 132
 Mütüzâde Hafız Abdullah Efendi, 137

XT

Nadir Efendi, 34, 35, 53, 79, 85, 112
 Beledily Reisi, 34
 Nafi Efendi, 242
 Nasreddin, 15
 hoca, 15
 Nasuhzâde Hacı Osman Efendi, 138
 Nasuhzâde Molla Ahmed, 138
 Nazım, 8, 36, 52, 56, 58, 66, 93
 Nazım Bey, 8, 58, 183, 184
 Beyşehir'de süvari alayı kumandanı, 8
 Karaağaç Mevki Kumandanı, 183
 Nazilli, 8, 17, 20, 26, 27, 32, 38, 41, 43, 44, 45, 46, 56, 59, 63, 64, 65, 69, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 83, 86, 87, 94, 99, 105, 148, 149, 154, 159, 160, 163, 164, 167, 172, 178, 179, 184, 185, 186, 189, 190, 192, 196, 197, 198, 200, 201, 202, 207, 208, 209, 211, 212, 216, 218, 220, 221, 222, 223, 226, 228, 229
 Nazlı köy, 243
 Nazmi, 241, 246, 249, 255, 268, 269, 270, 271, 274, 277, 279, 289
 57. Fırka Kumandanı, 241
 Nazmi Bey, 90, 93, 94, 96, 100, 102
 Nazmi Bey (Paşa), 93
 Necip Ali, 273
 İstihbarat Müdürü, 273
 Necip Efendi, 244
 Nemrud, 2
 Niğde, 75
 Niyefetus, 112, 113
 Nurettin Paşa, 26
 Nuri, 19, 24, 31, 36, 86, 87, 111, 112
 Tahrirat Müdürü, 31
 Nuri Bey, 24, 36, 58, 74, 86, 87, 111, 112
 Tahrirat Müdürü, 24
 Nuri Beyzade Hasan Bey, 19
 Nuri Efendi, 125, 141, 214
 Nurluzâde Rıza Efendi, 137
 Nurullah Bey, 20, 25, 28, 29, 35, 42

Şube Reisi, 20

ç

Okçuoğlu Hasan, 29
 Okturva, 43
 Onaşlı Hafız, 128
 Onbaşı oğlu Kadir Ağa, 139
 Oran Mahallesi, 125
 Orhan Gazi, 89
 Orta Camii, 20
 Orta Mahalle, 142
 Ortakçı, 264
 Osman Ağa, 133
 Havutlu köyünden, 133
 Osman Çavuş, 92, 103, 134
 Osman Efendi, 138
 Osman Efendi oğlu Mehmed Efendi, 138
 Osman Fikri, 266
 Osman Gazi, 89
 Osman Nuri Efendi, 215
 Osman Saip Efendi, 242
 Osmanlı, 4, 5, 17, 37, 38, 79, 83, 89
 Osmanlı Hükümeti, 54
 Osmanlı İmparatorluğu, 17, 81
 Otuz Bir Vak'ası, 7
 Ovacık, 24, 128

Ö

Ödemiş, 32
 Ödemiş'li Çataklı İsmail Efe, 32
 Öksüz oğlu İsmail Ağa, 137
 Öksüz oğlu Musdan Ağa, 134
 Öksüz Ömer oğlu Ali, 140
 Öksüz oğlu Nuri Ağa, 127
 Ömer Efendi oğlu Mustafa Ağa, 139
 Ömer Hilmi Efendi, 139
 ÖmerLUtfi, 144, 150
 23. Fırka ve Karahisar Havalisi Kumandanı, 150
 Ömeroğlu Ali Çavuş, 127

P

Panayot, 8, 33
 Isparta Rumlarından, 8
 Panayot Efendi, 184
 Papaz Nikos, 28

Parlakzâde Hacı Mehmed Efendi, 134
 Parmaksızzâde Hacı Mehmed, 125
 Paslı oğlu Ahmed Çavuş, 138
 Paşmakçı, 128
 Pavlos, 14
 Pavlu, 14, 16,37, 137,247
 Cebel Nahiyesi, 16
 Pavlu (Cebel), 14
 Pazar Köyü, 133
 Pazar Mahallesi, 127, 136, 142
 Pekmez Pazarı, 33
 Peştemalcızâde Hacı Hakkı Efendi, 140
 PiyerLoti, 113
 Posta Müdürü Mehmed, 42
 Postacı Mehmet Efendi, 21
 Poyraz Mahallesi, 132
 Pulcu Hacı Ahmed Efendi, 105

R

RagıpBey, 113
 Gaziantep mebusu, 113
 Râgıp Bey, 90
 Jandarma mülazımı, 90
 Rahmi Bey, 88
 Umûmi Harbde İzmir Valisi, 88
 Ramazan, 20, 27, 28, 30, 31, 34, 83
 firari, 34
 RaşitBey, 115
 Saruhan Mebusu, 115
 Recep oğlu Hasan Ağa, 136
 Refet Bey, 52, 74, 75, 93, 108, 110, 111, 112, 157, 158, 164, 184, 188
 Refet Paşa, 59, 70, 73, 111, 112
 Refik, 173,268
 Şarkikaraağaç Mûdafaa-i Hukuk Reisi, 268
 Refik Bey, 52, 56
 Refik Efendi, 72
 Beyşehir'de süvari alayında müstahdem mülazım, 72
 Refik Şevket, 61
 Hukuk müşaviri, 61
 Reis İbrahim, 50, 76
 Remşâhzâde Nuri Efendi, 140
 Remzi Bey, 80
 Resil oğlu Hacı Osman Ağa, 134
 Reşat Bey, 119
 Rıza Bey, 224
 Rıza Nur, 82

Rifat Efendi, 87
 Diyanet İşleri Reisi, 87
 Rum, 18, 33, 34, 45, 50, 55, 58, 59, 70, 84, 96, 102, 153, 161, 213, 222, 272, 273
 Rusya, 9
 Rüştü Çavuş, 20, 42, 57, 125, 251
 Rüştü Çavuş Efendi, 20

S

Saatçizâde Ahmet Efendi, 131
 Saatçizâde Musda, 128
 Sabah Gazetesi, 31
 Sabancı oğlu Mehmed, 138
 Sadettin Bey, 272
 Sadık Efendi, 242
 Sadrazam Ali Paşa, 154
 Sağır oğlu Molla Ali Ağa, 136
 SaidBey, 140
 Uluborlu Kaymakamı, 140
 Sâiszâde Hacı Mustafa, 43
 Sakarya Harbi, 7, 10
 Salih Ağazâde Mehmed, 70
 Salih Bey, 19,30,37,97
 Tahir Paşazade, 19
 Salih çavuş, 92
 Salihli, 150
 Sami Efendi, 224
 Baladız Karakol Kumandanı, 224
 Samioğlu Ahmed Efendi, 128
 Samsun, 5, 80, 151
 Samût, 105
 Şaki çetesi, 105
 Sandıklı, 15, 115, 156
 Sarayköy, 62, 64, 65, 69, 87, 95, 96, 97, 98, 99, 182, 183,217,237,252,271
 Sarayköyü, 84
 Sarı Boyacızâde Hacı abdullah Efendi, 131
 Sarıboyacızâde Ali Ağa, 132
 Sanköy, 117
 Sarımehtar, 139
 Sav, 196, 254
 Selahaddin Adil Paşa, 117
 Selanik, 7
 Selçuk, 4, 15
 Semerci Şeyh Hacı Ali Efendi, 125
 Semercizâde Hüseyin Efendi, 131
 Senir, 280
 Senirce, 196

Senirkent, 143, 145, 147, 149, 153, 156,
162, 166, 169, 175, 180, 185, 187, 191,
226, 231, 237

Serendib, 1

Sevr, 5, 7

Seydişehir, 15, 107

Seyfullah Efendi, 53, 54, 174, 175, 176

Polis Müdürü, Ispartalı, 174

Sıgırlık Köyü, 135

Sırrı, 128

Silahçı oğlu Ahmed Ağa, 135

Sipahiler Köyü, 135

Sipahizâde Nuri Efendi, 140

Sipahizâde Şakir Efendi, 132

Sivas, 8, 36, 43, 46, 50, 51, 53

Sivas Heyet-i Temsilîyesi, 8

Sivas Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Heyet-i
Temsilîyesi, 167

Sivrihisar, 117

Sofular Köyü, 133

Sohteizâde Nazif Efendi, 140

Sorkuncak, 135

Söke, 27, 32, 161

Sökeli, 84, 102

Sökeli (Ali Efe), 84

Sökeli Ali Efe, 84

Sucu Mahallesi, 125

Sultan Hamid, 7

Sultan Hisarı, 27

Sulu, 139, 258

mezarlığı, 258

Sulu oğlu İbrahim Çavuş, 139

Suriye, 7

Süldürzâde Sabit, 26

Sülekoğlu Ali Efendi, 133

Süleyman, 4, 18, 21, 26, 32, 40, 46, 57, 77,
86

Erzurumlu, 32

Kanunî, 4

Süleyman Ağa, 127

Süleyman Ağazâde Ali Bey, 137

Süleyman Beyzade Mahmud Bey, 63

Süleyman Kaçarâki, 108

Süleyman oğlu Osman Ağa, 140

Süleyman Sırrı, 113

Yozgad mebusu, 113

Süleyman Şefik, 18

Süleyman Şefik Paşa, 18

Süleyman Turgut, 57

Sülübey Mahallesi, 125

Sülüköşe Köyü, 138

S

Şaban Efendi, 21, 30, 57

Polis Komiseri, 21

Şahinoğlu Küçük İbrahim, 127

Şam, 170

Şamlı, 98

Şapçızâde Mehmed Efendi, 136

Şapçızâde Mevlüt Efendi, 132

Şark Halı Kumpanyası, 46, 48

Şarkıkaraağaç, 215

Şatırzâde Sadık Efendi, 52

Şedanzâde Mehmed Ali Efendi, 197

Şeh Mahallesi, 126

Şehler Köyü, 139 1

Şekerzâde Hacı Hasan Efendi, 126

Şerif Çavuş, 65

Şerif Efendi, 30

Şevkilizâde İsmail Efendi, 142

Şeyh Kadir Efendi, 131

Şeyh Mehmed Efendizâde Mehmed, 137

Şeyh Mustafa Efendi, 125

Şeyhler Mahallesi, 142

Şi'râ, 16

Yıldızı, 16

Şube Reisi Nurullah Bey, 157

Şükrü Ağa, 29

T

Tablioğlu Hacı Mehmed Ağa, 128

Tahir, 18, 20, 22, 23, 25, 28, 31, 42, 97, 117

Paşa, 18

Tahir Paşa, 40

Tahir Paşazade Hasan, 20

Tahir Paşazade Hüsnü, 42, 58

Tahir Paşazade İbrahim, 22, 28

Tahir Paşazade Hüsnü Bey, 214

Tahir Paşazade İbrahim, 123, 124

Tahir Paşazade Salih Bey, 65

Tahsin, 31, 59, 61, 111

Jandarma kumandanı, 31

Tahtacı Köyü, 135

Taktakoğlu Musda Efendi, 133

Talat, 7, 21, 24, 28, 29, 31, 35, 36, 38, 39,
42, 44, 46, 53, 58, 59, 61

Mutasarrıf, 21

Talat Bey, 36, 46, 53, 58, 74

Talât Bey, 157
 Tank bin Ziyad, 3
 Tarih-i Siyâsiye, 89
 Tasfiri Efkâr, 188
 Taş Mescit Mahallesi, 142
 Tataroğlu Hüseyin Ağa, 127
 Tavas, 94, 101, 242, 249, 260, 261
 Teke Mahallesi, 126
 Tekelioğlu Ali Ağa, 136
 Tekelioğlu İsmail, 136
 Tekelioğlu Mahmut
 Süvari Jandarma, 21
 Tekelioğlu Mehmet Çavuş, 32
 Tekenişzâde Hüseyin Ağa, 143
 Telgraf Müdürü Selami Bey, 131
 Tepeköy, 243, 244, 277
 Tepeköy yörükleri, 99
 Tepeli Köyü, 133
 Terslikbaşı, 37
 Terziler, 134
 Terzizâde Osman Efendi, 142
 Tevfik, 84, 88
 Çerkeş Ethem'in kardeşi, 88
 Tefik Bey, 127
 Tıflrâde Hakkı Efendi, 131
 Tığlıoğlu Hacı Şevki Ağa, 132
 Tıghzâdeler, 105
 Timur Alayı, 85, 86, 90, 92, 94, 102, 104,
 106, 108, 109, 117, 230, 231, 232, 233,
 234, 235, 236, 237, 238, 239. 240. 241.
 247, 269
 Timurlenk, 16, 90
 Tokucu, 243
 Suyu, 243
 Tokuç Şakir Ağa, 125
 Topaçzâde Hacı Hafız Efendi, 142
 Topbaş Hacı Mehmed Ağa, 126
 Topbaş oğlu Alimed Ağa, 138
 Topbekirzâde Mehmed Efendi, 137
 Toposmanoğlu Hafız, 125
 Tosunlar, 271
 köprüsü, 271
 Trablus, 7, 40
 Trabzon, 151, 244
 Tula Bayramzâde Hacı Molla Efendi, 142
 Tula Bayramzâde Hacı Veli Efendi, 141
 Tula Bayramzâde Seyit Ali Efendi, 142
 Tula Bayramzâde Veli, 144
 Turgut Reis, 89
 Turgut Süleyman, 213, 214

Turgutlar Mahallesi, 142
 Turgutzâde Kamil Efendi, 142
 Turupan. 259, 263, 273, 276, 277, 278
 TUrîdizâde Mehmed Efendi, 143
 Türk, 170, 179, 272, 290
 Türkiye. 10, 12, 19, 27, 33, 121
 Türkmenzâde Mehmed Efendi, 142

U

Uçguncuzâde Ali Efendi, 27, 42
 Uçkuncuzâde Ali Efendi, 32
 Ulu Camii, 21
 Uluborlu. 22. 29, 41, 64, 65, 67, 68, 80, 104,
 123, 140, 145, 149, 153, 156, 157, 161,
 162, 164, 166, 167, 169, 175, 177, 178,
 180, 183, 185, 186, 187, 190, 191, 210,
 212, 231, 232, 234, 236, 237, 266, 288
 Umûmî Harb, 9
 Umûmî Harp, 13, 15, 17
 Urfâ, 167. 168. 169
 Uşak. 96, 99, 100, 106
 Uybanca'nın Mehmed Çavuş. 32
 Uzunpınar, 270

Ü

Ülegöp Köyü, 143
 Ümraniye, 24, 128

V

Vahidüddin, 8
 Vahüddîn, 5
 Vali Haydar Bey, 108
 Vâmık Bey, 96
 Vanlızâde Hacı Nuri, 125
 Vâsî Bey, 146
 Burdur Mutasarrıfı, 146
 Vehbi, 151, 160
 Vehbi Hoca, 38, 113
 Veli Ağa oğlu Hüseyin Ağa, 135
 Veli Bey müfrezesi, 98
 Veli Efendizâde Hacı Ali Efendi, 126
 Velibeyzâde Hafız Mehmed Efendi, 127
 Vilson, 18, 23
 Prensibi, 18

Y

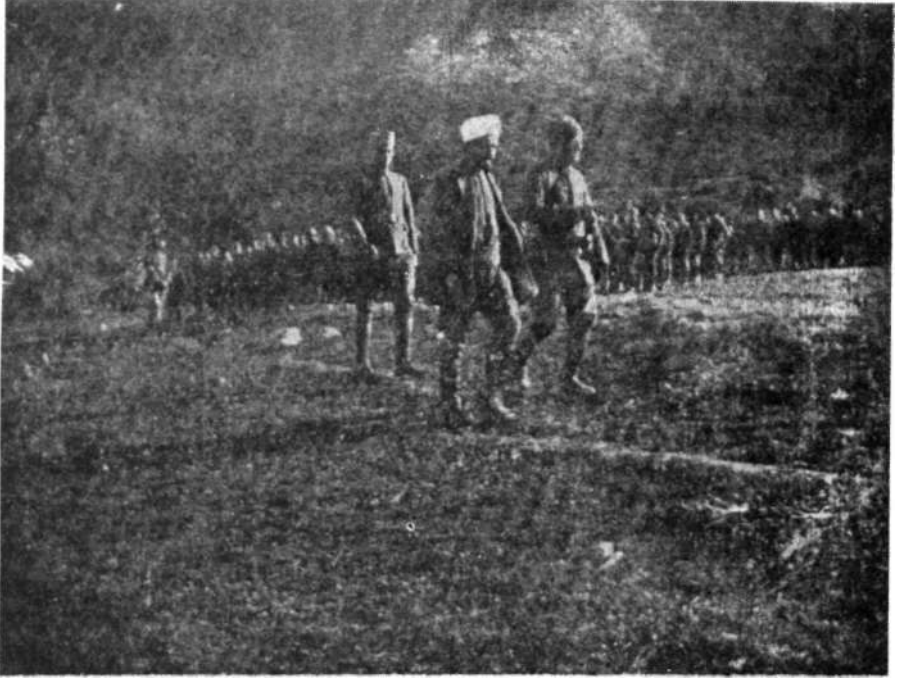
Yağlıkçı Hüseyin Efendi, 83
 Yahudi, 46
 Yahya Gâlib, 81
 Ankara vali vekili, 81
 Yaka, 24, 36, 102, 128, 134, 280
 Yaka Afşar, 136
 Yakacık Köyü, 134
 Yakalı Musa Çavuş, 36
 Yakalı Mustafa Çavuş, 37
 YakupAğa, 106
 Yakup oğlu Hafız Yakup Ağa, 137
 Yakup Şevki Paşa, 117
 Yalvaç, 13, 14, 19, 22, 36, 64, 65, 66, 67,
 68, 74, 80, 89, 105, 106, 119, 123, 145,
 153, 157, 159, 161, 162, 164, 166, 167,
 169, 173, 175, 177, 178, 180, 181, 183,
 186, 187, 190, 191, 209, 230, 231, 232,
 247, 288
 Yandağı, 280
 Yassıviran, 24, 128, 143
 Yassıviranlızâde Ali Efendi, 142
 Yassıviranlızâde Hüseyin, 141, 144
 Yassıviranlızâde Hüseyin Efendi, 141
 Yaşarzâde Hacı Hafız Efendi, 132
 Yaşarzâde Ömer Efendi, 132
 Yavruzâde Nuri Efendi, 125
 Yavuz Selim, 46
 Yayla Mahallesi, 126, 132
 Yaylazâde mahallesi, 31
 Yazıcızâde Hasan Efendi, 136, 137
 Yeni Gün, 188
 Yenice, 19, 34, 125, 128, 135, 243, 249,
 261, 263
 karyesi, 243
 Yenice Köyü, 19, 135
 Yenice Mahallesi, 125
 Yeniceköy, 36
 Yeniköy, 273
 Yeromiye, 28

Yılanlı Köyü, 136
 Yılanlızâde Süleyman, 40
 Yıldırım, 7, 15, 16, 89
 Bayezid, 16
 Yıldırım Gurubu, 7
 Yıldırım Ordusu, 152
 Yılğınca, 134
 Yılmaz İbrahim, 46, 47
 Yirmi Üçüncü Kolordu, 26
 Yokuşbaş Mahallesi, 137
 Yozgat, 87, 110, 113
 Yörük Ali, 26, 27, 32, 109, 112, 119
 Efe, 26
 Yukarı Gökdere, 134
 Yukarı Mahalle, 138
 Yunanistan, 179
 Yusuf Çavuş, 266
 Yusuf İzzettin, 60
 Yusuf Kenan Efendi, 242
 Yusuf oğlu Halil Ağa, 133
 Yübaşı Mustafa, 39
 Yüzbaşı Fahri Bey, 87
 Yüzbaşı Fevzi Bey, 147
 Yüzbaşı Mustafa Bey Efendi, 207
 Yüzbaşı oğlu Haydar Ağa, 136
 Yüzbaşı oğlu Mehmed Efendi, 135
 Yüzbaşı Sarı Edip Bey, 100

Z

Zeynelabidin, 104
 Zeynelâbidin, 106
 Zeytinlidere, 243
 Ziya Bey, 147
 Ziya Efendi, 40
 Zobu oğlu Ahmed Ali Ağa, 136
 Zurnacı Ali Efe, 45, 95
 Zühtü, 29, 32, 39
 İcra memuru, 29
 ZUmikicizâde Ali Efendi, 143

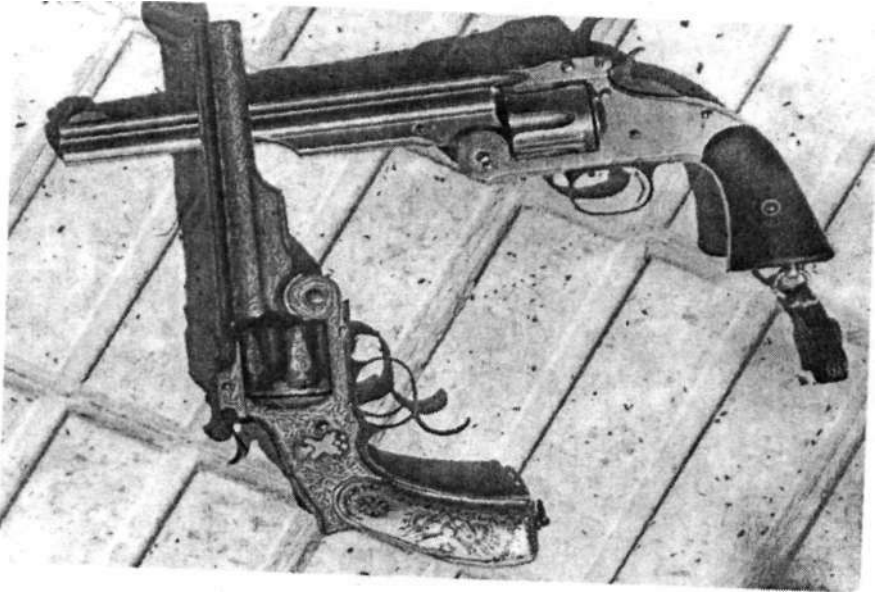
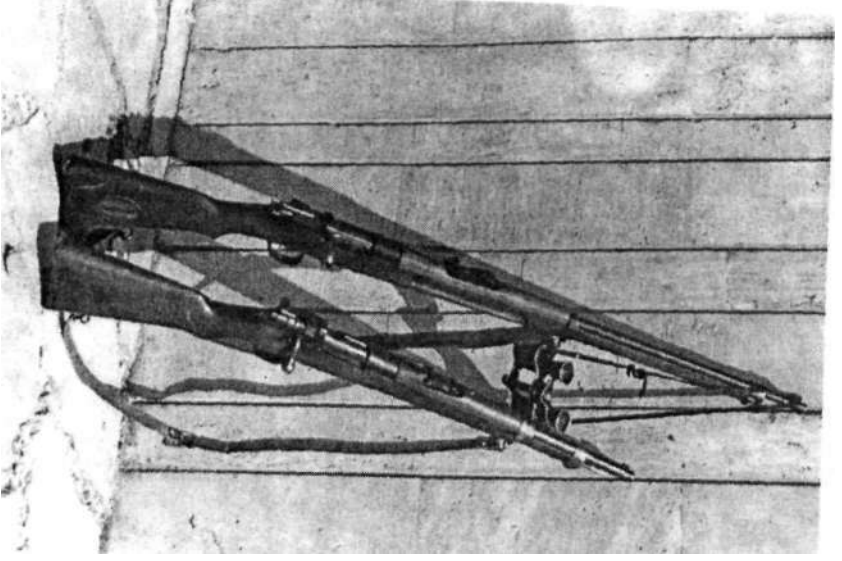

Demiralay'ı denetleyen Hafız İbrahim ve Kurmayları

Hafız İbrahim'in İstiklal Madalyası

Hafız İbrahim'in Milli Mücadelede kullandığı silahları

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

54)

تو سول ایضا: ادرن چیضایان؟ [

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

